

కాలమేఘం

కే దార్ నా థ్ జ ల వి ల యం

2013

వెంకూ

కాలమేఘం

కే దార్ నా థ్ జ ల వి ల యం 2013

వెంకూ

డిప్యూటీ మ్యాన్ ఎడిటర్, 'ఈనాడు'

Here is what happened in Kedarnath in 2013 June 15 to 17..

Between June 15 and 17, the state of Uttarakhand had received an unusual amount of rainfall. This led to the melting of the Chorabari glacier and the eruption of the Mandakini river. The floods affected large parts of Uttarakhand. The heavy rainfall caused massive flash floods and landslides resulting in the death of residents and tourists as well as extensive damage to property. Reportedly the worst hit was the Kedarnath valley popular for the 8th century temple dedicated to Lord Shiva. The flood left behind a death toll of more than 5,700.

KAALA MEGHAM

(Black Cloud)

M.S.R.Venkata Ramana (VENKU)

Published by: **Self**

First Edition: **January 2023**

Number of copies: **1,000**

Price: **Free**

Printed at: **Hyderabad**

ISBN : 978-93-5780-453-0

Copyright © 2023 by venku1968

For copies:

Ravikanth kukudala

3-12-92/450, Rocktown colony,
Mansoorabad, LB Nagar,
Hyderabad - 500074 Telangana
Phone : +91 9885506814
kukudalaxman@gmail.com

Damodhara Jammla

10235 Sugarbridge Trl
Sugar Land -77498
Texas, USA
Phone : +1 832-790-9786
DJSUGARLAND@gmail.com

M.S.R.Venkata Ramana, 5-4-1564/P-19WP, Sharada Nagar, Phase IV,
Bhagyalatha Colony Vanasthalipuram **HYDERABAD - 70**

venku1968@gmail.com +91 80084 55788

KAALA MEGHAM

(Black Cloud)

The book KAALA MEGHAM (Telugu) is a mirror of a terrible, unpredictable disaster and its consequences. It is a human interesting, necessary and informative book that shows the destruction and enormous loss caused by the cloudburst centered on the state of Uttarakhand. The narration style is readable throughout, with every detail of the devastation and alerting people to human error against nature.

The cloudburst wreaked havoc in the northern state of India in 2013 .The state of Uttarakhand drastically received desolation and large loss. Though the meteorological department hinted at the disaster in advance, the government took it casually and did not take the necessary action in time. The flash floods shook the Mountains, trees collapsed, and cliffs slipped suddenly due to the impact of the country's worst natural disaster since the 2004 tsunami. Particularly, the Kedarnath shrine was destroyed like anything.

Due to the said floods, thousands of civilians died. Pilgrims of Kedarnath and local people were amongst those who died at large. Nobody could react, even though their loved ones were losing their lives instantly. The situation of being stuck during trekking was very miserable. Some died right away due to starvation and extreme cold. Several incidents of robbery and rape were also committed by taking undue advantage of the situation. Some culprits cut parts of pilgrims' bodies to snatch jewellery. There were some people who supplied food without caring about the intense cold and heavy rain.

Thousands of houses vanished. Roads were cut and bridges

were washed away. Due to this, transportation came to a standstill. More than one and a half lakh pilgrims were transported to safer places through airlift. More than 10,000 soldiers belonging to the Army, Navy, and Air Force rendered services to the best of their abilities. Dead bodies occupied valleys, woods, etc. As per the data released by the government, the death toll was placed at 6,054. Several people were presumed dead. The bodies of people, including children, were not traced at all. Those dead bodies were stuck in debris. They died in the water currents of the Ganges River. If nature reacts adversely, human life is nothing. Humans are part and parcel of nature to live happily. Whereas, nowadays, human beings have been destroying nature. Humans are trying to win nature in one or other way.

Deforestation, crushing hills, robbing ores, sand, etc.. totally, humans have been destroying nature in all possible ways. Cyclones, floods, tsunamis, etc. are the result of said destructive acts. The Himalayan mountains are the venue of all gods and goddesses. It is a holy place where saints prefer to live. Those are the protective walls of our country. Nature has shown a sample of the destruction to an entire country by showing if natural calamities happen in the Himalayas. Though ten years have passed since the date of the disaster, our government has not woken up to date. Mistakes are repeated. Roads have been formed by trimming hills. New projects are formed against the natural resources.

The eco-imbalance has been affected in Himalayan mountains. Ice treasures have been melting at double speed. This book, while narrating the minutes of the disaster, highlights the lethargic approach that has continued to date. Though the man-made structures were washed away due to the impact of the massive flood, the Kedarnath temple was not impacted in any manner. The book also reveals how the temple survived for four centuries, though it was covered with an ice blanket. The author tried well to reveal the reasons behind the tragedy, traditional and other native facts.

Kedarnath is one of the most sacred pilgrimages of Lord Shiva situated in Rudraprayag district of Garhwal region in Uttarakhand. Kedarnath is one of the Char Dham in Uttarakhand and the most important dham among Panch kedar. Kedarnath is situated at an altitude of 3586 mts, in the lap of the majestic mountain peaks and near the head of river Mandakini, Kedarnath range stands one of the twelve Jyotirlingas of Lord Shiva. Kedar meaning powerful is another name of Lord Shiva the protector and the destroyer. The beautiful ambiance around the temple looks like quite peace on heaven causes a beautiful place to do meditation. The main attractions here is the Shiva Temple, which is a popular Hindu shrine and pilgrimage, attracting devotees from all over the world. The travel and tourism scope here is strengthened by factors like natural beauty and religious zest.

Shiva is considered the embodiment of all passions - love, hatred, fear, death and mysticism which are expressed through his various forms. There are more than 200 shrines dedicated to Lord Shiva in the area itself, the most important one is Kedarnath.

అకాల మేఘం!!

కేదార్‌నాథ్ జలవిలయం 2013లో జరిగినప్పుడు టీవీలో ఆ దృశ్యాలు చూసి చలించిపోయాం. కళ్లముందు ఆత్మీయులు నీళ్లలోనూ.. వారి అనువులు గాల్లోనూ కలిసిపోతుంటే.. ఏమీ చెయ్యలేని అసహాయ స్థితితో.. అచేతనంగా ఉండిపోయినప్పుడు.. ప్రకృతికి ఎంత శక్తి ఉందో అని ఆశ్చర్యమేసింది. మనిషి ప్రకృతితో సహజీవనం చెయ్యాలే తప్ప.. జయించాలని.. ఎదిరించి.. లోబరుచుకోవాలని చూస్తే ప్రళయం తప్పదు.. అనే హెచ్చరికలా అనిపించింది.

సరిగ్గా ఆ సంవత్సరమే నా 'మిథునం' సినీమా రిలీజ్ కావడం.. అందులో నేను జేసుదాసు గారితో పాడించిన 'ఆట గదరా శివా' పాటను ఈ జలవిలయ దృశ్యాల నేపథ్యంగా ప్రసారం చేస్తుంటే.. నా సాహిత్యం.. అన్ని టీవీల్లోనూ మారుమోగుతోందని సంతోషించాలా! ఆ దీనుల రోదనల్లో.. నా సాహిత్యం శ్రుతి కలిపిందని విచారించాలా! ఏదేమైనా ఆట గదరా శివా!! అంతే..

సీనియర్ జర్నలిస్టు 'వెంకూ' గారిని ఆనాటి విలయం ఎంత కదిలించకపోతే.. ఆయన ఇంత పరిశీలించి.. పరిశోధించి.. పరామర్శించి.. ఆ దృశ్యాలను కళ్లకు కట్టినట్లు ఈ 'కాలమేఘం'ను బొమ్మకట్టారు!!

నాకు తెలిసిన ఒక కుటుంబంలో.. ముగ్గురు అమ్మాయిలు కొట్టుకుపోగా.. వాళ్ల తండ్రి అక్కడే ఉండి.. నెలల తరబడి వెతుకుతూ.. ఎప్పటికీ దొరకని ఆ పిల్లల్ని అనుక్షణం తల్చుకుంటూ చివరికి పిచ్చివాడైపోయాడని తెలిసి ఎంత క్షోభపడ్డానో!

భారతీయ జీవనంలో 'తీర్థయాత్ర'కు ఎంతో ప్రాముఖ్యం ఉంది. 'కాశీలోని గంగను తీసుకెళ్లి రామేశ్వరంలో కలవడం' అంటే యావద్భారతాన్ని.. ఆ సంస్కృతిని.. ఆ వేషభాషల్ని.. ఆ ప్రదేశాలని పరిశీలించి.. అక్కడ ప్రతిబింబిస్తున్న భారతీయ ఆత్మ దర్శనం చేసుకోవడమే! కానీ ఈవాళ్ తీర్థయాత్రలు పిక్నిక్ స్పాట్లు అయిపోవడం ఎంత దురదృష్టమో తన బాధను వినిపించారు వెంకూ గారు..

కాలమేఘం ఓ తీవ్ర విషాదం..

గారవించి దప్పి తీర్చాల్సిన కాలమేఘం.. ఇలా కాలనాగులా కాటేస్తుందని ఎవరికి మాత్రం తెలుసు? కాకపోతే ఇది విధి నిర్ణయంకన్నా ఎక్కువశాతం మానవ తప్పిదం అని తన అభిప్రాయాన్ని నిర్మోహమాటంగా వెలిబుచ్చారు వెంకట్. కొన్ని ఘటనలను చదువుతుంటే బ్లాక్ అండ్ వైట్ డాక్యుమెంటరీ చూస్తున్నట్లనిపించి.. వుస్తకం మూస్తే కన్ను చెమరుస్తోంది! వెంకూగారి ఈ కాలమేఘంలో కల్పనలేవీ లేవు.. కఠిన సత్యాలు తప్ప, ఇది రాయాలంటే ఎంత ధైర్యం కావాలో, చదవాలంటే కూడా అంత ధైర్యం కావాలి!!

వేజీలు తిప్పుతుంటే.. జల ప్రళయపు హోరు వినిపిస్తోంది! మూస్తే మూడో కన్ను తెరిచి, మూసుకున్న పరమేశ్వర స్వరూపం కనిపిస్తోంది.. ఆట గదరా శివా!!

వెంకూ గారి కృషికి, తపనకూ, రచనకూ జోహార్లు... శివోహం..

- తనికెళ్ల భరణి రచయిత, నటుడు

పుస్తక పరిచయం

- ముత్తేవి రవీంద్రనాథ్

ఇప్పుడు మీ చేతిలో ఉన్న పుస్తకం 'కాలమేఘం' పేరుతో వర్ధమాన రచయిత వెంకూ (ఎమ్మెస్సార్ వెంకట రమణ) రాసిన యధార్థ చిత్రణ. దీనిలో వర్ణించిన 'జల విలయం' ఘటనలన్నీ 2013 జూన్ 15 - 17

తేదీల మధ్య ఉత్తరాఖండ్ రాష్ట్రంలోని కేడర్నాథ్ క్షేత్ర పరిసరాలలో యధార్థంగా జరిగినవే. పాఠకుడికి ప్రత్యక్షానుభూతి కలిగించటం కోసం రచయిత ఆ సన్నివేశాలను ఉన్నప్పన్నట్లుగా చిత్రించినా వ్యక్తుల పేర్లు మాత్రం మార్చారు. అదనంగా ఆయా ఘటనలకు మూల కారణాలను విశ్లేషించి, సంబంధిత శాస్త్రీయ సమాచారాన్నంతా కుప్పవోశారు. యధాతథ చిత్రణతో కూడిన ఈ రచయిత ఆకట్టుకునే శైలికి తోడు, ఈ రెండవ అంశం అతి ముఖ్యమైనది, విలువైనది. ఈ రచయిత గత రచనలు

'ఇల్లు కట్టి చూద్దాం', 'కరోనోస్థాల్లియా', 'షే .. వైరస్'ల లాగే ఈ పుస్తకం కూడా మొదటినుంచీ ఒకే పట్టున ఆసాంతం చదివింపజేస్తుంది. రచయిత రచనా శిల్పం అలాంటిది మరి.

రచయిత వెంకూ గారు నాకు గత కొన్నేళ్లుగా తెలుసు. విలక్షణమైన ఆయన రచనా శిల్పం నన్ను ఎంతగా ఆకట్టుకున్నదంటే - తన రచనలో తాను ఎంతో కష్టపడి ఇష్టంగా నిర్మించుకున్న తన ఇంటి అన్ని నిర్మాణ దశలనూ పూసగించినట్లు ఆయన వివరించిన తీరుపట్ల ఆకర్షితుడనయ్యే నేను ఆ మధ్య స్వయంగా వెళ్లి హైదరాబాద్ వనస్థలిపురం భాగ్యలతా కాలనీలోని వారి కలల సౌధాన్ని సందర్శించాను. ఆ దంపతుల ఆత్మీయ ఆతిథ్యాన్ని చవిచూశాను.

రచనలో శాస్త్రీయ సమాచారం జోడించటం కారణంగా ఏ రచనకైనా ప్రామాణికత, ప్రయోజనం చేకూరతాయి. 'పూలకు తావి అట్టినట్లు' తనతోపాటు చదువరులనూ నడిపించే విలక్షణమైన వెంకూ గారి రచనాశైలికి తోడు ఆయన రచనలలో నాకు నచ్చే అంశం ఈ సమగ్రమైన, సాధికార శాస్త్రీయ సమాచారమే. తనకు ఏమాత్రం ప్రవేశలేని అంశాలపై కూడా దృష్టి సారించి, పలు ఆధార గ్రంథాల నుంచి, ఆయా రంగాలలో నిష్ణాతుల నుంచి వివరాలు సేకరించి, అత్యంత ఉపయుక్తమైన సాధికార సమాచారాన్ని తన రచనల ద్వారా చక్కటి శైలిలో పాఠకులకు అందజేయటం ఆయన ప్రత్యేకత. ఇది ఎంతగానో మెచ్చదగినది.

కాకినాడకు చెందిన శ్రుతి, ఆమె తల్లి కుమారిలు ఈ పెను ఉత్పాతం బారినపడి కూడా ఎలా బతికి బయటపడ్డారో రచయిత వర్ణించిన తీరు చాలా బాగుంది. చదువరులకు క్షణక్షణం ఏమి జరుగునో - అనే ఉత్కంఠ కలిగిస్తుంది రచయిత శైలి.

ఉజ్జయినికి చెందిన రామ్ సింగ్ కుటుంబంలో ముగ్గురు మినహా మిగిలిన 14 మందీ ఈ జలవిలయంలో గల్లంతైన ఘటన పాఠకుల మనసులు కలచివేస్తుంది.

బాపట్లకు చెందిన విశ్వనాథ్ (రుతుపవనాల గురించి అధ్యయనం చేసే విభాగంలో సీనియర్ శాస్త్రవేత్త), ఆయన మేనమామ కుటుంబాన్ని ఆలంబనగా చేసుకుని వాతావరణ శాస్త్రానికి సంబంధించిన పలు శాస్త్రీయ విషయాలు రచయిత మనతో పంచుకుంటారు. ఈ పద్ధతి నాకు బాగా నచ్చింది.

ఇక్కడ చెప్పాల్సిన నాకు తెలిసిన మరికొన్ని విషయాలు కూడా మీతో ముచ్చటిస్తాను.

సాధారణంగా 'వర్షకాభ్రము' అనే పేరుతో కూడా వ్యవహరించే 'కాలమేఘము' అనే పదాన్ని శాస్త్రీయ పరిభాషలో 'నింబస్ క్లౌడ్' అంటారు. అదొక వర్షిభవిస్తున్న వానమబ్బు. ఉరుములు, మెరుపులు, పిడుగులు, పెనుగాలులు, అప్పుడప్పుడూ కరకపాతం (వడగండ్ల వాన) తోనూ కూడిన భారీ వర్షపాతాన్ని కలగజేసే మేఘాన్ని 'వర్షస్థం' (క్యుములో నింబస్ క్లౌడ్) అంటారు. ఇదీ సాధారణ కాలమేఘానికీ, పర్వతానికీ ఉన్న తేడా. వాతావరణంలో వస్తున్న అనూహ్యమైన మార్పులు, భూగోళం వేడెక్కుటం కారణంగా శాంత మహా సముద్రం (పసిఫిక్ మహాసముద్రం)లో ఏర్పడుతున్న **ఎల్ నినో, లా నినా** వంటి వేడినీటి ఉపద్రవాల కారణంగా ప్రపంచవ్యాప్తంగా సంభవిస్తున్న అతివృష్టి, అనావృష్టల ప్రభావం గురించి మరికొంత వివరంగా చర్చిస్తే బాగుండేదనిపించింది నాకు.

అలాగే ఈ సందర్భంగా వాతావరణం మీద ఎత్తైన పర్వతాల ప్రభావం గురించి చెప్పతూ ఓరోగ్రాఫిక్ ఎఫెక్ట్‌ను ప్రస్తావించటమూ బాగుంది. సాధారణంగా తేమగాలి పర్వతాల మీదికి వెళ్ళినప్పుడు చల్లబడి ముందుగా ఓరోగ్రాఫిక్ మేఘాలు ఏర్పడతాయి. అవి తమను సమీపించే మిగిలిన మేఘాలలోని నీటియావిరి అణువులను ప్రేరేపించి, వర్షిభవించడానికి తోడ్పడతాయి. దీనినే ఓరోగ్రాఫిక్ ప్రెసిపిటేషన్ అంటారు.

మొత్తం మీద 'కాలమేఘం' పుస్తకం ఒక చక్కటి ప్రయోజనాత్మకమైన రచన అనటంలో నాకెలాంటి సందేహమూ లేదు. వెంకూ నుంచి ఇలాంటి ప్రయోజనాత్మకమైన రచనలు మున్ముందు మరిన్ని రావాలని మనసారా కోరుకుంటున్నాను.

శుభాకాంక్షలతో..

ముత్తేవి రవీంద్రనాథ్

ప్రముఖ రచయిత, పరిశోధకులు

మనసు కకావికలం..

కొన్ని గ్రంథాలు చదువుతూ ఉండగానే మనకు మనమే వేసుకునే ప్రశ్నలకు సమాధానాలు.. దొరికినట్టే దొరికి తప్పించుకుపోతూ ఉంటే.. అనుకోకుండానే పరిగెడుతూ, ఆగుతూ, వెనక్కి తిరిగి చూసుకుంటూ అలసిపోతాం!

దేవభూమి ఉత్తరాఖండ్ లో హిమాలయ సునామీ వేలమందిని జలసమాధి చేసి.. మరికొన్ని వేలమందిని కకావికలం చేసేసి దాదాపు పదేళ్లు జరిగినా.. కాలం ఏమీ తెలియనట్టే సాగిపోతూనే ఉంది. ఈ తరుణంలో ఈ గ్రంథం వెలువడడం గడిచిన కాలాన్ని గుర్తు చెయ్యడానికి ఎంత ఉపయోగమో, భవిష్యత్తును నిర్దేశించడానికి కూడా అంతే అవసరం. ఇందులో సమాచారం అందుకున్నవారికి అందుకున్నంత.

ఆ పెను విషాదానికి ఆనాడు కేదారేశ్వరుడే ప్రత్యక్ష సాక్షి అయితే ఈనాడు.. 'ఈనాడు' డిప్యూటీ న్యూస్ ఎడిటర్ అయిన ఈ గ్రంథకర్త వెంకూ వ్యాఖ్యాత, లేఖరి, విశ్లేషకులు, విజ్ఞాన ప్రదాత, ఆధ్యాత్మిక మానం వీడిన ముని.. ఇలా అనేక పాత్రలు ధరించి ప్రపంచాన్ని దోషిగా నిలబెట్టారు.. సహేతుకంగా.. సవినయంగా! అంతేకాదు ఆనాటి ఉపద్రవానికి కారణభూతాలైన మానవ తప్పిదాలను సశాస్త్రీయంగా, సోదాహరణగా, కల్పితాలు కాకుండా వాస్తవ పాత్రల కథనాలతో.. జరిగిన సంఘటనలను ఏకరువు పెడుతూ ఆసక్తికరంగా సాగిన చరిత్ర ఈ చిన్న గ్రంథం. ఇక భౌగోళిక వివరాల గురించిన సమాచారం చాలా కూలంకషంగా, సమగ్రంగా ఉంది.

'ఇది రాయాలంటే ఎంత ధైర్యం కావాలో చదవాలంటే కూడా అంత ధైర్యం కావాలి' అని ఆత్మీయ మిత్రుడు తనికెళ్ల భరణి తన 'ముందుమాట'లో చెప్పిన దానితో నేను పూర్తిగా ఏకీభవిస్తున్నాను. ఇది చదివినప్పుడు, ఇంచుమించు ప్రతి పేజీకి, ప్రతి ఫోటోకీ ఏదోక రకంగా నా మనసు కకావికలం అయిందనే చెప్పాలి. అంతేకాదు.. ఆనాటి ఉపద్రవానికి కారణభూతాలైన మానవ తప్పిదాలను సశాస్త్రీయంగా, సోదాహరణగా, కల్పితాలు కాకుండా వాస్తవ పాత్రల కథనాలతో.. జరిగిన సంఘటనలను ఏకరువు పెడుతూ ఆసక్తికరంగా సాగిన చరిత్ర ఈ చిన్న గ్రంథం. భౌగోళిక వివరాల గురించిన సమాచారం చాలా కూలంకషంగా, సమగ్రంగా ఉంది. ఈ గ్రంథ విశిష్టతకు కొన్ని ఉదాహరణలు చెప్పాలంటే 'భారత వాతావరణ శాఖ ముందే హెచ్చరించినా పట్టించుకోని ప్రభుత్వ యంత్రాంగం' అని యధాలాపంగా రాసేసి ఊరుకోలేదు రచయిత. క్షణక్షణం జరిగిన పరిణామాలతో సహా అది నిరూపణ చేశారు. 'ఓరోగ్రాఫిక్ ప్రభావం నుంచి అనేక శాస్త్రీయ విషయాలను కూలంకషంగా సామాన్య పాఠకులకు పూర్తి అవగాహన కలిగేలా వివరించారు. ఇంతటి విధ్వంసం జరిగినా.. కేడార్ నాథ్ టౌన్ షిప్ మొత్తం నామరూపాల్లేకుండా కొట్టుకుపోయినా.. ఆ శిథిలాల మధ్య తలెత్తుకు నిల్చిన ఏకైక నిర్మాణం.. కేడార్ నాథ్ మందిరం.. ఆ వివత్కర సమయంలో ఆ ఆలయాన్ని కాపాడిన 'భీమశిల' ధైవ సంకల్పమా? యాదృచ్ఛికమా? ఇన్ని వివరాలు ఆయన ఎలా తెలుసుకోగలిగారు? గ్రంథకర్త వెంకూ గారికి నా హృదయ పూర్వక అభినందనలు. వేనవేల ధన్యవాదాలు.

వంగూరి చిట్టెన్ రాజు

వంగూరి ఫౌండేషన్ ఆఫ్ అమెరికా హ్యూస్టన్, టెక్సాస్

ఫోన్: + 1 832 594 9054

మానవుల తప్పిదం - కాలమేఘం

ప్రకృతి కన్నెర్ర చేస్తే దాని ముందు మానవుడు ఎంత? భగవంతుడు మనకు ప్రసాదించిన ప్రకృతిని పరిరక్షిస్తూ.. దానిలో మమేకమై జీవించాలి. కానీ, నేటి మానవుడు ప్రకృతిపై ఆధిపత్యానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు.. దానిని సర్వనాశనం చేస్తున్నాడు. ఇష్టానుసారం చెట్లను నరికేయడం, కొండలను పిండి చేయడం, జంతువులను అంతమొందించడం, ఖనిజాల దోపిడీ.. ఒకటేమిటి మానవుడు తన అత్యాశకు హద్దులు దాటి ఎన్ని రకాలుగా ప్రకృతిని వినాశనం చేయాలో అంతా చేస్తున్నాడు. వీటి పర్యవసానమే తుపాన్లు, వరదలు, సునామీలు, ఉప్పెనలు.

1977లో ఉప్పెన విలయ తాండవం చేసి దివిసీమను పొట్టన పెట్టుకుంది. దానికి ప్రపంచవ్యాప్తంగా స్పందించడం జరిగింది. ఆ వైపరీత్యాలను ఆనాటి సంఘటనలను కళ్లకు కట్టినట్లుగా అనేకమంది కవులు కావ్యాలుగా, కథలుగా, నవలలుగా రాయటం జరిగింది. ఇటువంటి ప్రకృతి వైపరీత్యాలు దేశ విదేశాలలో జరుగుతూ ఉంటాయి. అవి నేర్పే గుణపాఠాలను మానవుడు అర్థం చేసుకొని వాటికి నివారణోపాయాలు ఆలోచించాలి.

కేదార్ నాథ్ జలవిలయం పెను విషాదభరితం. దేవభూమి ఉత్తరాఖండ్ ఒక్కసారిగా రుద్రభూమి అయింది. రుద్రుడు ప్రళయకాల రుద్రుడయ్యాడు. సునామీని సృష్టించాడు. మానవాళికి గుణపాఠం నేర్పాడు. ఇది 2013లో జరిగిన భయంకర ఉత్పాతం. మనమంతా కళ్లారా చూశాం.. దృశ్యమాధ్యమాల ద్వారా పత్రికల ద్వారా చూసి భయభ్రాంతులయ్యాం. అందులో మన ప్రాంతాలవారు కూడా ఉన్నారు.

ఆనాటి పరిణామాలను సీనియర్ జర్నలిస్ట్ వెంకూ గారు 'కాలమేఘం' పేరుతో ఒక గ్రంథంగా తీసుకురావడం గొప్ప విషయం. ఈ గ్రంథం చదువుతుంటే మనం నిజంగా అక్కడ లేకపోయినప్పటికీ తుపాను మనల్ని తాకినట్లు.. మనం అక్కడే ఉన్నట్లు అనిపిస్తుంది. మానవుడు చేసిన తప్పిదం మానవుడికే కాదు. ప్రకృతికి కూడా నష్టం వాటిల్లింది. వేల వృక్షాలు నేల కూలిపోయాయి.. అనేక నదులు పూడికతో నిండిపోయాయి.. బండలు స్థానభ్రంశం చెందాయి.

సకల దేవతామూర్తులకు నిలయాలు హిమాలయాలు. యోగులు, మునులు ఉండే తపోభూమి అది. మన దేశానికి పెట్టని కోటలు అవి. అంతటి ఉన్నతమైన ప్రదేశంలో ఏదైనా ఉపద్రవం సంభవిస్తే ఎలా ఉంటుందో ప్రకృతి మనకు చూపించింది.

ఈ విషయాలన్నిటినీ కళ్లకు కట్టినట్లు రచయిత ఎక్కడ.. ఎలా చెప్పాలో.. అలా అద్భుతంగా ఆవిష్కరించారు. ఇందుకోసం ఆయన చేసిన కృషి, పరిశోధన, పరిశీలన, దాని వెనుక ఉన్న తపన, అక్షర రూపం దాల్చిన హృదయవేదన ఈ గ్రంథాన్ని చదివితే మనకు అవగతం అవుతాయి. అందులో మనం లీనమవుతాం.. ద్రవించిపోతాం.. కన్నీళ్లు కారుస్తాం! పర్యావరణాన్ని పరిరక్షించాలనే తపన కలుగుతుంది. కనీసం చదివినవారైనా మారతారు. అందుకని ఈ గ్రంథం ఆసాంతం చదవండి.. ఈ గ్రంథమే చదివిస్తుంది. ఇది భవిష్యత్ తరాలవారికి పరిశోధన గ్రంథం కావాలి.. రచయితకు నా అభినందనలు.

- మండలి బుద్ధ ప్రసాద్

భాషావేత్త, పూర్వ ఉప సభాపతి

ఇది మామూలు పుస్తకం కాదు

ప్రసిద్ధ ఫ్రెంచ్ రచయిత ఫ్రాంకోయిస్ మ్యూరి ఆరెట్ (వోల్టైర్) 17 వ శతాబ్దంలో రాసిన.. 'మెన్ ఆర్గ్యూ.. నేచర్ యాక్ట్స్' కొటేషన్తో ఈ గ్రంథాన్ని మొదలుపెట్టినప్పుడే అర్థమైంది.. ఇది మామూలు పుస్తకం కాదని. ప్రళయ రుద్రుడే కాలయముడై వచ్చిన వేళ ఆపడం మానవతరమా? కానేకాదు!! మూడు వందల సంవత్సరాల క్రితమే ఆ మహానుభావుడు ఊహించి చెప్పిన సూక్తి నిజమవుతోంది. అందుకే.. 'వి షుడ్ నాట్ ఆర్గ్యూ విత్ నేచర్' అనే సూత్రంతో కనువిప్పు కలిగేలా రాసిన రచయిత వెంకూ గారికి అభినందనలు.

'మేడ, మిడ్డె, శివుని గడ్డె.. ఏవీ మిగల్లేదు' అంటే ప్రకృతి ముందు ధనిక, బీద అనే భేదంలేదు.. అందరూ సమానమే అని రచయిత చక్కగా వర్ణించినాడు.

'ప్రకృతిలో పుట్టి, గుహల్లో పెరిగిన మనిషి వాటినుంచి దూరమై ఊళ్లోకి చేరి గూళ్లు కట్టుకున్న జీవి.. ఆ ప్రకృతి వికృత విలయానికి హడలిపోతున్నాడు' అంటూ ఎంత ఎదిగినా ప్రకృతికి ఒదిగి ఉండాలని చెప్పకనే చెప్పడం రచయిత ప్రతిభను తెలియజేస్తుంది

'ధవళవర్ష శోభితమై మెరిసిపోయే మంచు పర్వతాలు నల్లబడి.. మొహం ముడుచుకున్నాయి' అనే నాంది ప్రస్తావనతో మొదలుపెట్టి ఆసాంతం సంఘటనలతో మనల్ని పరుగెత్తించిన తీరు అద్భుతం. ఈ పుస్తకం చదివినంతసేపు జనరల్ నాలెడ్జి పుస్తకం చదువుతున్నామేమో అనే ఆలోచన కూడా వస్తుంది. రచయిత ఎంతో సమయం వెచ్చించి.. ఎంతో విషయ సేకరణ చేసి ఈ గ్రంథాన్ని అద్భుతంగా తీర్చిదిద్దిన తీరు నన్ను అబ్బురపరిచింది.

ఈ పుస్తకాన్ని పూర్తిగా విశేషిస్తే 'మానవ తప్పిదమే ఈ ప్రకృతి వైపరీత్యానికి కారణమని' అర్థమవుతుంది. ప్రకృతిలోని వృక్షాలు మాత్రమే ఇలాంటి వైపరీత్యాలు తీవ్రతను తగ్గించగలుగుతాయి. లేదా నివారించగలుగుతాయి. కానీ, యాబది శాతం అడవులు నాశనమైన చోట ఇలాంటి ఫలితమే వస్తుంది. ఈ పుస్తకం పాలకులకు, ప్రజలకు కూడా కనువిప్పు కలిగించే విధంగా వ్రాసిన రచయితకు ధన్యవాదాలు. ఇంతటి మహావిపత్తు సమయంలో కూడా చోరులు, దోపిడీదారులు, కామాంధులు, వ్యాపారులు మానవత్వాన్ని మరచి బాధితులను దోచుకోడానికి ప్రయత్నించిన తీరు ఎంతో ఆవేదనకు గురిచేసింది. సాధువులు కూడ ఇలాంటివాటికి అతీతులు కారని ఆలోచనకు గురిచేసిన రచనకు జోహార్లు.

రచయిత ఒకచోట చెప్పినట్లు మనుషులు ఇంత క్రూరంగా మారిపోయినప్పుడు ప్రకృతి వికృతరూపం దాల్చి మనుషుల్ని తనలో కలిపేసుకోవడంలో తప్పేముంది.. అనే అభిప్రాయంతో నేను పూర్తిగా ఏకీభవిస్తున్నాను. జాతికి విపత్తు సమయాల్లో మన సైన్యం చేసే సేవలు గుర్తుంచుకొనేలా చిత్రీకరించినాడు. రచయిత జర్నలిస్ట్ కావడం వల్ల కొన్ని జరిగిన కథనాలను తీసుకొని వాటి సేవధ్యంలో కేడార్ నాథ్ విపత్తును చిత్రీకరించిన తీరు బాగుంది. ముఖచిత్రంతోపాటు లోపలి పేజీల్లో వాడిన చిత్రాలు పుస్తకానికి వన్నె తెచ్చినవి. మొత్తం మీద ఒక మంచి పుస్తకం చదివిన సంతృప్తి మిగిలింది.

రచయిత వెంకూ గారికి నా హృదయపూర్వక అభినందనలు

- కుకుదాల లక్ష్మణ్, విశ్రాంత సీనియర్ సివిల్ ఇంజీ, హైదరాబాద్

కరుణరసభూయిష్ట బాణి

‘అన్ని ఉత్తరస్యాం దిశి దేవతాత్మా నగాధిరాజః హిమాలయః’ అని మహాకవి కాళిదాసు కథనం. హిమాలయాలు దేవతాత్మయే కాదు.. భారతీయులకు ఆత్మ కూడా! అటువంటి హిమాలయాల ప్రాకృతిక సౌందర్యాన్ని అల్లసాని పెద్దన ‘మను చరిత్ర’లో ‘అట జని కాంచెన్..’ అంటూ వర్ణించాడు. ఇది తెలుగు సాహితీ పెద్దలకు సుపరిచితమే!

అలాంటి హిమసానువుల్లో పుణ్యక్షేత్రాలు కోకొల్లలు. వాటిలో కేదార్నాథ్ ఒకటి. ఏటా మార్చి 2013 జూన్ లో భక్తులు తండోపతండాలుగా అక్కడకు చేరారు. కానీ ఆ సంవత్సరం ప్రకృతి ప్రకోపించింది. ఇది ఎదురుచూడని దెబ్బ - అటు ప్రభుత్వానికి, ఇటు భక్త జనానికి! కారు మబ్బులు కాలమేపూల్లా కమ్ముకున్నాయి. ప్రకృతి ప్రళయరూపం దాల్చింది. మందాకిని మహాగ్రరూపంలో ఉప్పొంగిపోయి ‘సృష్టి’, ‘స్థితి’ని ‘లయం’ చేసింది. ఆ బీభత్సంలో రోడ్లు, వంతెనలే కొట్టుకుపోయినప్పుడు ఇక ఇళ్ల సంగతి చెప్పాలా? బంధుమిత్రులతో కలిసి యాత్ర కోసం వచ్చి విగత జీవులైనవారు కొందరు.. వికలాంగులైనవారు మరికొందరు. చెట్టుకొకరు, పుట్టుకొకరుగా చెల్లాచెదురైపోయిన జీవితాలు! బతికి బయటపడినవారికి తిండి తిప్పలు లేవు. ఎక్కడ చూసినా బురద.. వరద..

మనకు వేల మైళ్ల దూరంలో జరిగిన ఆ విపత్తును పత్రికల్లో, టీవీల్లో చూసి బాధపడిన ప్రేక్షకులు, పాఠకులు ఒక నిమిషం మౌనం వహించి ఉంటారు. వెంకట రమణ మాత్రం వాటికి శాశ్వతత్వం కల్పించాలనే ఆలోచనతో ఆనాటి వాస్తవాలను, చిత్రాలను సేకరించి ఇలా పుస్తక రూపంలో పొందుపరచడం విశేషం. ప్రతిఫలాపేక్ష లేకుండా, ‘కాలమేఘం’ రచన చేసి భవిష్యత్తులో ఇటువంటి సందర్భాల్లో మనం ఎలా స్పందించాలనే విజ్ఞానం అందించారు. అందుకు రచయితను అభినందించక తప్పదు.

ప్రకృతి వైపరీత్యం ఎలా ఏర్పడిందో ముందుగా తెలియజేశారు. ఆ తర్వాత మానవత్వాన్ని ప్రదర్శించిన సంఘటనలతోపాటు దానవత్వాన్ని చూపిన ఉదంతాలను కరుణ రసభూయిష్ట బాణిలో ఒక మణిహారంలా, సచిత్రంగా పాఠకుల ముందుంచారు. అందుకు వారు అభినందనీయులు. సంస్కృత మహాకవి ‘భవభూతి’ మాటలలో ‘ఏకోరసః కరుణ ఏవ, నిమిత్త భేదాత్’ సత్యదూరం కాదు కదా..

- డాక్టర్ తూమాటి సంజీవరావు,

చెన్నపురి తెలుగు అకాడమీ మేనేజింగ్ ట్రస్టీ

**గౌతమ బుద్ధుడు 'నేను' అనే మాటను జయించినవాడని చెబుతారు.
'నేను' స్వయం.. అనే మాటలకు బదులు 'తథాగతుడు' అని వాడేవారట ఆయన.
'తథాగతుడు' అంటే 'సత్యాన్ని తెలుసుకున్నవాడు' అని అర్థం.**

ఉదాహరణకు ఎవరైనా రచయిత 'నేను రాస్తున్నాను..' అన్నారనుకోండి. మామూలుగా అయితే 'నేను' అనేది కర్త. 'రాయడం' అనేది క్రియ.

అదే బుద్ధుడి అనుసరణ ప్రకారం చూస్తే.. 'నేను' అనే 'కర్త' బదులు.. 'రాయాలి అనే గాఢమైన కోరికే' కర్త అవుతుందన్నమాట. అంటే.. 'నేను' అనే వ్యక్తి కాకుండా 'రాయాలి అనే తపన' మాత్రమే ఉంటుంది ఇక్కడ. రాయాలన్న కోరిక 'కర్త' అయితే.. జరిగే 'కార్యం' - రాయడం. ఈ కార్యకారణ సంబంధం బుద్ధుడి బోధనల్లోని గొప్ప సూక్ష్మమైన అంశం!

దీనినే బౌద్ధులు 'ధర్మచక్ర ప్రవర్తితం' అంటారు.

ఈ 'కాలమేఘం' పుస్తక రచన కూడా అలాగే జరిగింది. 'నేను' రాయలేదు.. 'రాయాలి అనే గాఢమైన కోరికే' రాయించింది!

హిమాలయాలు.. ఆ పేరు వినగానే ఎవరికైనా మనసు మురుస్తుంది. ఎవరెప్పుడు మదిలో మెదులుతుంది.. కైలాస శిఖరం గోచరిస్తుంది.. మానస సరోవరం మైమరపిస్తుంది..

అమర్ నాథ్ ఆవహిస్తుంది.. కేదార్ నాథ్ ఆహ్వానిస్తుంది..

సమున్నత, హిమోన్నత.. మహిమోన్నత ఆధ్యాత్మిక ధామాలవి!

చిన్నతనంలో ఓ ప్రవచనకర్త వీటి గురించి కమనీయంగా చెప్పిన కథనాలు నా మనసులో బలంగా నాటుకుపోయాయి. ముఖ్యంగా మంచులింగం, వేడినీటి కుండాలు, బ్రహ్మకపాలం గురించి వింటుంటే మనసు పులకించేది. వాటిని దర్శించాలనే కోరిక అప్పుడే నాటుకుంది. అలా హిమాలయాలతో ఏదో తెలీని మానసికబంధం. అందుకే కేదార్ నాథ్.. బద్రినాథ్.. అమర్ నాథ్.. వైష్ణోదేవి.. ఇలా వీలు చిక్కినప్పుడల్లా మంచు కొండల్లోకి పయనం.

2013లో కేదార్ నాథ్ వరదల విలయాన్ని చూసి మనసు క్షోభించింది. సొంతూరికే ఆపద వాటిల్లినట్లు బాధేసింది. వేలమంది జనం అయినవాళ్లను, ఆప్తులను పోగొట్టుకుని విలపించడం.. తిండి తిప్పలేక.. సొంతూళ్లకు చేరలేక అనేక కష్టాలు పడడం చూసి ఆవేదన కలిగింది.

కేదార్ నాథ్ టౌన్ షిప్ నామరూపాల్లేకుండా పోవడం ఎంత బాధ కలిగించిందో.. అంత విలయంలోనూ కేదార మందిరం చెక్కు చెదరకపోవడం అంతే ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది..

ఈ అంశాలన్నింటినీ ఏర్పి కూర్చి పుస్తక రూపంలోకి తేవాలనే కోరికతో అప్పట్లోనే ఎంతో సమాచారం సేకరించాను. ఆ మహిమాన్విత క్షేత్రంలో తలెత్తిన ఇంతటి ఉపద్రవానికి మూలాలేంటో తెలుసుకోవాలనుకున్నాను.. చివరకు అది ఇన్నాళ్లకు పూర్తయింది!

ప్రకృతి అండాలకు నిలయమైన ఆ చిన్ని రాష్ట్రాన్ని తరచూ వైపరీత్యాలు, విలయాలు వణికిస్తూనే ఉంటాయి. వాటిని విశ్లేషిస్తే.. ప్రకృతి ప్రకోపం కంటే మానవ తప్పిదాలు.. పర్యావరణ విధ్వంసమే అసలు కారణాలని అర్థమవుతుంది.

తాజాగా (2023) జోషీమర్ కుంగిపోతోంది. జల విద్యుత్తు ప్రాజెక్టు కోసం భూగర్భంలో 12 కి.మీ. మేర సొరంగం నిర్మాణమే ఇందుకు కారణమనే అనుమానాలు వినవస్తున్నాయి. మరికొన్ని పట్టణాల్లోనూ భూమి కుంగుతున్నట్లు ఇండియన్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ రిమోట్ సెన్సింగ్ గుర్తించింది. అసలు ఆ రాష్ట్రం నిండా.. ఆ మాటకొస్తే హిమాలయాల నిండా సొరంగాల తవ్వకాలే! 2013 నాటి విలయాన్ని, విపత్తును ఇట్టే మరచిపోయి రైల్వేలైన్ కోసం పర్యవేక్షణ తొలుస్తుండగా.. మరోవైపు రోప్‌వే నిర్మాణానికి సన్నాహాలు జరుగుతున్నాయి. సౌకర్యాలు అవసరమే.. కానీ పర్యావరణ నిబంధనలు పాటించకపోతే ఎలా?

నాటి జల ప్రళయానికి పదేళ్లు పూర్తికావస్తున్న తరుణంలో.. ఆనాటి విషాదాన్ని ఒకసారి గుర్తు చేసుకునే ప్రయత్నమిది.. బాధితుల గుండెలను తడిసి చూసే యత్నమిది.. కొన్ని పదుల నివేదికలను, అధ్యయనాలను పరిశీలించి.. పరిశోధించి.. ఆవాహన చేసుకుని.. అవగాహన పెంచుకుని.. మీతో పంచుకుంటున్న అంశాలివి..

ఇందులో రమణీయ వర్షనలు.. ఆహ్లాదకర అంశాలు ఉండవు.. గుండెల్ని పిండేసే కథనాలు.. బాధితుల దయనీయ గాథలు మీ మనసుల్ని కదిలించవచ్చు. అసహాయ స్థితిలో ఉన్నవారిపై అహూయత్యాలకు పాల్పడిన మానవ మృగాల మీద అసహ్యం కలగవచ్చు.. ప్రభుత్వ యంత్రాంగం తప్పిదాలకు, నాయకులు, వ్యాపారుల స్వార్థానికి పిడికిళ్లు బిగుసుకోవచ్చు..

వీటన్నింటితోపాటు దేశానికి పెట్టని కోటలు.. ప్రాకృతిక ధామాలైన హిమగిరుల పరిరక్షణకు ఓ సంకల్పం కూడా మనసులో ఉదయిస్తే నా ప్రయత్నం ఫలించినట్టే.

ఈ 'కాలమేఘం' వెనుక ఆత్మీయులు, సహచరులు, మిత్రులు కురిపించిన స్వాతి చినుకులెన్నో ఉన్నాయి. చదివి మెచ్చుకోవడమే కాకుండా పలు లోపాలను సవరించిన పెద్దలు.. ప్రముఖ రచయిత, భాషావేత్త ముత్తేవి రవీంద్రనాథ్ గారికి, సంస్కృత పండితులు, చెన్నై తెలుగు అకాడమీ మేనేజింగ్ ట్రస్టీ తూమాటి సంజీవరావు గారికి కృతజ్ఞతలు. రుతుపవనాలు, హిమాలయ వాతావరణం గురించి క్షణంగా వివరించిన ఐఎండి రిటైర్డ్ ఛైరెక్టర్ (హైదరాబాద్) కరుణాకర్ రెడ్డి గారికి వందనాలు.. అడిగిన వెంటనే ముందుమాట రాసి ఇచ్చిన గొప్ప శివభక్తులు, ప్రముఖ నటుడు, రచయిత తనికెళ్ల భరణి గారికి.. ఆశీర్వాదించి శుభాశీస్సులు పలికిన మిగతా పెద్దలందరికీ హృదయపూర్వక ధన్యవాదాలు.

ముఖ్యంగా ఈ పుస్తకాన్ని ఎంతో మెచ్చుకున్న ప్రవాస మిత్రబృందం దామోదర్ జంటిలి, రవికాంత్ కుడుదాల, యాదగిరిరెడ్డి కుడుముల, రాజ్ చప్పిడి, రవి వర్రె.. అమెరికాలో తాము ఉండే సుగర్‌ల్యాండ్‌లో (టెక్సాస్ రాష్ట్రం) కొలువైన దుర్గామల్లేశ్వరస్వామి ఆలయంలో శివరాత్రి సందర్భంగా (18.02.2023) భక్తులకు పంచాలని సంకల్పించినందుకు ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు.

రండి ఒకసారి హిమాలయాలకు వెళ్లి వద్దాం.. 2013లో ఏం జరిగిందో.. ఎందుకు జరిగిందో తెలుసుకుందాం.. నాటి మృతులకు నివాళి లర్పిద్దాం.. బాధితులకు సానుభూతి ప్రకటిద్దాం...

Men argue, Nature acts!

-Voltaire

2013 హిమాలయ సునామీ..

దేవభూమి (ల్యాండ్ ఆఫ్ గాడ్స్) ఉత్తరాఖండ్‌లో జలప్రళయం..
ఈ పెను విపత్తు మానవుడు చేసే అభివృద్ధి కార్యకలాపాల అవశేషం..
ప్రకృతిని, పర్యావరణ పరిరక్షణను నిర్లక్ష్యం చేసిన పర్యవసానం..
ఇది పర్వతాలను జయించిన విశేషం కాదు.. పెను విషాదం!

అక్షరాలా కృతజ్ఞతలు

అక్షరభిక్ష పెట్టిన 'ఆదిభిక్షువు'

కేదార.. ఈశ్వరుడికి....

అక్షరాలు దిద్దించిన

అమ్మా నాన్నలకు..

అక్షర సేద్యంలో అవకాశమిచ్చి
జీవితానికొక అర్థాన్ని కల్పించిన
'ఈనాడు' గ్రూపు సంస్థల ఛైర్మన్
శ్రీయుత రామోజీరావు గారికి..

అక్షరాలా పాత్రికేయ పాఠాలు నేర్పిన గురువు

డాక్టర్ బూదరాజు రాధాకృష్ణ గారికి..

అక్షరయానంలో అండగా నిలిచిన

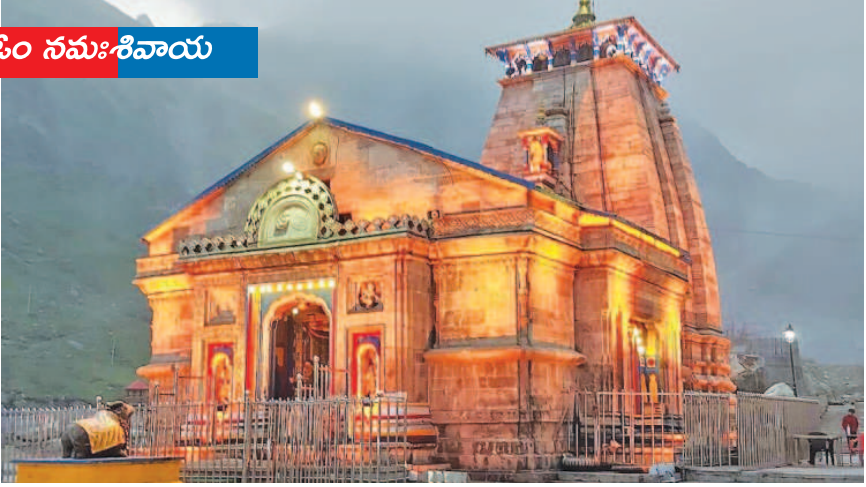
సహచరులకు..

నేను రాసిన ప్రతి అక్షరాన్నీ మెచ్చుకుంటూ
నన్ను ప్రోత్సహించిన ఎందరో మిత్రులకు..

**కేదార్నాథ్ విలయంలో అర్థాంతరంగా తనువు చాలించి
శివసాయుజ్యం పొందిన వేలమంది యాత్రికులకు ఈ అక్షరాలు అంకితం..**

ఈ సమాచారం కోసం చాలా వెబ్‌సైట్లను వెతకాల్సి వచ్చింది.. ఎన్నో పత్రికల్లోని వార్తలు సేకరించాల్సి వచ్చింది. ఎంతోమంది శాస్త్రవేత్తలు, నిపుణులు, పాత్రికేయుల విలువైన అక్షరాల్లోంచి కొన్నింటిని సంగ్రహించాల్సి వచ్చింది. వారందరికీ ప్రత్యేకంగా కృతజ్ఞతలు..

ఓం నమఃశివాయ

**“ఓం త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టి వర్ధనం
ఉర్వారుకమివ బంధనాత్ మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్!!”
“యో రుద్రో అగ్నా యో అప్పు య ఓషధీషు యో
రుద్రో విశ్వా భువనా వివేశ తస్మై రుద్రాయ నమోస్తు!!”**

“కాల స్వరూపుడు, అఖండ ఆనంద రూపుడు అయిన ఆ పరమాత్మతో
యోగం ద్వారా మన దేహం పవిత్రమగు గాక. పండిన దోస పండు
తనంతట తానే తొడిమ నుంచి వేరు పడినట్లు
మనమూ మృత్యువు నుంచి
వేరు పడి అమృతత్వాన్ని పొందెదము గాక!”

“అగ్ని, నీరు మొదలైన వానిలోనూ.. ఓషధులు, విశ్వం, భువనాలలో
ఏ రుద్రుడు లీనమై ఉంటాడో.. అలాంటి రుద్రునికి నమస్కారం!!”

‘శ్రీరుద్రం’లోని ‘నమకం చమకం’ అలలు అలలుగా గాలిలో తేలి వస్తోంది..

హిమగిరుల మధ్య కొలువైన కేదార్నాథ్ క్షేత్రం అది..

మూడువైపులా అంతెత్తున రీవిగా నిల్చుని ఉన్న మంచు పర్వతాల మధ్య
మండాకిని లోయలో.. వెన్నులోంచి వణుకు పుట్టేలా చల్లటి గాలులు వీస్తున్నా..
లెక్కచేయని భక్తజనంతో ఆ ప్రాంతమంతా నిండి ఉంది.

భక్తకోటి అలౌకికమైన ఆనందంలో ఓలలాడుతోంది.

కేదారలింగాన్ని దర్శించుకుని చర్మచక్షువులతో కైలాసాన్ని చూసినంత ఆనందంతో ఆలయం నుంచి వెలుపలికి వస్తున్నారు కొందరు. దర్శన భాగ్యం కోసం క్యూలో వేచి ఉన్న భక్తులు మరికొందరు.

అంతా కోలాహలంగా ఉంది. పూజాసామగ్రి కొనుగోళ్లు.. సాధుసంతుల భజనలు.. ఓంకారనాదాలు.. భంభం.. భోలే ధ్వానాలు.. శంఖారావాలతో.. ఆ ప్రాంతమంతా కైలాసంలా కనిపిస్తోంది..

“ఏతే సహస్ర మయుతం పాశా మృత్యో మర్త్యాయ హంతవే

తాన్ యజ్ఞస్య మాయయా సర్వానవ యజామహే

మృత్యవే స్వాహా.. మృత్యవే స్వాహా..

ప్రాణానాం గ్రంథిరసి రుద్రో మా విశాంతకః

తేనాన్నేనాప్యాయస్య

ఓం నమో భగవతే రుద్రాయ విష్ణవే మృత్యుర్యే పాహి

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః”

“ఓ దేవా! ప్రాణుల్ని చంపడానికి ఉపయోగించే

సహస్రమైన నీ పాశాలను

మాకు దూరంగా ఉంచమని మా ప్రార్థన. దాని కోసం మేము

ఈ అగ్నిహోత్రం ద్వారా నీకు ప్రీతిని సమర్పిస్తున్నాం.

రుద్రునికి నా నమస్కారాలు.

మృత్యుదేవత నా వద్దకు రాకుండుగాక.

ప్రాణం, ఇంద్రియాలు కలిసే గ్రంథులలో నివసించే ఓ దేవా!

నేను సమర్పిస్తున్న ఆహారాన్ని స్వీకరించి, నాలో నివసించు.

మృత్యుదేవత నా నుంచి దూరంగా ఉండుగాక.”

కృష్ణయజుర్వేదంలో భాగమైన ‘శతరుద్రీయం’ అది.

మరణాన్ని సైతం అధిగమించగల సాధనం రుద్రం అని చెబుతారు మహర్షులు.

జన్మకు, మృత్యువుకు అతీతంగా ఉండే తత్వాన్ని సూచిస్తుంది. ‘ప్రాణిలో శ్వాస నింపేది.. మళ్లీ దానిని తీసుకుపోయేది ఆ పరమాత్మే’ అనే సత్యాన్ని బోధిస్తుంది.

హిమసానువుల్లో కొలువైన నాలుగు మహాధామాలు.. యమునోత్రి, గంగోత్రి,

కేడార్నాథ్, బద్రీనాథ్లలో మూడో పుణ్యక్షేత్రం కేడార్నాథ్.

మహిమాన్వితమైన ద్వాదశ జ్యోతిర్లింగాలలో పదకొండోది కేడారలింగం.

పుణ్యం కోసం కొందరు, మోక్ష ప్రాప్తి కోసం మరికొందరు అక్కడికొస్తారు. తనువు ముగిసేలోగా తనివితీరా ఆ దేవదేవుణ్ణి దర్శించుకుంటే చాలు అనుకునే వయోవృద్ధులు.. చిన్నతనంలోనే ఆ భూకైలాసానికి తీసుకువచ్చి పిల్లలకు దర్శనభాగ్యం కల్పించాలనుకునే దంపతులు..

భక్తి, మోక్షం.. ఇవన్నీ కాదు.. ధవళవర్ణంతో మెరిసిపోయే మంచుకొండల్ని తనివితీరా దర్శించాలని వచ్చేవారు.. హిమగిరుల్లోని ఇలాంటి గొప్ప సాహసయాత్రను కెమెరాల్లో బంధించి ట్రావెలర్లు తయారుచేయడానికి తగిన సరంజామాతో మరికొందరు ఆ ధవళగిరుల్లోకి చేరారు.

ఏటా భక్తజనులు ఒక ప్రభంజనంలా సాగిపోతారు హిమాలయా ల్లోకి. ఎందుకంటే.. మంచుకొండల్లోని ఈ మహాధామాల దర్శనభాగ్యం ఆరు నెలలపాటే ఉంటుంది. అందులోనూ మే, జూన్ నెలలు బాగా అనుకూలం.

ఒకప్పుడు వయసు మళ్లినవారో లేక జీవిత చరమాంకంలోనో హిమగిరుల్లోకి అడుగుపెట్టేవారు. ఇప్పుడివి యాత్రాస్థలాలుగానే కాదు.. పర్యాటక కేంద్రాలుగానూ మారిపోయాయి. ర్యాప్టింగ్, సర్పింగ్, ట్రెక్కింగ్ వంటి క్రీడలకు నెలవులయ్యాయి. చార్డామ్ లేదా కేడార్నాథ్ వంటివి తీర్థయాత్రలుగా కాకుండా సందర్శనీయ స్థలాలుగా.. ఇంకా చెప్పాలంటే పిక్నిక్స్పాట్లుగా తయారయ్యాయి.

జనసంచారంతోపాటే వ్యాపారమూ పెరిగింది. టూరిజం, ట్రావెల్ ఏజెంట్లు ఈ యాత్రనౌక ఈవెంట్లాగా మార్చారు. సమస్త వస్తువులూ యాత్రికులకు అందుబాటులో ఉంచే దుకాణాలు.. స్థిర నివాసాలు ఏర్పరచుకున్న వ్యాపారులు.. కొండ కొమ్ముల మీద.. పర్వతాల అంచుల్లో ఎడాపెడా అడ్డదిడ్డంగా నిర్మించిన వసతి గృహాలు.. లోయల్లోంచి పర్వతాగ్రాలకు యాత్రికులను తరలించుకుపోయే గుర్రాలు, డోలీలు, పిట్టల వంటి రవాణా సాధనాలు.. వాటి చోదకులు.. దారి పొడవునా టీ, టిఫిన్ దుకాణాలు.. సత్రాలు.. వసతులు.. అంతా కోలాహలం.

చలి కేదార్

2013 సంవత్సరం జూన్ నెల..

ఎంతో ఉత్సాహంగా చార్ ధామ్ యాత్ర మొదలైంది. మే 13 తేదీన గంగోత్రి, యమునోత్రి ఆలయాలను తెరవగా 14న కేదార్ నాథ్, 16న బద్రినాథ్ తెరుచుకున్నాయి. కొన్ని వేలమంది దర్శనం కోసం పర్వతాల పైకి చేరారు. కేదార్ నాథ్ లోనూ, దిగువన రాంబడ, గౌరికుండ్ గ్రామాల్లోని ఆశ్రమాలు, చౌత్తీలు, సత్రాలు, లాడ్జీలు అన్నీ నిండిపోయాయి.

యాత్ర పూర్తయినవారు తిరిగి వెళ్తుండగా వచ్చేవారు దారిలో ఉన్నారు.

చార్ ధామ్ యాత్ర ఆరు నెలలపాటు జరిగినా మే, జూన్ నెలలే ఎక్కువ అనుకూలంగా ఉంటాయి.

జులై నుంచి నైరుతి రుతుపవనాల ప్రభావంతో బాగా వర్షాలు కురుస్తాయి. హిమాలయాల్లో వర్షాలంటే మామూలుగా ఉండవు. చలి తట్టుకోవడం కష్టం. దానికితోడు కొండచరియలు విరిగిపడి దారులు దెబ్బతింటే యాత్ర కష్టంగా మారుతుంది. అక్టోబరు, నవంబరు నెలలైతే చలికి గడ్డకట్టే పరిస్థితి. అందుకే చాలామంది మే, జూన్ నెలల్లోనే యాత్ర పూర్తి చేసుకోడానికి సిద్ధపడతారు.

కానీ, అనుకోని పరిణామం ఏమిటంటే..

ఈ సంవత్సరం వారి అంచనాలు తలకిందులయ్యాయి!

ఈసారి రుతుపవనాలు మామూలుకంటే ముందే వచ్చి హిమాలయాలను తాకాయి! పర్యవసానంగా కనీవినీ ఎరుగని ఉత్సాతం సంభవించింది.

కేడార్నాథ్, బద్రీనాథ్, గంగోత్రి, యమునోత్రి దర్శనాలకు వచ్చిన భక్తులు, 'వ్యాళీ ఆప్ ఫ్లవర్స్' వంటి పర్యాటక ప్రాంతాలకు వచ్చినవారు అనేక కష్టనష్టాలకు లోనయ్యారు. కొన్ని వేలమంది ప్రాణాలు కోల్పోయారు. అపారమైన ఆస్తినష్టం! ప్రభుత్వం తేల్చిన మృతుల సంఖ్య 5,700. అనధికారిక అంచనా మరికొన్ని వేలు!

పర్వతాలపైకి చేరిన రుతు పవనాలు ఒక్కసారిగా కరిగి నీరైపోయి కుంభవృష్టి కురిపించాయి.. దానిని **క్లాడ్ బరస్ట్** అన్నారు శాస్త్రవేత్తలు.

కొండల మీది నుంచి అందంగా.. ఒయ్యారంగా జాలువారే జలపాతాలు కాస్తా పెను వరదలై కిందకు దూకాయి.. ఊళ్లను, ఆవాసాలను ముంచేశాయి. వాటిని **ఫ్లాష్ ఫ్లడ్స్** అన్నారు నిపుణులు.

కొండ చరియలు విరిగిపడ్డాయి.. బండరాళ్లు దొర్లిపడ్డాయి.. వంతెనలు తెగిపోయాయి.. దారులు మూసుకుపోయాయి.. ఈ పరిణామాలకు **సబ్మెరైన్ ల్యాండ్ సైడ్స్** అని పేరు పెట్టారు.

లోయల్లోంచి అందంగా వంపులు తిరుగుతూ ప్రవహించే నదులు ఆకస్మికంగా ఉగ్రరూపం దాల్చి ఉవ్వెత్తున ఎగిసి పర్వతాల మీది నుంచి మహోగ్రంగా చలిస్తూ.. సంచలిస్తూ.. నేల మీదకు దూకాయి. మనుషుల పట్ల ఎప్పుడూ దయతో వ్యవహరించే నదీమతల్లులు ఉగ్రరూపం దాల్చి ఉప్పొంగడాన్ని **హిమాలయన్ సునామీ**గా అభివర్ణించారు పెద్దలు!

కానీ.. ఇవన్నీ దశాబ్దాలుగా జరుగుతున్న **మానవ తప్పిదాలకు పర్యవసానం** అని మాత్రం ఎవరూ గుర్తించలేదు!

ఎవరు ఎన్ని పేర్లు పెట్టినా, జరిగింది మాత్రం దారుణం. భారీ నష్టం.. వేలమంది మనుషులు, పశువుల ప్రాణాలు పోయాయి. దశాబ్దాలుగా నిర్మించుకున్న ఆవాసాల పునాదులు కదిలిపోయాయి.. ఆనవాళ్లు చెదిరిపోయాయి.

మనిషికే కాదు, ప్రకృతికీ నష్టం వాటిల్లింది. అనేక నదులు పూడికతో నిండిపోయాయి. ఎన్నో జలపాతాల జతులు, గతులు మారిపోయాయి.. లక్షలాది వృక్షాలు కూకటివేళ్లతో కూలిపోయాయి. కొన్ని వందల, వేల సంవత్సరాల వయసున్న బండలు తమ స్థానాలను, స్థావరాలను వదిలిపోయాయి.. కొండలు ముఖాలకు గాట్లు పెట్టుకున్నాయి.. మొత్తంగా ప్రకృతే ఉగ్రరూపమెత్తి తన అండాన్ని, ఆకర్షణను కోల్పోయింది.

ఇంత జరగడానికి.. ప్రకృతి ఇంతగా ప్రకోపించడానికి కారణం కొన్ని దశాబ్దాలుగా

హిమాలయాలపై చోటుచేసుకుంటున్న మానవ తప్పిదాలే!

మనిషి చొరబాటే! మన పొరపాటే!!

అదెలాగో తెలుసుకోవాలంటే అసలు **2013 జూన్ 15, 16, 17 తేదీలకు** కొంత ముందు, వెనుక ఏం జరిగిందో పరిశీలించాల్సి ఉంది..

రండి.. గతంలోకి వెళ్లి వద్దాం.. హిమాలయాలను పరికిద్దాం.. కేదారనాథుణ్ణి దర్శిద్దాం.. గంగా తరంగాలలో తరిద్దాం.. నాటి హిమాలయ సునామీ మృతులకు నివాళి అర్పిద్దాం. బాధితులకు సానుభూతి ప్రకటిద్దాం!!

2013 జూన్ రెండో వారం..

వర్షాలు విడవకుండా కురుస్తుండటంతో హెలికాప్టర్ సేవలను ఆపేశారు.

అసలు హెలికాప్టర్లకు అవకాశం ఇవ్వవద్దని, వాటి వల్ల తమ ఉపాధి దెబ్బతింటుందంటూ పోసీవాలాలు (గుర్రాల యజమానులు) సమ్మె మొదలుపెట్టారు. యాత్రికులు కాలినడకనే వెళ్లాల్సిన పరిస్థితి.

నాలుగు ధామాలను చూద్దామనుకుని వచ్చినవారు కొందరు గుర్రాలు లేక.. నడిచి వెళ్లలేక యాత్రను కుదించుకున్నారు. మరికొందరు నడిచి దిగలేక మరొకరోజు అక్కడే ఉండిపోయారు.

అలా మొత్తం కేదార్నాథ్ లో ఉన్నవారి సంఖ్య పాతిక వేల పైమాటే!

వీరు కాకుండా భక్తులను పర్యటాల పైకి తీసుకువెళ్లే గుర్రాలవాళ్లు, డోలీలవాళ్లు, దారి పొడవునా దుకాణాలవారు, భోజన, వసతి ఏర్పాట్లు చేసినవారు.. వాటిలో పనిచేసేవారు.. యజమానుల వెంట వచ్చే వాహనాల డ్రైవర్లు.. వీళ్లూ వాళ్లూ అని లేదు. సకలవర్గాలవాళ్లూ వేలమంది అక్కడ ఉన్నారు.

కేదార్నాథ్ సహా చార్ ధామ్ యాత్రలో భాగమైన బద్రీనాథ్, గంగోత్రి, యమునోత్రి.. నిక్కుల పవిత్ర ప్రాంతమైన 'హేమ్ కుండ్ సాహెబ్' తదితర ప్రాంతాల్లో కొన్ని వేలమంది జనం హిమగిరుల పైకి చేరారు.

2013 జూన్ 15 శనివారం..

అప్పటికే నాలుగు రోజులుగా వాతావరణం చార్ ధామ్ యాత్రికులను ఇబ్బంది పెడుతోంది. ఆకాశం బాగా మబ్బుపట్టింది. పగలు, రాత్రి మెరుస్తూనే ఉంది. భయంకరమైన శబ్దాలతో ఉరుములు, మెరుపులు! చలి వణికిస్తోంది!!

హరిద్వార్ నుంచి వేలమంది యాత్రికులు బృందాలుగా పర్వతాల పైకి ప్రయాణమవుతున్నారు. వాతావరణ శాఖ నుంచి కానీ, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తరపున కానీ వారికి ఎలాంటి ముందస్తు హెచ్చరికలూ అందలేదు.

పర్వతాగ్రాలకు చేరుతున్నకొద్దీ వాతావరణం మారిపోతోంది. కారుమబ్బులు కాలమేఘాల్లా కమ్ముకున్నాయి.

చిన్నగా జల్లు మొదలై క్రమంగా పెరిగిపోయింది. మేఘాలు కరిగి నీరైపోయినట్లు వాన. ఆకాశం వంగి పర్వతాలతో ముద్దాడుతున్నట్లు.. నేలా నింగి ఏకమైనట్లు కనిపిస్తోంది. వంద మీటర్ల దూరంలోని పరిసరాలు కూడా సరిగా కనిపించడంలేదు.

యాత్రికుల మనసుల్లో ఏ మూలో కాస్తంత బెరుకు మొదలైంది. వారికి జాగ్రత్తలు చెప్పేవారు కానీ, హెచ్చరించేవారు కానీ లేరు.

గుర్రాల మీద కొందరు వెళ్తుండగా.. ఊతకర్రల సాయంతో నడుచుకుంటూ మరికొందరు మెల్లగా అడుగులు వేస్తున్నారు. భయంకరమైన ఉరుముల శబ్దాలకు గుండెలు అవిసిపోతున్నాయి. అంతలోనే మళ్ళీ కుండపోత మొదలైంది.

ఇదీ నాంది..

నింగిలోకి తొంగిచూస్తూ అంతెత్తున గర్వంగా తలెత్తుకు నిల్చున్న హిమగిరులను నల్లటి మబ్బులు చుట్టేశాయి. తమ బాహువుల్లో బంధించేశాయి.

ధవళవర్ణ శోభితమై మెరిసిపోయే మంచుపర్వతాలు నల్లబడిపోయి మొహం ముడుచుకున్నాయి..

పర్వతాగ్రాలపై ఉన్న నిశ్చలమైన ప్రపంచంలో ఏదో కదలిక!!

యుగయుగాలుగా యోగిపుంగవుల్లా తమస్సులో తపస్సులో.. మునిగి ఉన్న హిమపర్వత శ్రేణుల్లో ఏదో అలజడి.. తపోభంగమైన మునుల్లా క్రోధం..

పగలే చీకటి పడిపోయింది. వాతావరణం నల్లబడి.. పూర్తిగా చల్లబడింది!

చలి తీవ్రమైంది.. గాలి భయంకరంగా ఊళలు వేస్తోంది.

ప్రకృతి తన సౌందర్యాన్ని చెరిపేసుకుంది.. ప్రశాంతతను కోల్పోయింది. అందం లోయల్లో పడి చిటికిపోయి వెలుతురులేని చీకట్లోకి జారిపోతోంది.

సముద్ర మట్టం నుంచి మూడున్నర కిలోమీటర్ల ఎత్తున ఉన్న కేదార శిఖరాలపై పంచ భూతాలు ఒకదానితో ఒకటి ఘర్షణకు దిగినట్లు భయానకంగా మారింది వాతావరణం..నిండుగా నీటిని నింపుకొని ఆకాశమార్గంలో సాగిపోతున్న మబ్బులు.. పర్వతాలు తమ గమనానికి అడ్డువచ్చినందుకు కోపంతో చెలరేగిపోతున్నాయి..

వాటికి గాలులు తోడయ్యాయి. వేగంగా వచ్చి శిఖరాలను ఢీకొంటున్నాయి.

మంచుకొండలు చిన్నబుచ్చుకుని.. నీరసపడి నీరుగారిపోతున్నాయి..

తెల్లటి మేఘాలు మహావేశంతో నల్లబడి అంతులేని అగాధాల్లోకి.. ఇంకా అట్టడుగుకు.. జారిపోతూ పెద్ద పెద్ద బండల మీద పడి తలలు పగిలి.. వెలుతురు లేని చీకటి లోయల్లోకి జారిపోతున్నాయి.

అప్పటి వరకు పర్వతాల మధ్య లోయల్లోకి చేరి సేదతీరుతున్న చల్లటి గాలులు.. నిశ్శబ్దనీరసంలోకి ఒక్క ఉదుటున వచ్చి పడిన గంగాతరంగ ఘీంకార ధ్వనులకు విస్తుపోయి ఉవ్వెత్తున పైకి లేస్తున్నాయి.

బండల ఆసరాతో పర్వతాల చివర్లను పట్టుకుని నిలిచి ఉన్న వృక్షాలు పెనుగాలులకు దెయ్యాలలా తలలు ఊపుతున్నాయి. గాలి ఒత్తిడిని, వేగాన్ని భరించలేక భయంతో గజగజ వణికిపోతున్నాయి.

ప్రకృతి ప్రళయరూపం దాల్చింది!

మనిషి ప్రకృతిని జయించలేడు.. ప్రకృతే మనిషిని జయిస్తుంది ఎప్పటికైనా!!

ఆకాశాన్ని కమ్మేసిన కారు మబ్బుల్లో ఏవేవో ఆకారాలు... చుట్టూచేరి జయజయ ధ్వానాలు చేస్తున్న ప్రమథగణాల మధ్య శివుడు తాండవం చేస్తున్నట్లు తోస్తోంది.. యుగాంతాన ప్రళయకాల శివతాండవంలా ఉంది.

జటాజూటం విడిపోయింది. జడలు పొడవాటి ఊడల్లా ఊగుతున్నాయి. బుసలు కొడుతున్న తాచుల్లా అన్ని వైపులకు పడగలు చాస్తున్నాయి. మెడలోనూ, దండాలకు, నడుం వద్ద ఉన్న పాములు కాలకూట విషంలాంటి నల్లటి చిక్కటి చీకటిని కక్కుతున్నాయి.

నేల కదిలిపోతోంది. ప్రళయకాల విలయ సృత్యంలో గ్రహాలు గతులు తప్పి ఒకదానినొకటి డీకొన్నట్లుగా భూమి.. పర్వతాగ్రాలు అదిరిపోతున్నాయి..

డమరుకం విరామమెరుగక మోగుతుండగా.. ఆ విలయకాలంలో అదొక మృత్యుధ్వానంలా ధ్వనిస్తోంది. ఆ ధ్వని పర్వతసానువుల మధ్య ప్రతిధ్వనించి రాళ్ల మీద పడి విరిగి ముక్కలై చెదిరిపోతోంది. రాళ్లు పగిలి తునాతునకలై ఎగిరిపడుతున్నాయి. ఆ శబ్దానికి చెవులు హోరెత్తి చిల్లులు పడుతున్నాయి.

సృష్టి చెదిరిపోతోంది! జీవం కదిలిపోతోంది!! ప్రాణి బెదిరిపోతోంది!!

ఆరంభం..

జూన్ 16వ తేదీ ఆదివారం.. సాయంత్రం 7.18 గంటల సమయం..

ఎడతెరిపి లేకుండా వర్షం కురుస్తూనే ఉంది. ఎప్పుడూ లేనంత కుంభవృష్టిని చూసి స్థానికులు ఆశ్చర్యపోయారు. ఎందుకో వారి మనసు కీడు శంకిస్తోంది.

ఆకాశం నుంచి ఏకధారగా వర్షం.. నింగి, నేల ఏకమయ్యాయి.

ఆలయ శిఖరం చుట్టూ వెలుగుతున్న విద్యుద్దీపాల కాంతుల్లో వర్షపు ధారలు సిల్క్ దారాల్లా మెరుస్తున్నాయి.

కేదార మందిరానికి ఆకాశగంగ అభిషేకం చేస్తున్నట్లుగా ఉంది ఆ దృశ్యం..

భక్తులు సాయంత్రపు హారతి పూజ కోసం సన్నద్ధులై గుడి వైపు వస్తున్నారు. కొంతమంది గొడుగుల్లో వస్తుండగా మరికొందరు స్థానికంగా దొరికే పాలిథిన్ కవర్లనే రైన్ కోట్లుగా ధరించి పూజాసామగ్రి పట్టుకుని మందిరానికి చేరుకుంటున్నారు.

చలికి, వర్షానికి కూడా బెదరడంలేదు..! వారి గుండెల నిండా భక్తి!!

గుడి లోపలి నుంచి మంత్రోచ్ఛారణ వేదఘోషలా వినిపిస్తోంది.

కేదారేశ్వరుడికి ఉదయాన్నే బాలభోగ్ అష్టోత్తరం, మహాభిషేకం వంటి పూజలు నిర్వహిస్తారు. ఉదయపు అర్చనను 'నిర్వాణ పూజ' అంటారు. మధ్యాహ్నం ఒంటిగంటకు ఆలయాన్ని మూసేసి తిరిగి సాయంత్రం 4 గంటలకు తెరుస్తారు. సాయంకాల సమయంలో జరిగేది 'శృంగార పూజ'. తర్వాత స్వామిని పూలతో అందంగా అలంకరిస్తారు. సాయంత్రం 6 నుంచి 7 గంటల వరకు 'విశేష హారతి' నిర్వహిస్తారు. ఆ హారతిని చూసి తీరాల్సిందే!

ఆలయం వెలుపల సాధువులు శంఖాలు పూరిస్తున్నారు.

ఆ శంఖారావానికి, మంగళ వాద్యాలకు భక్తులు మంత్రముగ్ధులై వర్షాన్ని కూడా లెక్కచేయకుండా చూస్తున్నారు. కొందరు భక్తితో ఊగిపోతున్నారు.

అప్పటికే మూడు రోజులుగా ఆ పరిసరాల్లో కుంభవృష్టి కురుస్తోంది.

ఆ రోజు దర్శనం ముగించుకుని కిందకు వెళ్లిపోవాలి అనుకున్నవారు కూడా వర్షం కారణంగా రాత్రికి అక్కడే ఉండిపోవాలని నిర్ణయించుకున్నారు.

ఆలయం ముందు దారికి అటూ ఇటూ ఒకదానినొకటి చేర్చి కట్టేసిన దుకాణాలు, ఇళ్లు, సత్రాలు మార్గాన్ని కప్పేశాయి.. కాలు పెట్టడానికి సందు లేకుండా మార్కెట్ వరకు ఆ ప్రాంతమంతా జనంతో కోలాహలంగా ఉంది.

అంతలో.. ఊహించని ఉపద్రవం..! కనీ వినీ ఎరుగని పెను ఉత్పాతం..!!

గుడి వెనుక ఉన్న పర్వతాల పైనుంచి.. మిన్ను విరిగి నేల మీద పడినట్లు చెవులు చిల్లులు పడేలా పెద్ద శబ్దం.

ఆకాశంలో ఏదో పెను విస్ఫోటనం జరిగినట్లు.. భూమి అదిరినట్లు.. సృష్టి చెదిరినట్లున్న ఆ భయంకరమైన శబ్దానికి ఆలయ పరిసరాల్లో ఉన్న జనం హడలిపోయారు. భూకంపం వచ్చిందేమో అనుకున్నారు మొదట!

రెండు పర్వతాల మధ్య నుంచి రాకాసి అలలా ఏదో దూసుకువస్తూ కనిపించింది. ఆదిశేషుడు వేయి పడగలు చాచి బుసలు కొడుతూ వస్తున్నట్లుంది.

చిక్కటి చీకట్లో మరింత నల్లగా.. చరాచర జగత్తును కమ్మేసే కాలమేఘంలా.. మృత్యు కెరటంలా కనిపించింది.

ప్రళయం ముంచుకొస్తోంది.. ప్రాణి బెదిరిపోతోంది..!!

నింగి నుంచి నేలకు ధార కట్టిన గంగ.. హిమసానువుల పైకి దూకి.. అక్కడి నుంచి జారి పెనుప్రవాహమై.. ప్రళయమై.. ప్రళయకాల పర్జన్యమై నదీ మార్గంలో ఇమడలేక గట్లు దాటి ప్రవహిస్తోంది. నివాసాల పైకి దూసుకొస్తోంది.

జనం హాహాకారాలతో పరుగులు తీస్తున్నారు.

కంగారులో కొందరు కింద పడిపోతుండగా వారిని తొక్కుకుంటూనే మరికొందరు దాటిపోతున్నారు. పూజాసామగ్రి నేలపాలైంది.. ప్రాణరక్షణే ముఖ్యమైంది. తమవారి కోసం వెనక్కు చూసే సమయం కూడా లేకుండా.. మృత్యువు ముంచుకొచ్చేస్తోంది. మనిషిని ప్రాణభయం వెన్నాడుతోంది.

శివుడి జటాజూటం నుంచి విడివడి.. ఆకాశం నుంచి.. ఉత్తుంగతరంగ అయిన గంగ అప్పుడే నేలను తాకినట్లు కనపడ్డవాటినల్లా ముంచేస్తూ ఉరకలు వేస్తోంది. ఆ హోరు వింటే పైప్రాణాలు పైనే పోయేలా ఉన్నాయి.

మండాకిని నది మహోగ్రరూపంతో ఉప్పొంగిపోయింది. పెద్ద పెద్ద కెరటాల హస్తాలను చాస్తూ.. తన మార్గంలో అడ్డుగా ఉన్న అన్నింటినీ తుడిచిపెట్టేస్తోంది. ఆలయ పరిసరాల్లోని హోటళ్లు, దుకాణాలను ముంచేస్తూ క్షణాల్లో నీరు మీదకు వచ్చేస్తోంది. తన పరిధిలోకి చొరబడి నిర్మించిన కట్టడాలను తనలో కలిపేసుకుంది. నదిపై నిర్మించిన రెండు వంతెనలు కూలిపోయాయి.

ఆలయ పరిసరాల్లోని వందలమంది ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోయారు.

సృష్టిని, స్థితిని మొత్తం లయం చేసేసింది మండాకిని..

మేడ, మిడ్డె.. శివుడి గడ్డె.. ఏవీ మిగల్లేదు. వరదతోపాటే వచ్చిన పెద్ద పెద్ద బండరాళ్లు బలంగా తాకడంతో నిర్మాణాలు నేలమట్టమైపోయాయి. భవనాల తాలూకు శిథిలాలు, చెక్కలు, తలుపుల వంటివి ఎక్కడ పడితే అక్కడ పోగు పడ్డాయి. వాటి కింద మానవ మృతదేహాలు.

రెండు మూడు గంటలపాటు ఏం జరిగిందో అర్థం కాలేదు.

అనుకోని ఉపద్రవానికి చాలామంది భక్తులు మృత్యువాతపడ్డారు. మిగిలినవాళ్లు భీతావహులై చెల్లాచెదురయ్యారు..

అప్పటి వరకు ఉత్సాహంతో.. భక్తితో యాత్రలో నిమగ్నమై ఉన్న వేలమంది జీవితాలు లిప్తపాటులో చెదిరిపోయాయి. అంతవరకు అందంగా.. భద్రంగా నిర్మించుకున్న జీవితపు పునాదులు కదిలిపోయాయి.. నిలువునా కూలిపోయాయి!

కొన్ని వేలమంది గంగపాలయ్యారు.. మరెందరో శిథిలాల కింద, బురద కింద సజీవ సమాధి అయిపోయారు. తల్లిదండ్రులను కోల్పోయిన బిడ్డలు.. భర్తలకు దూరమైన భార్యలు, అయినవాళ్లను పోగొట్టుకున్న అభాగ్యులు.. ఒక్కొక్కరిదీ ఒక్కొక్క కథ.. ఒక్కో వ్యథ!

కళ్లముందే బీభత్సం

మధ్యప్రదేశ్‌లోని ఉజ్జయినికి చెందిన 45 సంవత్సరాల రామ్‌సింగ్ 16 మంది బంధుమిత్రులతో కలిసి కేదార్‌నాథ్ యాత్రకు వచ్చారు. ఆలయ సమీపంలోని ఓ సత్రంలో దిగారు.

ఉదయం దర్శనం పూర్తయింది. సాయంత్రం హారతి చూడ్డానికి వెళ్లామని అంతా బయలుదేరారు. రామ్‌సింగ్ కొడుకు దగ్గరలోని పెద్ద పెద్ద బండరాళ్లను చూసి సరదాపడి వాటి మీద ఎక్కుదామని తండ్రిని బతిమిలాడాడు..

మిగతావారంతా హారతికి వెళ్లగా రామ్‌సింగ్ కొడుకు కోసం ఆ బండల వైపు నడిచాడు. అతడి భార్య కూడా అతడితోపాటే వచ్చింది. వాళ్ల కుమార్తె నేహా, రామ్‌సింగ్ అన్న, వదిన, 70 ఏళ్ల వయసున్న మామగారు, మరో పదిమంది హారతి చూడ్డానికి వెళ్లారు.

అంతలోనే వరద విరుచుకుపడింది. కొద్ది నిమిషాల్లో వారి జీవితం తలకిందులైంది. రామ్‌సింగ్, అతడి భార్య, కొడుకు ఎత్తయిన బండల మీద ఉండడంతో ఉపద్రవం నుంచి తప్పించుకోగలిగారు.

మిగతా 14 మంది ఆచూకీ తెలియలేదు. మందాకిని తనతోపాటు తీసుకుపోయిందని అర్థమైన అతడి మనసు కల్లోలమైపోయింది.

ఉదయం ఇదే ప్రాంతంలో కుటుంబ సభ్యులతో కలిసి మొబైల్‌లో తీసుకున్న సెల్ఫీ చూస్తే దుఃఖం మరింతగా ముంచుకొచ్చింది. అందులో తన ఒడిలో ఒదిగి

కూర్చుని ఉన్న కూతురు నేహ 'నాన్నా వచ్చి నన్ను తీసుకువెళ్లవా?' అని జాలిగా తన కళ్లలోకి చూస్తూ పిలుస్తున్నట్లు అనిపించింది.

ధనుస్సులా మెలితిరిగి ఉండే అతడి మీసాలు ఇప్పుడు భయంతో, బాధతో కిందకు వంగిపోయాయి. ఏం చేయాలో.. ఎక్కడ వెతకాలో కూడా తెలీడంటేదు..

వెచ్చటి కన్నీళ్లు కంటిలో సుడులు తిరిగేసరికి కనుపాపల్లోని తన పాప రూపం కరిగిపోయింది. అతడి కళ్లు ధారాపాతమయ్యాయి. భార్యను ఓదార్చడం అతడి వల్ల కావడంటేదు.

ఇలా కలిసికట్టుగా యాత్రకు వచ్చిన వందల కుటుంబాలు చెల్లా చెదురయ్యాయి. వరద ఎవరినెటువైపు లాగితే అటు చెదిరిపోయారు.

ఆక్రందనలతో ఆ ప్రాంతం హోరెత్తుతోంది. మిగిలినవాళ్లు అయినవాళ్లు కోసం వెతుకులాట మొదలుపెట్టారు.. కన్నీళ్లు అదిమిపెట్టుకుని అన్వేషిస్తున్నారు.

భవనంతోపాటే జలసమాధి

కాకినాడకు చెందిన శ్రుతి.. తల్లి కుమారి, మరికొందరితో కలిసి కేడార్నాథ్ వచ్చారు. సాయంత్రం గుడికి వెళ్లి దర్శనం చేసుకున్నారు.

లాడ్జీలో ఉన్న సమయంలో ఒక్కసారిగా బురదతో కూడిన వరద ప్రవాహం వారున్న భవనాన్ని ముంచెత్తింది.

చూస్తుండగానే గది నిండిపోయింది. నీటితోపాటే చెత్తాచెదారం.. గడ్డి మొక్కలు, నాచు. ఒక్క క్షణం కలో, నిజమో అర్థం కాలేదు.

ముఖాల నిండా నల్లటి బురద.. మట్టి.. నాచు.. నల్లటిరంగులో ఉన్న నీళ్లు.

అదోరకమైన నిల్వ వాసనకు కడుపులో తిప్పుతోంది.

నీళ్లు ముంచెత్తి గదిలోనే కాళ్లు తేలిపోగా ఆధారం కోసం ఆరాటంతో చేతులు అసంకల్పితంగానే వెతుకుతున్నాయి.

మూడు రోజులుగా జోరున వాన పడుతోందని ఇక్కడకు రాగానే తెలిసింది. తాము ఉన్న ప్రాంతానికి మండాకిని నది చాలా దూరంలో ఉన్నా, అంతటి ప్రవాహం ఎక్కడి నుంచి ఎలా వచ్చిందో అర్థంకాలేదు.

అసలు దాని గురించి ఆలోచనే లేదు. అంతలోనే మరో పెద్ద కెరటం.. వారిని బలంగా పైకి లేపి బయటకు ఈడ్చేసింది. గోడకు వెంటిలేటర్ కోసం అమర్చిన ఖాళీ ఖానాకు ఉన్న ఒక ఇనుప చువ్వ శ్రుతి చేతికి అందింది.

గోదారిలో కొట్టుకుపోయేవారికి గడ్డిపరక దొరికినా సంతోషమే..

ఆ చువ్వను బలంగా పట్టుకుంది శ్రుతి. తల్లి కుమారి ఆమె నడుం గట్టిగా వాటేసుకుంది. ఊచ వదిలేస్తే ఇద్దరూ కొట్టుకుపోవడం ఖాయం.

కానీ ఎంతసేపు పట్టుకోగలరు!

అంతలో మరో ఉపద్రవం.. వరద తాకిడికి వాళ్లు ఉన్న లాడ్జి భవనం ఒరిగిపోవడం మొదలైంది. అటు చివరి గోడ పెద్ద శబ్దంతో నదిలోకి పడిపోయింది. వెనుక గోడకున్న కిటికీ వచ్చి శ్రుతిపై బలంగా పడింది. పెద్ద కేక.. పట్టు జారిపోయింది.

ఇంకొక బలమైన కెరటం వచ్చి ముంచేస్తుండగా “అమ్మా.. మనం చచ్చిపోతున్నాం.. నాకు బతకాలని ఉందమ్మా..” అని ఆమె గట్టిగా అరవాలనుకుంది. కానీ, ఆ మాటలు బయటకు రాకుండా నోటినిండా బురద.. భయంతో, ఆందోళనతో కళ్లలోంచి జారిన కన్నీరు అందులో కలిసిపోతోంది..

దగ్గరలో ఎవరున్నారు కాపాడటానికి.. అమ్మ తప్ప!

ఆమె తన చీర కొంగు తీసి కూతురికి అందించింది. శ్రుతి గట్టిగా పట్టుకోగానే దగ్గరకు చేరింది. ఇద్దరూ కలిసి గోడల ఆసరాతో ప్రవాహం నుంచి తప్పించుకుంటూ మెల్లగా లాడ్జి పైభాగానికి చేరారు.

అప్పటికే అక్కడ మరికొందరు ఉన్నా ఎవరి ప్రాణరక్షణలో వాళ్లున్నారు.

లాడ్జి పైనుంచి చూస్తే నది మధ్యలో ఉన్నట్లు అనిపించింది.

అక్కడక్కడా కొట్టుకుపోతున్న మనుషులు, గుడారాలు.. ఇళ్లలోని సామగ్రి..

వెన్నులోంచి వణుకు పుట్టింది. చిన్నప్పటి దివిసీమ ఉప్పెన గుర్తొచ్చింది.

మంచుతో నిండిన నీటిలో తడవడం.. దానికితోడు భయం వల్ల చేతులు, కాళ్లు స్వాధీనంలోకి రావడంలేదు.. ఒంట్లో వణుకు తగ్గడంలేదు. శరీరం మీద బట్టలు పేలికలైపోతున్నాయి.

లాడ్డి వెనుక వైపు పెద్ద పర్వతం కనిపించింది. ధైర్యం చేసి తల్లీ, కుమార్తె అటువైపు దిగారు.. అక్కడంతా అప్పటికే బురద నిండిపోయింది.. రెండడుగుల మేర జారి నేలమీద పడిపోయారు. కింద పెద్ద ప్రవాహం..

ఎలాగో చెట్ల కొమ్మల ఆసరాతో నిలదొక్కుకుని పక్కకు చూసేసరికి ఇద్దరు భార్యభర్తలు తమలాగే లాడ్డి భవనం పైనుంచి పర్వతం మీదకు దిగడానికి ప్రయత్నిస్తూ కనిపించారు.

భర్త ముందు.. ఆ వెనుకే భార్య.. ఒక్కసారిగా కాలుజారి అఖాతంలోకి పడిపోయారు. వారి కేకలు ప్రవాహం హోరులో కలిసిపోయాయి.. అటుపక్క ఉన్న జనం గగ్గోలు పెడుతున్నారు.

కుమారి వెంటనే కుమార్తె శ్రుతిని గట్టిగా హత్తుకుంది. పది నిమిషాలపాటు ఇద్దరూ ఏడుస్తూనే ఉన్నారు.

కొండంత నిస్సహాయత.. ఒంటరితనం.. బతుకు భయంతో కడుపులోంచి లావాలా తన్నుకు వస్తోంది దుఃఖం.

తమతోపాటే వచ్చినవారు ఏమయ్యారో తెలీలేదు. లాడ్డి పైకి ఎవరైనా వస్తున్నారేమో చూసేలోపే పెద్ద శబ్దంతో ఆ భవనం నీటిలోకి ఒరిగిపోయింది.

సామగ్రి కోసమో.. సహచరుల కోసమో వెతుకుతూ ఉండిపోయినవారు ఆ భవనంతోపాటే జలసమాధి అయిపోయారు. అంతపెద్ద భవనం ప్రవాహంలో పడి నామరూపాలేకుండా పోవడం చూస్తే గుండె నీరైపోయింది.

కొండపైకి అడుగు తీసి అడుగు వేసేలా కనిపించడంలేదు. ఒక అడుగు వేయబోతే రెండడుగులు కిందకు జారిపోయేలా ఉంది. కుమారి తన చీర విప్పదీసి కుమార్తె నడుంకు గట్టిగా కట్టింది.. పైన ఆచ్ఛాదన లేకపోయినా ఆమె పట్టించుకోలేదు. చేతులు నేలకు ఆన్చి దాదాపుగా పాకుతున్నట్లుగానే కొండ ఎక్కడం మొదలుపెట్టారు.

కాళ్లు ఎటు దారి తీస్తే అటు నడిచారు. ఒంట్లో నీరసం.. తిండి లేదు. చుట్టూ అనేక రకాల చెట్లు.. దారి తెలియడంలేదు. జ్వరంతో ఒళ్లు పేలిపోతోంది..

అక్కడక్కడ గుంతల్లోకి చేరిన వాననీటితో పెదాలు మాత్రం తడుపుకొనేవారు. నోటినిండా మట్టి.. ఒంటినిండా బురద. ముఖం తుడుచుకుందామన్నా శుభ్రమైన వస్త్రం లేకపోయింది. ఒకచోట కొండ వాలులో కొన్ని నీళ్లు జారుతుంటే అప్పురావురుమంటూ తాగారు. మనసు, శరీరం కాస్త తేలికపడ్డాయి.

ఎటు వెళ్తున్నారో.. ఎటు వెళ్లాలో కూడా తెలీని పరిస్థితి.

బురద.. వరద..

విజయవాడకు చెందిన పూర్ణ మరో 19 మందితో కలిసి వర్షంలో తడుస్తూ.. వణుకుతూ.. అప్పుడే కేడార్నాథ్ చేరుకున్నారు. ఆలయం మరో రెండు కిలోమీటర్ల దూరంలో ఉందనగా వర్షం ఉధృతి పెరిగింది. ఒక్కసారిగా తాటిచెట్టు ఎత్తు

ప్రమాణంలో వరద.. కేడార్నాథ్ వెనుక దూరంగా ఉన్న పర్వతాల మీది నుంచి పెద్ద రాకాసి అల.. దూసుకొస్తూ ఊరిని ముంచెత్తడం కనిపించింది. భయంతో జనం చెల్లాచెదురై పోతున్నారు.

ఆమెకు ఏం చేయాలో అర్థంకాలేదు. తన వెంట వచ్చినవారు ఎటు పరుగులు తీశారో తెలీదు. అటువైపు మృత్యువు దూసుకు వచ్చేస్తోంది.. దగ్గరలో ఓ చెట్టు కనిపించింది. ఎక్కడానికి కాస్త అనువుగానే ఉండడంతో ఒక్కసారిగా అటు కదిలింది ఆమె. ఐదు నిమిషాలపాటు శ్రమించి రొప్పుతూ కొమ్మల మధ్యకు చేరింది. అప్పటికే పరిసర ప్రాంతాలన్నీ బురదనీటితో నిండిపోయాయి. అప్పటి వరకు అక్కడ వందల సంఖ్యలో కనిపించిన భక్తులంతా మంత్రం వేసినట్లు మాయమైపోయారు. చాలామంది వరదలో కొట్టుకుపోతూ హాహాకారాలు చేస్తున్నారు. కొందరు బిగ్గరగా అరుస్తుండగా మరికొందరు గట్టిగా ఏడుస్తూ ఆధారం కోసం అల్లాడుతుండడం కనిపించింది.

భయంతో ఆమె ఆ చెట్టు మీదనే కొమ్మను కరచిపెట్టుకుని ఉండిపోయింది. ఎలా దిగాలో తెలీడంలేదు. కింద ప్రవాహం కొనసాగుతోంది. రెండురోజులపాటు తిండి లేదు.. నీళ్లు లేవు.. నిద్ర అసలే లేదు. పైనుంచి ధారలా వర్షం పడుతూనే ఉంది. వెన్నులోంచి చలి వణికిస్తోంది. అయినా నాలుక పిడచకట్టుకుపోతోంది. చెట్టుకున్న ఆకు నోటిలో పెట్టుకుంటే వర్షపు చినుకులు గొంతులోకి జారాయి. కాస్త ప్రాణం లేచివచ్చినట్లయింది. కిందకు దిగుదామంటే బురద.. ఎంత లోతుందో తెలీదు.

ప్రకృతిలో పుట్టి.. గుహల్లో పెరిగిన మనిషి వాటి నుంచి దూరమై ఊళ్లలోకి చేరి గూళ్లు కట్టుకున్న జీవి.. ఆ ప్రకృతి వికృత విలయానికి హడలిపోతున్నాడు..!!

ఈ విపత్తుకు సరిగ్గా వారం రోజుల ముందు... దిల్లీలోని భారత వాతావరణశాఖ
కార్యాలయం.. సీనియర్ సైంటిస్టు విశ్వనాథ్ ఛాంబర్..

ఓం ద్యా శాంతిః అంతరిక్షం శాంతిః

పృథివీ శాంతిః ఆపశ్చాంతిః ఔషధయ శ్శాంతిః

వనస్పతయ శ్శాంతిః విశ్వేదేవాః శాంతిః

బ్రహ్మ శాంతిః సర్వం శాంతిరేవ శాంతిః

సామాః శాంతిః రేదిః ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

“స్వర్గంలో.. దేవలోకంలో, ఆకాశంలో.. అంతరిక్షంలో.. భూమి పైనా, నీటిలోనూ.. భూమిపై ఉన్న ఔషధాలు.. వనమూలికలు.. అన్ని లోకాల్లోని దేవతలు.. బ్రహ్మ.. ఈ లోకంలోని జనులందరిలోనూ శాంతి నెలకొను గాక!

పంచభూతాల వల్ల కానీ, బ్రహ్మ మొదలైన దేవతల వల్ల కానీ అపాయాలు రాకుండు గాక!

శాంతిలో కూడా శాంతి నెలకొనుగాక.. నాలో శాంతి నెలకొనుగాక!..

ఈ శాంతి మంత్రాన్ని అర్థం చేసుకోండి. మన హిందూ సంస్కృతి ఎంత గొప్పదో తెలుస్తుంది. మన కోసమే కాక, అందరి క్షేమం కోసం, సర్వప్రాణుల సంతోషం కోసం ప్రార్థించడం భారతీయ సంస్కృతి గొప్పతనం..” ఫోన్లోంచి ఎవరో ఆధ్యాత్మికవేత్త ప్రవచనం వినిపిస్తోంది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని బాపట్లకు చెందినవారు విశ్వనాథ్. పదేళ్లుగా దిల్లీలోనే కొలువు.

రైతుబిడ్డ కావడంతో చిన్నతనం నుంచి.. అనావుష్టి, అతివుష్టితో తండ్రి పడుతున్న కష్టాలను చూసి ఈ రంగంలో పరిశోధనపై ఆసక్తి కలిగి.. స్వయంకృషి.. గట్టి ప్రయత్నం మీద ఈ స్థానానికి వచ్చారు.

తల్లి మాత్రం మేనమామ పోలిక రావడం వల్ల, కొడుకు ఆయనలాగే శాస్త్రవేత్త అయ్యాడని గట్టిగా నమ్ముతుంది.

విశ్వనాథ్ మేనమామ వెంకటేశ్వరరావు హైదరాబాద్‌లోని రక్షణ పరిశోధన సంస్థలో సీనియర్ సైంటిస్టు. మేనత్త వందన ఒక మల్టీనేషనల్ కంపెనీలో సూపర్‌వైజర్.

మొన్ననే చార్‌థామ్ యాత్రకు వెళ్తూ దిల్లీలోని వాళ్ల ఇంటికి వచ్చారు. రెండ్రోజులు అక్కడ ఉన్నాక.. మరికొందరు మిత్రులు దిల్లీ చేరుకోగానే అంతా కలిసి హరిద్వార్.. అక్కడి నుంచి కేదార్‌నాథ్ బయలుదేరి వెళ్లారు.

మేనమామ నుంచి పరిశోధనలపై జిజ్ఞాసే కాకుండా ఆయనలాగే కాస్తంత భక్తి కూడా అభింది విశ్వనాథ్‌కు. ముఖ్యంగా ప్రవచనాలు బాగా ఇష్టం.

2013 సంవత్సరం.. జూన్ నెల కావడంతో వాతావరణ శాఖలోనూ సందడిగా ఉంది 'వాతావరణం'. రుతుపవనాలు భారత ఉపఖండంలోకి ప్రవేశించే కాలం.. అందుకే మరో రెండు మూడు నెలలపాటు హడావుడి తప్పదు.

ఆ మాటకొస్తే రోజూ హడావుడే.. గాలుల గమనాన్ని, తేమ శాతాన్ని, వీడనాన్ని, ఉష్ణోగ్రతలను ఎప్పటికప్పుడు నమోదు చేస్తుండాలి.. వాతావరణాన్ని అంచనా వేస్తుండాలి. రోజూ మూడేసి బులెటిన్లు విడుదల చేయాలి.

దేశవ్యాప్తంగా ఉన్న వాతావరణ పరిస్థితులపై రోజూ ఉదయం 11 గంటలకల్లా అన్ని రాష్ట్రాల వాతావరణ విభాగాల హెడ్స్‌తో వీడియో కాన్ఫరెన్స్ ఉంటుంది. రుతుపవనాల కాలమైతే పని ఇంకొంచెం ఎక్కువ.

ప్రవచనకర్త మాటలు శ్రావ్యంగా.. మార్గవంగా వినిపిస్తున్నాయి.. “ఆది నుంచీ భారతావని అణువణువూ శాంతికాముకం. అంతరాలు, ఆటంకాలు, అశాంతి లేని సమాజం కోసం అందరూ ఒక్కటవ్వాలన్న సంతకల్పంతో ముందడుగు వేసిన పవిత్ర భూమి ఇది. నగరాలు, దేశాలు ఎల్లలు కావని.. ఆకాశంలో, అంతరిక్షంలో, దేవలోకంలో.. సర్వత్రా శాంతి వర్ధిల్లాలని, చివరకు శాంతికే శాంతి కలుగుతూ లోకాలన్నీ సుఖంగా ఉండాలన్న ఆకాంక్ష మన వేదకాలం నుంచి ఉంది.. భూమి.. ఆకాశం.. అంతరిక్షం కూడా శాంతిగా ఉండాలని కోరుకున్నారు మన రుషులు..”

ఆయన ప్రసంగం ప్రవాహంలా సాగిపోతోంది. ఆ మాటలు వింటే భక్తి భావన ఎలాగున్నా ప్రస్తుత వాతావరణ పరిస్థితుల గురించి తెలిసినవాడు కావడంతో కాస్త వైర్యగం కలిగింది విశ్వనాథ్కు..

మనిషి తన మనుగడ కోసం కాకుండా స్వార్థం కోసం ప్రకృతిపై సాగిస్తున్న దండయాత్ర కారణంగా భూమి మీదే కాదు.. మహాసముద్రాల్లోనూ.. అంతరిక్షంలోనూ ఎన్ని 'అల్'జదులు, ఎంత అశాంతి నెలకొని ఉన్నాయో వాతావరణ శాస్త్రవేత్త కనుక ఆయనకు తెలుసు!

మహాసముద్రాల్లో లానినాలు, ఎల్నినోలు.. రుతుపవనాలు గతి తప్పడం.. దుర్భిక్షాలు, అతివృష్టి, అనావృష్టల గురించి తెలిసి ఉండడంతో ప్రవచనకర్త చెబుతున్న శాంతి మంత్రాలను నిర్దిష్టంగా వింటున్నారు.

భారత వాతావరణ శాఖ (ఐఎంఓ) భారత ప్రభుత్వ భూశాస్త్ర మంత్రిత్వశాఖ ఆధ్వర్యంలో పనిచేస్తుంటుంది.

వాతావరణ పరిశీలన, అంచనా, వర్షాలు, రుతుపవనాలు, కరవు కాటకాలు ఏర్పడే అవకాశాల నుంచి ఎండల వేడిమి, చలి వరకు ముందే అంచనా వేయడం.. ప్రజలను, ప్రభుత్వాలను అప్రమత్తం చేయడం ఈ విభాగం బాధ్యత. గట్టిగా ఎండలు మండినా.. అకాలంగా వర్షాలు కురిసినా ప్రజలు వాతావరణ శాఖదే తప్పు అన్నట్లుగా భావిస్తుంటారు. అందుకే వాతావరణ విభాగంపై ఎంతో బాధ్యత ఉంటుంది!

బ్రిటిష్ ఇండియాలో మద్రాసు, కలకత్తా, దిల్లీ.. ఇలా వేర్వేరు ప్రాంతాల్లో విడివిడిగా ఉండే ప్రాంతీయ వాతావరణ కేంద్రాలను కేంద్రీకృతం చేస్తూ.. 1875లో

ఐఎండి ప్రధాన కార్యాలయాన్ని దిల్లీలో ఏర్పాటు చేశారు.

ఇది దేశమంతటా పరిశీలన కేంద్రాలను నిర్వహిస్తూ ఉంటుంది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల ఆధ్వర్యంలో నిర్వహించే వర్షపాత నమోదు కేంద్రాలు, ఉష్ణోగ్రతల వివరాలను కూడా సమీకరించి విశ్లేషిస్తుంది.

ప్రపంచంలో సొంతంగా ఉపగ్రహ సమాచార వ్యవస్థ ఉన్న అతి కొద్ది ప్రపంచస్థాయి కేంద్రాల్లో ఇదీ ఒకటి.

ప్రపంచ వాతావరణ సంస్థకు చెందిన ఆరు ప్రాంతీయ ప్రత్యేక కేంద్రాల్లో ముఖ్యమైనది. అంటార్కిటికాలోనూ ఐఎండీ శాస్త్రవేత్తలు పరిశోధనలు చేస్తుండటంతోపాటు అబ్జర్వేషన్ కేంద్రాలను నెలకొల్పారు. దేశవ్యాప్తంగా వందల పరిశోధన కేంద్రాలు, రాడార్ కేంద్రాలు.. లెక్కలేనంత పని.

బంగాళాఖాతం, అరేబియా సముద్రం, పర్షియన్ జలసంధి, మలక్యా జలసంధి సహా ఉత్తర హిందూ మహాసముద్ర ప్రాంతంలో ఏర్పడే ఉష్ణమండల తుపానుల గురించి అంచనా వేయడం, వాటికి పేర్లు పెట్టడం.. ప్రపంచానికి ఆ సమాచారం చేరవేయడం.. ఒకటేమిటి చాలా రకాల పనులు చేస్తుంటుంది.

ఒక విధంగా చెప్పాలంటే భారత ఉపఖండానికే కాదు.. ప్రపంచానికే బారా మీటర్ వంటిది!

విశ్వనాథ్ రుతుపవనాల గురించి అధ్యయనం చేసే కీలకమైన విభాగంలో ముఖ్య సీనియర్ సైంటిస్టు.

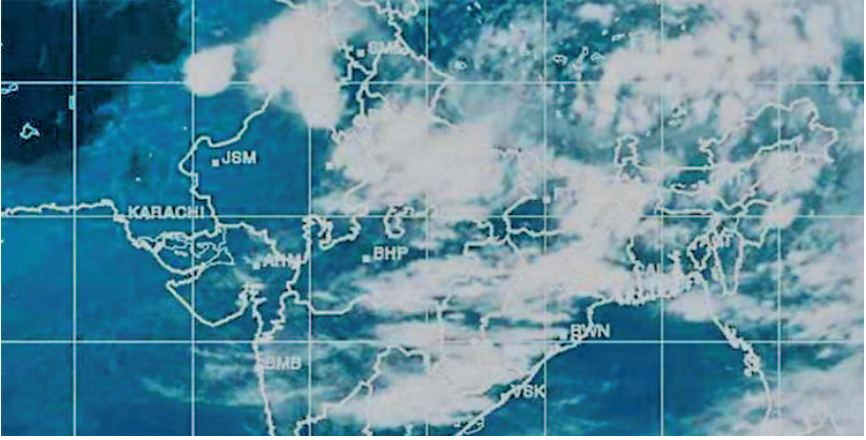
ఈసారి నైరుతి రుతుపవనాలు చాలా చురుగ్గా కదులుతుండడంతో వాటి మీద దృష్టి పెట్టాలని.. తన టీమ్లో కొందరికి ప్రత్యేక బాధ్యతలు అప్పగించాలని నిర్ణయించుకున్నారు. వాటి గమనాన్ని ఎప్పటికప్పుడు గమనిస్తుండాలి.

భూమండలం ఉత్తరార్ధగోళంలో ఉన్న సువిశాలమైన భారత ఉపఖండం భౌగోళిక స్థితి కారణంగా శీతోష్ణస్థితులలో ఎన్నో ప్రత్యేకతలు కనిపిస్తాయి.

మూడు వైపులా సముద్రాలు, ఉత్తరాన ఒక చాపం మాదిరిగా విస్తరించి ఉండే హిమాలయ పర్వతాలు భారత ఉపఖండం ప్రత్యేకతలు. అందుకే వాతావరణపరంగా ప్రపంచంలో గొప్ప వైవిధ్యం ఉండే నేల ఇది.

ఇస్రో, నాసా, జపాన్ తదితర ఉపగ్రహాలు అందిస్తున్న లైవ్ చిత్రాలు మానిటర్ మీద కనిపిస్తున్నాయి.

సాధారణంగా రుతుపవనాలు జూన్ 1 నాటికి ప్రారంభమవుతాయి. ఈసారి మే

చివరి వారంలోనే మొదలయ్యాయి. ముందుగానే రుతుపవనాల రాక అనేది చిన్న విషయం కాదు. దాని పర్యవసానాలు చాలారకాలుగా ఉంటాయి. ఆ విషయం తెలుసు కనుకనే విశ్వనాథ్ కు కొంత ఉద్విగ్నంగా ఉంది.

* * * *

నైరుతి మే నెలాఖరు నుండి జూన్ మొదటి వారంలో ప్రవేశించడం మన దేశంలో సహజం. వాటి కారణంగా సెప్టెంబరు వరకు వానలు పడతాయి.

ఒక్కోసారి మధ్యలో మారిపోయే వాతావరణ పరిస్థితుల కారణంగా రుతుపవనాలు 'విఫలం' అవుతుంటాయి కూడా.

మబ్బులు ఏర్పడగానే సరిపోదు. అవి సరైన దిశగా పయనించి సకాలంలో.. సరైనచోట వర్షించడం ముఖ్యం!

నిజానికి వర్షపాతం ఎక్కువ, తక్కువ అనేవి సముద్ర జలాల ఉష్ణోగ్రతలపై ఆధారపడి ఉంటాయి. భూమండలంపై మూడోవంతు సముద్రాలే కదా!

'వాన రాకడ ప్రాణం పోకడ చెప్పలేం' అని పెద్దలు అన్నారు. కానీ, వాతావరణ శాఖ కచ్చితంగా చెప్పాల్సిందే అని ప్రభుత్వమే కాదు, ప్రజలూ అంటుంటారు. అందుకే వాతావరణ శాఖ మీద అంత ఒత్తిడి. అందులోనూ నైరుతి రుతుపవనాల వేళ కచ్చితంగా సరైన అంచనాలు అవసరం. పంచాంగవేత్తల మాదిరిగా కాకుండా సుస్పష్టంగా ఉండాలి.

రుతుపవనాల రాక, వర్షాల ప్రభావం దేశ బడ్జెట్ పై కూడా ఉంటుందని చాలామందికి తెలీదు. కేంద్ర బడ్జెట్ ప్రవేశ పెట్టడానికి నెల ముందే వాతావరణ శాఖ

ఆర్థిక మంత్రిత్వశాఖకు ముందస్తు అంచనాలతో నివేదిక పంపాలి.

రుతుపవనాలు తలకిందులైతే దేశంలో వ్యవసాయం దెబ్బతింటుంది. కరవు రాజ్యమేలుతుంది.. లేదా వరదలతో బతుకులు అల్లకల్లోలం కావచ్చు. ప్రజలు తీవ్రంగా నష్టపోతారు. పరిస్థితి తీవ్రమైతే అది అలజడులకూ దారితీయవచ్చు.

జీడీపీ పడిపోతుంది.. ఒక్కోసారి ప్రభుత్వాలు కూడా పడిపోవచ్చు!

మామూలు జనం జోకులు వేసుకున్నంత తేలిగ్గా ఉండదు వాతావరణశాఖ పని. కొన్ని పదుల శాటిలైట్లు నుంచి అందే రిపోర్టులను, ఛాయాచిత్రాలను పరిశీలిస్తూ.. ప్రపంచవ్యాప్తంగా, దేశవ్యాప్తంగా, రాష్ట్రాలవారీగా వాతావరణ పరిశీలన.. విశ్లేషణతోపాటు గత కొన్నేళ్లనాటి రుతుపవనాల గమనాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకుని ఏరోజుకారోజే అంచనా వేయాల్సి ఉంటుంది.

ఇప్పుడైతే కంప్యూటర్లు, శాటిలైట్లు పనిని కాస్త తేలిక చేశాయి. కానీ, ఒకప్పుడు ఇవన్నీ ఎలా జరిగేవో తలచుకుంటే ఆశ్చర్యమేస్తుంది విశ్వనాథ్ కు.

ఎంత శాస్త్ర, సాంకేతికాభివృద్ధిని అందిపుచ్చుకున్నా.. తగిన అంచనాలు వేసినా, అనుకున్నట్టుగానే జరుగుతుందనీ చెప్పలేం! ఒక్కోసారి 'అతివృష్టి'.. లేకుంటే 'అనావృష్టి' తప్పకపోవచ్చు. అలా ఏమాత్రం తేడా వచ్చినా అటు ప్రజల్లో అసంతృప్తితోపాటు ఇటు ప్రభుత్వం నుంచీ ఇబ్బంది తప్పదు. అంచనాలు తప్పితే కొన్నిసార్లు కీలక అధికారులపై వేటు పడవచ్చు!

అందుకే విశ్వనాథ్ కొంచెం టెన్షన్ గా కనిపిస్తున్నారు.

ముఖ్యంగా చార్ థామ్ యాత్ర కోసం ఈ సమయంలో హిమాలయాల్లోకి చేరే వేల.. లక్షలమంది యాత్రికుల భద్రత చాలా కీలకం..

లదొక కైలాసం..

అడుగడుగునా శివానంద లహరులు గలగలా ప్రవహించే మహోల్లాసకరమైనవి హిమగిరులు. గంగమ్మ ఉత్తుంగ తరంగమై దివి నుంచి భువికి దిగిన అద్భుత ప్రాంతం.. శంకరుడి జటాజూటం నుంచి విడుదలైన గంగను హిమవంతుడు ఒడిసిపట్టింది ఇక్కడే. అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండ నాయకుడు.. ఈ విశ్వానికే నాథుడు.. దేవతా సార్వభౌముడు.. సాక్షాత్తు ఆదిదేవుడు కొలుపుదీరిన మహోన్నత శిఖరాలు ఆ ధవళగిరులు.

సమున్నత, హిమోన్నత ఆధ్యాత్మిక ధామాలు. పురా వైభవ, ప్రాభవాలను కీర్తిస్తూ, ఇలవేల్పులను స్తుతిస్తూ ముందుకు సాగే భక్తులు.. హరోం హరహర నాదాలు, భంభం భోలే ధ్యానాలు.

ఎన్నో వ్యయప్రయాసలతో సాగే ఈ యాత్రకు సంకల్పించినా ఆ దైవానుగ్రహం లేకపోతే అడుగు ముందుకు పడదనే నమ్ముతారు చాలామంది.

నిర్గుణ స్వరూపుడు.. సమస్త గుణాలు, సర్వ రూపాలు తానే అయి.. ఈ బ్రహ్మాండమంతా వ్యాపించి ఉన్న ఆ పరమాత్మ ఎక్కడా లేనివిధంగా త్రిభుజాకార (పుష్పభం పుష్పభాగంలా) లింగ రూపంలో దర్శనమిచ్చే భూకైలాసం కేదార్నాథ్.

హిమాలయ పర్వత శ్రేణులకు ఎన్నో విశిష్టతలు ఉన్నాయి. మానవాళికి అర్థంకాని నిగూఢ రహస్యాలు ఇక్కడ ఎన్నో.

మనిషి దేహాన్ని, మనసును మలినరహితం.. పునీతం చేసే ఆధ్యాత్మిక

మహాన్నత శక్తి తరంగాలకు, విలువైన జ్ఞానాలకు నిలయాలు ఈ పుణ్యగిరులు.

అంధకారాన్ని తొలగించి.. మనోనేత్రాన్ని తెరిచే శక్తి పుణ్యక్షేత్రాలకే ఉంటుంది. అందుకే తీర్థయాత్రలు భారతీయ ఆధ్యాత్మిక చింతనలో భాగం. అందులోనూ మన వేదాలు, పురాణాల్లో హిమాలయాలకు సమున్నతమైన స్థానం ఉంది. హిమాలయాలు అనగానే కైలాసమే గుర్తుకొస్తుంది ఎవరికైనా. మహాశివుడు, పార్వతీసమేతుడై ఇక్కడే కొలువై ఉంటాడని పురాణాలు ప్రవచిస్తున్నాయి. అనాదిగా ఎందరో మహర్షులకు, సిద్ధులకు, ఆధ్యాత్మికవేత్తలకు ఇవి ఆవాసాలు. పాండవులు స్వర్గారోహణం చేసిందిక్కడే. కైలాస పర్వతం కొలుపుదీరిందిక్కడే. అలాంటి ఈ హిమసానువులు హిందూ ఆధ్యాత్మికతకు మహాన్నత శిఖరాలు.

ఇవి ప్రమాదాలకు నిలయాలు కూడా. నిమిషాల్లో మారిపోయే వాతావరణం.. క్షణంలో కమ్ముకు వచ్చే మేఘాలు.. వెంటనే కుంభవృష్టి.. ఆకస్మిక వరదలు.. అమాంతం విరిగిపడే కొండచరియలు..

అత్యంత ప్రతికూల పరిస్థితుల మధ్య సాగే చార్ డామ్ యాత్ర ఓ ఆధ్యాత్మిక యాత్ర మాత్రమే కాదు.. అత్యంత సాహసయాత్ర.

ఉత్తరాఖండ్ లోని గడ్వాల్ పర్వతశ్రేణుల నడుమ.. సముద్ర మట్టానికి 12,000 అడుగుల ఎత్తున కొలువైన కేదారనాథుడి దర్శనం అంత సులభతరం కాదు. అడుగడుగునా పరీక్షలకు నిలవాలి.. నెగ్గాలి. లేదంటే ఏదో ఒకదశలో వెనుదిరగాల్సిరావచ్చు!

ఈ క్షేత్రానికి రోడ్డు రవాణా సదుపాయం ఉండదు. హరిద్వార్, రుషికోట్ నుంచి వాహనాల ద్వారా యాత్రికులు రుద్రప్రయాగ్ మీదుగా గౌరీకుండ్ చేరుకుంటారు. మొత్తం నాలుగు ధామాలు దర్శించుకునేవారు యమునోత్రి, గంగోత్రి తర్వాత ఉత్తరకాశీ మీదుగా రుద్రప్రయాగ్ కు, అక్కడి నుంచి గౌరీకుండ్ కు ప్రయాణమవుతారు. గౌరీకుండ్ నుంచి కాళి నడకన లేదా గుర్రాలు, జోలీల్లో లోయల గుండా ప్రయాణించి 14 కిలోమీటర్ల దూరంలోని కేదార్ నాథ్ ఆలయం చేరుకుంటారు. కొంత దూరం మంచులోనూ ప్రయాణించాల్సి వస్తుంది.

ప్రకృతి ప్రకోపం

ముందే వచ్చిన రుతుపవనాలు

ఆ ఏడాది రుతుపవనాలు ఎప్పటిలా కాక కాస్త ముందుగానే అండమాన్, కేరళను తాకాయి. తర్వాత బంగాళాఖాతం వాయవ్య ప్రాంతంలో అల్పవీడనం, మూడు రకాల గాలుల కదలిక, కలయిక వల్ల సాధారణ సమయం కంటే ముందే అవి దేశంలోని అన్ని ప్రాంతాలకు వేగంగా విస్తరించాయి.. ఇదో అరుదైన పరిణామం.

ఐఎండీ సైంటిస్టు విశ్వనాథ్ తన జూనియర్ శ్యామ్ కులకర్ణికి కాల్ చేశారు.. ఈ పరిణామాలకు కారణాలపై చర్చిద్దామని చెప్పారు.

రెండు నిమిషాల్లో లైన్లోకి వస్తానని చెప్పి పెట్టేశారాయన. అన్నట్లుగానే కాల్ చేశాడు.. అవసరమైన సమాచారం సిద్ధం చేసుకుని.

“తూర్పు రాజస్థాన్‌పై ఏర్పడిన అల్పవీడనం అరేబియా సముద్రం నుంచి తేమతో కూడిన నైరుతి గాలులను ఆకర్షించింది. అదే సమయంలో, బంగాళాఖాతం నుంచి తూర్పు గాలులు హిమాలయాల పాదాల మీదుగా వచ్చాయి సార్”.. కాసేపు ఆగారు ఆయన.

“పశ్చిమ ప్రాంతాలు కూడా ఉత్తరప్రదేశ్, బిహార్ దాటి ద్రోణిని సృష్టించాయి..” కొనసాగించారు శ్యామ్.

“వీటి పర్యవసానాలు ఎలా ఉండొచ్చు?” విశ్వనాథ్ అడిగారు.

సాధారణంగా రుతుపవనాలు ఒక ప్రాంతం తర్వాత మరొక ప్రాంతాన్ని తాకడానికి ముందు అక్కడక్కడా ఆగి విరామం తీసుకోవడం వాటి సహజ లక్షణం.

ఈసారిలా ఇంత త్వరగా దేశమంతా విస్తరించడం.. ఉత్తరం వైపు వేగంగా కదలడం అరుదు. అందుకే ఆయన అభిప్రాయం అడగాల్సి వచ్చింది.

“హిమాలయాలు ‘ఓరోగ్రఫీ’ ప్రభావాన్ని సృష్టించవచ్చు సార్..”, కొంచెం ఆగి సాలోచనగా చెప్పారాయన.

“మైగాడ్”.. విశ్వనాథ్ నోట్లోంచి అప్రయత్నంగా వచ్చింది.

నీటితో నిండి ఉండి భారంగా కదులుతున్న మేఘాలు (వాయు ద్రవ్యరాశి) పర్యత శ్రేణిని సమీపించినప్పుడు అవి అడ్డుతగలడంతో వేగంగా పైకి లేస్తాయి. ఎత్తుకు చేరగానే ఆర్ద్రత పెరిగి.. అక్కడి చల్లటి వాతావరణానికి ఒక్కసారిగా కరిగి నీరై ఉన్నపళంగా వర్షిస్తాయి. దానినే ‘ఓరోగ్రఫిక్ ఎఫెక్ట్’ అంటారు.

పాకిస్థాన్, అఫ్ఘానిస్థాన్ల మీదుగా పశ్చిమ దిశ నుంచి వచ్చే గాలులు.. తూర్పు నుంచి రుతుపవన గాలుల కలయిక వలన ఒక్కోసారి వాటిమధ్య ‘ఘర్షణ’ (ఇంటరాక్షన్) ఏర్పడి భారీవర్షాలు పడుతుంటాయి. వాతావరణ శాఖ పరిభాషలో ‘వెస్ట్రన్ డిస్టర్బెన్స్’ (పశ్చిమ గాలుల అలజడి) అంటారు.

ఆ వర్షపాతం ఎంతమేరకు ఉంటుందనేది రుతుపవనాలు ఎంత వేగంగా.. ఎంత పరిమాణంలో అక్కడకు చేరాయనే దానిని కచ్చితంగా గమనిస్తే తప్పు తదుపరి పరిణామాలను ఊహించలేం.

రుతుపవనాలు ప్రవేశించాక, వాటి విస్తరణ సీజన్ అంతా కొద్దికొద్దిగా.. నెమ్మదిగా కొనసాగి సెప్టెంబరు చివరితో ముగుస్తుంది. మరి ఇప్పుడు ఏం జరగబోతోంది? ఇంత త్వరగా ఎందుకు విస్తరించాయి? అన్నీ ప్రశ్నలే..!

కారణం రాజస్థాన్ వేడిగాలులా? లేక అరేబియా నీటి ఆవిరా?

కేదార్‌నాథ్ యాత్రకు వెళ్లబోయే ముందు తమ ఇంటికి వచ్చిన మావయ్య.. “అక్కడి వర్షాల పరిస్థితి ఏమిటి విసూ?” అని అడిగిన విషయం గుర్తుకొచ్చింది.

“ఇంకా టైమ్ ఉంది మావయ్యా.. సాధారణంగా జూన్ 20 నాటికి ఉత్తరాఖండ్‌లో రుతుపవనాలు మొదలవుతాయి. అంటే ఇంకా వారం సమయం ఉంది. ఈసారి కాస్త ముందుగానే రావచ్చు. కాకపోతే పర్వత ప్రాంతం కనుక నిత్యం వర్షాలు మామూలే. రెయిన్ కోట్లు తప్పకుండా పట్టుకువెళ్లండి” అని తాను ‘క్యాజువల్‌గా’ చెప్పడం.. “మీ వాతావరణ విభాగంవాళ్లు ఎప్పుడూ సరిగా చెప్పురు కదా.. మీరు వర్షాలు పడతాయంటే పడవని.. పడవు అంటే గొడుగు పట్టుకు వెళ్లాలని అర్థం” అని ఆయన జోక్ చేయడం గుర్తుకొచ్చింది.

అంత గుడ్డిగా.. అంత నమ్మకంగా తాను ఎలా చెప్పాడో అర్థం కావడం లేదు విశ్వనాథ్‌కు. ఇస్రో శాటిలైట్ పంపుతున్న సమాచారాన్ని చూశారు..

ఫత్తీస్‌గఢ్ నుంచి దక్షిణ తమిళనాడు వరకు కోస్తాంధ్ర మీదుగా అల్పవీడన ద్రోణి కొనసాగుతోంది. అదే సమయంలో దక్షిణ ఒడిశా మీదుగా వాయవ్య బంగాళాఖాతంలో ఉపరితల ఆవర్తనం.. ఆగ్నేయ అరేబియా సముద్రంలోని కొన్ని ప్రాంతాలు, నైరుతి బంగాళాఖాతంలోనూ రుతుపవనాలు విస్తరించాయి. మరోవైపు ఒడిశా నుంచి కోస్తా మీదుగా దక్షిణ తమిళనాడు వరకు అల్పవీడన ద్రోణి ఏర్పడింది. ఇవన్నీ కలిసి రుతుపవనాలను ఉత్తరాదికి నెట్టేస్తున్నాయా?

రుతుపవనాలు అంత త్వరగా విస్తరించడం 1941 తర్వాత ఇదే తొలిసారి.

ఏదో జరగబోతోందని అర్థమవుతోంది. అదేంటో ఊహకు అందడంలేదు!!

ముందస్తు వర్షాలపై రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు అర్జంట్ అలర్ట్ పంపమని ఆయా రాష్ట్రాల్లోని వాతావరణ శాఖలను ఆదేశించారు విశ్వనాథ్. వెంటనే ఉత్తరాఖండ్ సహా ఉత్తరాదిలోని 7 రాష్ట్రాలకు ‘భారీ నుంచి అతి భారీ వర్షాలకు అవకాశం ఉందని’ మెసేజ్ జారీ అయింది. ఇది జరిగింది జూన్ 14న.

“ఎప్పుడు.. ఎక్కడ” అనే వివరాలు లేకపోవడంతో ఉత్తరాఖండ్ ప్రభుత్వం రోటీన్ హెచ్చరికగానే భావించింది.. పెద్ద “సీరియస్‌గా” తీసుకోలేదు!

రెయిన్ రెయిన్ గో ఎవే..

విశ్వనాథ్ ఆ రోజంతా తన కార్యాలయంలో కూర్చుని రుతుపవనాల గమనంపై అధ్యయనం చేస్తున్నారు..

వ్యవసాయ ప్రధానమైన మన దేశంలో.. వర్షాధారిత సాగు ఎక్కువ.. అందుకే 'వాన రాకడ' పట్ల మనకంత నిరీక్షణ.. మమకారం!

అయినా ఒకప్పుడు వానతో ముడిపడిన అనుభూతులు ఇప్పుడు ఎక్కడ ఉన్నాయి? 'వానా వానా వల్లప్పా' అని పాడుకునే పిల్లలు ఇప్పుడు 'రెయిన్ రెయిన్ గో ఎవే' అని పాడుతున్నారు.. నవ్వుకున్నారు విశ్వనాథ్.

అందుకు వరుణుడికి కోపం వస్తే రావచ్చు మరి.

'ఎల్.కె.జి. రైమ్ కీ, 'ఎల్ నినో'కు సంబంధం ఉంటుందా? అంటే 'ఎమోషనల్ రియాక్షన్' ఉండొచ్చేమో!

గుంపులు గుంపులుగా ముసురుకున్న మబ్బులు ఒక్కోసారి గుప్పెడు నీళ్లయినా చల్లకుండా ఉత్తగా ఉరిమి.. ఉత్త చేతులు చూపి దూరమైపోవచ్చు.

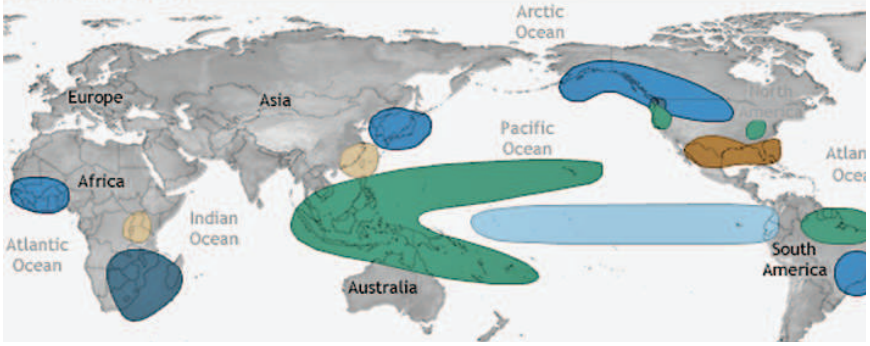
అతివృష్టి పంటలను, రైతు కష్టాన్ని నీటిపాలు చేస్తే.. అనావృష్టి కరవు కాటకాలు తెస్తుంది. వానలు పడకపోవడమంత దురదృష్టం మరొకటి ఉండదు!

వర్షాల గురించి అధ్యయనాలు ప్రపంచమంతటా సాగుతుంటాయి.

రుతుపవనాలపై డైనమిక్ థియరీ, జెట్ స్ట్రీమ్ థియరీ వంటి కొత్త కొత్త

LA NIÑA CLIMATE IMPACTS

December-February

పరిశోధనలు వచ్చాయి. ఎల్నినో ఏర్పడితే వర్షాభావ పరిస్థితులు ఎదురై కరవు కాటకాలకు దారి తీస్తుంది. పసిఫిక్ మహాసముద్ర జలాల్లో వచ్చే ఉష్ణోగ్రతల్లోని పెనుమార్పులే ఎల్నినో, లానినాలకు కారణం.

మధ్య, తూర్పు పసిఫిక్ జలాల్లో సాధారణం కన్నా ఎక్కువగా నమోదయ్యే ఉష్ణోగ్రతలు క్రమంగా మిగిలిన సముద్ర ప్రాంతాలకు విస్తరిస్తుంటాయి ఒక్కోసారి!

వేడి నీటి ప్రవాహాలు సముద్రంపై గాలిలోకి నీటి ఆవిరి చేరకుండా అడ్డుపడతాయి. సముద్రపు నీటి ప్రవాహాల్లో వేగం తగ్గడం ఎల్నినోకు సంకేతం.

దీనికి వ్యతిరేకమైనది 'లానినా'.. నీటి ఉష్ణోగ్రత సాధారణం కంటే బాగా తగ్గిపోవడం వల్ల 'లానినా' సంభవిస్తుంది.

సముద్ర ఉష్ణోగ్రతలు 2 డిగ్రీలు తగ్గినా, హెచ్చినా దాదాపు సగానికి సగం భూగోళంపై ప్రభావం తప్పదు! అందుకే సముద్ర ఉష్ణోగ్రతల్లో ఏ చిన్న తారతమ్యాలు కనిపించినా ప్రమాద సూచికలుగానే భావిస్తుంది వాతావరణశాఖ.

* * * *

భారతీయుల జీవన రాగానికి రుతురాగమే పల్లవి. తొలకరితో మొదలయ్యే జీవనగీతం ఏడాదంతా హాయిగా సాగాలంటే.. రుతువులు గతి తప్పుకూడదు. ఇప్పటికే వేసవికాలం పెరిగిపోయి, వర్ష రుతువు చిన్నబోతోంది.

తొలకరి కోసం దేశం యావత్తు ఎదురుచూస్తుంటుంది. మిగతా ఏడంతా పనిపాటలు, పాడిపంటలు, ధనధాన్యాలు సమృద్ధిగా ఉండాలంటే తొలకరి కరుణించాల్సిందే. అందుకే కారుమబ్బుల కోసం, వానచినుకు కోసం అన్నదాత అంతగా

పరితపిస్తాడు. చేతినిండా పంట, పశువు కడుపు నిండా గ్రాసం కావాలంటే తొలకరి సకాలంలో పలకరించాల్సిందే.

మనదేశం చుట్టూ ఉన్న మూడు సముద్రాలపై గాలులకు ఆ పక్కనే ఉండే మధ్య పసిఫిక్ సముద్ర గాలులు తోడై.. మేఘాలై.. హిమాలయాలకు చేరువై.. వాటిని దాటడం భారమై.. నిలువునా నీరైపోతే కురిసే వర్షమే భారతావనికి ఆధారం. రైతుకు ఆయువు. పంటకు ప్రాణం.

భారత్ లో ఇప్పటికీ వ్యవసాయమే ప్రధానరంగం. 60 శాతం మంది దీనిపైనే ఆధారపడి జీవిస్తున్నారు. దేశ స్థూల జాతీయోత్పత్తిలో 20 శాతం వ్యవసాయం నుంచి సమకూరుతోంది. ఒక్క ఏడాది రుతుపవనాల గమనం లయ తప్పితే అది దేశ ఆర్థిక, ప్రజల జీవన ప్రమాణాలపై తీవ్ర ప్రతికూల ప్రభావం చూపుతుంది.

ఏటా అత్యంత నాటకీయంగా క్రమం తప్పకుండా వచ్చే ఈ తరహా రుతుపవనాలు భూగోళంపై చాలా అరుదు. నైరుతి, ఈశాన్య రుతుపవనాలు మన దేశ వ్యవసాయ అవసరాలను తీరుస్తుంటాయి. ఈ రంగానికి అవసరమైన నీటిలో 80 శాతం వీటినుంచే సమకూరుతుంది.

అందుకే మన దేశంలో అటు రైతయినా, ఇటు ప్రభుత్వ పెద్దలైనా తొలకరి కోసం పరితపిస్తారు. ఆ పవనాలు అనుకూలంగా ఉండాలని ప్రార్థిస్తారు.

వరుణుడు ఆ ప్రార్థన విని కరుణిస్తే.. అదే పదివేలు!

నైరుతి రుతుపవనాలు రెండుగా చీలిపోయి మన దేశంలోకి అడుగుపెడతాయి. ఒకటి అరేబియా శాఖ అయితే.. రెండోది బే ఆఫ్ బెంగాల్ బ్రాంచ్ (ఈశాన్య భారతం మీద ప్రభావం) అంటారు. అరేబియా శాఖ మొదట మలబారు తీరంలోని కేరళను తాకి దేశంలోకి వస్తుంది. బే ఆఫ్ బెంగాల్ బ్రాంచ్ అండమాన్, నికోబార్ దీవుల్లోని ప్రాంతాలను తాకి మరోవైపు నుంచి చుట్టబెడుతుంది. తర్వాత క్రమంగా దేశమంతటా విస్తరించి వానలు కురిపించి.. నెమ్మదిగా బలహీనపడతాయి.

విశేషమేమిటంటే.. వీటి దశ, దశ పూర్వాలా స్థిరంగా ఉండటం లేదు. గత ఆరు దశాబ్దాల డాటా పరిశీలిస్తే గత దశాబ్ద కాలంలో రుతుపవన వర్షపాతం 1.36 శాతం తగ్గింది. ఇది ఏడాదిలో కురిసే మొత్తం వర్షపాతంలో 75 శాతం.

మరికొన్నేళ్లకు రుతుపవనాల రాకే స్తంభించిపోతే పరిస్థితి ఏమిటి?

దేశం ఏమైపోతుంది? ఊహించడానికే భయమేస్తుంది!!

వ్యవసాయ రంగానికి సంబంధించి నైరుతి దేశం మొత్తం ప్రభావం చూపిస్తే

ఈశాన్య రుతుపవనాలు తమిళనాడు, కోస్తాపై ప్రభావం చూపిస్తాయి.

గతంలో ఎన్నడూ లేనంతగా 2013 సంవత్సరం వేసవిలో పగటి ఉష్ణోగ్రతలు ఉక్కిరిబిక్కిరి చేశాయి. సాధారణం కంటే 3 నుంచి 8 డిగ్రీల అధిక ఉష్ణోగ్రతలతో జనం అల్లాడిపోయారు!

సాధారణ ఉష్ణోగ్రత (సగటున 40 డిగ్రీలు) కంటే 5 నుంచి 6 డిగ్రీల అధికంగా నమోదైతే వాతావరణశాఖ పరిభాషలో 'హీట్ వేవ్ కండిషన్' అంటారు. అంతకుమించి నమోదైతే 'సివియర్ హీట్ వేవ్ కండిషన్'గా పరిగణిస్తారు. దక్షిణాదిన 68 ఏళ్ల తర్వాత అత్యధిక ఉష్ణోగ్రత నమోదైంది.

ఈ అసాధారణ వాతావరణంలో పరిస్థితులకు మరికొన్ని కారణాలున్నాయి. ముఖ్యంగా ఛత్తీస్ గఢ్, ఒడిశా నుంచి కోస్తాంధ్ర, తెలంగాణ మీదుగా దక్షిణ తమిళనాడు వరకూ వేసవిలో కొనసాగే అల్పవీడన ద్రోణి ప్రభావం వేడిగాలుల తీవ్రతకు కారణమవుతాయి. ఈ ద్రోణికి భూ ఉపరితలం మీదుగా ఎడమ వైపు ఉన్న ప్రాంతాల్లో ఈసారి వేడిగాలుల తీవ్రత అధికంగా కనిపించింది.

రుతుపవనాల గమనంపై ఇవన్నీ ప్రభావాన్ని చూపేవే!

విశ్వనాథ్ కు మావయ్య వెంకటేశ్వరరావు బృందం కేదార్ నాథ్ యాత్ర గుర్తొచ్చింది. వెంటనే వారికి కాల్ చేద్దామని ప్రయత్నించారు. కానీ సిగ్నల్స్ కలవడంలేదు. స్క్రీన్ మీద చూస్తే ఉత్తరాఖండ్ మీదుగా దట్టంగా వ్యాపించిన మేఘాలు కనిపిస్తున్నాయి. అక్కడి పరిస్థితి ఏమిటి?

హిమాలయాల్లోని కీలక ప్రాంతాల్లో ఐఎండీ వర్షపాత నమోదు కేంద్రాలను ఏర్పాటుచేసింది. అనేక ఎత్తయిన పర్వతాల మీద ఏర్పాటు చేసిన ఆటోమేటిక్ వెదర్ స్టేషన్ల నుంచి నిత్యం సమాచారం ఇక్కడ నమోదవుతుంది..

కేదార్ నాథ్ పర్వతాగ్రాలపై ఏర్పాటుచేసిన కేంద్రం నుంచి సమాచారం అందడంలేదు. అక్కడ ఏం జరిగింది? అదే పెద్ద టెన్షన్ గా మారింది.

అక్కడ ఏదైనా ఉత్పాతం జరిగిందా??

కేదార్ నాథ్ ఆలయానికి 3 కిలోమీటర్ల ఎగువన పర్వతాలపై చౌరాబారి సరస్సు ఉంటుంది. అక్కడి నుంచే మండాకిని నది పుడుతుంది. గాంధీ మహాత్ముడి చితాభస్మం కలిపిన తర్వాత దానిని 'గాంధీ సరోవర్'గా వ్యవహరిస్తున్నారు. ఆలయం నుంచి ఆ సరోవరానికి చేరాలంటే కొండల మీద కాలి నడకన వెళ్లాల్సి. అక్కడ పుట్టిన మండాకిని 50 కిలోమీటర్ల దూరం ప్రయాణించి రుద్ర ప్రయాగ వద్ద 'అలకనంద'

నదితో కలుస్తుంది.

అలకనంద బద్రీనాథ్ ఆలయ సమీపంలోని 'మాణ' అనే గ్రామం వద్ద మొదలై రుద్రప్రయాగ్ కు వస్తుంది. అక్కడ మందాకినితో కలిశాక కొంతదూరం ప్రయాణించి దేవప్రయాగ్ వద్ద భాగీరథి నదితో కలుస్తుంది. గంగోత్రి నుంచి మొదలైన భాగీరథి.. దేవప్రయాగ్ వరకు వస్తుంది. ఇవన్నీ చివరగా గంగానదిగా రూపుదాల్పుతాయి.

'గాంధీ సరోవర్' నుంచి మరో 5 కిలోమీటర్ల దూరం ఎగువకు వెళ్తే 'వాసుకీ తల్' పేరుతో మరో సరస్సు ఉంటుంది. దానిని చేరుకోవాలంటే నిట్టనిలువునా పర్వతాలను అధిరోహించాలి. అది చాలా కష్టం.

అక్కడే ఆటోమేటిక్ వెదర్ స్టేషన్ ఏర్పాటుచేసింది ఐఎండీ. చిన్నపాటి సోలార్ పలకకు అనుసంధానించి ఉండే పరికరం అక్కడి వాతావరణ వివరాలను ఎప్పటికప్పుడు కేంద్ర కార్యాలయానికి పంపిస్తుంటుంది. ఇప్పుడు దాని నుంచి సిగ్నల్స్ రావడంలేదు ఎందుకని? ముందురోజు వరకు సమాచారం పంపుతూ బాగానే పనిచేసిన ఆ పరికరానికి ఏమైంది? ఎందుకు పనిచేయడంలేదు? అన్నీ ప్రశ్నలే!

దేహ్రాడూన్ లోని వాతావరణ కేంద్రం ఆ పరికరాన్ని పర్యవేక్షిస్తుంది. ఆ విభాగానికి ఫోన్ చేసి చెప్పారు. అలాగే ఆ పక్కనే ఉన్న 'వాడియా ఇనిస్టిట్యూట్ ఆఫ్ హిమాలయన్ జియాలజీ'లో పనిచేస్తున్న మిత్రుడు ప్రొఫెసర్ ప్రదీప్ చంద్ర సేథీకి కూడా కాల్ చేశారు. పర్వతాలపై కొండ చరియలు ఏమైనా విరిగిపడ్డాయేమో తెలుసుకోడానికి. ఆయన అనుమానమే నిజమైంది!!

శిఖర శోధన

వాడియా ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ హిమాలయన్ జియాలజీ..

1968లో దిల్లీ యూనివర్సిటీలో ఒక అధ్యయన విభాగంగా మొదలైన వాడియా ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ హిమాలయన్ జియాలజీ తర్వాత ప్రపంచంలోనే పేరెన్నికగన్న పరిశోధన కేంద్రంగా రూపుదిద్దుకుంది. 1976లో అప్పటి ఉమ్మడి ఉత్తర్ప్రదేశ్‌లోని దేహ్రాడూన్‌కు తరలించారు. సువిశాలమైన ప్రాంగణంలో ఉంటుంది.

వందలమంది శాస్త్రవేత్తలు.. నిపుణులు.. నిరంతరం హిమాలయాలను శోధిస్తుంటారు. ప్రత్యేక బృందాలు పర్వతాలను జల్లెడపడుతుంటాయి!

కేంద్ర శాస్త్ర, సాంకేతిక మంత్రిత్వశాఖ ఆధ్వర్యంలో పనిచేసే స్వతంత్ర పరిశోధన విభాగమిది. పర్వతాల మీదా.. వాటి కింద భూమి అంతరాల్లో జరుగుతున్న మార్పులు, కదలికలు, వాతావరణ పరిస్థితులు, ఖనిజాలు, వనరులు, హిమానీనదాలు తదితరాలపై శాస్త్రవేత్తలు అధ్యయనాలు చేస్తుంటారు.

హిమాలయాలకు సంబంధించిన భూగర్భ శాస్త్రం, జియో ఫిజిక్స్, మాగ్నెటిజం, టెక్టోనిక్స్, హిమానీనదాలు, పర్యావరణ మార్పులు.. ఇలాంటి వాటన్నింటి మీదా పరిశోధనలు జరుగుతుంటాయి. అందులో సీనియర్ శాస్త్రవేత్త ప్రదీప్‌చంద్ర సేథీ.

ఆ రోజు 2013 జూన్ 16వ తేదీ మధ్యాహ్నం..

వాడియా ఇన్స్టిట్యూట్ ఆవరణలోనే క్వార్టర్‌లో ఉంటున్న ప్రదీప్‌చంద్ర.. మిత్రుడు విశ్వనాథ్ కోరిన సమాచారం కోసం తన ఛాంబర్‌కు చేరుకున్నారు.

అసలు కేదార్‌నాథ్ పర్వతాలపై పరిస్థితి ఏమిటో తెలుసుకుందామని వచ్చారు.

‘ఇండియన్ స్పేస్ రీసెర్చ్ ఆర్గనైజేషన్’ (ఇస్రో) ఉపగ్రహం ‘భువన్’ పోర్ట్‌ను చూశారు. ఆ శాటిలైట్ హిమాలయాలపై నిత్యం ఓ కన్నేసి ఉంచుతుంది. ఐఆర్ఎస్ ఇక్కడికి అనుసంధానమై ఉంటుంది.

అక్కడి పరిస్థితులను గమనించడానికి ఉపగ్రహ చిత్రాలే మార్గం. వెంటనే వాటిని ఓపెన్ చేశారు. హై రిజల్యూషన్ చిత్రాలవి..

ఒక్కోటి పరిశీలిస్తుంటే నుదుటి మీద చెమట పడుతోంది. హిమ శిఖరాల మీదుగా దట్టమైన మేఘాలు కనిపిస్తున్నాయి.

కేడార్‌లోయ ఈశాన్య ప్రాంతంలోని పర్వతాల ఎగువన వర్షాలు బాగా పడుతున్న కారణంగా పర్వతం నుంచి పెద్ద శకలం విరిగి పడినట్లు కనిపిస్తోంది. ఆ కారణంగానే ఐఎండీ పరికరం ధ్వంసమైందేమో!

ఇక్కడే ఒక సమస్య ఉంది. మంచు మామూలుగా కరగడంతో పోలిస్తే... దాని మీద వర్షపు నీరు పడినప్పుడు కరుగుదల వేగం కొన్నిరెట్లు పెరుగుతుంది..

ఒకవైపు వర్షపు నీరు, మరోవైపు హిమానీనదాలు కరిగిన నీరు కిందకు ప్రవహించకుండా ఆ శకలం అడ్డం పడితే ఏమవుతుంది? అక్కడ తాత్కాలికంగా పెద్ద మడుగులాగా తయారవుతుంది.

హిమాలయాల్లో కొండ చరియలు విరిగిపడినప్పుడు ఇది సాధారణంగా జరిగేదే. కానీ ఇప్పుడు పడుతున్నవి మామూలు వర్షాలు కావు.. ఎర్రీ మాన్సూన్!

ఒక్కసారిగా నీరు వ్యర్థాలతో కలిసి కిందకు ప్రవహిస్తే దాని వేగం అనూహ్యంగా ఉంటుంది. దానితోపాటు కొట్టుకువచ్చే వ్యర్థాలు, బండరాళ్లు ఒక్కోటి ఒక్కో బాంబులా నష్టం కలిగిస్తాయి. ఎందుకంటే.. పర్వతాల్లో నీటి ఉరవడి, వేగం చాలా ఎక్కువగా ఉంటాయి! అక్కడ ఏం జరగబోతోంది!!

పర్వతాగ్రాన ఏం జరిగింది?

ప్రదీప్‌చంద్ర సేథీ తన టీమ్‌తో కలిసి అందుబాటులో ఉన్న సమాచారాన్ని విశ్లేషించడం మొదలుపెట్టారు. తమ హెడ్ డాక్టర్ సత్యేంద్రకు పరిస్థితిని వివరించారు. జూన్ 15 రాత్రి పర్వతంపై పెను విధ్వంసం చోటుచేసుకున్నట్లు తెలుస్తోంది. ఇస్రో, గూగుల్ ఎర్త్ శాటిలైట్ ఫోటోలను బట్టి అక్కడ జరిగిన విధ్వంసం తాలూకు తీవ్రత అర్థమవుతోంది.

కేడార్‌నాథ్ పర్వతాగ్రాన విరిగిపడిన కొండచరియ పరిమాణం చూసి తన కళ్లను తానే నమ్మలేకపోయారాయన. శిఖరం నుంచి 1200 మీటర్ల పొడవు, 75 మీటర్ల

వెడల్పు మేర కొండచరియ విరిగి 500 మీటర్ల దిగువన ఉన్న లోయలో పడినట్లు కనిపిస్తోంది. అదంతా నీటి ప్రవాహానికి అడ్డం పడుతుంది.

ఒకవేళ కుంభవృష్టి కొనసాగి ఆ లోయ నిండిపోతే ఏమవుతుంది? తాత్కాలికంగా ఏర్పడిన కట్ట ఒక్కసారిగా తెగిపోతే?

ఆలోచించడానికే భయం వేస్తోంది.

వాతావరణ శాఖ వెబ్‌సైట్‌లో ఉన్న గత ఐదేళ్ల వర్షపాత డేటాను విశ్లేషిస్తే ఉత్తరాఖండ్‌లో జూన్ నెల వాతావరణంలో 'అనిశ్చితి' కనిపిస్తోంది. గతేడాది వర్షపాతం లోటు నమోదైంది. గత ఐదేళ్ల డేటా చూస్తే మాత్రం జూన్‌లో అధిక వర్షపాతం ఉంది. అందులోనూ ఇప్పుడు రుతుపవనాల ముందస్తు రాక!

దీని మీద ఉత్తరాఖండ్ ప్రభుత్వాన్ని అప్రమత్తం చేయాల్సిన అవసరం ఉందని అనుకున్న ప్రొఫెసర్ సేథీ.. ముందుగా ఐఎండిలోని విశ్వనాథ్‌కు ఫోన్ చేసి చెప్పేసరికి ఆయన హతాశుడయ్యారు. అంతవరకు విశ్వనాథ్ కేవలం వర్షాల గురించే ఆలోచిస్తున్నారు.. పర్వతాగ్రాలపై ఇంత పెద్ద కొండ చరియ విరిగి పడడం అనేది ఊహించలేదు.

ఇప్పుడు కంగారుపడుతున్నది కేడార్‌నాథ్ వెళ్లిన తన మావయ్య, అత్తయ్యల గురించి కాదు.. ఇప్పటికే పర్వతాలపైకి చేరి ఉన్న కొన్ని వేలమంది యాత్రికుల సంగతి ఏమిటనేదానిపై విశ్వనాథ్‌కు ఆందోళన మొదలైంది.

కేడార్‌నాథ్ ఎగువన ఉన్న గాంధీ సరోవర్ చిన్నా చితకా సరస్సు కాదు. దాదాపు 100 చదరపు హెక్టార్ల వైశాల్యం. 400 మీటర్ల పొడవు, 200 మీటర్ల వెడల్పు, లోతు 15-20 మీటర్లు. అది నిండితే కోటి లీటర్ల నీరు చేరుతుంది. ఒక్కసారిగా అదంతా కట్ట తెగి కిందకు దూసుకువస్తే? పర్వతాల నుంచి దిగువకు ప్రవహించే నీటి ఉద్ధృతి చాలా ఎక్కువ.

ఊహించడానికే భయంగా ఉంది!!

ఇస్రో డాటా విశ్లేషిస్తున్న ఆర్.కె.మిశ్రతో మాట్లాడితే మరికొంత స్పష్టత వచ్చింది. అప్పటికే ఆ పరిసరాల్లో భారీ వర్షాలు పడుతున్నట్లు చెప్పారు ఆయన. చమోలి, రుద్రప్రయాగ్ జిల్లాల్లో పరిస్థితి తీవ్రంగా ఉందని అన్నారు.

మిశ్రతో మాట్లాడుతూనే.. ఈ విషయమై రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి వెంటనే మరోసారి అత్యవసరంగా రెడ్‌అలర్ట్ జారీ చేయాల్సిన అవసరం ఉందని సూచిస్తూ తమ డైరెక్టర్ రణాల్కార్‌కు, ఉత్తరాఖండ్‌లోని ఐఎండి హెడ్‌కు మెసేజ్ పెట్టారు.

అప్పటికే ఆలస్యమైంది. ఈ పరిస్థితిని సరిగ్గా ఊహించి ‘మరింత ముందుగా’.. ‘మరింత సునిశితంగా’ హెచ్చరించకపోవడం.. ఐఎండీ హెచ్చరించినా ప్రభుత్వ యంత్రాంగం ఎప్పటిలాగే ‘మామూలు సీజనల్ హెచ్చరిక’గానే భావించడం ఎంతోమంది జీవితాలను తలకిందులు చేసింది!

“జూన్ 14 నుంచి వరసగా రెండు రోజులపాటు హెచ్చరికలు చేస్తూనే ఉన్నాం. 14న భారీ వర్షం పడుతుందని, 15న అతి భారీ వర్షాలు పడతాయని చెప్పాం. 16న ఏయే ప్రాంతాల్లో భారీ నుంచి అతి భారీ వర్షాలు పడవచ్చో వివరించాం. చార్ థామ్ యాత్రను 4, 5 రోజులపాటు ఆపాలని సూచించాం” అని రాష్ట్ర వాతావరణ శాఖ డైరెక్టర్ ఆనంద్ శర్మ వరదల తర్వాత వెల్లడించారు.

దీనిపై రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ప్రధాన కార్యదర్శి సుభాష్ కుమార్ తీవ్రంగా స్పందించారు. “పది, పదిహేనేళ్లుగా చూస్తున్నా. ప్రతినారీ భారీవర్షం పడుతుందని మాత్రం చెబుతుంటారు. యాత్ర నిలిపివేయాలని అసలు వాళ్లు సూచించనేలేదు” అని తెలిపారు. “అయినా, అప్పటికే పర్యటాలపైకి చేరినవారికి ఆ సమాచారం చేరవేయడం కష్టం. పైగా ఆ సమయంలో వారు సురక్షిత ప్రాంతాలకు తరలివెళ్లే అవకాశాలు చాలా తక్కువ” అని వివరించారు.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం జూన్ 15 సాయంత్రానికి కానీ స్పందించలేదు. అప్పుడు హడావుడిగా రోడ్లను బ్లాక్ చేసింది. కొత్తగా ఎవరూ పర్యటాలపైకి చేరకుండా కట్టడి చేసింది. కానీ అప్పటికే అక్కడ ఉన్న వేలమంది పరిస్థితి ఏమిటి?!

విశ్వనాథ్ కేడార్ నాథ్ లో ఉన్న మావయ్యకు కాల్ చేశారు. లక్ష్మీగా లైన్ కలిసింది. అప్పటికే దర్శనం పూర్తయిందని. బాగానే ఉన్నామని చెప్పారు.

“వాతావరణం బాగోలేదు త్వరగా బయలుదేరి కిందకు వచ్చేయండి”.. అని చెప్పి ఫోన్ పెట్టేశారు విశ్వనాథ్.

విధ్వంసానికి.. పెను విపత్తుకు అదీ ఆరంభం!!

ఉత్పాతం.. విధ్వంసం..

విశ్వనాథ్ మేనమామ వెంకటేశ్వరరావు, ఆయన భార్య వందన, వాళ్ల బృందంలోని అందరికీ కేడార్నాథ్ లో దర్శనం బ్రహ్మాండంగా జరిగింది. అంతలోనే మేనల్లుడు కాలే చేసి.. 'వాతావరణం' బాగోలేదని.. వెంటనే కిందకు వచ్చేయమని చెప్పడంతో కొనుగోళ్లు మానేసి తిరుగుముఖం పట్టారు.

అదే విషయం మళ్లీ ఫోన్ చేసి చెబుదామని రెండు మూడుసార్లు ప్రయత్నించినా సిగ్నల్స్ లేక విశ్వనాథ్ కు ఫోన్ కలవడంలేదు.. చేసేది లేక కొంచెం దిగువకు వెళ్లి ప్రయత్నిద్దామని ఊరుకున్నారు.

దిగువన గౌరీకుండ్ నుంచి 14 కిలోమీటర్ల దూరం కాలి నడకన లేదా గుర్రాలు, డోలీల మీద ప్రయాణించి కేడార్నాథ్ మందిరానికి చేరాల్సి ఉంటుంది. కిందకు దిగినప్పుడు కూడా అదే దారి.

దారి పొడవునా సాధుసంతులు.. యాత్రికుల కోసం వెలసిన చిన్న చిన్న టీకోట్లు.. అక్కడక్కడా గుర్రాలు, మనుషుల కోసం ఏర్పాటు చేసిన మంచినీటి వసతి.. మరుగుదొడ్ల సదుపాయం. నడక మార్గంలో వర్షం వల్ల తప్పు ఇతరత్రా ఏవీ వాళ్లకు ఇబ్బందిగా అనిపించడంలేదు అప్పటికి.

అక్కడక్కడా పర్వతాల మీది నుంచి కిందకు జారి రోడ్డు మీదుగా ప్రవహించి, చటుక్కున లోయల్లోకి జారి మాయమయ్యే జలపాతాలు వారికి ఆహ్లాదంగా

అనిపిస్తున్నాయి. ఆ జలపాతాలే ఊళ్లకు ఊళ్లనే ముంచెత్తే పెను ప్రవాహాలు కాబోతున్నాయని ఆ క్షణం వారు ఊహించలేదు.

దట్టంగా మేఘాలు అలుముకుని ఉండడంతో ఆకాశానికి, లోయకు తేడా తెలియడంలేదు. అసలు మేఘాల మధ్యనే తాము ఉన్నామని అర్థమవుతోంది. వర్షం ఏ క్షణమైనా కుంభవృష్టిలా మారే అవకాశాలు కనిపిస్తున్నాయి.

పర్వతాగ్రాలను చూస్తే అప్పటికే అక్కడ మేఘాలు కరిగి నీరైనట్లు అనిపిస్తోంది. కొండపైకి వెళ్లినప్పటికన్నా ఇప్పుడు జలపాతాలు చాలా వేగంగా కిందకు ఉరుకుతున్నాయి. కొండ వాలు నుంచి రోడ్డు మీదుగా లోయలోకి నీరు ప్రవహిస్తోంది. త్వరత్వరగా నడిచి సాయంత్రంలోపు గౌరీకుండ్ చేరాలనే తొందర మొదలైంది వారిలో. ఎక్కినప్పుడే కాదు దిగినప్పుడూ ఆయాసం వస్తోంది.

సరిగ్గా ఏడు కిలోమీటర్ల దూరం ప్రయాణం సాగాక మందాకిని నది ఒడ్డున రాంబడ అనే చిన్న గ్రామాన్ని చేరుకున్నారు. యాత్రికుల వసతి, భోజన సదుపాయాల కోసం ఏర్పాటైన ఓ విడిది కేంద్రం అది.

దాదాపు రెండు వేలమంది పోగయ్యారక్కడ. అప్పటికే వర్షం ఉధృతి పెరిగింది. వరద మొదలవడంతో యాత్రికుల్లో అలజడి...

దుకాణాల వద్ద నీడలో నిలబడితే వారు పక్కకు పొమ్మని కసురుకుంటున్నారు. సత్రాల వద్ద కొందరు యజమానులతో వాదిస్తున్నారు. గదులు ఖాళీ లేవని నిర్వాహకులు మొహం మీదే తలుపులు వేసేస్తుండగా, ఒకరిద్దరు నెట్టుకుని బలవంతంగా లోపలికి చొరబడుతున్నారు.

వ్యాపారానికి, ప్రాణరక్షణకు మధ్య ఘర్షణ మొదలైన క్షణమది.

వెంకటేశ్వరరావు దంపతులు గదుల కోసం వెతుకుతున్నా లాభం లేకపోయింది. పైనుంచి జోరు వాన.. డీప్ ఫ్రీజ్ లోని నీళ్లు తీసి నెత్తి మీది నుంచి కుమ్మరిస్తున్నట్లుగా ఉంది పరిస్థితి.

ఐఎండీలో పనిచేస్తూ కూడా తన మేనల్లుడు 'ఏం ఫర్వాలేదు మావయ్యా' అని చెప్పినందుకు కొంత కోపం వచ్చింది.

ఎక్కడైనా తలదాచుకోడానికి కాస్త నీడ దొరికితే బావున్నానే వెతుకులాట. హైదరాబాద్ లో 250 గజాల్లో విశాలమైన క్వార్టర్ ఉన్నా, ఎందుకో ఇరుగ్గా అనిపించేది. ఇప్పుడు ఇక్కడ కేవలం తలదాచుకోడానికి ఓ నీడ దొరికినా చాలనే ప్రయత్నం. మనిషి మనసు విచిత్రమైనది. అన్ని సదుపాయాలూ ఉన్నా మరేదో కావాలనిపిస్తుంది. ఏమీ

లేనప్పుడు దొరికిందే చాలనిపిస్తుంది. .

అంతలో ఓ కుర్రాడు వాళ్ల దగ్గరకు వచ్చాడు. వరద వచ్చేలా ఉంది జాగ్రత్త... కొండ మీదకు ఎక్కిపోండి అని హెచ్చరించాడు.

వర్షంలో తడిసి వణికిపోతున్న వారి అవస్థ చూసి పాలిథిన్ కవర్ తో చేసిన రెయిన్ కోట్ ఒకటి చేతిలో పెట్టి కప్పుకోమన్నాడు.

తర్వాత జనంలో కలిసిపోయాడు.

ఆ కైలాసగిరిలో పార్వతీతనయుడిలా.. బుజ్జి గణపయ్యలా కనిపించాడు. మనసులోనే కృతజ్ఞతలు చెప్పి, వాళ్లు గబగబా కొండ మీదకు నడక ప్రారంభించారు. ఎక్కడం కష్టంగా ఉన్నా అందరితోపాటే నడిచారు.

40 అడుగుల ఎత్తుకు చేరాలో లేదో కింది నుంచి పెద్ద కలకలం.. అరుపులు.. ఆర్తనాదాలు.. రాళ్లు దొర్లి పడుతున్న చప్పుడు.

వెంటేళ్లస్వరరావు దంపతులు చూస్తుండగానే కొండ వాలు మొత్తం నీళ్లు, బురదతో కలిసి అమాంతం రాలిపోయి ఆ గ్రామం మీద పడిపోయింది. కొండ చరియలు విరిగి పడటం అంటే తిరుపతిలోనో, అరకులోయ ఘాట్ల వెంబడో నాలుగైదు బండలు పడటం మాత్రమే టీవీల్లో, పత్రికల్లో చూశారు తప్ప, ప్రత్యక్షంగా చూడటం అదే మొదటిసారి.

అందులోనూ కొన్ని వందల అడుగుల మేర కొండ చరియ చెట్లు, బండలతో సహా విరిగిపడి దిగువన ప్రవహిస్తున్న మంచాకిని నదిలో కలిసిపోవడం.. కళ్లముందే ఓ గ్రామం గ్రామాన్ని తుడిచిపెట్టేసి నదిలో కలిపేయడం చూసి వారి గుండెలు

జారిపోయాయి. తమకు తెలియకుండానే బిగ్గరగా రోదిస్తున్నారు.

దాదాపు వెయ్యిమందికి పైగా జనం నదీగర్భంలో కలిసిపోయి హాహాకారాలు, ఆర్తనాదాలు చేస్తూ.. ఏం జరిగిందో కూడా తెలీకుండానే జలసమాధి అయిపోయారు. నది ఒడ్డున మందాకిని తీరంలో పర్వతాల అంచుల ఆసరాతో నిర్మించిన కొన్ని పడుల భవనాలు, హోటళ్లు, విడిది కేంద్రాలు, దుకాణాలు.. సమస్తం పేకమేడల్లా నేలమట్టమైపోయాయి. మరికొన్ని కూలుతున్నాయి..

వెంకటేశ్వరరావు దంపతులకు ఆపదలో ఆపన్న హస్తం చాచి రెయిన్‌కోట్ అందజేసిన కుర్రాడు కూడా వారితోపాటే మాయమైపోయాడు.

వారి మనసంతా రుద్దమైపోయింది. ఒకరి కళ్లలోకి ఒకరు చూసుకోవడం తప్ప నిరుత్తరులయ్యారు. వందన అయితే బిగ్గరగా ఏడుస్తోంది.

మందాకిని ఉత్తుంగతరంగమైంది.. శతాబ్దాలుగా సాగుతున్న తన ప్రవాహ దిశను మార్చుకున్నట్లు కనిపించింది. కొద్దిసేపటి క్రితం వరకు అక్కడ ఉండే ఓ పెద్ద జనావాసాన్ని తనలో కలిపేసుకుని మహాగ్రరూపంలో వడివడిగా దిగువకు సాగిపోతోంది. నది ప్రవాహం కుడి నుంచి ఎడమకు మళ్లింది.

వెంకటేశ్వరరావు తనతోపాటే ఉన్న బృందానికి నచ్చజెప్పి.. ధైర్యం సూరిపోసి కొండపైకి ఎక్కడం ప్రారంభించారు. నిట్టనిలువునా ఉన్న పర్వతం పైకి ఎక్కడం చాలా కష్టంగా ఉంది. ఏ కొమ్మనో ఆసరా చేసుకున్నా మొక్కలు వేళ్లతో సహా వచ్చేస్తున్నాయి. బండల మీద చెయ్యి వేస్తే అవి దొర్లిపోతున్నాయి. దాదాపుగా పాక్కుంటూనే ఒకరోజంతా పైకి ఎక్కారు.

బట్టలు చిద్రమయ్యాయి. ఒళ్లంతా బురదమయం. నీరసం.. అలసట. దానికితోడు సూదిమొనల్లా ఉన్న రాళ్లు గుచ్చుకుని కాళ్లకు, చేతులకు గాయాలు. చెప్పులు ఎక్కడ పోయాయో తెలీలేదు.

ఇప్పుడు వాళ్లను గాయాలు కానీ, కాళ్లకు గుచ్చుకుంటున్న ముళ్లు కానీ బాధపెట్టడంలేదు. ఎలాగోలాగ బతకడం.. సురక్షిత ప్రాంతానికి చేరడమే వారి ముందున్న లక్ష్యం!

ఒక పూట అంతా పడుతూ లేస్తూ కొంత దూరం వెళ్లేసరికి ఓ గుడారం కనిపించింది. నీరసంతో డస్సిపోయిన మొహాలతో నలుగురైదుగురు అందులో విశ్రాంతి తీసుకుంటూ కనిపించారు. తమలాగే బతుకుజీవుడా అనుకుంటూ ప్రాణాలు అరచేతిలో పెట్టుకుని పర్వతాగ్రానికి పయనమైనవాళ్లని అర్థమైంది.

బస్సులో పక్కనీటు ఇవ్వాలన్నా వారిది ఏ కులం.. ఏ మతం.. ఏ ప్రాంతం అని ఆలోచించే మనిషికి ఆ నిర్జనారణ్యంలో సాటి మనిషి.. బుద్ధిజీవి.. సంఘజీవి కనిపించేసరికి ప్రాణం లేచివచ్చినట్లయింది.

అక్కడకు వెళ్లి కాసేపు విశ్రాంతి తీసుకుంటే బావుణ్ణు అనిపించింది. అంతలోనే ఆ గుడారానికి కాస్త ఎగువన కనిపించిన ఓ రాకాసి బండను చూస్తే భయం వేసింది.

ఎందుకో అక్కడకు వెళ్లడం క్షేమం కాదేమో అని తోచి సమీపంలో పెద్ద చెట్టు ఉంటే దాని నీడకు చేరారు. సూదుల్లా గుచ్చుతున్న వర్షపు చినుకుల నుంచి కాసేపు సేదతీరే అవకాశం దొరికినందుకు సంతోషం వేసింది.

మెల్లగా చీకటి పడిపోతోంది. చలి నుంచి రక్షణ కోసం ఈ రాత్రికి ఆ గుడారంలో ఉంటేనే మంచిదా అనే ఆలోచన మళ్లీ మొదలైంది.

అంతలో జరగరాని ఘోరం!

వెనక్కు తిరిగి చూసేసరికి వాళ్ల భయం.. అనుమానం నిజమయ్యాయి.

గుడారం ఎగువన నిల్చుని ఉన్న ఆరేడు అడుగుల ఎత్తు బండరాయి ఒక్కసారిగా కదిలి కిందకు జారిపోవడం కనిపించింది. గుడారంలో వాళ్లను హెచ్చరించేలోపే దారుణం జరిగిపోయింది.

ఓ పెద్దాయన నడుమును చిద్రం చేస్తూ.. ఓ కుర్రాడి కుడికాలి పైకి ఎక్కి ఆగింది ఆ బండ. బాధతో ఆ కుర్రాడు పెట్టిన కేక కొండల్లో ప్రతిధ్వనించింది. భీతావహులైన మిగతావారు తలోదిక్కు చెదిరిపోయారు.

ముసలాయన పరిస్థితి మరీ ఘోరం. నడుం మీద కొన్ని పదుల టన్నుల

బరువున్న రాయి కింద చిన్న బల్లిలా కనిపిస్తున్నాడు. అరవడానికి కూడా ఒంట్లో శక్తిలేనట్లు ఖిన్నుడైపోయాడు. కళ్లలోంచి రక్తాశ్రువులు జారుతున్నాయి.

బాధితుల ఆక్రందనలతో ఆ ప్రాంతం దద్దరిల్లిపోయింది.

వందన నోట్లోంచి మాటరాక మ్రాన్పడిపోయింది.

బృందంలోని సభ్యులంతా తలోదిక్కు పరుగుతీయగా.. బండ కింద కాలు ఇరుక్కుపోయిన ఆ చిన్నారి ఆర్తనాదాలు ఆ ప్రాంతంలో మారుమోగుతున్నాయి.

ఎక్కడి నుంచి తెచ్చారో కానీ వారి చేతిలో ఉన్న ఓ టార్ప్ లైట్ చాలా ఉపయోగపడింది. చేష్టలుడిగి ఏం చేయాలో తోచని అతడి తండ్రి టార్ప్ వెలుగులో చుట్టూ చూశాడు. దగ్గరలో ఎక్కడా తవ్వడానికి పనికివచ్చే రాయే కనిపించలేదు. అన్నీ నున్నగా గుండ్రంగా ఉన్నవే! చివరకు టార్ప్ లైట్ ను నోటితో కరచి పట్టుకుని పొలంలో మొక్కలకు పాడు తవ్వతున్నట్లుగా చేతులతో బండరాయి కింద బురద, మట్టిని పెకలించడం మొదలుపెట్టాడు.

భయం.. ఆందోళనతో చేతులు బలంగా పనిచేయడంలేదు. విపరీతంగా రొప్పుతున్నాడు. ఆవేశంతోపాటు అంత చలిలోనూ అతడి నుదుటి మీది నుంచి చెమట ధారగా కారుతోంది.

కాసేపటికి అతడి ప్రయత్నం ఫలించింది. బండకింద చిన్న గొయ్యి ఏర్పడింది. కొడుకు కాళి పక్కన అటూ ఇటూ మట్టి పెళ్లగిస్తుంటే రక్తంతో తడిసిన బురద చేతికంటుతోంది. అతడి కన్నీళ్లతో.. చెమటో తెలీదు.. చెంపల మీదుగా గడ్డం కింది నుంచి ధారాపాతంగా కారుతూనే ఉన్నాయి. కాసేపటికి ప్రయత్నం సఫలమైంది. ఆ

చిన్నారి కాలి పక్కనున్న మట్టిని తీసేసరికి అక్కడ ఖాళీ సందు ఏర్పడింది. కాలు కదపడానికి వీలు చిక్కింది..

కానీ ఏం లాభం!

అప్పటికే పాదం చితికిపోయి రక్తం ధారలు కట్టింది. ఆ తండ్రి తన చేతులతో కాలిని జాగ్రత్తగా బయటకు తీసి తన చొక్కా విప్పి కట్టు కడుతుండటం కనిపించింది. వారి మనసు వికలమైపోయింది. అక్కడి నుంచి వెనుదిరుగుతుంటే బండ కింద నలిగిపోతున్న ముసలాయన నీరసంగా కేకలు వేసి పిలిచాడు.

ఓడర్పుగా దగ్గరకు వెళ్లినవారు అతడి కోరిక విని హతాశులయ్యారు. ఏదైనా రాయి తీసుకుని తన తల మీద మోది చంపేయమని.. 'విముక్తి' కల్పించమని వేడుకుంటున్నాడు. నరకయాతన భరించలేకపోతున్నానని ప్రాధేయపడ్డాడు.

యుద్ధంలో క్షతగాత్రుడై కదలేని స్థితికి చేరిన సైనికుడిని సాటి సైనికులే కాల్చి చంపి 'విముక్తి' ప్రసాదిస్తారని ఎక్కడో చదివిన విషయం జ్ఞాపకం వచ్చింది.

'మెర్సీ కిల్లింగ్'.. ప్రపంచవ్యాప్తంగా చర్చ జరుగుతున్న అంశమిది. ఇది నైతికమా.. అనైతికమా అనేది తేల్చడానికి దశాబ్దాలుగా ఎన్నో దేశాల్లోని ఎన్నో కోర్టులు, పెద్దలు తలలు బద్దలు కొట్టుకుంటున్న విషయం.

ఇప్పుడు తమ ముందుకొచ్చి నిల్చుని 'తీర్పు' చెప్పమనేసరికి వారికి ఏం చేయాలో పాలుపోలేదు.

తమ వల్ల కాదంటూ అతడి కోరికను తిరస్కరించి ముందుకు సాగిపోయారు. రౌరవాది నరకాల్లో పాపులకు అమలుచేసే శిక్షలపై గరుడ పురాణంలో విపులంగా రాసి

ఉంటుందంటారు. వాటిలో ఇది ఉందో, లేదో మరి!

బతికి ఉండగా నడుం మీద పదుల టన్నుల బరువైన రాకాసి బండను పెట్టి దానికింద నలిపేయడం! ఏ జన్మలో ఏ పాపం చేశాడో!!

అతడు అడిగిన 'సాయం' చేయలేక అలాగే వదిలేసి వీరంతా ముందుకు సాగిపోయారు. వెనక్కు తిరిగి చూస్తే బాధాకర దృశ్యం.

కాలు నలిగిపోయి మూర్ఛపోయిన కొడుకును భుజాన మోసుకుంటూ జారిపోకుండా రాళ్లను ఆసరా చేసుకుంటూ ఆ తండ్రి మెల్లగా కొండ పైకి ఎక్కుతున్నాడు. అతడి రోదన హృదయవిదారకంగా ఉంది.

అప్పటికే శిబిరం ఖాళీ అయిపోయింది. ఆసరాగా నిలిపిన కట్టెలు, రాళ్లు నలువైపులా విసిరేసినట్లు పడిపోయాయి.

పక్కనే రాకాసి బండ కింద పడి నలిగిపోతున్న పెద్దాయన మూలగడానికి కూడా ఓపికలేనట్లు నీరసించిపోతున్నాడు. ఒంటిని ప్రాణం ఏ మార్గం నుంచి బయటపడాలా అని ప్రయత్నిస్తున్నట్లు కనిపిస్తోంది. చెవులు, కనురెప్పలు వణుకుతున్నాయి. పర్వతాల నడుమ మృత్యువు వికటాట్టహాసం చేస్తోంది.

ముందుకు కదిలిన ఆ బృందం పదడుగుల దూరం వెళ్లగానే ఏదో గుర్తుకొచ్చినట్లు ఒక యువకుడు వెనక్కు వచ్చాడు.

మెల్లగా బండ కింద చిక్కుకున్న ప్లాస్టిక్ షీట్‌ను చింపి తనతో పాటే పట్టుకువెళ్లాడు. దారిలో వర్షం నుంచి కొంతైనా రక్షణ ఇస్తుందని ఆశ.

ఒకరి చావులోనూ తన భద్రత వెతుక్కోవడం అంటే ఇదేనేమో!

వెంటేళ్ళరవావు ఇంటి పోర్టికోలో సరికొత్త బ్రాండ్ కారుంది. కానీ, ఇక్కడ నడవడానికి ఊతకర్రయినా దొరకడంలేదు. వార్డ్‌రోబ్‌లో ఖరీదైన కొత్త డ్రెస్‌లు ఉన్నాయి. ఇక్కడ బురదమయమైన బట్టలు మార్చుకోడానికే అవకాశం లేదు.

బ్యాంక్ అకౌంట్‌లో సరిపడా డబ్బు ఉంది. కానీ, గొంతు ఎండిపోతున్న పరిస్థితుల్లో ఎంత డబ్బు పోసినా ఒక్క గ్లాసు నీళ్లు దొరకని దీన అవస్థ.

ఏ అవసరానికైనా పిలిస్తే పలికే అటెండర్లు ఉంటారు. ఇప్పుడు పిలిచినా పలికే మనిషే లేడు. చేతిలో ఖరీదైన సెల్‌ఫోన్ ఉంది. లేనిది సిగ్గులే!

ఎంత విచిత్రమైనది జీవితం. మనిషి కృత్రిమంగా సృష్టించుకున్న ఈ సౌఖ్యాలు ఎంత బుద్బుదప్రాయమో కదా. అనిపించింది!

పెనువిపత్తు

ప్రవాహానికి అడ్డంపడి.. ఆపై విరుచుకుపడి..

ఉత్తరాఖండ్ వరదలు దేశాన్ని కుదిపేస్తున్నాయి. బాధితుల్లో దాదాపు అన్ని రాష్ట్రాలకు చెందినవారూ ఉండటంతో దేశమంతటా ఉత్కంఠ పరిస్థితులు నెలకొన్నాయి. జరిగిన ఉత్పాతంపై ఇంకా పూర్తి సమాచారం, నష్టంపై పూర్తి వివరాలు తెలియకపోయినా.. హిమగిరులపై జరగరానిది ఏదో జరిగిందని మాత్రం అర్థమవుతోంది.. అందరిలోనూ ఆవేదన.. బాధ!

ఈ పెనువిపత్తు ప్రపంచవ్యాప్తంగా భూ, భౌతిక పరిశోధకులు, వాతావరణ నిపుణులందరిలోనూ ఉత్కంఠ రేకెత్తిస్తోంది.

విద్వంసంపై యునైటెడ్ కింగ్డమ్ లోని డర్హామ్ విశ్వవిద్యాలయంలో భౌగోళిక విభాగం ప్రొఫెసర్ డేవ్ పెట్లీ ఒక విశ్లేషణను తన బ్లాగ్ లో ఉంచారు.

ఇస్రో భౌగోళిక సమాచార వ్యవస్థ 'భువన్' నుంచి వచ్చిన భారీ రిజల్యూషన్ చిత్రాలను పరిశీలిస్తే కొండ చరియలు విరిగిపడటం వలన పెద్ద మొత్తంలో పర్వత శిఖరం దెబ్బతిన్నట్లు స్పష్టమవుతోంది. ఆ చిత్రాలను ఉపయోగించి ఆయన కొన్ని అంచనాలు వేశారు.

సరిగ్గా రుతుపవనాల తాలూకు మేఘాలు అక్కడకు చేరి అసాధారణంగా కురవడంతో కొండ చరియలు విరిగి పడ్డాయి. భారీ వర్షపాతం కారణంగా లోయ వాయవ్యంలో పెద్ద మడుగు ఏర్పడింది. సాధారణ పరిస్థితుల్లో అయితే ఆ నీరు

కిందకు ప్రవహించేది. కానీ, శిథిలాలు గుట్టలా అడ్డుకోవడంతో అక్కడ పెద్దఎత్తున నీరు ఆగిపోయింది.

వర్షం బాగా పెరగడంతో తాత్కాలిక గట్టు తెగిపోయి, పెద్ద మొత్తంలో నీరు బయటకు ప్రవహించింది. అక్కడి నుంచి ఒక భారీ శిల కొట్టుకు వచ్చింది. అది అప్పటికే ఉన్న రెండు పాయలకు అదనంగా కొత్త పాయను సృష్టించింది.

నీరు, రాళ్లు, మట్టి, శిథిలాల పరిమాణం తూర్పు, పశ్చిమాల్లో ప్రవాహ స్థాయిని కొన్ని పదుల రెట్లకు పెంచింది. ఆ వరద ఎంత భారీగా ఉందంటే.. తూర్పు, పశ్చిమాల్లోని నది ప్రవహించే పాయలు సరిపోక కొత్త పాయ నుంచి కిందకు దూసుకెళ్లింది..

ప్రత్యక్ష సాక్షులు పెద్ద 'నీటి గోడ' వచ్చి కేడార్నాథ్ పట్టణంపై పడిందని చెప్పారు. వర్షాల కారణంగా హిమానీనద సరస్సు పగిలిందని కొందరు పోస్టులు పెట్టారు. దీన్ని 'గ్రేసియల్ లేక్ అవుట్ బరెస్ట్ ఫ్లడ్' అంటారు. అయితే, అసలు కారణం అది కాదని ఆయన సూత్రీకరించారు.

నైరుతి రుతుపవనాల కదలిక చురుగ్గా ఉండటం.. ముందుగానే వచ్చిన వర్షపాతం అదే సమయంలో తాత్కాలిక మడుగు ఏర్పడటం వంటి కారణాల వల్ల సంభవించిన ఉత్పాతమని తేల్చారు. ఇవన్నీ సేదీ పరిశీలిస్తున్నారు.

ఈ ఏడాది దాదాపు రెండు వారాల ముందుగానే రుతుపవనాలు చేరడమే ఈ విపత్తుకు కారణమనేది సుస్పష్టం. వేసవి వల్ల హిమానీనదాలు కరిగి అక్కడి నదులు అప్పటికే జోరుగా ప్రవహిస్తున్నాయి. వర్షపు నీరు తోడు కావడంతో హిమానీనదాలు రెట్టింపు వేగంతో కరగడం మొదలుపెట్టాయి. ఫలితంగా నదుల్లో ప్రవాహం ఎన్నడూ లేనంతగా పెరిగింది.

కేడార్ శిఖరంపై భారీ హిమానీనదం ఉంది. దానికితోడు 16వ తేదీన 24 గంటల్లో భారీగా వర్షపాతం నమోదైంది. అది ఎంత ఎక్కువ అంటే.. దిల్లీలో మొత్తం ఏడాది పొడవునా పడేటంత వర్షం ఒక్క రోజులో కురిసిందన్నమాట.

కుంభవృష్టి కారణంగా ఆ రెండూ గట్టు తెగి మందాకిని రూపంలో కేడార్నాథ్ను, అక్కడి నుంచి దిగువ ప్రాంతాలను ముంచెత్తాయి. అధికారవర్గాల అంచనా ప్రకారం పెద్ద పెద్ద బండరాళ్లు, బురదతో కూడిన వరద 10 అడుగుల ఎత్తున కెరటంలా దూసుకువచ్చి కేడార్నాథ్ మందిరాన్ని, అక్కడి టౌన్షిప్ను ముంచెత్తింది.

కొందరు పరిశోధకులైతే ఆ రెండు సరస్సులు భారీగా నిండిపోయి కట్టలు తెగి

కొండరాళ్లను నెట్టుకుంటూ దూసుకువచ్చాయని తేల్చారు.

కేడార్నాథ్ ఆలయానికి ముందు కుడివైపున దూడ్ గంగ పేరుతో మరో చిన్న నది వచ్చి మండాకినిలో కలుస్తుంది. పర్వతాలపై మంచుతో కలిసి పాల నురగలాంటి నీటితో మెరుస్తూ జాలువారుతుంది. కనుక, దీనిని దూడ్గంగ అంటారు. దీనికి వరద వచ్చినా ఆలయానికి ఎలాంటి ప్రమాదం ఉండదు. ఎందుకంటే.. ఇది ఆలయానికి ముందు భాగంలో పల్లపు ప్రాంతంలో దిగుతుంది.

నిజానికి హిమాలయాల్లో కుంభవృష్టి పడినప్పుడు ఇలాంటి సరస్సులు తెగిపోవడం సాధారణమే. వాటి వల్ల అప్పుడప్పుడు వరదలు వచ్చి గ్రామాలను దెబ్బతీస్తుంటాయి. కానీ ఇంత భారీ స్థాయిలో రావడం మాత్రం ఇటీవలి కాలంలో ఇదే మొదటిసారి.

ఈ ఉపద్రవం కారణంగా కేడార్నాథ్తోపాటు గౌరీయ, లెంచురి, గిందుర్బాని, రాంబడ, గౌరీకుండ్ గ్రామాల నుంచి దిగువన రుద్రప్రయాగ్ వరకు ఉన్న గ్రామాలకు తీవ్ర నష్టం కలిగినట్లు ఉపగ్రహ చిత్రాలు వెల్లడించాయి. గౌరీకుండ్ - కేడార్నాథ్ మధ్య ఉన్న నడక మార్గం 80 శాతం కొట్టుకుపోయింది.

సోన్ప్రయాగ, రైల్గావ్, కుండ్, విద్యాపీర్, కకన్గడ్, భీరి, చంద్రపురి, సారి, అగస్త్యముని, తిల్వారా ప్రాంతాల్లో వంతెనలన్నీ కొట్టుకుపోయాయి.

సోన్ప్రయాగ్, రాయిల్, సీతాపుర్, రాంపుర్, ఖాత్, జుగ్రాని, చున్నీ విద్యాపీర్, కుండ్, కకడ్గడ్, భీరి, సారి, బనియారి, విజయ్ నగర్, అగస్త్యముని, గంగ్ తల్, తిల్వారా, రుద్రప్రయాగ్ ప్రాంతాల్లో జనావాసాలకు కూడా తీవ్రనష్టం వాటిల్లింది.

కేడార్నాథ్ సమీపంలోని గాంధీ సరోవర్, వాసుకీ తల్ వద్ద వాతావరణాన్ని కచ్చితంగా అంచనా వేసి హెచ్చరించకపోవడం వేలమంది యాత్రికుల జీవితాలను తలకిందులు చేసింది!

వారిలో విశ్వనాథ్ మేనమామ బృందం ఒకటి!

కేడార్నాథ్ ఎగువన పర్వతాల మీద ఉన్న చౌరాబారి సరస్సు జూన్ 15న సాయంత్రం 5 గంటల నుంచి 16వ తేదీ ఉదయం 5 గంటల వరకు 12 గంటల్లో 210 మిల్లీమీటర్ల వర్షపాతాన్ని చవిచూసింది. 16వ తేదీ ఉదయం 5 గంటల నుంచి సాయంత్రం 5 గంటల వరకు 115 మిల్లీమీటర్ల వర్షం నమోదైంది.

అంటే, ఇరవై నాలుగు గంటల్లో 325 మిల్లీమీటర్ల వర్షపాతం. అదీ కొన్ని వందల కిలోమీటర్ల విస్తీర్ణంలో హిమ శిఖరాలపై కురవడంతో వరద ఉధృతి

ఊహించలేనంతగా పెరిగిపోయింది.

ఫలితంగా సరస్సు గట్లు తెగిపోయి ప్రవాహం కేడార్నాథ్ పైకి దూకింది. అక్కడి నుంచి 18 కిలోమీటర్ల దూరంలో ఉన్న సోన్ప్రయాగ్ వరకు విధ్వంసం జరిగింది. కేడార్నాథ్, రాంబడ, గౌరీకుండ్ దాదాపుగా తుడిచిపెట్టుకుపోయాయి.

ఆ సరస్సు మళ్లీ యథాపూర్వస్థితికి చేరడానికి వందేళ్లు పడుతుందని అంచనా వేశారు శాస్త్రవేత్తలు. జూన్ 15 నుంచి 18 వరకు 385.1 మిల్లీమీటర్ల వర్షం కురిసినట్లు ఐఎండీ దగ్గర నమోదైంది. నిజానికి అక్కడ కురవాల్సిన సాధారణ వర్షపాతం 71.3 మి.మీ. మాత్రమే. అంటే 440 శాతం అధికంగా కురిసిందని హైదరాబాద్ లో ఐఎండీ డైరెక్టర్ గా పనిచేసిన కరుణాకర్ రెడ్డి విశ్లేషించారు.

పర్వతాల మీద ఏకంగా 40,000 చదరపు కిలోమీటర్ల విస్తీర్ణంలో కుంభవృష్టి కురవడమంటే ఎంత నీరు కిందకు చేరి ఉంటుంది? ఊహించడానికే అందనంత మొత్తమది. రుద్రప్రయాగ్, ఉత్తరాక్షి, పితోర్ గఢ్ చమోలి జిల్లాలు చిగురుటాకుల్లా వణికిపోయాయి. జూన్ 17న ఉత్తరకాశీ, రుద్రప్రయాగ్, చమోలితోపాటు మొత్తం ఐదు జిల్లాలను వరదలు ముంచెత్తాయి. కేడార్నాథ్ ఉన్న రుద్రప్రయాగ్ జిల్లాలో ఆ రోజు సాధారణ వర్షపాతం 8.3 మిల్లీమీటర్లు కాగా, 12 రెట్లు.. అంటే 100.1 మిల్లీమీటర్ల వర్షం పడింది. ప్రతి జిల్లాలో ఇదే పరిస్థితి. 100 ప్రాంతాల్లో రోడ్లు కొట్టుకుపోయాయి. 6,000 మంది వరకు ప్రాణాలు కోల్పోయినట్లు తెలుస్తోంది. 9 ప్రధానమైన వంతెనలు, 100 చిన్న చిన్న వంతెనలు కూలిపోయాయి. 3,000 పైచిలుకు భవనాలు నదిలోకి కుంగిపోయాయి. 2,000 వాహనాలు కొట్టుకుపోయాయి.

అంతకుమించి.. కొన్ని వేలమంది జీవితాలు తలకిందులైపోయాయి!

నిర్మాణ కౌశలం

ప్రకృతి వైపరీత్యాలకు లొంగని నిర్మాణం..

ఇంతటి విద్వంసం జరిగినా.. కేదార్నాథ్ టౌన్షిప్ మొత్తం నామరూపాల్లేకుండా కొట్టుకుపోయినా.. ఆ శిథిలాల మధ్య తలెత్తుకు నిలిచి ఉన్న ఏకైక నిర్మాణం.. కేదార్నాథ్ మందిరం! కొన్ని వందల ఏళ్ల నాటి ఆలయం!!

ఇంతటి పెను విపత్తు వేళ వందల అడుగుల ఎత్తున్న పర్వతాల పైనుంచి అత్యంత వేగంగా దూసుకువచ్చిన వరదను తట్టుకుని ఆ పురాతన మందిరం ఎలా తట్టుకుని నిల్చుందనేది ఇప్పుడు అందరినీ ఆశ్చర్యపరుస్తున్న అంశం.

పరిశోధకుల బుర్రలను తొలిచేస్తున్న విషయమిది.

వారికి ఇప్పుడు చేతినిండా పనే! వారికే కాదు.. మీడియాకు కూడా!!

వాడియా ఇన్స్టిట్యూట్ ఆసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్ ప్రదీప్ చంద్ర సేథీకి ఆ రోజు ఉదయాన్నే ఒక ఆంగ్ల పత్రిక విలేకరి కాల్ చేశాడు. “నా పేరు పవన్ దుగ్గల్. వరదల నేపథ్యంలో మేముక కథనం ప్లాన్ చేశాం. కొంచెం వివరాలు కావాలి” అన్నాడు. చెప్పమన్నారు ప్రదీప్.

“ఎంత గొప్ప కట్టడమైనా కొన్నేళ్లు గడిచేసరికి బీటలువారి పాడుబడడం ఖాయం. ఎన్నో ప్రతికూల వాతావరణ పరిస్థితులు ఉండే కేడార్ లోయలో తీవ్ర మంచు తుపానులు వస్తుంటాయి. హిమానీనదాలు ఏర్పడుతుంటాయి. తాజాగా ప్రకృతి ఎంతో విలయాన్ని సృష్టించింది. అయినా, వందల ఏళ్లనాటి కేడార్నాథ్ ఆలయం చెక్కుచెదరకపోవడానికి కారణమేంటి? అది దైవమహిమా.. లేక నిర్మాణ కౌశలమా?” ఫోన్లో అవతలి నుంచి విలేకరి పవన్ అడుగుతున్నాడు.

“మీ వాడియా ఇన్స్టిట్యూట్ శాస్త్రవేత్తలు దీని మీద చాలా పరిశోధనలు చేశారని మా ఎడిటర్ చెప్పారు. మేం ప్రత్యేక కథనం ఇవ్వాలనుకుంటున్నాం సార్.. కాస్త వివరాలు చెబుతారా?” అని అడిగాడు.

చాలామంది విలేకరుల్లా కాకుండా అతను ఇప్పటికే కొన్ని విషయాలు తెలుసుకుని.. కొంత సమాచారాన్ని సేకరించి అప్పుడు తన దగ్గరకు వచ్చినందుకు ముచ్చటేసింది. కొందరైతే బ్లాంక్ మైండ్తో వస్తారు.. ‘మీరు చెప్పండి మేం రాసుకుంటాం’ అన్నట్లు. ప్రదీప్చంద్ర చెప్పడం మొదలుపెట్టారు.

“సముద్ర మట్టానికి 3,583 మీటర్ల ఎత్తులో ఉన్న ఈ ఆలయం అద్భుతమైన భారతీయ శిల్పకళా వైభవానికి, వాస్తు శాస్త్రానికి గొప్ప ఉదాహరణ. నాటి శిల్పచార్యుల సాంకేతిక, సునిశిత పరిజ్ఞానానికి నిదర్శనం. 6 అడుగుల ఎత్తు

దీర్ఘచతురస్రాకార వేదికపై దక్షిణాభిముఖంగా దీనిని నిర్మించారు. దాదాపుగా ఏడాది మొత్తం మంచుతో నిండి ఉండే హిమశిఖరాల మధ్య ఎన్నో విపత్కర వాతావరణ పరిస్థితుల నడుమ అంత పెద్ద పెద్ద బండరాళ్లను ఉపయోగించి అలాంటి ఆలయాన్ని ఎలా నిర్మించారనేది అర్థంకాని, అంతుబట్టని రహస్యం.”

“దీని నిర్మాణానికి భారీ శిలలు, రాతి పలకలను వినియోగించారు. ఆలయ గోడలు, స్తంభాలు మీటరు మందంతో చాలా దృఢంగా ఉంటాయి. ఇలాంటి కఠినమైన శిల ఆ చుట్టుపక్కల ప్రాంతాల్లో ఎక్కడా కనిపించపోవడం విశేషం..”

ఆయన కొనసాగించారు..

“మరి ఆ కాలంలో వాటిని ఎక్కడి నుంచి.. ఎలా తరలించారనేది తర్కానికి అందనిది. టన్నుల బరువున్న ఆ రాతి పలకలను ఒకదాని మీద ఒకటి ఎలా పేర్చారనేది కూడా నిగూఢ రహస్యమే! నేటి ఆధునిక బిల్డర్ల పరిభాషలో చెప్పాలంటే ఈ రాతి పలకల అమరికను ‘ఇంటర్ లాకింగ్ టెక్నాలజీ’ అంటారు. ఆ కాలంలోనే ఇలాంటి టెక్నిక్ ఉపయోగించడం గొప్ప విశేషం” చెప్పారాయన.

400 ఏళ్లపాటు మంచుకిందే..

“మీకు తెలియని విషయం మరొకటి ఉంది.. ఈ మందిరం ఏకంగా 400 ఏళ్లపాటు మంచుకింద కూరుకుపోయి ఉంది. అయినప్పటికీ చెక్కుచెదరలేదు..” కొనసాగించారు ప్రదీప్.

“మా ‘వాడియా ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ హిమాలయన్ జియాలజీ’కి చెందిన ప్రొఫెసర్ రవికుమార్ చౌజర్ దీని మీద ఎంతో పరిశోధన చేశారు.”

అవతలి వ్యక్తి ఆసక్తి చూపించడంతో ఆయన కొనసాగించారు.. “క్రీస్తుశకం 1300 సంవత్సరం నుంచి 1900 సంవత్సరం మధ్య భూమండలంపై చాలా దేశాల్లోని ఎత్తయిన ప్రాంతాలను మంచు కమ్మేసింది. దానినే ‘లిటిల్ ఐస్ ఏజ్’.. ‘చిన్న మంచుయుగం’ అంటారు.

“నిజమా సార్” అడిగాడు విలేకరి దుగ్గల్..

అప్పట్లో భూమండలం మీద చాలాచోట్ల భారీగా అగ్నిపర్వతాల విస్ఫోటనం చెందడం వల్ల దట్టమైన ధూళి మేఘాలు కొన్ని ఏళ్లపాటు భూవాతావరణంలో ఆవరించి, సూర్యకిరణాలు భూమిని చేరకుండా అడ్డుకున్నాయి. అదే సమయంలో సూర్యుడిపై కొన్ని మార్పుల వల్ల భూమిని చేరే ఉష్ణోగ్రతలు పడిపోయి ధ్రువాల వద్ద, పర్వతాల మీద మంచు, హిమానీనదాలు ఏర్పడ్డాయి. వాటి మీద పడిన సూర్యకిరణాలు పరావర్తనం చెందడం వల్ల భూతాపం మరింత తగ్గిపోయింది.”

“అవునా.. మీ వాళ్లే కనుగొన్నారు ఇది?” పాయింట్ లేవనెత్తాడు..

“బ్రిటన్ లోని యూనివర్సిటీ కాలేజ్ ఆఫ్ లండన్ శాస్త్రవేత్తల అధ్యయనం అది” చెప్పారాయన. .

“మరోవైపు పదిహేనో శతాబ్దంలో ప్రబలిన అంటువ్యాధులు ప్రపంచ వాతావరణంలో పెనుమార్పులకు దారి తీశాయి! యూరప్ జనాభా కేవలం 100 సంవత్సరాల్లో 6 కోట్ల నుంచి 60 లక్షలకు పడిపోయింది. అంటే నూటికి తొంభైమంది చనిపోయారన్నమాట. అమెరికాలోనూ ఇదే పరిస్థితి. వలసల ద్వారా సంక్రమించిన అంటువ్యాధులు ఈ మరణాలకు ప్రధాన కారణం.

మశూచి (స్మూల్ పాక్స్) చాలామందిని బలితీసుకుంది. తట్టు (మీజిల్స్), ప్లూ (ఇన్ ఫ్లయెంజా), బ్యూబినిక్ ప్లేగ్, మలేరియా, డిప్టీరియా, టైఫస్, కలరా వంటి వ్యాధులు చాలామంది ప్రాణాలను హరించాయి. అనూహ్య ప్రాణనష్టం, భయానక మానవ విషాదం మొత్తం ప్రపంచం మీద ప్రభావం చూపాయి. జనాభా తగ్గిపోవడంతో అడవుల ఆక్రమణలు, సాగు వంటివి గణనీయంగా పడిపోయాయి. సువిశాలమైన భూమి మళ్ళీ సహజమైన అడవులతో నిండిపోయింది.

యూరప్ లో దాదాపు 5.60 లక్షల చదరపు కిలోమీటర్ల మేర అంటే ఫ్రాన్స్ విస్తీర్ణంతో సమానమైన విస్తీర్ణంలో చెట్లు, అడవులు పెరగటం వల్ల వాతావరణంలో కార్బన్ డయాక్సైడ్ తగ్గిపోయింది. (ఇది అంటార్కిటికాలోని మంచు పొరల్లో నమోదైంది.) వీటన్నింటివల్ల చాలా భూభాగాల్లో ఉష్ణోగ్రతలు పడిపోయి ‘చిన్నపాటి

మంచు యుగానికి' దారితీశాయని శాస్త్రవేత్తల అంచనా" అవతలి నుంచి రెస్పాన్స్ లేకపోవడంతో అర్థమైందో, లేదో అనుమానం వచ్చింది ప్రదీప్ కు. అయినా కొనసాగించారు.

“ఆ కాలంలో నాలుగు శతాబ్దాలపాటు కేదార్ నాథ్ ప్రాంతమంతా మంచుతో నిండిపోయింది. మందిరాన్ని హిమానీనదాలు ముంచేశాయి.”

సజ్జెక్టు మళ్ళీ కేదార్ నాథ్ వైపు వచ్చేసరికి అవతలి వ్యక్తి రెస్పాండ్ అయ్యాడు.. “అవునా సార్” అన్నాడు. నోట్ చేసుకుంటున్నట్లున్నాడు.. కాస్త వివరంగా చెప్పమని అభ్యర్థించాడు పవన్.

“మంచు, రాళ్లు, బురదతో కూడిన హిమానీనదాలు చాలా మెల్లగా కదులుతూ ఉంటాయి. వాటి ప్రవాహ ప్రభావం ఆలయ గోడలపై పడినట్లు మా ఇన్ స్టిట్యూట్ పరిశోధకులు తేల్చారు. వాటి కదలిక వల్ల ఏడాదికి ఒక మిల్లీమీటరు మేర సన్నటి జాడలు ఏర్పడ్డాయని ప్రొఫెసర్ రవికుమార్ చౌజర్ కనిపెట్టారు. ఆయన కేదార్ నాథ్ ఆలయం మీదే ప్రత్యేకంగా పరిశోధన చేశారు.”

“ఆయనతో మాట్లాడవచ్చా సార్”.. అడిగాడు విలేకరి మధ్యలో అడ్డమొస్తూ..

“ఇప్పుడు రిటైర్ అయ్యారు. ఆ మందిరం గోడల మీద సన్నటి పసుపు పచ్చని గీతలు కనిపిస్తుంటాయి. గర్భగుడి లోపల గోడలకున్న రాళ్లు ఎంతో సునుపుగా ఉంటాయి. వాటిపై ఏర్పడిన పసుపు పచ్చటి జాడలు హిమానీనదం కదలిక, రాపిడి వల్ల ఏర్పడినవని గుర్తించారు.”

“ఇవన్నీ ఎలా తెలుస్తాయి సార్?” అవతలి నుంచి ప్రశ్న.

“లిచెనోమెట్రిక్ డేటింగ్” అనే సాంకేతికత ద్వారా అధ్యయనం చేశారు.”

“అంటే..?”

“శైవలాలు, శిలీంధ్రాలని కొన్ని ఉంటాయి.. ఇంకా అర్థమయ్యేలా చెప్పాలంటే ఒక రకమైన నాచు. అవి శిలల మీద ఏర్పడుతుంటాయి.”

“దానితోపాటు మరికొన్ని అధ్యయనాల ద్వారా కేడార్నాథ్ లోయలో 14వ శతాబ్దం నుంచి 1748 సంవత్సరం వరకు హిమానీనదం ఉనికిలో ఉందని తేలింది. ఆ సమయంలో ఆలయం పూర్తిగా మంచు పొరల కింద ఉండిపోయిందని వాడియా శాస్త్రవేత్తలు గుర్తించారు.”

“బాప్ రే”.. విలేకరి ఊపిరి బిగబట్టి వదిలాడు.

“అయినా ఆలయం చెక్కుచెదరకపోవడానికి దీని నిర్మాణంలో అనుసరించిన నైపుణ్యమే కారణం. ఇక్కడ ఆరడుగుల వేదిక కట్టి దానిపై మందిరం నిర్మించారు. గోడలు మందంగా ఉండేలా బరువైన వెడల్పాటి రాళ్లను వినియోగించారు.”

“కేడార్నాథ్ మందిరం ఎత్తు 85 అడుగులు. పొడవు 187 అడుగులు. వెడల్పు 80 అడుగులు. మూడువైపులా భారీ పర్వత శిఖరాల మధ్య లోయలో ఈ ఆలయాన్ని ఎక్కడా లేనివిధంగా దక్షిణాభిముఖంగా నిర్మించారు. ఆ నిర్మాణ కౌశలమే ఎన్నో ప్రకృతి వైపరీత్యాల నుంచి మందిరాన్ని కాపాడింది. ఇప్పటి వరదలను తట్టుకోడానికి అదే కారణం కావచ్చు” వివరించారు ప్రొఫెసర్ సేథీ.

ఇంకేమైనా వివరాలు కావాలా.. అన్నట్లు ఆగారు.. తర్వాత గుర్తుకొచ్చి.. “ఈ ఆలయం చరిత్ర గురించిన ఒక డాక్యుమెంట్ ఉంది నా దగ్గర. పంపిస్తా చూడండి.. మీ పాఠకులకు ఆసక్తి కలిగిస్తుందేమో” అని చెప్పారు.

మంచి స్టోరీ దొరికిందన్న ఆనందంలో థాంక్స్ చెప్పాడు పవన్..

సేథీ ఇచ్చిన డాక్యుమెంట్ చదువుతుంటే.. ఆనందం వేసింది అతడికి. సరికొత్త కథనం దొరికినందుకు. కేడార్నాథ్ చరిత్ర, స్థల పురాణం, చారిత్రక అంశాల వంటివి చాలా ఉన్నాయి అందులో. మహాభారతం నుంచి మధ్యయుగాల దాకా!

వెంటనే కథనం రాయడం మొదలుపెట్టాడు..

పాండవులు కట్టిన మందిరం!

సముద్ర మట్టం నుంచి కేదార్‌నాథ్ 9,583 మీటర్లు.. అంటే 11,755 అడుగుల ఎత్తులో ఉంటుంది. హరిద్వార్ నుంచి 223 కిలోమీటర్ల దూరం. అసలు ఈ ఆలయాన్ని ఎవరు నిర్మించారు, ఎప్పుడు నిర్మించారనేది కచ్చితంగా తెలియదు.

‘కేదార్‌నాథ్’ అనే పేరుకు ‘క్షేత్ర ప్రభువు’ అని అర్థం. ఇది కేదార (క్షేత్రం), నాథ (ప్రభువు) అనే సంస్కృత పదాల నుండి వచ్చింది. ‘కేదారం’ అంటే ‘పంట’ అని అర్థం. ‘విముక్తి పంట’ ఇక్కడ పండుతుంది కాబట్టి దీనిని అలా పిలుస్తారని కాశీ కేదార మాహాత్మ్యం పేర్కొంది. ఒక వేదాంత వృత్తాంతం ప్రకారం, శివుడు నర-నారాయణుల కోరిక మేరకు ఇక్కడ జ్యోతిర్లింగమై వెలిశాడని చెబుతారు.

స్థలపురాణం ప్రకారం ఈ ఆలయాన్ని కట్టించింది పాండవులు. కురుక్షేత్ర మహాసంగ్రామంలో విజయం సాధించినప్పటికీ పాండవులకు మనశ్శాంతి లేకుండా పోయింది. బంధువులను, మిత్రులను అసంఖ్యాకంగా వధించి పాపాలను మూటగట్టుకున్నామని బాధపడుతుంటారు. ప్రాయశ్చిత్తం ఏమిటని కృష్ణుణ్ణి సలహా అడుగుతారు. ఈశ్వర దర్శనం చేసుకోమని ఆయన సూచిస్తాడు.

పరమశివుని దర్శనం కోసం పాండవులు కాశీకి వెళ్తారు. శివుడు వారికి దర్శనమివ్వడానికి ఇష్టపడక హిమగిరుల్లోని గుప్తకాశీలో దాగాడని తెలిసి అక్కడకు పయనమవుతారు. అందుకే దానిని ‘గుప్తకాశీ’ అంటారు. శివుడు అక్కడా కనిపించకుండా వృషభ రూపం దాల్చి గౌరీకుండ్‌కు వెళ్లిపోతాడు. పాండవులు

అక్కడకు చేరతారు. వృషభం అక్కడి నుంచి కేదార్నాథ్ కు వెళ్లిపోతుంది.

పాండవులు అక్కడికి వెళతారు. వారికి దర్శనం ఇవ్వడానికి ఇష్టపడని వృషభం తన తలను మంచులో దూర్చుతుంది. నారదుని ద్వారా ఈ విషయం తెలుసుకున్న భీముడు వృష్టభాగం పట్టుకుని బలవంతంగా బయటకు లాగేసరికి దాని తల తెగి నేపాల్ లో పడుతుంది. అది పశుపతినాథ్ గా పూజలు అందుకుంటోంది. వృషభం మిగతా శరీరం ఐదు ముక్కలై ఐదు ప్రాంతాల్లో పడతాయి. వాటిని 'పంచ కేదార్లు'గా పిలుస్తారు. వృష్టభాగం పడిన ప్రాంతం 'కేదార్నాథ్', శరీర మధ్య భాగాలు పడిన ప్రాంతం 'మధ్య మహేశ్వర్', పాదాలు పడిన ప్రదేశం 'తుంగనాథ్' అని, ముఖభాగం పడిన ప్రదేశాన్ని 'రుద్రనాథ్' అని, శిరోజాలు పడిన ప్రాంతాన్ని 'కపిలేశ్వర్' అని పిలుస్తారు.

'కేదార్నాథ్ లో జ్యోతిర్లింగ రూపంలో వెలుస్తానని' శివుడు పాండవులకు చెబుతాడు. వారు అక్కడ ఆలయాన్ని నిర్మించి అనంతరం హిమాలయాల ద్వారా స్వర్గారోహణం చేస్తారు. బద్రీనాథ్ సమీపంలో స్వర్గారోహణ శిఖరం ఉంది. ఇది స్థలపురాణం. విశేషమేమిటంటే.. కురు, పాండవులు, కురుక్షేత్ర సంగ్రామం గురించి వివరించే మహాభారతంలో ఎక్కడా 'కేదార్నాథ్' ప్రస్తావన ఉండదు.

ఇక్కడ కనిపించే నేటి ఆలయాన్ని పాండవులు కట్టగా.. 900-1000 మధ్యకాలంలో ఆదిశంకరాచార్యులవారు పునరుద్ధరించారని పురాణ ప్రవచనం. రెండో శతాబ్దంలో మాలవా రాజు భోజుడు (1076- 1099) కట్టించాడనేది ఒక కథనం. అనంతరం మధ్యప్రదేశ్ కు చెందిన ఇండోర్ సంస్థానాధీశులు దీన్ని మరింత పటిష్ఠంగా నిర్మించారని కొన్ని చారిత్రక ఆధారాలు ఉన్నాయి.

ఈ ఆలయం వయసు కనీసం 3,000 సంవత్సరాలు ఉంటుందని పరిశోధకులు తేల్చడం విశేషం. కేదార్నాథుని దర్శనానికి ఒక నియమం ఉంది. మొదటిసారి దర్శించేటప్పుడు స్వామిని నేరుగా చూడరాదని, వృత్తాకారంలో ఉన్న గాజు లేదా కడియం ద్వారా దర్శించాలని.. అప్పుడు బ్రహ్మాండమంతా కేదారేశ్వరుడే నిండి ఉన్నాడన్న సత్యం ఎరుకలోకి వస్తుందని పెద్దలు చెబుతారు.

కేదార్నాథ్ లో విలయం ప్రారంభమైనప్పటి నుంచి బాధితులు, మరణాల గురించిన వార్తల హోరులో కొట్టుకుపోతున్న మీడియాకు మంచి 'ఆఫ్ బీట్' కథనం దొరకడంతో అదొక సంచలన వార్త అయింది.

అరగంటకొక చావు కేక..

వెంకటేశ్వరరావు సహా అంతా దాదాపుగా వంగి పాకుతున్నట్లుగా కొండపైకి ఎక్కడం ప్రారంభించారు. మోకాళ్లకు రాళ్లు గుచ్చుకుంటుంటే ప్రాణం పోయినట్లు అనిపించేది. నాలుగు రోజులపాటు సాగింది వారి ప్రయాణం.

ఆహారం లేదు.. పైనుంచి తెరలు తెరలుగా వర్షం కురుస్తూనే ఉంది. చలి గడ్డ కట్టించేస్తోంది. సూర్యుణ్ణి చూసి ఎన్ని రోజులైందో గుర్తులేదు.

వారి బృందంతో ఉన్న నవీన్ అమెరికాలో సాఫ్ట్‌వేర్ ఇంజనీరు. వెకేషన్ మీద హైదరాబాద్ వచ్చిన అతడు హిమాలయాలను చూడటం కోసం వీరితో కలిసి యాత్రకు వచ్చాడు. తిండి లేకపోవడం.. చలి, వర్షం కారణంగా జ్వరం వచ్చి నీరసపడిపోయాడు.

గుడారం మీది నుంచి తెచ్చిన ప్లాస్టిక్ కవర్ దిక్కుయింది. వానకు తడవకుండా దానిని ఒంటికి చుట్టబెట్టుకున్నాడు. అటూ ఇటూ పంటితో చించి రెండు రంధ్రాలు పెట్టి వాటిలోంచి చేతులు బయట పెట్టుకుని రాళ్ల ఆసరాతో నడక సాగించాడు.

దారిలో అక్కడక్కడా మరికొందరు బాధితులు ఎదురయ్యారు. ఒక మహిళ వీరి చేతిలోని మంచినీళ్ల బాటిల్ చూసి, ఆశతో ఓ గుక్కెడు ఇమ్మని అర్ధించింది.

ప్రాణమా? త్యాగమా?!

కాసేపు సందిగ్ధత.. చివరకు మానవతే గెలిచింది. ఆమె నోరు తడుపుకోడానికి గుక్కెడు నీళ్లు మాత్రం పోసి మళ్లీ నడక సాగించారు.

చిక్కటి నిశ్శబ్దం గూడుకట్టుకుని ఉన్న ఆ కొండల మీద గాలి ఊళలు మాత్రమే వినిపిస్తున్నాయి. ఉన్నట్టుండి దూరంగా ఎక్కడి నుంచో వినిపిస్తున్న చావు కేకలు భయం గొల్పుతున్నాయి. కనీసం అరగంటకొక కేక వినిపిస్తోంది. సమీపంలోనే ఎక్కడో ఎవరో పట్టుతప్పి లోయలోకి జారిపోయినట్లు అర్థమయ్యేది.

ఈ క్షణం వాళ్లు.. తర్వాత ఎవరు??

‘బచావ్’ అనే ఆ కేక వింటే చాలు ప్రాణం పోయినట్లయ్యేది. వెళ్తున్నకొద్దీ గుట్టల మీద శవాల కుప్పలు.. ముఖ్యంగా వృద్ధులు, మహిళలు, చిన్నపిల్లలే ఎక్కువమంది. అవి అలా అక్కడే ఉండిపోతే కుళ్లిపోక తప్పదు. అందుకే కొందరు ‘మానవత్వంతో’ స్పందించి వాటిని నదిలోకి విసిరి ‘మోక్షం’ కల్పిస్తున్నారు!! .

నాలుగు రోజులపాటు పర్వతాగ్రాల మీద ప్రయాస తర్వాత హెలికాప్టర్ వారిని గుర్తించింది. తాళ్ల సాయంతో కాపాడి గుప్తకాశీలోని వరద బాధితుల శిబిరానికి చేర్చారు. అక్కడి నుంచి మేనల్లుడు విశ్వనాథ్ కు ఫోన్ చేశారు.

అప్పటికే వీరి ఆచూకీ గురించి వెతుకుతున్న ఆయన స్థానిక అధికారుల ద్వారా డేప్రూడూన్ కు, అక్కడి నుంచి దిల్లీకి చేర్చే ఏర్పాటు చేయడంతో వెంకటేశ్వరరావు దంపతుల కేడార్ నాథ్ యాత్ర ముగిసింది. వారితోపాటు వచ్చిన 19 మందిలో ఆరుగురు దారిలో మృత్యువాత పడటం విషాదకరం!

మృత్యు వికటాట్టహాసంలోనూ ప్రైశాచికత్వం

మహారాష్ట్రకు చెందిన పురుషోత్తం మరికొందరు కేడార్నాథ్ కు వెళ్లే దారిలో ఉండగా వరద ముంచెత్తింది. పర్వతాగ్రాల నుంచి గట్టు తెగిన గోదారిలా ఒక్కసారిగా నీరు వచ్చిపడడంతో భయపడి కొండ మీదకు ఎక్కేశారు. చేయి పట్టుకుని నడుస్తున్న ఆరేళ్ల కొడుకు అతడితోనే ఉన్నాడు. భార్య జూడ తెలియలేదు. ఆమె కోసం వెతికే సమయం కూడా చిక్కలేదు.

ఇప్పుడు దారి తెగిపోవడంతో అటు వెళ్లడానికి లేదు. ఒక పూటంతా ఎదురుచూసినా ఆమె కనిపించలేదు. తల్లి కోసం కొడుకు వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తుంటే ఓదార్పడం అతడి వల్ల కావడంలేదు.

బతుకు జీవుడా! అంటూ చాలామంది దారి తెన్ను తెలియకున్నా ఎగువకు నడక మొదలుపెట్టారు. ఎటు వెళ్తున్నారో, ఎంత దూరం వెళ్లాలో తెలీదు.

కిందకు చూస్తే లోయ.. కనుచూపు మేర మబ్బులు తప్పు మరేమీ కనిపించటంలేదు. పురుషోత్తం చేసేదిలేక వారిని అనుసరించాడు.

కొడుకు ఆకలి, దాహంతో అల్లాడిపోతున్నాడు. ఆ బృందంలోని మరో ఇద్దరు పిల్లలదీ అదే పరిస్థితి. ఏం చేయాలో అర్థం కాలేదు.

చలిని లెక్కచేయకుండా గబగబా చొక్కా, బనియన్ విప్పేశాడు. చెట్ల ఆకుల మీద నీటిని బనియన్ కు అద్ది కొడుకు నోటిలో పిండాడు. మొదట వికారంగా మొహంపెట్టిన పిల్లలు తర్వాత అదే అమృతప్రాయంగా తాగారు.

నాలుగు రోజులపాటు అదే పరిస్థితి. దూరంగా మరో కొండ మీద కొంతమంది యాత్రికులు తమలాగే మనుషుల జాడ వెతుక్కుంటూ వెళ్లడం కనిపించింది. ఎలుగెత్తి పిలిచినా వినిపించనంత దూరంలో ఉన్నారు వారు.

ఒకవేళ ఎవరైనా ఎదురైనా పలకరింపులూ, ప్రేమలూ లేవు. బయటపడటంలో ఎవరు ముందు అనేదే ప్రశ్న. ఎవరినైనా ప్రేమతో పలకరిస్తే.. ఏ సాయం అడుగుతారో అనే శంక.. మనిషిలోని స్వార్థానికి పరాకాష్ఠ అది!

చినుకుల నుంచి తప్పించుకునే దారి లేదు. రెండు రోజులుగా అలా తడుస్తూనే ఉండడంతో ఒంట్లోని వేడి ఆవిరైపోయింది. నాలుగు అడుగులు వేస్తుంటేనే వేడి వుడుతోంది. కొద్దిదూరం వెళ్లాక ఓ కాలిబాట లాంటిది కనిపించేసరికి ప్రాణం లేచి వచ్చింది. గుర్రాల మీద ఎవరో వస్తున్నట్లు అలికిడి..

జీవితం మీద మళ్ళీ ఆశ చిగురిస్తుండగా పెద్దగా కేకలు వేశారు అంతా..

గుర్రాలు వాళ్ల వైపు వచ్చాయి. మరాఠీలో ఏదో అడిగితే, స్థానిక యాసతో కూడిన హిందీలో వాళ్లు బదులు ఇస్తున్నారు. దగ్గరలో ఊళ్లేవీ లేవని చెప్పినట్లు అర్థమైంది. నడవలేకపోతున్న పిల్లలు, ఇద్దరు వృద్ధులనైనా గుర్రాల మీద ఎక్కించుకుని దగ్గరలోని ఏదో ఒక ఊరిలో దింపమని అర్థించారు.

భాష తెలియకున్నా అవసరం వాళ్లతో మాట్లాడిస్తోంది.

వీళ్ల అవసరం వాళ్లకు వ్యాపారమైంది.. హెలికాప్టర్ వద్దకు తీసుకువెళ్తామని సైగలతోనే చెప్పారు. పాతిక వేలు ఇవ్వమన్నారు. అందరి జేబులూ వెతికితే పది వేల రూపాయల దాకా తేలాయి. ఒకాయన తన చేతికి ఉన్న ఉంగరం తీసి ఇస్తానన్నారు. సరేనని తీసుకుని జేబులో పెట్టుకున్న ఆ ఆగంతకులు గుర్రాలు ఎక్కారు. అంతే.. క్షణాల్లో వాటిని లంఘించి దౌడు తీశారు..!

నివ్వరపోవడం వీళ్ల వంతు అయింది.. వృద్ధులు నిశ్చేష్టులయ్యారు.

మనిషిలోని పైశాచికత్వం నగ్నంగా నర్తించినవేళ అది..

రెండు రోజులపాటు నిద్రాహారాలు లేకుండా నడిచాక ఒక చిన్న ఊరు కనిపించింది. కానీ, అప్పటికే ఘోరం జరిగిపోయింది. ఇద్దరు చిన్నారులు దాహంతో, ఆకలితో అలమటిస్తూ వాళ్ల చేతుల్లోనే కన్నుమూశారు! ఈ ధూర్తలోకంలో ఇమడలేమంటూ.. పాడులోకం విడిచి వెళ్లిపోయారు ఆ బిడ్డలు!!

హారోం హారహార

జూన్ 17.. సోమవారం ఉదయం 5 గంటల సమయం..

అలయ ముఖ్య పూజారుల్లో ఒకరైన దినేశ్ భగ్వాదీ ఉదయం 5 గంటలకు ఇంట్లోంచి బయటకు వచ్చారు. కేడార్ లోయలో ముందురోజు సాయంత్రం జరిగిన ఉత్పాతానికి ఆయన కుటుంబం భయంతో బిక్కుచచ్చిపోయింది.

లోయలో ఎన్నో కుంభవృష్టుల్ని చూశాడు కానీ, ఎప్పుడూ ఇంతటి ప్రళయాన్ని ఊహించను కూడా లేదు.

గట్టు దాటి ఊళ్లోకి అడుగుపెట్టి కనిపించిన సమస్తాన్నీ తనతో పట్టుకుపోయిన మందాకిని ఇప్పుడు ఏమీ ఎరుగని నంగనాచిలా శాంతంగా ప్రవహిస్తోంది. జోరు మాత్రం తగ్గలేదు. అసలు మందాకిని అంటే నెమ్మదిగా ప్రవహించు 'నది' అని అర్థం. అలాంటి నదికి ఇంత ఉద్ధృతి ఎలా.. ఎందుకు వచ్చిందో అర్థంకాలేదు ఆయనకు.

పది రూపాయల నోటు ఒకటి ఎగిరివచ్చి దినేశ్ ముఖం మీద పడి.. కొద్ది క్షణాలు అక్కడే అతుక్కుని గాలికి పట్టుతప్పి మనిషిలోని ఆశలా ఆకాశంలోకి ఎగిరి.. అంతలోనే చటుక్కున నీళ్లలో పడి మాయమైపోయింది.

ఆ వెంటనే పసుపు కుంకాలు, పూలు నది మీదుగా గాలిలోకి ఎగిరి కొంతసేపటికి జారి నీళ్లలో పడి మాయమవుతున్నాయి. దూరంగా ఎవరో నదికి పూజ చేస్తున్నారు. ప్రకృతిని ఎదిరించలేనని తెలిసి.. మనిషి శాంతించమని వేడుకుంటున్నాడు. తాను సాగిస్తున్న పర్యావరణ విధ్వంసానికి క్షమాపణ కోరడంలేదు.. 'దక్షిణ' వేసి ఆశ చూపిస్తున్నాడు. డబ్బులు 'ఎర' వేస్తున్నాడు!

ప్రాణాలకు తెగించి హిమసానువుల్లోకి అడుగుపెట్టి ఎంతో చెత్తను పర్వతాలకు బహుమతిగా ఇస్తున్న మనిషి ఇప్పుడు తన ప్రాణరక్షణ కోసం నదీమతల్లికి రూపాయలను ఆశ చూపిస్తున్నాడు!

అది చూసి ఆ నోటు మీది గాంధీ తాత నవ్వుకుంటున్నాడు.

వర్షం ధారాపాతంగా పడుతూనే ఉంది. కాసేపు మార్కెట్ పరిసరాల్లో తిరిగిరాయన. ఆ ముందురోజు సాయంత్రం భారీ వరద టౌన్‌షిప్‌ను ముంచెత్తి సృష్టించిన విలయం ఇంకా కనిపిస్తోంది. వంతెనలు రెండూ కొట్టుకుపోయాయి.

నదికి ఆనుకుని ఉన్న కొన్ని సత్రాలు, హోటళ్లు, దుకాణాలు నామరూపాల్లేవు. వాటిలోని యాత్రికులు, దుకాణ యజమానుల జాడలేదు.

రాత్రి జరిగిన కనీవినీ ఎరుగని బీభత్సం తాలూకు ఆనవాళ్లు అక్కడ కనిపిస్తున్నాయి. నదిలో కొట్టుకువచ్చిన బురద, బండరాళ్లు ఎక్కడపడితే అక్కడ కనిపిస్తున్నాయి. కొన్ని ఇళ్లలో ఇంతెత్తున మట్టి పేరుకుపోయింది.

వాటిలోంచి సామగ్రిని వెతుక్కుంటున్నవారు కొందరైతే.. జాడలేని తమ వారి కోసం వెతుకులాటలో మరికొందరు. అందరి కళ్లలో భయం నీడలు!

శిథిలాల దగ్గరే చలికి వణికిపోతున్న యాత్రికులను చూసి ఆయన మనసు చివుక్కుమంది. కట్టుబట్టలతో మిగిలినవాళ్లు రాత్రంతా వర్షంలో చలితో ఎంత ఇబ్బంది పడ్డారో అని బాధేసింది. ఆలయం వద్దకు చేరారు.

కేడార్‌నాథ్ మందిరంలో ఐదుగురు ప్రధాన పూజారులు ఉంటారు. వారిలో వారు ఏడాదికి ఒకరు చొప్పున ప్రధాన యాజకుడు అవుతారు. అంటే ఒక్కొక్కరికీ ఐదేళ్లకు ఒకసారి ప్రధాన పూజారిగా అవకాశం వస్తుందన్నమాట.

ప్రధాన పూజారిని 'రావల్' అంటారు. ఆయన కాకుండా నాయబ్ రావల్, ఆచార్య/ధర్మాధికారి, వేదపతి హోదాలతో మరో ముగ్గురు యాజకులు ఉంటారు.

వారిలో ఒకరు దినేశ్ భగ్వాన్.

బద్రీనాథ్ ప్రధాన పూజారిగా కేరళలోని నంబూద్రిలు ఉంటే.. కేడార్‌నాథ్ ఆలయానికి కర్ణాటకలోని వీరశైవ లింగాయత్‌లు ప్రధాన పూజారిగా వ్యవహరిస్తారు. ఉత్తర భారతంలోని ఈ ఆలయాలకు దక్షిణాదికి చెందినవారిని పూజారులుగా నియమించడం ఆదిశంకరాచార్యులవారి దూరదృష్టికి, ధర్మసూక్ష్మతకు నిదర్శనం.

ఆ ఏడాదికి (2013) ప్రధాన పూజారి (రావల్)గా వేగేశ లింగాచార్యులు వ్యవహరిస్తున్నారు. కర్ణాటకలోని వీరశైవ లింగాయత్ వర్గానికి చెందినవారు. ఆయన

స్వస్థలం అదే రాష్ట్రంలోని దావణగెరె జిల్లా హరిహర్ తాలూకా భానువల్లి గ్రామం. ఆయన ఆ వంశానికి చెందిన 924వ తరంవారు. ఆలయ ఆచారాలన్నీ సంస్కృతంతోపాటు కన్నడ భాషలో జరుగుతాయి. పూర్వకాలం నుంచి ఇదే సంప్రదాయం. బద్రినాథ్ ఆలయంలోలాగా కేదార్నాథ్ ఆలయ రావల్ ఎలాంటి పూజలూ చేయరు. ఆయన సూచనల మేరకు సహాయకులు పూజాది క్రతువులు నిర్వహిస్తారు. రావల్ శీతాకాలంలో ఉత్సవ విగ్రహంతోపాటే ఉక్షిమర్ (ఉఖిమర్) చేరుకుని అక్కడే బస చేస్తారు.

దినేశ్ భగ్వాడీ ఆలయం వద్దకు చేరుకునేలోపే చుట్టుపక్కల నుంచి మళ్లీ హాహాకారాలు హోరెత్తాయి. “వచ్చేస్తోంది.., వచ్చేస్తోంది..”, “విలయం.. ఉపద్రవం”, “అదిగో మళ్లీ.. వరద” అంటూ కేకలు వినిపిస్తున్నాయి. చూస్తే.. పర్వతాల మీది నుంచి ప్రవాహం దూసుకొస్తోంది. తప్పించుకోవడం ఎలా?

ఆ విలయకాల విపత్తు నుంచి కాపాడటానికి ఎదురుగా అంతెత్తున నిల్చున్న కేదార్నాథ్ మందిరమే పెద్ద దిక్కుగా కనిపించింది ఆయనకు.

చప్పున రెండు అంగల్లో లోపలికి చేరారు.

అంతే.. తర్వాత రెండు, మూడు నిమిషాల్లో భారీగా వరదతో కూడిన బురద లోపలికి దూసుకువచ్చింది. గళమున గరళము దాల్చి.. పక్కన పార్వతిని చేర్చి వెలుగుతున్న పరమేశ్వరుడి శిరమున చేరడానికి దివి నుంచి భువికి దిగిన గంగలా ప్రవాహం వేగంగా పారుతోంది.. దానితోపాటే రాళ్లు.. బండలు..

దినేశ్ కళ్లముందు చీకట్లు కమ్ముకున్నాయి. మందిరం సహా అంతా మునిగి తల్లి

గర్భంలాంటి చీకటి గోళంలోకి.. సృష్టి మూలాల్లోకి వెళ్లిపోతున్నట్లు ఏవేవో దృశ్యాలు తిరుగుతున్నాయి. ఊపిరి సలపక ప్రాణం కొట్టుకుని పెనుగులాడి గుండెను చీల్చుకుని శరీరం నుంచి వెళ్లిపోతున్నట్లు ఆందోళన..

కళ్లలోకి, ముక్కులోకి, చెవుల్లోకి నీళ్లు చేరి ఉక్కిరి బిక్కిరి చేస్తున్నాయి.

ప్రాణం జారిపోతోంది. అదోరకమైన నాచు వాసన..

ఆలయం 6 అడుగుల ఎత్తు పీఠం మీద ఉండటం.. మీటరు మందం గోడలతో పటిష్ఠంగా నిర్మించిన పురాతన మందిరం కావడంతో తట్టుకుని నిలబడింది. అప్పటికే చుట్టుపక్కల ఉన్న మరికొందరు దూసుకువస్తున్న ప్రమాదాన్ని పసిగట్టి ఆ దేవదేవుడే దిక్కునకుంటూ ఆలయం పంచన చేరారు.

ఒకరినొకరు తోసుకుంటూ.. నందిని దాటి గర్భాలయం వరకు కిక్కిరిసిపోయారు. లోపలికి దూసుకువచ్చిన బురద మింగేసిందో లేక ప్రాణభయంతో జనం తొక్కిశారో చెప్పలేని పరిస్థితితో ఆ మహాదేవుడి సాక్షిగా కొందరు అక్కడే బురదలో కూరుకుపోయి సజీవ సమాధి అయిపోయారు.

ఆ రోజంతా దినేశ్ ఆలయంలో గోడలను కరచిపెట్టుకుని ఉండిపోయారు.

సాయంత్రానికి కాస్త ధైర్యం చేసి జనాన్ని తోసుకుంటూ శవాలను తొక్కుకుంటూ బయటకు వచ్చి చూస్తే నిన్న తాను కలియదిరిగిన మార్కెట్ ఆనవాళ్లు కనిపించలేదు. నేల మీద ఐదారు అడుగుల మేర మేటవేసిన బురదలో వందల శవాలు. కేడార్నాథ్ పుణ్యక్షేత్రం ఇప్పుడు రుద్రభూమిలా మారిపోయింది. బురద కింద నేలలోంచి మొలుచుకు వచ్చినట్లు శవాల కాళ్లు, చేతులు కనిపిస్తున్నాయి. అక్కడక్కడా గుర్రాల మృత కళేబరాలు.

తన ఇల్లు జాడ లేదు. 17 ఏళ్ల కుమారుడు సహా భార్య, కుటుంబ సభ్యులు ఐదుగురు గంగలో కలిసిపోయారు. ఊహ తెలిసినప్పటి నుంచి తాను కొలుస్తున్న ఆ శివయ్య తనను బతికించినందుకు సంతోషించాలో.. అయినవాళ్లందరినీ గంగమ్మ పట్టుకుపోయినందుకు విచారించాలో తెలియని పరిస్థితి!!

లయకారుడు

శవాల మీద వస్త్రాలతో ప్రాణ, మాన రక్షణ!

రాజేందర్ సింగ్ నేగీ వయసు ముప్పయ్యారేళ్లు. కేదారేశ్వరుడి గుడికి దగ్గరలో కుడివైపున అతడి బావ భండారీకి ఓ హోటల్ ఉంది. ఆయన దిల్లీలో ట్రావెల్ ఏజెన్సీ నిర్వహిస్తుంటాడు. చార్ డామ్ సమయంలో కేదార్ నాథ్ లో హోటల్ నడుపుతాడు. రాజేందర్ సింగ్ దాని నిర్వహణ చూస్తుంటాడు. ఉత్తరాఖండ్ లోని తెహ్రీ పట్టణం వాళ్లది. రెండ్రోజులుగా జ్వరంతో బాధపడుతున్నాడు.

2013 జూన్ 17 సోమవారం ఉదయం 7 గంటల సమయం.. రాజేందర్ సింగ్ నేగీ ఆ హోటల్ లో ఉండగా ఒక్కసారిగా వరద ముంచుకొచ్చింది. వందల అడుగుల ఎత్తున పర్వతాగ్రాల నుంచి పెద్ద పెద్ద బండరాళ్లతో కూడిన నల్లటి బురద నీరు మెరుపు వేగంతో దూసుకువచ్చింది.

చుట్టుపక్కల భవనాలన్నీ పేకమేడల్లా కూలిపోతుండటం కనిపించింది.

తాను నిల్చున్న భవనం.. ముందురోజు వరదకు ఎలాగో తట్టుకుంది. కానీ ఇప్పుడు ఆగుతుందనే నమ్మకం కలగడంలేదు. మరికొద్ది నిమిషాల్లోనే నదిలోకి కుప్పకూలే అవకాశం ఉందని అతడికి అర్థమైంది. కింది అంతస్తును నీరు ముంచెత్తడంతో అక్కడున్నవాళ్లు పైకి చేరుకుంటున్నారు.

దగ్గరలో అంతెత్తున నిల్చుని ఉన్న కేదార్ నాథుడి ఆలయం మాత్రమే భద్రంగా కనిపిస్తోంది. తమ భవనానికి దిగువన వంద అడుగుల దూరంలో ఆలయం ఉంది కనుక.. నీటి ఉధృతి కిందకు తోసేసినా కాస్త కుడికి ఈదగలిగితే ఆలయానికి

చేరుకోవచ్చని మనసులోనే లెక్కలు వేసుకున్నాడు. ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోతే లోయల్లో పడి బండలకు తాకి తల పగిలి చావడం ఖాయం. అదే మందిరంలోకి చేరితే కొద్దిసేపైనా తట్టుకుని ఆగవచ్చని అనిపించింది అతడికి.

ఇంకేమీ ఆలోచించకుండా.. క్షణం ఆలస్యం చేయకుండా ఆ వరదలోకి దూకేసి ఆలయం దిశగా ఈదడం మొదలుపెట్టాడు నేగీ. అతడు ఇలా దూకగానే అలా కూలిపోయింది మూడంతస్తుల భవనం.

క్షణం ఆలస్యమైనా ప్రాణాలు దక్కేవి కావు.

బలంగా ఈడుకుంటూ.. ప్రవాహాన్ని చీల్చుకుంటూ.. ప్రాణాలకు తెగించి మందిరం వైపు దూసుకువెళ్లాడు.

వరదతోపాటే కొట్టుకువస్తున్న బండరాళ్లు గుడి ప్రాకారాన్ని బలంగా తాకి బాంబుల్లా శబ్దిస్తున్నాయి. వాటి మధ్య పడితే నలిగిపోవడమే!

మూడు పర్వతాల మధ్య లోయలో ఉత్తర దక్షిణాలుగా నిర్మించి ఉన్న ఆ ఆలయంలో ఉత్తర ద్వారం నుంచి నీరు ఉద్భవంగా లోపలికి ప్రవేశించి లింగాన్ని, నందిని ముంచేస్తూ దక్షిణ ద్వారం నుంచి బలంగా బయటకు దూసుకువెళ్తోంది.

రాజేందర్ మెల్లగా మందిరం ఉత్తరం వైపు గోడను దొరకబుచ్చుకుని దాని ఆసరాతో నిలదొక్కుకుని ద్వారం నుంచి లోపలికి చొచ్చుకుపోయాడు.

ప్రవాహ వేగానికి అతడి ఒంటి మీది దోవతి కొట్టుకుపోయింది. చొక్కా పేలికలైంది. వరద నీటి హోరులో ఇంకేమీ వినిపించడంలేదు.

అప్పటికే మందిరం కిక్కిరిసి ఉంది.. లోపల పెద్ద సంఖ్యలో జనం ఉన్నారు. తొలి దర్శనం కోసం గుడికి వచ్చిన చిక్కుకుపోయినవారు కొందరైతే.. ఉదయాన్నే వరద విరుచుకుపడటంతో తనలాగే చుట్టుపక్కల ప్రాంతాల నుంచి రక్షణ కోసం గుడిలోకి చేరినవారు మరికొందరు.

**“నమస్తే అస్తు భగవన్ విశ్వేశ్వరాయ.. మహాదేవాయ.. త్ర్యంబకాయ
త్రిపురాంతకాయ.. త్రికాగ్నికాలాయ.. కాలాగ్ని రుద్రాయ
నీలకంఠాయ.. మృత్యుంజయాయ
సర్వేశ్వరాయ.. సదా శివాయ.. శ్రీమన్మహాదేవాయ నమః”**

ఎవరో గట్టిగా రుద్రం పరిస్తూ కాపాడమని శివుణ్ణి వేడుకుంటున్నారు. చలితో, భయంతో గొంతు వణుకుతున్నా అదేపనిగా పరిస్తూనే ఉన్నారు. మరికొన్ని గొంతులు దానికి శ్రుతి కలుపుతున్నాయి.

ప్రవాహం అంతకంతకూ పెరుగుతోంది.

కొంతమంది కొట్టుకుపోతుండగా మరికొందరు గోడలకు కరిచిపెట్టుకుని నిలదొక్కుకోడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు.

లోపలివారిని వేగంగా బయటకు నెట్టేస్తోంది. నేగీ గోడను ఆసరా చేసుకుని మరింత లోపలకు చేరుకోడానికి ప్రయత్నించాడు. గర్భగుడి దగ్గరలోకి చేరేసరికి వరద మట్టం మరింత పెరిగింది. కాళ్లు తేలిపోతున్నాయి. మంచునీటి కారణంగా ఒంట్లో ఉష్ణోగ్రత పడిపోయి చేతులు పట్టుతప్పిపోతున్నాయి.

అక్కడ ఉన్నవాళ్లు ప్రాణభయంతో నెట్టుకుంటున్నారు. ద్వారానికి దగ్గరలో ఉన్నవాళ్లు పట్టుతప్పితే ప్రవాహంతో పాటే బయటకు కొట్టుకుపోతున్నారు.

భయపడి పక్కవాళ్లను గట్టిగా ఒడిసి పట్టుకున్నవాళ్లు వారినీ తమతోపాటే లాక్కుపోతున్నారు.

చావుకు, బతుక్కి నడుమ లిప్త పాటే సమయం!

నేగీ మెల్లగా ఈడుకుంటూ.. జనం మధ్య సందు చేసుకుంటూ గర్భగుడి దగ్గరలోకి చేరాడు. అప్పటికే గుడిలో ఆరేడు అడుగుల మేరకు నీరు చేరింది. పై నుంచి వేలాడుతున్న గంట కనిపించింది.

చప్పున అటు కదిలి దానిని దొరకబుచ్చుకున్నాడు. బలమైన ఇనుప గొలుసుతో పైన సీలింగ్ కు అతికించి ఉంది.

గట్టిగా పట్టుకోడానికి కుదరడంలేదు.. చలికి చేతులు పట్టు ఇవ్వడంలేదు. గుండెల్లోంచి తన్నుకొస్తున్న మృత్యుభయంతో చేతులు స్వాధీనం తప్పుతున్నాయి.

యముడి మృత్యుపాశం నుంచి తప్పించుకోడానికి మార్కండేయుడు లింగాన్ని కావలించుకున్న పౌరాణిక గాథ గుర్తుకొచ్చింది..

కింది నుంచి ప్రవాహం నిరంతరాయంగా సాగిపోతోంది.

గుడి అంతరాలయంలోకి చేరినవారిలో కొందరు ప్రవాహ వేగానికి, చలికి తట్టుకోలేక.. భయం తోడై అక్కడే మృత్యువాతపడ్డారు.

కిక్కిరిసి ఉన్న మందిరంలో శవాలు తేలుతున్నాయి.

గర్భగుడి ఇరుగ్గా.. పూర్తి చీకటిగా ఉండటం వల్లనో ఏమో అటువైపు ఎవరూ వెళ్లేదు.. శవాలన్నీ ఒక్కొక్కటిగా అక్కడకు చేరి ప్రవాహంతోపాటే సుడి తిరుగుతున్నాయి.

సరిగ్గా వాటికిందనే.. కేదారేశ్వరుడి లింగం..

లింగానికి ప్రదక్షిణ చేస్తున్నాయా.. ఆ నిర్జీవ దేహాలు?

తన గర్భగుడిలోకి చేరి మృత్యువు చేస్తున్న వికటాష్టహాసాన్ని ఆ రుద్రుడు.. కాలనేత్రుడు చూస్తున్నాడా? లేక ముంచెత్తిన గంగా ప్రవాహంలో ఆయన కేళీ విన్యాసం చేస్తున్నాడా? ఆ పరమాత్ముడికే ఎరుక!

* * * *

ఉదయం 7 గంటల సమయంలో గుడిలోకి ప్రవేశించిన రాజేందర్ సింగ్ నేగీ సాయంత్రం 4 గంటల వరకు.. దాదాపు 9 గంటల సేపు అలా గంటను పట్టుకుని వేలాడుతూనే ఉన్నాడు.

కాళ్ల కింద నేల తగలడంలేదు.. ఏదో మెత్తగా తగులుతోంది. బహుశ ఎవరిదైనా మృతదేహం కావచ్చేమో..!

తడికి.. గొలుసు రాపిడికి అరచేతులు ఒరిసిపోయాయి.. ఇంకాసేపు అలాగే ఉంటే చర్మం చీలి రక్తం బయటకు వచ్చేలా ఉంది. మంచు కారణంగా మొద్దుబారిపోయిన అరచేతులు కోసుకుపోయినా నొప్పి తెలిసే అవకాశం లేదు!

ఒంటిమీద దోవతి లేదు.. చొక్కా చీలికలై ఒంటికి అతుక్కుపోయింది. మృత్యువు వికటాష్టహాసంతో చుట్టుముట్టి.. జీవిని పరీక్షిస్తున్న క్రీడ అది.

ప్రకృతికి, ప్రాణికి మధ్య జరుగుతున్న యుద్ధం..

ఎవరు నెగ్గుతారు? ఎవరు తగ్గుతారు?

గంగా తరంగాల కింద సేదతీరుతున్న కేదారేశ్వరుడు నిర్లిప్తంగా

గమనిస్తున్నాడు!

సాయంత్రం 4 గంటల సమయానికి వరద తగ్గముఖం పట్టింది. గుడి నిండా బురదే మిగిలింది. దాని కింద ఎంతమంది సమాధి అయిపోయారో తెలీదు.. ఒకటి రెండుచోట్ల కాళ్లు, చేతులు బయటకు కనిపిస్తున్నాయి.

మెల్లగా వాటి మీదుగానే అడుగులు వేసుకుంటూ ప్రధాన ద్వారం వద్దకు చేరుకున్నాడు రాజేందర్.. మందిరానికి కట్టిన దండలు వాడి వేలాడుతున్నాయి.

గుడి వెలుపల ఊహించలేనంత భయంకరంగా ఉంది పరిస్థితి. ద్వారం దగ్గర ఒకరినొకరు అంటిపెట్టుకుని ఒక వ్యక్తి, ఒక బిడ్డ మరణించి ఉన్నారు. వారి పక్కనే ఒక మహిళ ఉంది. ఆమె కూడా చనిపోయింది. ఆమె చేయి చాచి వారిని అందుకోడానికి తీవ్రంగా ప్రయత్నిస్తున్నట్లు ఉంది.

ఇనుప పైపులతో భక్తుల కోసం ఏర్పాటు చేసిన క్యాలైన్లు చెదిరిపోయాయి. అక్కడా మరో మూడు మృతదేహాలు.. పైపులకు వస్త్రాల పీలికలు చుట్టుకుని ఉన్నాయి. బయట రాతి మండపంలో మరికొన్ని శవాలు ఉన్నాయి.. మొత్తం ఆ ప్రాంతమంతా మరుభూమిలా మారిపోయింది.

గుడి బయట మెట్లనిండా వందలాదిగా చెక్కలు, భవనాల శిథిలాలు. చుట్టుపక్కల భవనాలు కొన్ని పూర్తిగా, మరికొన్ని పాక్షికంగా శిథిలమైపోయాయి. వాటి తాలూకూ శిథిలాల్లో మరికొన్ని శవాలు..

మొత్తంగా అదౌక శవాల దిబ్బ!

అంతమంది ఒకేసారి శివసాయుజ్యం పొంది ఉంటారా? రుద్రుడి భూమే తమకు 'రుద్రభూమి' అయినందుకు ఆ నిర్దిష్టమూర్తికి రుణపడి ఉంటారా?

గుడి ముందు దాదాపు ఐదారు అడుగుల ఎత్తులో పేరుకుపోయిన బురద.. ఎటు చూసినా పెద్ద పెద్ద బండరాళ్లు.. బూడిద వర్షంతో మెరుస్తున్నాయి.

అదంతా భూమండలంలా కాకుండా గ్రహాంతరవాసానికి వచ్చానేమో అనిపించేలా ఉంది అక్కడి దృశ్యం.

ఎటు చూసినా శవాలే.. ఎక్కడ పుట్టారో.. ఎక్కడ పెరిగారో.. ఇక్కడికొచ్చి ఇలా మృత్యు ఒడికి చేరారు.

ఇప్పుడి సన్నిధిలో చనిపోతే నిజంగా ఆయనను చేరుతారా?

ఏమో.. ఎవరికి తెలుసు?

మరి ఎన్నో వ్యయప్రయాసలకోర్చి ఇంత దూరం వచ్చి.. మోక్షం ప్రసాదించమని గుడిలో దేవుణ్ణి ప్రార్థించిన భక్తుడు.. క్షేమంగా ఇంటికి చేరాలని ఎందుకు కోరుకుంటాడు? ఇక్కడే నీ చెంతకు చేర్చుకో దేవా.. అని ఎందుకు కోరుకోడు?

ఒకవేళ వీరంతా అలా కోరుకున్నారా?

ఏవేవో పిచ్చి ఆలోచనలు!!

రాజేందర్ ఒంటి మీద ఆచ్ఛాదనలేక.. చలి వణికిస్తోంది. ఏం చేయాలి? దిగంబరుడైన శివుడు లోకాన్నీ అలాగే చూడాలనుకున్నాడా? ఏమో!!

దగ్గరలో పడి ఉన్న శవాల మీద చెదిరిన వస్త్రాలు కనిపించాయి.

శవాలను చూడ్డానికే భయమేస్తోంది. చావుకు ముందు మనిషి మొహంలో మారిన రంగులు.. ఒంట్లోని రక్తమంతా మొహంలోకి చేరగా ఎర్రబడినట్లుంది.. భయంతో పెద్దవై బయటకు పొడుచుకు వచ్చిన కనుగుడ్లు..

కొందరి నోట్లోంచి నురగ. ఆఖరుసారి ఎవరిని నోరారా పిలిచారో లేక ఆందోళనతో అరిచారో కానీ పూర్తిగా తెరుచుకుని ఉన్న నోరు..

అదొక ప్రేతాల సామ్రాజ్యంలా ఉంది!

మొదట మనసొప్పకపోయినా.. అవసరార్థం తప్పలేదు. వాటి మీద వస్త్రాలను విప్పటానికి ప్రయత్నించాడు. ఒకపట్టున రావడంలేదు. అప్పటికే మంచు కారణంగా శవాలు బిగుసుకుపోయి ఉన్నాయి.

అతి కష్టం మీద రెండు మృతదేహాల నుంచి వస్త్రాలను సేకరించాడు. వాటిని ధరించడానికి ఏమాత్రం సంకోచం అనిపించలేదు.

అవును.. ఎలాగోలా బతకాలి.. ఇప్పుడు శవాలకు వాటి అవసరం ఏముంది?

ప్రాణిలో జీవం ఉన్నంతవరకే వాటి అవసరం. శాశ్వత నిద్రలోకి చేరిపోయాక ఎందుకు?

బొందితో ఎవరూ కైలాసం చేరరు కదా!!

* * * *

రాజేందర్ అన్ని గంటలపాటు గంటను పట్టుకుని వేలాడిన కారణంగా చేతులు పట్టురావడంలేదు. పూర్తిగా ఒరిసిపోయి పుళ్లు పడిపోయాయి.

నేలంతా బురద.. బండరాళ్లు.. అడుగు తీసి అడుగు వేయడం కష్టంగా ఉంది. ఎటూ దారి తెలియడంలేదు. అన్ని మార్గాలా కొట్టుకుపోయాయి.

కొందరు పక్కనే ఉన్న పర్వతంపైకి ఎక్కడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. అటువైపు అడుగులు వేశాడు.

రెండు గంటల పాటు శ్రమించాక కొంత పైకి చేరుకున్నాడు.

ఒళ్లంతా నిస్సత్తువ అవరించింది. దానికితోడు చలి..

రెండు రోజులపాటు అక్కడే గడపాల్ని వచ్చింది.

అక్కడక్కడా బండల మీద నిలిచి ఉన్న వర్షపు నీళ్లే కడుపు నింపాయి. దారిలో మరికొందరు జనం కలిసినా ఎవరి దగ్గరా తినడానికి ఏమీ లేవు.

ప్రభుత్వం హెలికాప్టర్ ద్వారా రక్షించే అవకాశం ఉండవచ్చని ఊహించాడు. కానీ, ఆకాశంలో ఆ లోహవిహంగం కనిపించడానికి రెండు రోజుల సమయం పట్టింది. ఈలోపు చలికి కొంతమంది ఆ పర్వతాల మీదే చనిపోయారు.

వెంట ఉన్నవారు వారిని వదిలిపెట్టలేక.. తీసుకువెళ్లలేక నరకయాతన అనుభవించి చివరకు తమ దారి తాము చూసుకున్నారు. మృతదేహాన్ని అలా గాలికి వదిలేయలేక కొందరు కింద ఉన్న నదిలోకి తోసేయడం కనిపించింది.

ఏ వరద నీటికి భయపడి ఇంత పెద్ద పర్వతం మీదకు చేరాడో.. ఆ మనిషి మళ్లీ అదే నీటిలోకి చేరాడు.. ఈసారి విగతజీవిగా!

జీవితం ఎంత విచిత్రమో కదా!!

* * * *

రెండు రోజుల తర్వాత హెలికాప్టర్ వారి జాడ కనిపెట్టింది. ఏటవాలుగా ఉన్న పర్వతంపై ఛాపర్ దిగడానికి కుదరలేదు. ఇద్దరు జవాన్లు తాళ్ల సాయంతో పర్వతం

మీద దిగారు.

అందరినీ కూడగడుతూ మెల్లగా దారి చేసుకుంటూ పర్వతం పైకి నడుస్తున్నారు జవాన్లు. ముందు ఒకతను వెళ్తూ.. బండలు దొర్లడం లేదని నిర్ధారించుకున్నాక విజిల్ వేస్తున్నాడు. ఆ వెనుకే బాధితులు అనుసరిస్తున్నారు..

ప్రాణాలతో బయటపడాలంటే శిఖరాగ్రానికి చేరుకోవడం ఒక్కటే మార్గం. నిట్టనిలువుగా చూస్తే పర్వతం ఓ ఐదారు కిలోమీటర్ల మేర ఉన్నట్లు కనిపిస్తోంది.

అంచుల మీదుగా నడుస్తూ వెళ్తుంటే పైనుంచి అక్కడక్కడా బండరాళ్లు దొర్లి పడుతున్నాయి. ఏదైనా రాయి దొర్లి పడుతున్నట్లు చూసిన మరుక్షణమే దాని దారిలోంచి తప్పుకోడానికి ప్రయత్నించాలి. అంటే దగ్గరలో దానికంటే పెద్దగా ఉన్న మరో రాయి నీడన చేరాలి.. లేకపోతే దాని కింద నలిగి చనిపోవలసిందే.

బండ దొర్లే అవకాశం కనిపిస్తే ముందు వెళ్తున్న జవాను రెండు విజిల్స్ వేస్తున్నాడు. వెంటనే అంతా మంత్రం వేసినట్లు ఆగిపోతున్నారు.

ఆ కంగారులో పట్టుతప్పితే బండరాయి కంటే ముందే లోయలోకి పడిపోవడం ఖాయం!

నేగీ కళ్ల ముందే ఇద్దరు ముగ్గురు పట్టుతప్పి లోయలోకి దొర్లిపోగా, మరికొందరు బండ కింద పడి నలిగిపోయారు.

అది మృత్యువుతో జీవన్మరణ పోరాటం!

ఆ కొండలు, గుట్టల్లో చావు మరీ భయానకంగా ఉంది.

డార్విన్ పరిణామ సిద్ధాంతానికి అచ్చమైన రుజువు.. ప్రకృతితో పోరాటం..

బలహీనులు బతకడం కష్టం!

ఎదురొడ్డి నిలిస్తేనే భూమిపై నూకలు.. లేదంటే కాలగర్భంలో.. ప్రకృతి ఒడిలో కలిసిపోవలసిందే.

అక్కడక్కడా అవసరమైన చోట్ల ఆర్మీ జవాన్లు తాళ్ల సాయంతో పైకి చేర్చుతున్నారు. అంతా కలిసి దాదాపుగా డజను మంది ఉన్నారు. దేశంలో ఎక్కడెక్కడి నుంచి వచ్చినవాళ్లో తెలీదు. వేషధారణను బట్టి చూస్తే ఐదారుగురు బెంగాలీవాళ్లు, ఇద్దరు ముగ్గురు తమిళులు కనిపిస్తున్నారు. వారిలో ఇద్దరు మహిళలు.. మాటిమాటికీ ఏడుస్తున్నారు వాళ్లు.

వారి ఏడుపు మిగిలినవాళ్ల గుండెల్లోకి చొరబడి అక్కడ ఏ మూలో మిగిలి ఉన్న ధైర్యాన్ని జుట్టు పట్టుకుని బయటకు లాక్కొచ్చి లోయలోకి తోసేస్తోంది!

కడుపులో ఆకలి దహించి వేస్తోంది. కాళ్లలో శక్తి సన్నగిల్లిపోతోంది. అడుగు తీసి అడుగు వేస్తుంటే కాళ్లు తేలిపోతున్నాయి. కింద వందల అడుగుల లోయ. పట్టుతప్పితే ఎముకలు కూడా మిగలవు!

నడవలేనివాళ్లు, ఆశ చంపుకున్నవాళ్లా అక్కడే కూలబడుతున్నారు. ఎవరి శక్తి మీద వాళ్లు ఆధారపడాల్సిందే. ఒకరిని మరొకరు కాపాడలేరు. ఒకరిపై మరొకరికి నమ్మకం అసలు లేదు. మనుషులు తమ ముఖాల్లో వ్యక్తమవుతున్న భయం గీతల్ని కప్పేసుకుంటూ నిర్లిప్తత బురఖాలు తగిలించుకుని కనిపిస్తున్నారు.

చూపులతో పలకరించుకుంటున్నా.. మనసు నిండా అనుమానపు బీజాలు.

హెలికాప్టర్ వచ్చింది.. అందులో చోటు సంపాదించడానికి మళ్లీ పోటీ.. పక్కవాడిది కాదు.. మన ప్రాణమే విలువైనది అనుకునే స్వార్థపు పోటీ.

అక్కడా ఆర్మీ కర్రపెత్తనం చేస్తేనే తగ్గడం.

అసలు మనిషి పుట్టుకతోనే స్వార్థపరుడు.. ప్రాణాల మీదకు వచ్చినపుడు ఆ స్వార్థం మరింత విశృంభించుకుంటే బయటపడుతుంది.

చలికి వణికిపోతున్న పండు ముదుసలులు, గాయాలతో నేల మీద ఒరిగిపోతున్న బాధితులను వెనక్కు నెట్టి.. బలం ఉన్నవాళ్లే ముందు స్థానం సంపాదించుకోవాలనే స్వార్థం..

మొత్తానికి ఎలాగో హెలికాప్టర్ ద్వారా రుద్రప్రయాగ్ లో దిగాక జీవితం మీద మళ్లీ ఆశలు చిగురించాయి అతడికి..

రుద్ర ప్రయాగ నుంచి తెహ్రీలోని ఇంటికి చేరడానికి మరో రెండు రోజులు

పట్టింది. ఎక్కడికక్కడ రోడ్లు తెగిపోవడంతో రవాణా సాధనాలేవీ లేవు..

దాదాపు 30 కిలోమీటర్ల దూరం ఒక రోజంతా కొండలు ఎక్కి దిగి శ్రీనగర్ చేరుకున్నాడు. అక్కడ మనుషుల్ని చూశాక ప్రాణం లేచివచ్చింది.

శ్రీనగర్‌లో ఆర్మీ కేంద్రం, ఐఐటీ వంటివి కూడా సగానికి సగం నీట మునిగిపోయాయి. అలకనంద ఒడ్డున ఉన్న ఇళ్లు చాలావరకు కూలిపోయాయి. ఎవరి బతుకు పోరాటంలో వాళ్లు ఉన్నారు.

ఇంటికి ఫోన్ చేద్దామనుకుంటే పెద్ద క్యూలు కనిపించాయి.

వరదల వల్ల రోడ్లు తెగిపోయి యాత్రికులు ఎక్కడికక్కడ చిక్కుకుపోయారు. చాలామంది వద్ద సెల్‌ఫోన్లు ఉన్నా సిగ్నల్స్ లేక, ఛార్జింగ్ లేక బంధుమిత్రులతో మాట్లాడలేకపోతున్నారు. తమ క్షేమ సమాచారం గురించి కుటుంబ సభ్యులకు ఫోన్ చేసి చెప్పాలనుకునేవారు అక్కడక్కడా ఒకటి అరా ఉన్న ఎస్టేడ్ బూత్‌ల వద్ద బారులు తీరుతున్నారు. ఒక్కోచోట కిలోమీటర్లకొద్దీ క్యూలు.

గంటకు పైగా నిలబడితే కానీ అవకాశం దొరకడంలేదు. అది కూడా వారు చెప్పిన ధర చెల్లిస్తేనే. అవును మరి.. ఎదుటివారి అవసరాన్ని సొమ్ము చేసుకునేవాడే నిజమైన వ్యాపారి!

శ్రీనగర్ నుంచి తెప్రీ చేరడానికి మరొకరోజు పట్టింది.

* * * *

నేగీ సొంతూరు తెప్రీ. తెప్రీ-గడ్వాల్ జిల్లా కేంద్రం. రెండున్నర లక్షల పైచిలుకు జనాభా.

దేశంలోనే అతి ఎత్తయిన, అతి పెద్ద జలాశయం ఉన్నది ఇక్కడే. రెండు పెద్ద పర్వతాల మధ్య 855 అడుగుల ఎత్తులో భాగీరథి నదిపై నిర్మించిన ఈ డ్యామ్ ప్రపంచంలోని ఎత్తయిన 10 డ్యాముల్లో ఒకటి. 3,000 మిలియన్ యూనిట్ల విద్యుదుత్పత్తి జరుగుతోంది.

అత్యంత సున్నితమైన.. భూకంపాలకు నెలవైన హిమసానువుల్లో 52 చదరపు కిలోమీటర్ల ఉపరితల వైశాల్యంతో ఉన్న ఈ జలాశయంలో అంత భారీగా నీటిని నిల్వచేయడం అత్యంత ప్రమాదకరమని ఆందోళన వ్యక్తం చేస్తూ కొన్ని దశాబ్దాలపాటు అనేక ఉద్యమాలు జరిగాయి.

ఏదైనా అనుకోని పరిణామాల వల్ల ఈ డ్యామ్ తెగితే అంత నీరూ కేవలం 22

నిమిషాల్లో ఖాళీ అయిపోతుందని.. దారిలోని గ్రామాలు పట్టణాలను ముంచుకుంటూ దిగువన ఉన్న హరిద్వార్, రుషికేశ్ లను ముంచేస్తుందని.. 12 గంటల్లో వరద మేరల్ తదితర పట్టణాల వరకు చేరే అవకాశం ఉందని నిపుణులు హెచ్చరించారు. అంటే కొన్ని లక్షల మంది జనాభాను కొద్ది గంటల్లోనే ముంచేసే అవకాశం ఉన్నా.. అభివృద్ధి పేరుతో మనిషి పర్యావరణంతో సాగిస్తున్న ఆటలు కొనసాగుతూనే ఉన్నాయి..

అంతకంటే పెద్ద సమస్య ఈ భారీ జలాశయం ద్వారా వెలువడుతున్న మీథేన్ వాయువు. జీవవ్యర్థాలు కుళ్లడం వల్ల ఇది వెలువడుతుంది. దీనివల్ల ఉష్ణోగ్రతలు పెరుగుతాయి. ఇప్పటికే తెహ్రీ పరిసర ప్రాంతాల్లో ఆ ప్రభావం కనిపిస్తుందని.. దీనివల్ల భారీ వర్షాలు, ఆకస్మిక వరదలకు అవకాశం ఉంటుందని నిపుణులు చెబుతున్నారు.

కేదార్ నాథ్ లాంటి విషాదాలు వాటి ఫలితమేనా? ఏమో!!

* * * *

అతడు ఇల్లు చేరే సమయానికి ఇంట్లో శృశాన నిశ్శబ్దం. అప్పటికి నాలుగు రోజులు అవుతోంది అతడి ఆచూకీ లేక. రాజేందర్ సింగ్ బావ భండారి దిల్లీలో, హరిద్వార్ లో తనకు తెలిసిన అన్ని మార్గాల్లోనూ ప్రయత్నించినా అతడి జాడ తెలియలేదు. రాజేందర్ కు ఇద్దరు చిన్న పిల్లలు ఉన్నారు. భార్య, తల్లిదండ్రులు తీవ్ర విషాదంలో మునిగిపోయారు.

గాలిలో హెలికాప్టర్ కనిపించినప్పుడల్లా ఆశతో చూసేవారు. తర్వాత మళ్లీ నిరాశ ఆవరించేది. అలాంటి సమయంలో అతడు తిరిగి రావడం వారిని సంభ్రమాశ్చర్యాలకు గురిచేసింది.

అప్పటిదాకా శోకాలతో నిండిన ఆ ఇంట్లో కొత్త వెలుగులు పరుచుకున్నాయి.. తమ కళ్లను తామే నమ్మలేకపోయారు. ఆ కేదారేశ్వరుడే నట్టింట్లోకి నడిచి వచ్చినట్లు సంబరపడ్డారు.

తల్లి లేచి వచ్చి అతడిని పట్టుకుని ఏడ్చేసింది. భార్య నమ్మశక్యం కానట్లు అలాగే నిల్చుండిపోయి కళ్ల నిండా నీళ్లతో భర్తను అపురూపంగా చూస్తోంది.

చుట్టుపక్కలవాళ్లు ప్రశ్నలతో ముంచెత్తుతున్నారు. నాలుగైదు రోజుల నుంచి ఎక్కడ ఉన్నాడు.. ఆ ఆపదలోంచి ఎలా బయటపడ్డాడని ఆరా తీస్తున్నారు.

వారందరికీ సమాధానం చెబుతుండగా ఇంట్లోకి అడుగుపెట్టాడు హరక్ సింగ్. అతడు రాజేందర్ హోటల్లోనే పనిచేస్తుంటాడు.

ముందు రోజంతా తనకు జ్వరంగా ఉంటే కంటికి రెప్పలా కనిపెట్టుకుని కూర్చున్నాడు. అప్పటికే నాలుగు రోజులుగా వర్షం కుంభవృష్టిగా కురుస్తుండటంతో తనకు అన్నీ దగ్గరుండి చూసుకున్నది అతడే. వరద ముంచెత్తినప్పుడు అతనూ అక్కడే ఉన్నాడు.

ఆ క్షణంలో ఇంటికి వచ్చిన అతన్ని చూడగానే ఆశ్చర్యంతోపాటు ఆత్మన్యూనత భావం కలిగింది. ఇంతటి విపత్తులో అసలు అతడు ఏమయ్యాడనే ఆలోచనే ఇంతవరకు తనకు రానందుకు!!

విలయ విస్ఫోటనం

పేలిపోయిన వేడి నీటి కుండం?

కేడార్నాథ్ యాత్రలో ఓ కీలక మజిలీ గౌరీకుండ్. హరిద్వార్, రుషికోట నుంచి బస్సులు, వ్యాన్లలో తెల్లవారుజామునే బయలుదేరే యాత్రికులు 230 కిలోమీటర్ల దూరం ఘాట్‌రోడ్లపై ప్రయాణిస్తూ సాయంత్రానికి గౌరీకుండ్ చేరుకుంటారు.

రాత్రికి అక్కడ బస చేసి ఉదయాన్నే కాలి నడకన లేదా గుర్రాలపై లేదా హెలికాప్టర్ ద్వారా కేడార్నాథ్‌కు బయలుదేరుతారు.

ఈ చిన్న ఊళ్లోని పెద్ద విశేషం.. వేడినీటి కుండం.

ఆరు నెలలపాటు మంచుతో నిండి ఉండే ఈ ప్రాంతంలో ఏడాది పొడవునా భూమిలోంచి వేడినీళ్లు ఉబికి వస్తుంటాయి. యాత్రికులు ఆ నీటిలో స్నానం చేసి పర్వతాలపైకి ప్రయాణమవుతారు. మనిషి స్నానం చేయగలిగినంత వేడి మాత్రమే ఉండడం.. నిరంతరాయంగా అదే ఉష్ణోగ్రతతో నీళ్లు ఉబికి వస్తుండడం భగవంతుడి సంకల్పం అని భక్తులు విశ్వసిస్తారు. ఇక్కడే కాదు.. గంగోత్రి దగ్గరలోని గరమ్‌కుండ్, యమునోత్రిలో యమునామాత మందిరం ఎదుటే రెండు కుండాలు ఉంటాయి. భక్తులు బియ్యం, ఆలుగడ్డలు ఒక వస్త్రంలో మూటకట్టి ఈ కుండంలో కాసేపు ఉంచగానే అవి ఉడికిపోతాయి. వాటిని దేవీకి ప్రసాదంగా సమర్పిస్తారు. బద్రినాథ్‌లో మందిరానికి కాస్త పక్కగా నారద్‌కుండ్, తప్తేకుండ్ అనే వేడినీటి కుండాలు ఉంటాయి. ఈ యాత్రలకు అంతటి ప్రాచుర్యం రావడానికి అవీ ఒక కారణమే. ఇదంతా దైవలీల అని భక్తులు నమ్ముతారు. కానీ భూగర్భంలో ఉండే గంధకం ప్రభావం వల్లనే ఇలా

వేడినీళ్లు వస్తుంటాయని శాస్త్రవేత్తలు వెల్లడించారు. హిమాలయ ప్రాంతాల్లోనే కాకుండా మన దేశంలో మొత్తం 360 చోట్ల వేర్వేరు ప్రాంతాల్లో వేడినీటి కుండాలు ఉన్నాయి.

జూన్ 16వ తేదీ రాత్రి ఆ కుండం పెద్ద శబ్దంతో పేలిపోయినట్లు ప్రత్యక్ష సాక్షులు చెప్పారు. అది చూసి అక్కడున్నవారు బెంబేలెత్తిపోయారు.

అనంతపురం జిల్లా కనకల్లుకు చెందిన సుబ్బయ్య 27 మంది బంధు మిత్రులతో కలిసి చార్ డామ్ యాత్రకు వచ్చారు. 16వ తేదీన గౌరీకుండ్లో కుండం సమీపంలోని హోటల్లో బస చేశారు.

ఉదయం నుంచి వర్షం విడవకుండా కురుస్తూనే ఉండటంతో రేపటి ప్రయాణం ఎలాగా అని వాళ్లు మథనపడుతున్నారు..

రాత్రి 7.30 గంటల సమయంలో ఉరుముల్లేని పిడుగులా పెద్ద విస్ఫోటనం.. చెవులు చిల్లులు పడేలా భారీ శబ్దం..

భయం.. ఆందోళనతో గది బయటకు వచ్చి చూసేసరికి వేడినీటి కుండం ఉన్నచోటి నుంచి నల్లటి చిక్కటి ద్రవంలాంటి నీరు లావాలా ఎగజిమ్ముతుండటం కనిపించి హడలిపోయారు.

అది మామూలు నీటిలా కాదు.. నేలలో అమర్చిన పెద్ద ఫైపులైన్ ఏదో బద్దలైపోయి ఒక్కసారిగా భారీ ఒత్తిడితో నీరు గాలిలోకి ఎగజిమ్మినట్లు పెద్ద ప్రవాహం సముద్రంలా పోటెత్తింది.

దాని వేగానికి చుట్టుపక్కల ఉన్న భవనాలు, ఇళ్లు, దుకాణాలు కొట్టుకుపోయాయి.

మనుషుల్ని అమాంతం పైకి లేపేసి తనతో పట్టుకుపోయింది ఓ కెరటం.

ఆ సమయంలో ఊళ్లో రోడ్ల మీద వందలమంది ఉన్నారు. దాదాపు 150 వాహనాలు.. బస్ స్టాండులో పదుల సంఖ్యలో బస్సులు ఉన్నాయి..

అంగళ్లు కొనుగోలుదార్లతో కిటికీటలాడుతున్నాయి. అంతపెద్ద ప్రవాహానికి చాలామంది పావుగంట సమయంలోనే ఆట బొమ్మల్లా కొట్టుకుపోగా, భవనాలు పేక మేడల్లా కూలిపోయాయి.

అది చూసిన సుబ్బయ్య తదితరులు కాళ్ల కింద నేల కదిలిపోయినట్లు అదిరిపడ్డారు. గుండెల్లోంచి దడ.. భయం. ఏం జరిగిందో తెలీడంలేదు.

వాళ్లు బస చేసిన లాడ్జి కుండం కంటే ఎత్తులో ఉండటం వారి అదృష్టం. ఆ

చుట్టుపక్కల భవనాల్లో ఉన్న వందలమంది విస్ఫోటన శబ్దానికి హడలిపోయి బయటకు వచ్చారు. కొందరు భయంతో పైఅంతస్తులకు పరుగులు తీశారు.

గంట తర్వాత కుండం నుంచి ప్రవాహం తగ్గగా.. పర్వతాల మీది నుంచి వరద మొదలైంది. కొండను ఆనుకుని నిర్మించిన భవనాల మధ్యలోంచి నీరు తోసుకుంటూ వస్తోంది. అప్పటికే ఊరంతా మైదానంలా మారిపోయింది. తెరిచి ఉన్న దుకాణాల్లోని ఉన్నవన్నీ కొట్టుకుపోయాయి. ఇళ్లలో బురద మేటలు వేసింది. కొన్ని లాడ్జీలు కూలిపోగా మరికొన్ని ఒరిగిపోయాయి. నది పక్కనే పార్క్ చేసి ఉంచిన వాహనాలు కొట్టుకుపోయాయి.

అక్కడక్కడా ఉన్న అందరికీ ధైర్యం చెప్పి ఒకచోట చేర్చడానికి ఎంతో కష్టపడాల్సి వచ్చింది. మొత్తం 72 మంది ఒకచోట చేరారు. అందులో 54 మంది తెలుగువాళ్లే. మర్నాడు ఉత్తరాఖండ్ యంత్రాంగం సహాయ చర్యలు చేపట్టే వరకు వారి పరిస్థితి దయనీయం!

వారితోనే హెలిపాడ్ తయారుచేయించారు. కానీ, ఎక్కేదగ్గర మాత్రం తెలుగువారికి ప్రాధాన్యం ఇవ్వలేదు ఆర్మీ సిబ్బంది!

లంచాల దండు

విలయంలోనూ లంచావతారాలు..

గౌరీకుండ్ వద్ద ఉన్న గౌరీగావ్ అనే కుగ్రామం సమీపంలోని అడవిలో రెండు రోజులపాటు గడిపిన 40 ఏళ్ల కాన్పుర్ వ్యాపారి సుధీర్కుమార్ గుప్తా.. కొత్తగా నిర్మించిన హెలిపాడ్ వద్ద హెలికాప్టర్ ల్యాండ్ కావడం చూశాడు. ఆయన ఆనందానికి అవధులేవు. కానీ ఏం లాభం?

నాలుగు రోజులపాటు అక్కడే కూర్చో ఉండి అర్ధరాత్రి, అపరాత్రి కాపలా కాసినా గుప్తా హెలికాప్టర్ ఎక్కలేకపోయాడు.

హెలికాప్టర్ రాక చూసి పడిన ఆనందం ఆవిరైపోయింది.

“నన్ను చాపర్లో ఎక్కిస్తానంటూ స్థానిక పోలీసులు రూ. 1,000 లంచం తీసుకున్నారు. అప్పటికి సాయుధ బలగాలు చేరుకోలేదు. స్థానిక వైద్యుడు ఒకరు హెలికాప్టర్లో ముందుగా అవకాశం దక్కడం కోసం ఓ వ్యక్తికి ఆరోగ్యం బాగాలేదంటూ సర్టిఫికేట్ ఇవ్వడానికి రూ. 500 తీసుకున్నాడు.

నాలుగు రోజులపాటు ఎదురుచూసి విసిగిపోయిన నేను చివరకు అక్కడున్న కొంతమందిని కూడగట్టి కొండలు, గుట్టలు ఎక్కి సురక్షిత ప్రాంతానికి చేరుకోవాలని నిర్ణయించుకున్నా” అని గుప్తా చెప్పాడు.

ఆయన దగ్గర మిగిలిన చిల్లర లెక్కపెడితే రూ. 200 వరకు ఉన్నాయి.

కనీసం ఒక బిస్కెట్ ప్యాకెట్ కొనుక్కుందామని అడిగితే ఓ బండారీ రూ. 250 చెప్పాడు. విధిలేక అతడిని బతిమిలాడుకుని తన దగ్గర ఉన్న రూ. 200 చిల్లర

చేతిలో పెట్టి ఆ బిస్కెట్ ప్యాకెట్ తీసుకుంటుంటే ఏడుపొచ్చింది.

“ఫాటలో నేను హెలికాప్టర్ ఎక్కడానికి ప్రయత్నించినప్పుడు ఉత్తరాఖండ్ పోలీసు అధికారి ఒకరు నన్ను కాలితో తన్నాడు. వారు వీఐపీలు, డబ్బులు చేతిలో ఉన్నవారికే ప్రాధాన్యం ఇస్తున్నారు” అని రాయ్ బరేలీకి చెందిన 62 ఏళ్ల పాన్షాపు యజమాని రామ్సింగ్ తివారీ వాపోయారు.

వరదల కారణంగా ఆయన తన మనవడిని కోల్పోయాడు.

మధ్యప్రదేశ్ లోని గోటేగావ్ కు చెందిన 55 ఏళ్ల ప్రభుత్వ ఉద్యోగి సుగంధ్ చంద్ జైన్ బద్రినాథ్ నుంచి తన కుటుంబ సభ్యుల రాక కోసం రుద్రప్రయాగ్ లో ఎదురు చూస్తున్నారు.

జైన్ కుటుంబం మొత్తం.. అతడి భార్య, కొడుకు, కోడలు, అత్తమామలతో సహా బద్రినాథ్ లోని హెలిపాడ్ వద్ద వరసలో వేచి ఉంది.. లంచం డిమాండ్ చేసిన ఉత్తరాఖండ్ పోలీసులు వీరిని హెలికాప్టర్ ఎక్కడానికి అనుమతించలేదు. నాలుగు రోజుల నిరీక్షణ తర్వాత జైన్ కుమారుడు ఒక ఆర్మీ జవాన్ ను సంప్రదించగలిగారు. ఆ ప్రయత్నం ఐఎఫ్ ఎస్ అధికారులతో మాట్లాడడానికి.. తర్వాత తమవారిని చాపర్ లో ఎక్కించడానికి ఉపయోగపడింది. కానీ, క్యూలోనే ఉన్నా ఆయన అత్తమామలకు వారు అవకాశం ఇవ్వలేదు.

ఇలాంటి వికృత వైఖరుల కారణంగా.. ప్రభుత్వం చేపట్టిన సహాయక చర్యలతో చాలామందికి ఎలాంటి ఉపశమనం కలగలేదు. ప్రైవేటు సంస్థలే చాలావరకు బాధితులను ఆదుకున్నాయి. రుద్రప్రయాగ్ మీదుగా జోషీమర్ వెళ్లే రహదారిలో రోడ్డు పక్కన బాధితులకు బిస్కెట్లు, చానా, మంచినీరు, రస్కులు, పండ్లు, జ్యూస్ లను అందజేసే శిబిరాలు వెలిశాయి.

సామాజిక, మత, స్వచ్ఛంద సంస్థలు, స్థానిక క్లబ్బులు వాటిని ఏర్పాటు చేశాయి. వర్షాన్ని, చలిని కూడా లెక్కచేయకుండా ఎంతో మంది వాలంటీర్లు వాటిని నిర్వహిస్తూ ఉన్నారు.. చేయిచాచిన బాధితులకు అందజేస్తున్నారు. సర్వం కోల్పోయి కట్టుబట్టలతో మిగిలినవారికి అవి ఎంతో ఊరట కలిగిస్తున్నాయి.

ఇంతపెద్ద యంత్రాంగం ఉన్న ప్రభుత్వం చేయలేకపోయిన సేవ అది!!

* * * *

సిలిండర్ ధర రూ. 20,000

చార్ థామ్ యాత్రకు వెళ్లే మార్గాల్లో రోడ్ల మీద చిక్కుకుపోయినవారి పరిస్థితి ఎటూ కదలలేకుండా మారింది. రోడ్లు తెగిపోవడంతో ఎక్కడి వాహనాలు అక్కడే నిలిచిపోయాయి. ఒకపక్కన పర్వతాల మీదినుంచి దొర్లిపడే కొండరాళ్లు, మరో పక్కన వందల అడుగుల లోయ.. నదిలో కొట్టుకుపోతున్న వాహనాలు..

తిండి లేదు.. నీళ్లు లేవు.. చలి.. యాతన!

గుంటూరు జిల్లాకు చెందిన సుబ్రహ్మణ్యం, మాలిని దంపతులు జూన్ 18న ఉత్తరకాశీ దాటి హరిద్వార్ వైపు ప్రయాణిస్తున్నారు.

డార్జి జంక్షన్ లో కొండ చరియలు విరిగిపడి రోడ్డు మూసుకుపోయింది. బస్సు ముందుకు కదిలే అవకాశం లేదని అర్థమైంది. వారి ముందు కొన్ని వందల సంఖ్యలో వాహనాలు ఆగిపోయాయి. ఎప్పుడు కదులుతాయో తెలీడంలేదు.

ముందుకు కదలడానికి లేదు.. వెనక్కు వెళ్లడానికీ లేదు.

బస్సులోనే బస.. అదీ రెండు రోజులు!

వర్షం కురుస్తుండటంతో కిందకు దిగే వీలు లేదు. పైనుంచి ఏ బండరాయి దొర్లి పడుతుందో తెలీని పరిస్థితి. ఒక్క పూటలోనే వారి వద్ద ఉన్న మంచినీళ్లు అయిపోయాయి. బస్సు కిటికీలోంచి పడుతున్న నీటిని పట్టుకోవడం ఒక్కటే మార్గమని అర్థమైంది. భోజనాల కోసం తెచ్చిన ప్లాస్టిక్ పళ్లాలు తీసుకుని కిటికీలోంచి బయటపెట్టి బొట్లు బొట్లుగా కారే నీటిని సీసాల్లోకి నింపి.. అవి నిండాక మరో పెద్ద సీసాలోకి

పోయడం మొదలుపెట్టారు.

కొంతసేపటికి వారి ప్రయత్నం ఫలించింది.

* * * *

ఒక పూట గడిచేసరికి బస్సులో మహిళలకు ఇబ్బంది ఎదురైంది. వెనుక, ముందు అన్నీ వాహనాలే ఉండటంతో ఏం చేయాలో తోచలేదు.

ఇద్దరు మగవాళ్లు తోడు రావడంతో ఇద్దరు మహిళలు ధైర్యం చేసి కిందకు దిగి దగ్గరలో చిన్న గుట్ట మీద ఉన్న ఓ ఇంటి దగ్గరకు చేరారు.

అప్పటి దాకా వాహనాల్లోనివారిని ఆసక్తిగా చూస్తున్న ఆ ఇంటివాళ్లు బాత్‌రూమ్ గురించి అడగగానే ఏమనుకున్నారో ఏమో.. సరేనన్నారు.

ఈ ఇద్దరు మహిళలూ సంతోషంతో వెళ్లి బస్సులోని మిగతా ఆడవాళ్లకు చెప్పగానే వాళ్లూ హమ్మయ్య అనుకుని దిగి వచ్చారు.

అంతమంది మహిళలు బాత్‌రూమ్ కోసం వస్తుండటం చూసిన ఆ ఇంటివాళ్ల మొహంలో రంగులు మారాయి. వీళ్లు ఇంకా పైకి చేరకముందే వారిలో వారు ఏదో మాట్లాడుకోవడం కనిపించింది. తర్వాత అంతా మాయమయ్యారు.

పైకి వెళ్లి చూసేసరికి మరుగుదొడ్డికి తాళంకప్ప వెక్కిరిస్తోంది!

ఒకరోజుంతా బస్సులో చలికి వణుకుతూనే కూర్చున్నారు.

బస్సులో సరకులు ఉన్నా.. సిలిండర్ అయిపోవడం పెద్ద పిడుగుపాటు అయింది. మగవాళ్లంతా చచ్చింది.. డ్రైవరు సాయంతో ఖాళీ సిలిండరు పట్టుకుని దగ్గరలోని ఊరికి నడిచి వెళ్లారు.

ఇల్లిల్లా బతిమిలాడి తిరగ్గా తిరగ్గా ఓ ఇంటి యజమాని తన దగ్గర స్పేర్ సిలిండర్ ఉందని అంటూనే 'నాకేంటి?' అన్నట్లు మొహం పెట్టాడు.

నిజానికి హిమసానువుల్లో పర్వతాలపై ఉండే గ్రామాలకు ఏ వస్తువులు కావాలన్నా కింది నుంచి లారీల్లో పైకి తరలించాల్సిందే. అందుకే ఏ వస్తువైనా దాదాపుగా రెట్టింపు ధరలు ఉండడం సహజమే.

కాకపోతే ఆ సిలిండరుకు అతడు చెప్పిన ధర వింటే మాత్రం వాళ్లకు తల తిరిగిపోయింది. అతడు చెప్పిన ధర రూ. 20,000

ఎలాగో బేరమాడి, బతిమిలాడి రూ. 15,000 అతడి చేతిలో పెట్టి బతుకు జీవుడా అంటూ సిలిండర్ మోసుకుని తెచ్చుకున్నారు.

రోడ్డుపక్కనే ట్రాఫిక్ ఆగిపోయి రెండు రోజులు నిలిచిపోయినా ఏ అధికారి వచ్చి పరామర్శించిన పాపాన పోలేదు. మూడో రోజున వాహనాలు కదలడంతో వారి ప్రయాణం తిరిగి ప్రారంభమైంది. ఆగి ఆగి సాగుతూ సిలికాన్ ఖాండ అనే ఊరికి చేరారు. అక్కడ కొన్ని హోటళ్లు కనిపించడంతో ప్రాణం లేచివచ్చింది.

రెండు రోజులుగా స్నానాలు లేకపోవడంతో ఒక రూమ్ తీసుకుని ఫ్రెష్ అవుదామని అనుకున్నారు. మనిషికి రూ. 500 అవుతుందని చెప్పారు. అదీ ఉదయాన్నే ఖాళీ చేయాలని ఖరాఖండిగా చెప్పి తాళం చేతిలో పెట్టారు.

చార్జిడ్ యాత్రికులు ఎవరిని కదిపినా ఇలాంటి కథలే!

కేడార్ నాథ్, రుద్రప్రయాగ్ వంటి పలు ప్రాంతాల్లో చిక్కుకుపోయిన తెలుగువారితో సహా వేలమంది యాత్రికులు దయనీయస్థితిలో అల్లాడుతున్నారు.

చాలామంది వద్ద చేతిలో డబ్బులు లేవు.. ఉండి ఏమైనా కొనాలని చూస్తే వాటర్ బాటిల్ రూ. 100.. పరోటాలు రూ. 200 చొప్పున అమ్ముతుండటం వారిని బాధిస్తోంది. ఇంత ఘోరమైన ప్రకృతి వైపరీత్యంలో ఎదుటివారి బాధలను, కష్టాలను సొమ్ము చేసుకోడాన్ని చూస్తే మానవత్వం అనే మాటకు అర్థం లేదేమో అనిపించింది!

వైద్య సేవలు

లోయలోకి అడుగుపెట్టిన వైద్య బృందం

అిరుగురు సీనియర్ వైద్యుల బృందం జూన్ 19న మొట్టమొదటిసారిగా కేడార్నాథ్ లో అడుగు పెట్టింది. డాక్టర్ హరీష్ కోష్టి ఆర్థోపెడిక్ వైద్య నిపుణుడు. ఆయనతో పాటు మరో ఐదుగురు వైద్యులను హెలికాప్టర్ ద్వారా కేడార్నాథ్ తరలించింది ప్రభుత్వం. ఇద్దరు ఆర్థోపెడిక్ డాక్టర్లు, ఒక ప్లాస్టిక్ సర్జన్, జనరల్ ఫిజిషియన్ ఒకరు, ప్లాస్టిక్ సర్జన్ ఉన్నారు. “ఈ పెనువిపత్తుకు కేంద్రమైన కేడార్నాథ్ వెళ్లడానికి మాకు ఎలాంటి మార్గం కనిపించలేదు. అతి కష్టం మీద కాస్త సమీపంలో వైద్య శిబిరాన్ని నెలకొల్పాం” అని ఆయన చెప్పుకొచ్చారు.

బాధితుల ఆక్రందనలు.. ప్రభుత్వ యంత్రాంగ వైఫల్యం వారిని తీవ్రంగా బాధ పెట్టాయి. ‘మేం అక్కడకు వెళ్లేసరికి బాధితులు తండోపతండాలుగా ఉన్నారు’ అని కోష్టి వెంట వెళ్లిన డాక్టర్ గుల్షన్ మల్హోత్రా చెప్పారు.

“తొలిరోజు శిబిరానికి వచ్చిన సుమారు 600 మందిలో 500 మంది వరకు నిస్రాణంగా.. ఆకలితో నీరసపడి కనిపించారు. చాలామంది చేతులకు, తలకు, కాళ్లకు గాయాలైనవారే. కొందరికి గాయాలైనచోట చీముపట్టి.. నల్లబడిపోయి శరీరం కుళ్లిపోవడం మొదలైంది” అని ఆవేదన వ్యక్తంచేశారు ఆయన.

చూస్తుండగానే ఐదుగురు చనిపోయారు. మృతదేహాల నుంచి వ్యాపిస్తున్న దుర్గంధం, కలుషిత జలాలు మరో సమస్యగా మారాయి.

అక్కడి పరిస్థితి చూశాక ఆ బృందంలోని ఎవరి మొహాల్లోనూ కత్తివేటుకు నెత్తురుచుక్క లేదు. బాధితులకు సకాలంలో వైద్య సేవలు అందిస్తున్నామనే సంతృప్తి లేదు సరికదా.. అసలక్కడ ఎందుకు అడుగుపెట్టామనే బాధ.

“ఒక తండ్రి తన కొడుకును భుజం మీద ఎత్తుకుని తీసుకువచ్చాడు. ఆ చిన్నారి కుడి కాలు దాదాపుగా చిద్రమైపోయి ఉంది. అప్పటికే రెండు గంటలపాటు కొడుకును మోసుకుని పర్వతాల వెంబడి నడుచుకుంటూ వచ్చాడని తెలిసి మాకు కన్నీళ్లు వచ్చాయి. డాక్టర్లు వెంటనే ఆ చిన్నారికి వైద్యం ప్రారంభించారు. అయినా లాభం లేకపోయింది. మా చేతుల్లోనే ప్రాణాలు విడిచాడు” అని డాక్టర్ గుల్షన్ బాధపడ్డారు. అతడి తండ్రి చాలాసేపు నిర్వేదనగా అలాగే కూర్చుండిపోయాడు.. అతడి కళ్లలో నిర్లిప్తత. తన దురదృష్టానికి తనను తానే నిందించుకుంటూ ఉండిపోవడం చూస్తే వైద్యులకు బాధేసింది.

నడుం తీవ్రంగా నలిగిపోయిన స్థితిలో ఓ యువతిని ఆమె భర్త మోసుకుంటూ తీసుకువచ్చాడు. అప్పటికి ఆమె బతికే ఉంది. “తమకు పెళ్లయి ఆరునెలలే అయిందని అతడు రోదిస్తూ చెప్పడం కలచివేసింది” అని డాక్టర్ కోహ్లా అన్నారు.

చాలామంది పిల్లలు కాళ్లూ చేతులూ విరిగి కదపలేని పరిస్థితుల్లో బాధ తట్టుకోలేక పెద్దగా రోదిస్తున్నారు. 13 ఏళ్ల బాలుడు ఐదు రోజుల నుంచి గుక్కెడు నీళ్లు కూడా తాగలేదని చెప్పాడు. ఆ బృందంలోని ఒక వైద్యుడు తన మొబైల్‌లో చిత్రీకరించిన వీడియో చూస్తే అక్కడివారికి కళ్లవెంట నీళ్లు సుడులు తిరిగాయి. ‘తన తమ్ముడు ఆకలికి తాళలేక కనపడిన ఆకులను తినేశాడని.. అవి విషపూరితమైనవి కావడంతో తమ కళ్లముందే చనిపోయాడని’ ఒక చిన్నారి విలపిస్తూ చెబుతున్న వీడియో అది.

మరొక యువకుడిని సైన్యం హెలికాప్టర్ ద్వారా శిబిరానికి తరలించింది. అతడి పేరు మణిరామ్. నాలుగు రోజులుగా తిండి, నీళ్లు లేక నీరసంగా ఉన్నాడు. శిబిరంలో వైద్యం అందాక కాస్త కోలుకున్నాడు. కొండలపై తన దుస్థితి గుర్తుకు వచ్చింది అతడికి. సైన్యం గుర్తించకపోతే చనిపోయేవాడినని అనిపించింది.

అసహాయత

మాటర్ బాటిల్ మూత తెరవలేక.. గొంతు తడుపుకోలేక..

చుట్టూ భయంకరమైన నిశబ్దం.. ఉండి ఉండి ఎవరో ఏడుస్తున్నట్లు గాలి వీస్తున్న చప్పుడు మరింత భయంకరంగా ఉంది.

మణిరామ్ కు మెలకువ వచ్చింది. అప్పటికి ఎన్ని గంటలుగా అలా పడి ఉన్నాడో తెలీదు. వరద నుంచి బయటపడడం కోసం భయంతో కనిపించిన గుట్ట మీదకు పరుగు తీశాడు. నాలుగు రోజులు ఒంటరిగా నడుస్తూనే ఉన్నాడు.

నీరసం.. నిస్సహాయతతో ఒకచోట కూలబడ్డాడు. ఆకాశంలో పెద్ద రొద వినిపించేసరికి మెలకువ వచ్చింది. శబ్దం.. దగ్గరపడేసరికి అర్థమైంది హెలికాప్టర్ అని. చెట్ల కింద నుంచి లేచి వెళ్లి చేతులు ఊపితే తనను గుర్తిస్తారేమో అని ఆశ వుట్టినా లేవలేపోయాడు. ఓపికే లేదు. తల తిరిగిపోతోంది. హెలికాప్టర్ దూరంగా వెళ్లిపోయింది. శబ్దం ఆగిపోయింది.

మళ్లీ చిక్కటి నిశబ్దం. తన నిస్సహాయతకు దుఃఖం వచ్చింది.

కాసేపటికి మళ్లీ శబ్దం.. మళ్లీ ఆశ! మరో హెలికాప్టర్ కావచ్చు. లేదా కొండను చుట్టి మళ్లీ ఇటు వచ్చిందేమో! దాని రెక్కల నుంచి వస్తున్న బలమైన గాలికి చెదిరిపోతున్న చెట్ల మధ్యలోంచి వెలుతురు కళ్లలో పడి సూదులతో గుచ్చుతున్నట్లు బాధిస్తోంది. ఆకుల మీద మిగిలిన వర్షపు నీళ్లు జల్లులా రాలుతున్నాయి.

హెలికాప్టర్ నుంచి ఏవో పడుతున్న శబ్దం.. ఆహార పొట్లాలు, మంచినీళ్లు కావచ్చని అర్థమైంది. మణిరామ్ శక్తిసంతా కూడదీసుకుని లేవడానికి ప్రయత్నించాడు.

మళ్ళీ కూలబడ్డాడు.

నడుం దగ్గర ఏదో గుచ్చుకుంది. అప్రయత్నంగానే నోట్లోంచి “అమ్మా” అనే కేక.. కానీ చిన్న మూలుగు మాత్రమే బయటికొచ్చింది. తడిగా ఉన్న నేల ఒంట్లో మిగిలి ఉన్న కొద్దిపాటి వేడినీ పీల్చేస్తోంది. చలి చర్మాన్ని, కండరాలను దాటి ఎముకల వరకు వ్యాపిస్తోంది.

అంతలో దగ్గరలోనే ‘దబ్’మని శబ్దం.. తల కొద్దిగా తిప్పి కంటి చివరి నుంచి కనిపించిన మేర దృష్టి సారించాడు.. కాస్త దూరంలో వాటర్ బాటిల్.. మెరుస్తోంది!

గుండె గడియారపు ముల్లు మళ్ళీ కదలడం మొదలుపెట్టింది.

ఆశతో మెల్లగా పాకుతూ దాని దగ్గరకు చేరుకున్నాడు. చేతికి దొరికిన ఆ లీటరు మంచినీళ్ల సీసాను చూడగానే అమృతమేదో దొరికినట్లు ఆనందం..

మూత తీయడానికి యత్నించాడు. ఒంట్లో శక్తి లేదు. పట్టు దొరకడంలేదు. చేతులు సహకరించడంలేదు. చలి కారణంగా వేళ్లు పూర్తిగా మొద్దుబారిపోయాయి. బాటిల్ సీల్ తీయడం అతడి వల్ల కాలేదు. సీసాను నేలకు అదిమిపెట్టి మూత వద్ద నోటితో కొరకడానికి చూశాడు.. పళ్లు ఊడి వచ్చేస్తాయేమో అనిపించిందే తప్ప మూత రాలేదు. దగ్గరలో ఏదైనా రాయి ఉంటే.. దానికేసి గట్టిగా కొడితే బాటిల్ పగలవచ్చని భావించాడు.. బురద తప్ప రాళ్లేవీ కనిపించలేదు. తన నిస్సహాయతకు దుఃఖం ముంచుకొచ్చింది. చేతికి చిక్కిన అమృతం నోటికి దక్కుడంలేదు!

ఒకసారి కొబ్బరి బొండాం దొరికితే ఎలా తాగాలో తెలియక ఓ కోతి పడిన తిప్పలు చూసి నవ్వుకున్న విషయం గుర్తొచ్చింది. కాలం కలిసిరాని అసహాయ స్థితిలో నరుడైనా.. వానరుడైనా ఒకటేనని అర్థమైంది!

నిత్యం వాడే ఒక మామూలు వాటర్ బాటిల్ మూతను తెరవలేనంత నీరసం, నిస్సహాయతకు దుఃఖం ముంచుకొచ్చింది. అంతలో మళ్ళీ హెలికాప్టర్ శబ్దం..!

కనీసం కాస్త ముందుకు.. కొండ చివరి బండ వరకు చేరితే వాళ్ల దృష్టిలో పడవచ్చేమో అని ఆశపడ్డాడు. కాళ్ళిడ్చుకుంటూ నడవబోతే చేతిలోని వాటర్ బాటిల్ కూడా బరువుగా తోచింది. మరోసారి మూత తెరవడానికి ప్రయత్నించి కుదరక చివరకు దానిని అక్కడే పారేసి ముందుకు సాగిపోయాడు.

ఈలోపే హెలికాప్టర్ మాయమైంది. మళ్ళీ దుఃఖం.. కళ్లలో కేదారేష్వురుడు కనిపిస్తున్నాడు. మరొకరోజు తర్వాత వాళ్లు గుర్తించి శిబిరానికి తెచ్చారు.

సమాచార విచారం

2013 జూన్ 20 ఉదయం 10 గంటలు..

ఉత్తరాఖండ్‌లో ఆకస్మిక వరదలు దేశాన్ని కుదిపేస్తున్నాయి.

చార్‌డామ్ యాత్ర కోసం దేశం నలుమూలల నుంచి.. దాదాపుగా అన్ని రాష్ట్రాల నుంచి లక్షలాదిగా యాత్రికులు, పర్యాటకులు హిమాలయాల్లోకి చేరి ఉన్నారు. కొందరు మార్గమధ్యలో ఉన్నారు.

యమునోత్రి, గంగోత్రి, కేడార్‌నాథ్, బద్రినాథ్‌తోపాటు బద్రినాథ్ దగ్గరలో సిక్కులకు పవిత్ర తీర్థస్థలమైన హేమ్‌కుండ్ సాహెబ్, గురుగోవింద్ సింగ్ ఘాట్, ప్రకృతి ప్రేమికులను ఆకట్టుకునే 'వ్యాలీ ఆఫ్ ఫ్లవర్స్' వంటి యాత్రాస్థలాలు పర్యాటకులతో కిక్కిరిసి ఉన్నాయి.

వీటితోపాటు హిమాలయ పర్వత సానువుల మధ్య నుంచి ఉరకలు వేస్తూ ప్రపహించే గంగానది ఉపనదుల్లో ర్యాప్టింగ్ కోసం ఔత్సాహికులు, శిక్షణార్థులు వచ్చారు. పర్వతారోహణకు వెళ్లేవారు, సర్పింగ్ క్రీడను ఆస్వాదించేవారు హిమగిరులకు చేరారు. వరదల ఉత్పాతం వారిని దిగ్భంధించింది!

ఇన్ని లక్షలమంది.. దాదాపుగా అన్ని రాష్ట్రాల నుంచి ఉండడంతో దేశవ్యాప్తంగా అందరి దృష్టి ఉత్తరాఖండ్ వరదలపై పడింది. జనం టీవీలకు అతుక్కుపోయారు. పత్రికలు తాజా సమాచారాన్ని పాఠకులకు చేరవేస్తున్నాయి.

యాత్రికుల క్షేమసమాచారాన్ని, వరదల పరిస్థితిని సేకరించి ఎప్పటికప్పుడు తమ

ప్రేక్షకులకు అందివ్వడం కోసం జాతీయ, ప్రాంతీయ ఛానల్స్ రంగంలోకి దిగాయి. పోటీ ప్రపంచంలో ఒకరిమీద ఆధారపడే పరిస్థితి లేదు. ఎవరి వార్తలు వారివే. ఎవరు ముందు 'బ్రేక్' చేశారనేదే ముఖ్యం. ఎవరు 'ఎక్స్‌క్లజివ్‌గా' తాజా సమాచారం అందించారనేదే ప్రధానం.

మహాంతి. ఓ ప్రముఖ తెలుగు న్యూస్ ఛానల్‌లో లీడింగ్ రిపోర్టర్ .

దిల్లీలో పని..

వరదల వార్తలు దేశాన్ని కల్లోల పరుస్తున్న వేళ ఆ రోజు ఉదయం హైదరాబాద్‌లోని కేంద్ర కార్యాలయం నుంచి ఫోన్..

అప్పటికే నాలుగు రోజులైంది. జూన్ 16న మొదలైన విలయం 17, 18 తేదీల్లోనూ కొనసాగింది. అప్పుడప్పుడు వర్షాలు కురుస్తున్నా ఇప్పుడు వాతావరణం కొంత మెరుగు కావడంతో టీవీ ఛానల్స్ వాహనాలు ఉత్తరాఖండ్ బాటపట్టాయి.

కేదార్‌నాథ్‌లో వరదల కవరేజీకి వెళ్లాలనేది ఆ ఫోన్ కాల్ సారాంశం.

అప్పటికే దేశమంతా దీనిపై అలజడి రేగుతుండటంతో ఇలాంటి పరిస్థితి రావచ్చని మహాంతి ముందే ఊహించాడు.

నిజానికి దూర ప్రయాణాలు, ఎక్స్‌క్లజివ్ రిపోర్టింగ్ అంటే చాలా ఇష్టం తనకు. ఈసారి మాత్రం కొంత సందేహించాడు. ఈ కవరేజిని వదులుకోవాలనే అనుకున్నాడు మొదట. ఎందుకంటే జూన్ 22న వాళ్లమ్మాయి మోక్ష పుట్టినరోజు.

హైదరాబాద్‌లో ఉంటున్న అర్ధాంగి రూప పాపను తీసుకుని దిల్లీకి వస్తే.. ఈసారి దేశ రాజధానిలో పాప పుట్టిన రోజు జరపాలన్నది వారిద్దరూ ముందుగా వేసుకున్న ప్రణాళిక.

ఆరోజు ఎగ్జిక్యూటివ్ ఎడిటర్ శ్రీకాంత్ నుంచి ఫోన్ వచ్చే సమయానికే రూప బయల్దేరింది. అందుకే, ఆయనకు పరిస్థితి వివరించి తాను వెళ్లలేను అని చెప్పాడు మహాంతి. సరేనని ఆయన ఫోన్ పెట్టేశారు.

అప్పటికే దిల్లీ రిపోర్టర్ శ్రీధర్ ఉత్తరాఖండ్ వైపు ప్రయాణమయ్యారు..

జూన్ 20.. రాత్రి 10.00 గంటలు..

వరదల కవరేజీకి వెళ్లడం కుదరదని ఉదయం తమ ఎగ్జిక్యూటివ్ ఎడిటర్‌కు తేల్చి చెప్పినా.. చివరకు మహాంతికి బయల్దేరక తప్పలేదు.

మొదట్లో వరదల వల్ల రోడ్లు తెగిపోయి యాత్రికులు చిక్కుకుపోయి ఇబ్బంది

పడుతున్నారని మాత్రమే తెలిసింది. తర్వాత అవి మామూలు వరదలు కావు, మహాప్రళయం అనే సంగతి క్రమంగా వెలుగులోకొచ్చింది.

ఉత్తరాఖండ్ ప్రకృతి బీభత్సం జాతిని కదిలించేస్తోంది. పత్రికలు, టీవీల్లో ఇవే హెడ్ లైన్స్. వేలమంది యాత్రికులను, స్థానికులను బలిగొన్న ఈ జలవిలయం ఉత్తరకాశీ, చమోలీ, రుద్రప్రయాగ్ జిల్లాలను సర్వనాశనం చేసింది. ఉగ్రరూపం దాల్చిన నదుల తాకిడికి రహదారులు, వంతెనలు ఆనవాళ్లు లేకుండా కొట్టుకుపోయాయని నేషనల్ మీడియా వెల్లడిస్తోంది. బహుశ అంతస్తుల భవనాలు, ఇళ్లు పేకమేడల్లా కూలిపోయాయి.

రోజులు గడుస్తున్నకొద్దీ మృతుల సంఖ్య పెరుగుతోంది. కేడర్ నాథ్ పరిసరాల్లో కుప్పలుగా మృతదేహాలు పడివున్నాయనీ, కుళ్లిపోతున్నాయనీ వార్తలు వస్తున్నాయి. నదుల ఒడ్డున, శిథిలాల్లో శవాలు పడి ఉన్నాయని.. గంగానదిలో కొన్ని కొట్టుకువస్తున్నాయని మీడియా ప్రతినిధులు రిపోర్టు చేస్తున్నారు.

చార్ థామ్ యాత్రకు వెళ్లిన అనేక మంది భక్తుల్లో చాలామంది నాలుగురోజులైనా స్వస్థలాలను చేరుకోలేదు. క్షేమసమాచారాలు తెలియక వారికోసం బంధుమిత్రులు ఎదురుచూస్తున్నారు.

శిథిలాల్లో చిక్కుకుపోయిన అభాగ్యులను రక్షించడానికి భారత సైన్యం, సరిహద్దు భద్రతాదళాలు, వాయుసేన రంగంలోకి దిగి, రాత్రి పగలు తేడా లేకుండా శ్రమిస్తున్నాయి. కేంద్ర-రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు రక్షణ, పునరావాస చర్యలకు కదిలాయి.

అలాంటి విపత్కర సమయంలో ప్రతి చిన్న విషయాన్ని ప్రేక్షకులకు ఎప్పటికప్పుడు అందించకపోతే వెనకబడిపోతామనేది మీడియాలో పనిచేసేవారు ఎవరికైనా తెలిసిందే. ఇలాంటి సమయంలో సమాచారం కోసం నేషనల్ మీడియా మీదనో లేక ఇతర వార్తాసంస్థల మీదనో ఆధారపడటం ఆత్మహత్యాసదృశం.

అందుకే మహాంతికి ఎగ్జిక్యూటివ్ ఎడిటర్ మళ్లీ ఫోన్ చేశారు.

‘చార్ థామ్ యాత్రలో యాత్రికులు ఎక్కడికక్కడ చిక్కుకుపోయారు కాబట్టి, మనం ఒక్కో థామ్ కు ఒక్కో టీమ్ ను పంపాలని ప్లాన్ చేశాం’ అన్నారాయన అటునుంచి.. ముఖ్యంగా తెలుగు యాత్రికులపై ఫోకస్ చేయాల్సి ఉందన్నారు.

ఎప్పటికే ఉత్తరాఖండ్ చేరుకున్న శ్రీధర్ గంగోత్రి.. కవర్ చేస్తారు.

హైదరాబాద్ నుంచి వచ్చిన జరీనా, ఆలోక్లు యమునోత్రి, బద్రినాథ్ చూస్తారు. అత్యంత కీలకమైన కేడర్ నాథ్ కు మహాంతి వెళ్లాలి. అదీ ప్రణాళిక.

అంతా బాగానే ఉంది. అన్నీ సిద్ధం చేసుకున్నాక ఆదిలోనే హంసపాదు ఎదురైంది. దిల్లీ నుంచి బయల్దేరాల్సిన మూడు టీమల కోసం మూడు కార్లు (మహింద్రా జైలో, ఇన్నోవాలు) దిల్లీ ఆఫీస్ రెడీ చేసింది.

రాత్రి 9.30కి మూడు కార్లు దిల్లీలోని ఏపీ భవన్ కు చేరుకున్నాయి. బయల్దేరే ముందు వెళ్లాల్సిన ప్రాంతం ఉత్తరాఖండ్ అని.. వరదల కవరేజి అని చెప్పగానే భయపడి ఓ డ్రైవర్ వెనక్కి వెళ్లిపోయాడు.

‘మూడు టీంలు, రెండు వాహనాలు.. ఎలా?’

ఆలోచిస్తూ కూర్చునే టైం లేదు. అందుకే ఓ వాహనంలో జరీనా, తన కెమెరామన్ సత్యనారాయణతో బయల్దేరారు. జరీనా, ఆలోక్ హైదరాబాద్ నుంచి తమతోపాటు ఇద్దరు కెమెరామెన్, లైవ్ ఇవ్వడం కోసం రెండు టీయూవీ కిట్లు తీసుకొచ్చారు. ఒకవేళ మొబైల్ టవర్లు దెబ్బతిని సిగ్నల్స్ లేకపోతే కిట్ పనిచేయదు కాబట్టి, ప్రత్యామ్నాయంగా ఇద్దరికీ చెరో ల్యాప్ ట్యాప్ ఇచ్చి పంపారు.

శ్రీధర్ తోపాటు డీఎస్ఎన్జీ వ్యాన్ ఉంది. మహాంతి దగ్గర కారూ లేదు, కవరేజి చేసిన ఫుటేజ్ పంపడానికి లైవ్ కిట్ కూడా లేదు.

అందుకే ఆఫీసుతో మాట్లాడి జరీనా దగ్గరున్న ల్యాప్ ట్యాప్ తీసుకున్నాడు. ఉన్న రెండు కార్లలో ఒక దాంట్లో జరీనా బయల్దేరగా.. మహా, ఆలోక్ ఇద్దరు కెమెరామెన్ కలిసి మరో జైలోలో బయల్దేరారు.

2013 జూన్ 21.. హరిద్వార్

రాత్రంతా ప్రయాణం చేసి తెల్లవారేసరికి హరిద్వార్ చేరుకున్నారు. హరిద్వార్ పట్టణం కూడా వరద ప్రభావానికి గురైంది. గంగ మహోద్భూతంగా ప్రవహిస్తోంది. జనం కళ్లలో భయం కొట్టొచ్చినట్టు కనిపిస్తోంది.

అక్కడ వాహనం కోసం ఎవరినడిగినా ‘అమ్మో.. మేం రాలేం’ అనేశారు. దానిని బట్టి పర్వతాల్లో ఎంత విధ్వంసం జరిగిందో అర్థమవుతోంది వాళ్లకు.

అతి కష్టం మీద ఓ క్వాలిస్ దొరికింది.

యజమానికి డబ్బులు కాస్త ఎక్కువే ఇస్తామనేసరికి ధైర్యం చేశాడు. ఉత్తరాఖండ్ ఘాట్ రోడ్లలో వాహనం బాగా నడిపిన అనుభవం ఉన్న డ్రైవర్ దొరకడం అదృష్టం. క్వాలిస్ లో హరిద్వార్ నుంచి ప్రయాణం మొదలైంది.

ఆదిలోనే హంసపాదు అనుకున్న దిల్లీ వాహనం రాకపోవడమే మంచిదైందని ఆ తర్వాత అర్థమైంది వాళ్లకు.

హిమాలయాలకు ముఖద్వారం హరిద్వార్. హిమాలయాలంటే ఆ పరమశివుడి ఆవాసం. ఆ శివుడి చెంతకు చేరే మార్గం ఇక్కడి నుంచే మొదలవుతుంది కనుక ఈ పట్టణానికి 'హర్-ద్వార్' అనే పేరొచ్చిందని అంటారు. అది కాలక్రమంలో హరిద్వార్ గా మారింది.

మరో కథనం ప్రకారం.. మహావిష్ణువు (హరి) కొలువైన బద్రినాథ్ క్షేత్రం కూడా హిమాలయాల్లోనే ఉంది. అక్కడికి వెళ్లే మార్గం కాబట్టి 'హరిద్వార్' అని వైష్ణవులు చెబుతుంటారు.

ఆధ్యాత్మికంగా పవిత్రమైన గంగానది హిమాలయాలను వీడి మైదానంలోకి అడుగుపెట్టే ప్రదేశం హరిద్వార్. పురాణేతిహాసాల నుంచి హరిద్వార్ ప్రస్తావన ఉంది. భగీరథుడి పూర్వకులకు గంగ ద్వారా మోక్షం సిద్ధించింది ఇక్కడే అని చెబుతారు. అలాంటి విశిష్ట ప్రాంతం నుంచి మహాంతి, కెమెరామన్ రమేష్ అసలు ప్రయాణం మొదలైంది.

ముందుగా రుషికేశ్ చేరుకున్నారు. అక్కడ గంగా నది ఒడ్డున వరదల ఉద్భుతికి దెబ్బతిన్న ఆలయాలు, ఆశ్రమాలపై కవరేజి చేసి, అక్కడే ఉన్న డీఎస్ఎస్జీ నుంచి ఫీడ్ పంపించేశారు.

నిజానికి ఈ డీఎస్ఎస్జీ కేడార్నాథ్ మార్గంలో వెళ్లాల్సింది. కానీ శ్రీనగర్ (ఉత్తరాఖండ్) సమీపంలో అనుకోని ప్రమాదం..

ఇరుకైన దారిలో ఉన్నట్టుండి ఆ వాహనం బోల్తాపడింది.

అదృష్టవశాత్తూ అది లోయవైపు కాకుండా మరోవైపు పడడంతో లోపలున్న

సిబ్బంది స్వల్పగాయాలతో బయటపడ్డారు.

అక్కడే ఓ పవర్ ప్రాజెక్టు నిర్మాణ పనుల్లో ఉన్న క్రేన్ సహాయంతో ఆ వ్యాన్ ను లేపి.. మళ్ళీ వెనక్కి రుషికే తీసుకొచ్చారు.

మహంతి వాళ్లు రుషికే చేరుకునేసరికి ఇంకా దాన్ని రిపేర్ చేసే పని నడుస్తోంది. అప్పటికి మధ్యాహ్నం కావోస్తోంది.

రిపేరయ్యేలోపు భోజనాలు చేస్తే సమయం ఆదా అవుతుందని భావించారు. అందరూ కలిసి దగ్గర్లోని ఓ హోటల్లో భోజనాలు కానిచ్చారు. ఈలోపు రిపేర్ పనులు పూర్తయ్యాయి. అక్కడ తీసుకున్న విజువల్స్ ఫీడ్ పంపించారు.

తమతోపాటు ముందుకు రావాలని ఆ డ్రైవరును అడిగారు. అప్పటికే ఓసారి బోల్తాపడ్డ అనుభవానికి తోడు, ప్రమాదభరితమైన ఘాట్ రోడ్లలో అంత పెద్ద బండి తీసుకెళ్లడం కష్టమని.. ఇక పైకి రాలేమని తేల్చి చెప్పేశాడు.

దాన్ని అక్కడే వదిలేసి వారు ప్రయాణం సాగించారు.

హిమాలయ పర్వతాల అంచున వేసిన ఘాట్ రోడ్ల మీదుగా రుషికే నుంచి ప్రయాణం సాగుతోంది.

‘దేవ భూమికి స్వాగతం’ అనే బోర్డులు స్వాగతం పలుకుతున్నాయి. అందుకు తగ్గట్టే ప్రకృతి సోయగం చూపు మరల్చనివ్వడంలేదు. అడుగడుక్కి ఎత్తు పెరుగుతోంది.

పర్వతం అంచున నదీ ప్రవాహానికి సమాంతరంగా రోడ్లు. వందల అడుగుల లోయలో నది. వాహనం ఏమాత్రం అదుపు తప్పినా నేరుగా లోయలోకి, అంటే కింద ప్రవహిస్తున్న నదిలోకి పడిపోవడం ఖాయం. రోడ్లంతా ఎడతెరిపి లేకుండా కురుస్తున్న వర్షాలతో తడితడిగా ఉంది. అక్కడక్కడ ఇటు కొండమీది నుంచి జాలువారుతున్న ప్రవాహాలు రోడ్డు మీదుగా లోయలోకి సాగిపోతున్నాయి. పెద్ద పెద్ద బండరాళ్లు, కొండవాలు మీద పెరిగిన మొక్కల నుంచి నీటి చుక్కలు రాలుతున్నాయి. పర్వతాగ్రాల మీద చోటుచేసుకున్న ఉపద్రవం తాలూకు ఆనవాళ్లు కింద కనిపించడంలేదు.. నది ఉద్ధృతి తప్ప!

ముందుకెళ్లేకొద్దీ ఎత్తు పెరగడం వల్ల వాతావరణంలో ఉష్ణోగ్రత తగ్గుతూ వస్తోంది. ఎప్పుడో చిన్నప్పుడు చదువుకున్న భూ, భౌగోళిక సూత్రం గుర్తొచ్చింది.

సముద్ర మట్టం నుంచి ప్రతి కిలోమీటరు ఎత్తుకూ 0.5 డిగ్రీల ఉష్ణోగ్రత తగ్గుతుందన్న సైన్స్ పాఠం గుర్తొచ్చింది. ఆక్సిజన్ లెవెల్స్ కూడా తగ్గిపోతాయి పైకి

వెళ్లే కొద్దీ. అందుకే పర్వతారోహకులు ఆక్సిజన్ సిలిండర్లు పట్టుకువెళ్తారు.

కేదార్నాథ్ ప్రాంతంలో కూడా గాలిలో ఆక్సిజన్ శాతం తక్కువ ఉంటుంది.

ప్రయాణం ఎంత ఎత్తు మీద సాగుతుందో తెలియజేస్తూ అక్కడక్కడా బోర్డులు కనిపిస్తున్నాయి. ఏదో కొత్త లోకంలోకి అడుగు పెట్టిన అనుభూతి కలుగుతోంది. ఎటుచూసినా పచ్చదనం.

పర్వతాల మీది నుంచి వీచే స్వచ్ఛమైన గాలి.. నీలి ఆకాశం.. ఆకుపచ్చ, పసుపు రంగులతో అలంకరించినట్లు కనిపించే అడవులు, తోటలు..

తెల్లటి కశ్మీరీ శాలువా చుట్టినట్లున్న పర్వతాలు, జరీ అంచులా సాగే రహదారులు.. అక్కడక్కడ రోడ్ల మధ్యలో మేకలు, గొర్రెలు.. వాటిని వెంబడిస్తున్న కాపలాదారులు.. పక్షుల కిలకిలారావాలు.. పచ్చని ప్రకృతి ఒడిలో సేదదీరేందుకు ఇంతకంటే మంచి ప్రదేశం ఎక్కడా దొరుకుతుందనిపిస్తుంది.

మబ్బుల్లేని ఆకాశంలో ఉదయం వెలుగు రేఖలు విచ్చుకునేకొద్దీ హిమాలయ సౌందర్యం అద్భుతంగా కనిపిస్తుంది. ఆకాశాన్ని తాకుతున్న శిఖరాలు వాటికి పచ్చని పట్టుచీర కట్టి తలపై వెండి కిరీటాలెట్టి ముస్తాబు చేశారా అన్నట్లుంటాయి. ఈ ధవళ శిఖరాల అందాలను తనివితీరా చూడాలంటే ఉదయం వేళలే సరైనవి. బంగారు కాంతిలో మెరిసిపోతుంటాయి. ఉదయభానుడి కాంతి మంచుశిఖరం మీద పడినప్పుడు సప్తవర్ణాలూ కలిసి.. సువర్ణమైపోయి శోభిల్లుతుంది. శిఖరం బంగారు వన్నెలో మెరిసిపోతుంది.

ఆ కొండల మధ్యలోంచి మేఘాల కన్నా ఎత్తుగా నిలబడే పర్వతాలు.. పలకరింపు కోసం వచ్చే అతిథుల్లా వాటిని చుట్టుముట్టే మేఘాలు.. ఆ అద్భుత దృశ్యాన్ని చూస్తే అలా నిల్చుండిపోవలసిందే. దేవభూమిలో హిమగిరుల సౌందర్యం చూసి పరవశాన్ని పొందవలసిందే! ఆ ప్రాంతపు ఆధ్యాత్మిక విశిష్టతను, శోభనూ దర్శించి అనుభూతి చెందాల్సిందే.

పవిత్ర హిమాలయ ప్రాంతాలను మనసులో తలచుకుంటేనే ఎనలేని ప్రశాంతత కలుగుతుంది. ఇక స్వయంగా చూస్తే ఆ అనుభూతిని వర్ణించలేం.

చల్లని గాలి ముఖానికి తగిలినప్పుడు ఎక్కడా లేని ప్రశాంతత మనసును ఆవరిస్తోంది. హిమాలయాల్లో తపస్సు చేసుకోడానికి పురాణేతిహాసాల నుంచి రుషులు, మహర్షులు ఎందుకంత ఆసక్తి చూపేవారో వారికప్పుడు అర్థమైంది.

ఎన్ని కోట్లు ఖర్చు పెట్టినా కొనలేని ప్రశాంతత అక్కడ కుప్పలు తెప్పలుగా

లభిస్తుంది. ఆ ప్రశాంతతను ఆస్వాదిస్తూ వారి ప్రయాణం అలా ముందుకు సాగుతోంది.

వరద బాధితుల కోసం వేగంగా దూసుకుపోతున్న అంబులెన్సులు, సైనిక వాహనాలు ఆ ప్రశాంతతను చెదరగొడుతున్నాయి.

దేవ్ ప్రయాగ్ (భగీరథీ - అలకనంద సంగమం)

రుషికేశ్ నుంచి గంటన్నర ప్రయాణం చేస్తే 35 కిలోమీటర్ల దూరంలోని బియాసీ చేరుకోగలిగారు. ఘాట్ రోడ్డు మీద సగటున గంటకు గరిష్ఠంగా 30-40 కిలోమీటర్లకు మించి వెళ్లడం కష్టం. పైపెచ్చు వరదలు, కొండ చరియలు విరిగిపడ్డ కారణంగా రోడ్లన్నీ దెబ్బతినడంతో ఆ వేగం మరింత మందగిస్తోంది. మార్గంలో అక్కడక్కడా విరిగిపడ్డ కొండ చరియలు కనిపించాయి.

కొన్నిచోట్ల నదీ ప్రవాహం ఒక్కసారిగా పెరిగిపోవడంతో కోతకు గురై రోడ్డు సగానికి కూలిపోయిన దృశ్యాలు కూడా కనిపించాయి. అలాంటిచోట వాహనాలు ఒకవైపు నుంచి వెళ్తుంటే మరోవైపున ఆపుతున్నారు.

ఇలాంటి అవాంతరాలన్నీ దాటుకుంటూ వారి ప్రయాణం సాగుతోంది. బియాసీ దగ్గర కొన్ని తాజా పండ్లను కొనుక్కుని బండ్లో వేసుకున్నారు. ముందు ముందు తినడానికి ఏమైనా దొరుకుతాయో లేదోనన్న ముందుచూపుతో త్వరగా పాడవని యాపిల్స్ వంటి పండ్లు కొన్నారు.

మరి కాసేపు ప్రయాణం తర్వాత దేవప్రయాగ్ చేరుకున్నారు. బోర్డు మీద ఇంగ్లీష్ లో రాసిన స్పెల్లింగ్ (డియో ప్రయాగ్) చూసి ముందు కాస్త కన్ఫ్యూజ్

అయ్యారు వాళ్లు.

కింద హిందీలో స్పష్టంగా 'దేవ్ ప్రయాగ్' అని రాయడంతో అప్పుడు అర్థమైంది ఎలా పలకాలో.

ప్రయాగ అనే పదానికి సంగమం అనే అర్థం కూడా ఉంది. అలహాబాద్ లో గంగ, యమున, సరస్వతి (అంతర్వాహిని) నదులు కలిసే ప్రాంతాన్ని అందుకే త్రివేణీ సంగమం అంటారు.

హిమాలయాల్లో ఇలా నదులు సంగమించే ప్రాంతాలు చాలానే ఉంటాయి. దేవ్ ప్రయాగ్, రుద్రప్రయాగ్, కర్ణప్రయాగ్, విష్ణుప్రయాగ్ నందప్రయాగ్ లను పంచ ప్రయాగ్ లు అంటారు. రెండు నదులు కలిసే ప్రతి చోటా ఊరి పేరు చివర్లో ప్రయాగ ఉంటుంది. దేవప్రయాగ్ కూడా అలాంటిదే. అసలు గంగానది మొదలయ్యేది ఇక్కణ్ణుంచే. ఇక్కడే భాగీరథి, అలకనంద నదులు కలిసి గంగగా మారతాయి. ఈ రెండు నదుల నీళ్లూ రెండు వేర్వేరు రంగుల్లో స్పష్టంగా కనిపించడం విశేషం.

గంగ్ గోతిలో పుట్టిన గంగ ఇక్కడి వరకు భాగీరథి పేరుతోనే ప్రవహిస్తుంది. బద్రీనాథ్ క్షేత్రానికి సమీపంలో జన్మించిన అలకనంద మార్గమధ్యలో కేదార్ నాథ్ నుంచి వచ్చే మండాకిని నదిని కలుపుకుని ఇక్కడ భాగీరథితో సంగమిస్తుంది.

అసలు గంగా ప్రవాహం ఇక్కడి నుంచే ప్రారంభమవుతుందన్నమాట.

ఒక నదిని అర్థం చేసుకోవాలంటే మొదలు నుంచి తుది వరకు దానితో ప్రయాణించాలట. నదిని వెంబడిస్తూ పోతే.. ప్రపంచంలోని అన్ని నదులు తమను తాము ఆవిష్కరించుకుంటాయి. అది ఎలా పుట్టింది.. రాను రాను ఎలా మార్పులు చెందుతూ వచ్చిందో తెలుసుకోవడమంటే మనల్ని మనం తెలుసుకోవడం లాంటిది..

మనిషి జీవితంలోలాగే నదిలోనూ ఎన్ని మలుపులో!

బండలు అడ్డమొచ్చాయని ఆగిపోదు.. లోయల్లోకి పతనమయ్యానని కుంగిపోదు.. ఒడుపుగా.. ఒరవడిగా.. పరవశంతో పరవళ్లతో.. ముందుకు సాగిపోతూనే ఉంటుంది. సాగరాన్ని చేరేవరకు అలుపు లేకుండా పయనిస్తుంది. ఒడ్డున నిలబడి నదిని చూడడం కూడా బాగుంటుంది. ఒక మలుపు నుంచి మరో మలుపు మధ్యలో నది గమ్మత్తుగా కనిపిస్తుంది.

నది మూలాల్ని వెతుక్కుంటూ పోవడం ఆత్మమూలాల్ని వెతుక్కోవడం లాంటిదే. ఒకచోట వంపులు తిరుగుతూ ఎంతో అందంగా ఉంటుంది. తీరాన్ని కోసుకుని మలుపు తిరిగినట్లుంటుంది. కొన్నిచోట్ల ఉరకలు వేస్తుంది.. పరుగులు

తీస్తుంది. ఇంకొన్నిచోట్ల నిశ్చలంగా గంభీరంగా ఉంటుంది.

ప్రవహిస్తున్నది ఏదైనా అత్యున్నతంగా ఉంటుందేమో!. కదిలేది ఏదైనా స్వచ్ఛతను నింపుకొనే ఉంటుంది... నీళ్లయినా జీవితమయినా కదలకుండా ఒకేచోట నిలిచిపోయి ఉంటే వుధాయే!

హిమాలయాల్లోని నదులకున్న సౌందర్యం అంతాఇంతా కాదు. పాల ధారలు నేలపై పారుతున్నట్లు ఉండే సౌందర్యం వాటిది. అప్పుడే మంచు కరిగి తెల్లగా స్వచ్ఛంగా ప్రవహిస్తున్న హిమానీనదం అందం ఆశ్చర్యచకితుల్ని చేస్తుంది. అడుగడుగునా అందమే, అణువణువూ అద్భుతమే. ఆ సౌందర్యాన్ని ఎన్ని రకాలుగా ఆస్వాదించవచ్చో అన్ని రకాలుగా అనుభవించి పలవరించడమే ప్రకృతిని ప్రేమించడం అంటే.

ఆ ఊళ్లోకి అడుగుపెట్టే దగ్గరే రోడ్డు సగానికి సగం కోతకు గురై తెగిపోయింది. ఇలాంటి దృశ్యాలన్నీ కెమెరాలో బంధిస్తూ, రిపోర్టింగ్ చేసుకుంటూ ముందుకు సాగుతున్నారు. సాయంత్రమయ్యేసరికి శ్రీనగర్ పట్టణానికి చేరుకోగలిగారు. హిమాలయాల్లో శ్రీనగర్ అనగానే ఎవరికైనా జమ్మూ-కశ్మీర్లోని శ్రీనగర్ గుర్తొస్తుంది. ఉత్తరాఖండ్లో ఉన్న ఈ శ్రీనగర్ వేరు. వారు ఈ పట్టణం దగ్గరికి చేరుకున్నారు. కానీ, లోపలికి ప్రవేశించే మార్గం మొత్తం వరద, బురదతో కూరుకుపోయింది. దానికితోడు కొండ చరియలు విరిగిపడ్డాయి.

ముందుకు సాగడమెలాగో అర్థంకాని పరిస్థితి.

కాసేపు తర్జనభర్జనలు పడ్డాక అక్కడ నిర్మాణంలో ఉన్న భారీ జలవిద్యుత్తు

ప్రాజెక్టు మీదుగా పట్టణంలోకి ప్రవేశించాల్సి వచ్చింది.

నిజానికి ఉత్తరాఖండ్‌లో వరదలు, విలయాలకు ఈ ప్రాజెక్టులూ ఒక కారణమని వారికి ఆ తర్వాత అర్థమైంది!

నదికి సమాంతరంగా కెనాల్ తవ్వగా ఏర్పడ్డ గట్టు మీద ప్రయాణం నరకప్రాయంగా మారింది. ఎందుకంటే అది రోడ్డు కాదు. గట్టు. పైగా వరద బురద, గోతులమయం. మూడు కిలోమీటర్ల ప్రయాణానికి రెండు గంటలకు పైగా పట్టిందంటే పరిస్థితి అర్థం చేసుకోవచ్చు.

మొత్తానికి చుట్టు తిరిగి శ్రీనగర్ పట్టణం చేరుకున్నారు.

అప్పటికే సూర్యుడు ముఖం చాటేశాడు. చీకట్లు అలుముకున్నాయి. రాత్రికి అక్కడ బసచేయడం తప్ప మరో దారి లేదు. పట్టణంలో సగానికిపైగా బురదలోనే ఉంది. నది నుంచి కాస్త ఎత్తులో ఉన్న ప్రాంతంలో పర్యాటక శాఖ వారి హోటల్లో బస దొరికింది. మిగతా హోటళ్లు మూతపడ్డాయి.. కొన్ని వరదకు దెబ్బతిన్నాయి.

ఉదయం ఊళ్లో చూస్తే వరద విధ్వంసం స్పష్టమైంది. 'ఇండియన్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ టెక్నాలజీ' భవనం సగానికి పైగా ధ్వంసమై బురదలో కూరుకుపోయింది. ఉత్తరాన సైనికుల ముఖ్య శిబిరం శ్రీనగర్. అలకనంద నది ఒడ్డున ఎత్తయిన పర్వత శిఖరాలపై ఉండే ఈ పట్టణం వ్యూహాత్మకంగా భారత సైన్యానికి చాలా కీలకమైనది. దాదాపుగా ఆర్మీ హెడ్ క్వార్టర్ అని చెప్పాలి. సైనిక పటాలాలు, వారి క్వార్టర్లు చాలావరకు దెబ్బతిన్నాయి. ఎంతమంది చనిపోయారో ఇంకా లెక్క తేలలేదు.

అక్కడ అలకనందపై శ్రీనగర్ జలవిద్యుత్తు కేంద్రం నిర్మించి నీటిని భారీగా నిల్వ చేయడం వల్ల అందులోకి పూడిక భారీగా చేరిందని.. వరదల విధ్వంసానికి అదీ ఒక కారణమని స్థానికులు చెప్పారు. ఏ ఊళ్లో అయినా ఏదైనా ప్రాజెక్టు చేపడితే ఆ ఊరివాళ్లు ఉపాధి అవకాశాలు దొరకుతాయనో లేక తమ ఊరికి పేరు వస్తుందనో సంతోషిస్తారు. వీళ్లు మాత్రం తమ పాలిట అది దుఃఖదాయని అని చెబుతుండడం ఆశ్చర్యం కలిగించలేదు.

ఎందుకంటే ఉత్తరాఖండ్‌లో జరుగుతున్నది అదే కనుక!

స్వార్థానికి శాస్త్ర

హిమ శిఖరాలతో ఆటలా?

ప్రకృతి ప్రళయాలు భారత్‌కు కొత్తకాదు. తూర్పు పడమరల్లోని కోస్తా తీరంలో తుపానులు మామూలే. భారీ భూకంపాలు వచ్చి వేలమందిని బలిగొనడమూ తెలుసు. సరికొత్త సాంకేతికతల పుణ్యాన.. ముందు జాగ్రత్తల వల్ల కొంత సాధ్యమైనంత తక్కువ నష్టంతో వాటినుంచి బయటపడుతున్నాం. ఉత్తరాఖండ్ విషయంలో మాత్రం అలా జరగడంలేదు.

దేశంలోని మిగతా ప్రాంతాలతో పోలిస్తే ఇక్కడ వరదలు, భూకంపాలు వచ్చే అవకాశాలు ఎక్కువని తెలిసినా ఎలాంటి ముందు జాగ్రత్తలు తీసుకోవడంలేదు. నష్టనివారణ చర్యలు చేపట్టడంలేదు. ఈ విషయంలో కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు ఉదాసీన వైఖరి అవలంబిస్తున్నాయి. అభివృద్ధి పేరిట హిమాలయాల ఉనికికి భంగం కలిగించే, నదీప్రవాహాలను కట్టడిచేసే, పర్యావరణానికి చేటుచేసే విధానాలన్నో ఏళ్లుగా ఇక్కడ కొనసాగుతున్నాయి.

హిమాలయాలు ప్రపంచంలోనే అతి తక్కువ వయసున్న పర్వత శ్రేణులు. 45 మిలియన్ సంవత్సరాల క్రితమే ఇవి ఏర్పడ్డాయి. (భూమి మీద అతి పురాతనమైన పర్వతాలు ఆరావళి. అవి 4,000 మిలియన్ సంవత్సరాల క్రితం ఏర్పడ్డాయి) అందుకే హిమాలయాల అంతర్భాగంలో కదలికలు, మార్పులు ఇంకా కొనసాగుతున్నాయి. అంటే భూమి లోపల సర్దుబాట్లు, కదలికలు జరుగుతూనే ఉన్నాయన్నమాట.

ఫలితంగా భూకంపాలు, కొండ చరియలు విరిగిపడడం వంటివి ఇక్కడ

మామూలు. హిమాలయ ప్రాంతాలైన ఉత్తరాఖండ్, హిమాచల్ ప్రదేశ్, జమ్మూ-కశ్మీర్, సిక్కిం తదితర రాష్ట్రాల్లో ప్రకృతి బీభత్సాలు ఎక్కువగా ఉండటానికి కారణమిదే. దాదాపు ప్రతి సంవత్సరం వరదలు వస్తుంటాయి. కొండ చరియలు విరిగిపడుతుంటాయి. మట్టి కూలుతుంటుంది. భూమి కంపిస్తుంది. అనేకమంది చనిపోతుంటారు. ఎంతో ఆస్తి నష్టం వాటిల్లుతూ ఉంటుంది.

ఈ ప్రత్యేక పరిస్థితుల కారణంగా ఇక్కడ నివసించే ప్రజల జీవనవిధానం ప్రత్యేక రీతిలో ఉంటుంది. మార్కెట్ వ్యవస్థతో వీరికి సంబంధం ఉండేది కాదు. అన్నీ కొండలు, లోయలే కావడంతో రోడ్డు రవాణా సౌకర్యం తక్కువ.

ప్రయాణాలు పరిమితంగానే ఉండేవి. చిన్న చిన్న ఇళ్లు. కొండవాలులో కాంటూరు సేద్యం.. వర్షాధారమైన వ్యవసాయం, గొర్రెల పెంపకం తదితర సంప్రదాయ వృత్తుల్లో జీవించేవారు. మంచు కొండలపై వెలసిన పవిత్ర క్షేత్రాలను సందర్శించడానికి ఏటా పరిమితంగా వచ్చే యాత్రికులకు సాయపడుతూ తృణమో పణమో పొందుతూ జీవనం కొనసాగిస్తుండేవారు.

1990ల వరకూ ఉత్తరాఖండ్ ఇలాగే ఉండేది. ఆ తర్వాత ప్రపంచీకరణ, ప్రైవేటీకరణ, సరళీకరణ విధానాలొచ్చాయి. 2000 సంవత్సరంలో ప్రత్యేక రాష్ట్రంగా ఏర్పడిన తర్వాత ఉత్తరాఖండ్ లో 'అభివృద్ధి' వేగం పుంజుకుంది. వ్యాపారులు, నాయకులు ఇక్కడి జలవనరులు, ఖనిజ, అటవీ సంపదపై కన్నేశారు. ప్రజలకు మౌలిక సౌకర్యాల కల్పన కోసమంటూ ప్రభుత్వాల్లే స్వయంగా పలు ప్రాజెక్టులను చేపట్టాయి. ముఖ్యంగా ఇక్కడ సంవత్సరమంతా పారే జీవనదులు పుష్కలంగా ఉండడంతో జలవిద్యుదుత్పత్తిపై దృష్టి పెట్టాయి.

అలకనంద, మండాకిని, నండాకిని, భాగీరథి, ధౌలిగంగ, భిల్ నగంగ నదులపై సుమారు 70 జలవిద్యుత్ కేంద్రాలు నిర్మించి 10,000 మెగావాట్ల విద్యుత్ ఉత్పత్తికి పథకాలు రచించాయి. వీటిలో కొన్ని ఇప్పటికే పూర్తికాగా, మరికొన్ని నిర్మాణదశలో ఉన్నాయి. ఒక విద్యుత్ కేంద్రం పరిధి ముగిసేలోపే మరో కేంద్రం మొదలయ్యే పరిస్థితి. అంటే పక్కపక్కనే ఉన్నట్లు!

తక్కువ పెట్టుబడులు, ఎక్కువ లాభాల ప్రాతిపదికన ఈ ప్రాజెక్టులను చేపట్టిన కాంట్రాక్టర్లు నిబంధనలు గాలికి వదిలేశారు. టన్నెళ్లు, రిజర్వాయర్ల నిర్మాణం కోసం పేలుళ్లు, తవ్వకాలు జరిపారు. కొండలను తొలిచారు. బండలను పేల్చేశారు. సొరంగాలు నిర్మించారు. మట్టిని ఎత్తిపోశారు. నదుల దిశలను మార్చి రిజర్వాయర్లకు మళ్లించారు. కిందికి దూకిన జలాలను మళ్లీ వెంటాడి మరోచోట మళ్లీ ఆచారు.

భాగీరథి పయనంలో 80 శాతం, అలకనంద ప్రవాహంలో 65 శాతం, మిగతా నదులన్నీ 90 శాతం ఇలా ప్రభావితమయ్యాయని అధ్యయనాలు చెబుతున్నాయి.

ఫలితంగా పర్వతాల అంతర్భాగంలో అలజడి, కదలిక ఎక్కువై భూకంపాలు, కొండ చరియలు విరిగిపడడం ఇక్కడ 'మామూలు' అయిపోయింది.

ఈసారి విలయం మాత్రం కనీవినీ ఎరుగనిది..!!

మొదటి అంతస్తు వరకు నీళ్లు

శ్రీనగర్ పట్టణంలో అలకనంద ఒడ్డున నిర్మించుకున్న చాలా కాలనీలు ముంపు బారిన పడ్డాయి. కొన్ని పదుల ఇళ్లు నేలమట్టమయ్యాయి. 'మా ఇంట్లో మొదటి అంతస్తు వరకు నీళ్లు చేరాయి' అని అర్బన్‌సింగ్ భండారి అనే బాధితుడు వాపోయాడు.

ఐఐటీ రిటైర్డ్ ప్రిన్సిపల్ సుశీల్ కుమార్ చమోలీ తమ ఇంటి మొదటి అంతస్తు మునిగిపోవడంతో కుటుంబ సభ్యులంతా రెండో అంతస్తులోకి చేరగా అక్కడికీ సగం వరకు నీళ్లు వచ్చేశాయి. ఇంట్లోని సామగ్రి, ఫర్నిచర్ మొత్తం వరదపాలై కొట్టుకుపోయాయని కన్నీటిపర్యంతమయ్యారు. "అసలు అలకనంద ప్రవాహంలో అంత వేగం.. అంత హోరు నా జీవితంలో ఎప్పుడూ చూడలేదు.. ఇంటితో సహా కొట్టుకుపోతామేమో అనుకున్నాం" అని ఆయన చెప్పారు.

శ్రీనగర్‌లోని పారామిలిటరీ దళం 'సశస్త్ర సీమా బల్' (ఎస్ఎస్బీ)కు చెందిన శిక్షణ కేంద్రం తీవ్రంగా దెబ్బతింది. కొన్ని భాగాల్లో ఆరడుగుల మేర బురద, మట్టి చేరిందని, ఇది అకాడమీకి తీవ్ర నష్టమని ఎస్ఎస్బీ అధిపతి అరుణ్ చౌధరి వెల్లడించారు.

ఆ విజువల్స్ తీసుకున్న మహంతి టీమ్ బాధితుల కథనాలను అక్కడి నుంచే అప్లోడ్ చేసింది. కొన్ని కాలనీల్లోకి అడుగుపెట్టే పరిస్థితే లేదు. బాధితులంతా తిరిగి తమ జీవితాలను చక్కబెట్టుకునే ప్రయత్నాలు చేస్తున్నా వర్షం వారికి అడ్డు తగులుతోంది.

అక్కడి నుంచి టీమ్ ముందుకు సాగింది. ఒక్క కిలోమీటరు దూరం కూడా సాఫీగా ప్రయాణం సాగడంలేదు. ఎక్కడికక్కడ బురద, విరిగి పడిన కొండ చరియలతో రహదారులన్నీ దెబ్బతిన్నాయి. ఒక్కసారి లోయ అంచుల్లోంచి ప్రయాణం చేయాల్సి వస్తోంది.

డ్రైవర్ చాకచక్యంగా పోనిస్తున్నా ఒక దగ్గర వెనుక చక్రం కింద మట్టి

కోసుకుపోయి బండి పక్కకు ఒరిగిపోయింది.

లోపల ఉన్నవారి గుండెలు గుభేల్మన్నాయి.

కింద కొన్ని వందల అడుగుల మేర లోయ. కిందకు జారితే మనుషులే కాదు, వాహనం ఆనవాళ్లు కూడా కనిపించే పరిస్థితి లేదు.

అదీకాక వరద నీటితో మహావేగంగా ఉరకలు వేస్తోంది అలకనంద..

ప్రాణాలు అరచేతిలో పెట్టుకుని మరోవైపు దిగారు అంతా. ద్రైవరు మెల్లగా కొన్ని రాళ్లు తెచ్చి జారిన టైరు కింద అమర్చాడు. మిగతావారంతా వెనక నుంచి నెట్టగా నెట్టగా ఒక్క అడుగు మాత్రం కదిలించి. మళ్లీ మరికొన్ని రాళ్లు పెట్టి పక్క నుంచి వెళ్తున్న ఒక వాహనాన్ని ఆపి.. దానికి రోప్ అమర్చి లాగడంతో టీవీ టీమ్ వాహనం క్షేమంగా బయట పడింది.

ఆ చేదు అనుభవం వాళ్ల ధైర్యాన్ని పూర్తిగా దెబ్బతీసింది. అసలు అక్కడి నుంచి ముందుకు సాగడంపై చాలాసేపు తర్జనభర్జనలు పడ్డాక ద్రైవరు ధైర్యం చెప్పడంతో బండి ఎక్కారు అంతా.

దేవప్రయాగ తర్వాత 60 కిలోమీటర్ల దూరం ప్రయాణించాక రుద్ర ప్రయాగలో అడుగుపెట్టింది మహాంతి బృందం. దారిలో కొన్ని విజువల్స్ తీసుకుని.. అక్కడక్కడా వరద బాధితులతో మాట్లాడి బైట్స్ తీసుకున్నారు.

జలప్రళయం ధాటికి ఉత్తరాఖండ్ నిలువెల్లా వణికిపోతోంది. కొండ కోనల్లో వంపు సొంపులతో ఒయ్యారంగా ప్రవహించే నదులు ఇప్పుడు ఇరువైపులా కోతకు గురై తమ అందాన్ని కోల్పోయాయి.

కొండలు తమ గుండెకు గాయమైనట్లు బెదిరిపోయి కనిపిస్తున్నాయి. మానవ విధ్వంసానికి ప్రకృతి విపత్తు తోడై అవి చెదిరిపోతున్నాయి.

నదుల చెంతనే లోయల వెంబడి పచ్చదనంతో అలరారే వృక్షాలు కూకటివేళ్లతో సహా కూలిపోయి కొట్టుకుపోయాయి.

కొండ వంపుల్లో సాగసుగా సాగిపోయే రహదారులు చిద్రమై ఆనవాళ్లు కోల్పోయాయి. కింద నదిలో అక్కడక్కడా కొట్టుకువచ్చిన వృక్షాలు, వాహనాలు కనిపిస్తున్నాయి. పెద్దపెద్ద కొండలను తొలిచిన భారీ పొక్లయినర్లు ప్రవాహ వేగానికి కొట్టుకుపోయి నిస్సహాయంగా నదిలో అడ్డంపడి ఉన్నాయి.

అలకనంద, మండాకిని నదుల సంగమ స్థానమైన దేవప్రయాగలో నది అంచుల పొడవునా తెల్లగా గీత గీసినట్లు కనిపిస్తున్న గుర్తు వరద నీరు ఎంత ఎత్తులో ప్రవహించిందో రుజువు చెబుతోంది.

ఆ గుర్తు రహదారికి పది అడుగుల ఎత్తులో ఉంది. నది పక్కన 10-15 అడుగుల ఎత్తున నిర్మించిన కట్టడాలు పూర్తిగానో, పాక్షికంగానో కొట్టుకుపోయాయంటే జలప్రళయం ఎంత ఉవ్వెత్తున విరుచుకుపడిందో అర్థమవుతుంది.

శ్రీనగర్ వద్ద నది రేవు, అక్కడ నిర్మించిన చెక్క క్యాబిన్ పూర్తిగా తుడిచిపెట్టుకుపోయాయి. స్నానఘట్టాలు, వృక్షాలు, ఇళ్లు కనుమరుగయ్యాయి. దేహ్రాదూన్ నుంచి గుప్తకాశీ వరకు రోడ్డు మొత్తం ధ్వంసమైంది. శిఖరాల నుంచి దూసుకువచ్చిన బండరాళ్లు వాహనాల రాకపోకలకు తీవ్ర అంతరాయం కలిగిస్తున్నాయి.

కేడార్నాథ్ యాత్రికులతో సందడిగా కనిపించే తిలవూరి పట్టణంలో నిశ్శబ్దం రాజ్యమేలుతోంది. అలకనంద ఒడ్డున ఇళ్లతోపాటు వాటిలో నివసించేవారు చాలామంది కొట్టుకుపోయారు.

కేడార్నాథ్, గుప్తకాశీ తదితర ప్రాంతాల్లో పర్యాటకమే ఆధారంగా జీవించే కుటుంబాల్లోని సభ్యులు పలువురు వరదల్లో గల్లంతయ్యారు.

ఈ ప్రమాదం నుంచి వారు ప్రాణాలతో బయటపడే అవకాశాలు చాలా తక్కువని సహాయక చర్యల్లో పాల్గొంటున్న ఎన్టీఆర్ఎఫ్కు చెందిన చాంద్సింగ్ అనే అధికారి అభిప్రాయపడ్డారు. కేడార్నాథ్ తదితర ప్రాంతాల్లో చిక్కుకున్న వరద బాధితులను హెలికాప్టర్లలో తొలుత గుప్తకాశీ, నారాయణకోట్కు తరలించి అక్కడి నుంచి బస్సులు, వ్యాన్లలో రుషికేష్ తీసుకువెళ్తున్నారు.

రోడ్ల వెంబడి మిలిటరీ వాహనాలు, అంబులెన్సులు దూసుకుపోతున్నాయి.

వేలమందికి నరక యాతన

ఓంకార నాదాలతో, నమః శివాయ మంత్రాలతో మార్మగిన కేడార్నాథ్ లోయ ఇప్పుడు మృత్యుగీతిక ఆలపిస్తోంది. ఊరు మొత్తం శవాల దిబ్బలా మారింది.

వాన తెరిపి ఇవ్వడంతో ఆర్మీ రంగంలోకి దిగింది. 10,000 మందిని సురక్షిత ప్రాంతాలకు తరలించింది. ప్రధానమంత్రి మన్మోహన్ సింగ్, యూపీఏ చైర్మన్, కాంగ్రెస్ అధ్యక్షురాలు సోనియా గాంధీ వరద ప్రాంతాల్లో ఏరియల్ సర్వే నిర్వహించారు. వెయ్యి కోట్ల రూపాయల ఆర్థిక సాయాన్ని ప్రకటించారు. కేంద్రం నుంచి 145 కోట్ల తక్షణ సాయాన్ని ప్రకటించారు. మృతుల కుటుంబాలకు 2 లక్షల ఆర్థిక సాయం అందిస్తామన్నారు.

సహాయ చర్యల పర్యవేక్షణ, రక్షణ చర్యలను సమన్వయ పరచడానికి కేంద్ర హోంశాఖ మాజీ కార్యదర్శి వి.కె.దుగ్గల్ను నోడల్ అధికారిగా కేంద్ర ప్రభుత్వం నియమించింది.

రెండు రోజులకు వర్షం కాస్త తెరిపి ఇవ్వడంతో సహాయ చర్యలు ముమ్మరం చేశారు. 22 ఆర్మీ హెలికాప్టర్లు రంగంలోకి దిగాయి. పర్వతాలపై చిక్కుకుపోయిన 10,000 మందిని కాపాడి సహాయ శిబిరాలకు తరలించగా మరో 60,000 మంది ఇంకా వరదల్లోనే చిక్కుకున్నారు. కేడార్నాథ్ ప్రాంతంలో వందలమంది మరణించినట్లు గుర్తించారు.

ఎక్కడికక్కడ చిక్కుకుపోయినవాళ్ల పరిస్థితి దయనీయంగా ఉంది. చాలామంది

వివరాలు తెలీక కుటుంబ సభ్యులు తీవ్ర ఆందోళన చెందుతున్నారు.

కేడార్నాథ్ కు వెళ్లే మార్గంలో 5,000 మంది టూరిస్టులు చిక్కుకున్నారు. బద్రినాథ్ కొండపై మరికొన్ని వేలమంది బిక్కుబిక్కుమంటూ కాలం వెళ్లదీస్తున్నారు. యాత్రికులను కాపాడడానికి అన్ని ప్రయత్నాలు చేస్తున్నామని కేంద్ర హోం మంత్రి సుశీల్ కుమార్ శిందే తెలిపారు. రాకపోకల పునరుద్ధరణకు సైన్యం, ఇండో టిబెటిన్ సరిహద్దు భద్రతా సిబ్బంది శ్రమిస్తున్నారు.

దాదాపు 3,000 మంది తెలుగువారు చార్ థామ్ యాత్రకు వెళ్లి ఉంటారని అంటున్నా అనధికారికంగా ఈ లెక్క పదివేలకు పైనే ఉంటుందని అంచనా. తెలుగువారి సహాయ చర్యల కోసం ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం ఐఏఎస్ అధికారి సంజయ్ కుమార్ ను ఉత్తరాఖండ్ పంపించింది. తెలుగు యాత్రికుల అవస్థలను చూసి తెలుగు దేశం అధినేత చంద్రబాబు 'ఎస్టీఆర్ ట్రస్ట్' తరపున ప్రత్యేక విమానాలు ఏర్పాటుచేసి వారిని తరలించడానికి సహాయపడ్డారు.

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం దిల్లీలోని ఏపీ భవన్ లో బాధితులకు వసతి, భోజన సదుపాయాలు కల్పించింది. కేంద్ర రైల్వే సహాయమంత్రి కోట్ల సూర్యప్రకాశ్ రెడ్డి తమ శాఖ అధీనంలో ఉచిత భోజన, వైద్య సదుపాయాలు కల్పించారు. బాధితుల కోసం రైల్వే ప్రత్యేక రైళ్లను ఏర్పాటు చేసింది. గుజరాత్ ముఖ్యమంత్రి నరేంద్ర మోదీ దేహ్రాదూన్ చేరుకుని తమవారి యోగక్షేమాలు ఆరా తీశారు.

నేతల బాహాబాహీ

ఎలాంటి వివత్కర పరిస్థితుల్లో అయినా రాజకీయాలను వదలకపోవడం మన రాజకీయ నాయకులకు మాత్రమే ఉన్న అరుదైన ప్రత్యేక (అవ)లక్షణం.

తెలుగు యాత్రికుల తరలింపు విషయంలో కాంగ్రెస్, తెదేపా నేతల మధ్య ఇలాగే పోటీ ఏర్పడింది. అది ఏ స్థాయికి చేరిందంటే ఇరు పార్టీల ఎంపీలు ఒకరినొకరు నెట్టుకునే వరకు వెళ్లింది. దేహ్రాదూన్ విమానాశ్రయంలో చోటుచేసుకుందీ వ్యవహారం.

తెదేపా ఎంపీలు కొనకళ్ల నారాయణ, రమేష్ రాథోడ్; కాంగ్రెస్ ఎంపీ వి.హనుమంతరావుల మధ్య వాగ్వాదం తలెత్తింది. .

తెలుగు యాత్రికుల కోసం ప్రభుత్వం, తెలుగు దేశం పార్టీ వేర్వేరుగా ప్రత్యేక విమానాలను ఏర్పాటుచేశాయి. బాధితుల తరలింపు విషయంలో ఎంపీ వీహెచ్, రాష్ట్రమంత్రి ఉత్తమ్ కుమార్ రెడ్డి, తెదేపా ఎంపీల మధ్య వివాదం ఏర్పడింది. ఇది చినికి చినికి గాలివానలా మారింది.

బాధితుల సమక్షంలోనే నేతలు దుర్భాషలాడుకుని ఒకరినొకరు తోసుకున్నారు. పోలీసులు వారిని అదుపు చేశారు. ఆ సమయంలో తెదేపా అధినేత చంద్రబాబు, రాష్ట్రమంత్రులు శ్రీధర్ బాబు, బలరాం నాయక్ అక్కడే ఉన్నారు. “బాధితులకు మేం కేటాయించిన విమాన టికెట్లను లాక్కుని, మళ్లీ వాళ్లు టికెట్లు ఇస్తున్నారు. ఇది ప్రశ్నించినందుకే దాడి చేశారు” అంటూ వీహెచ్ ఆరోపించారు. ఇదంతా చూసిన బాధితులకు నవ్వాలో ఏడవాలో అర్థంకాలేదు.

అండగా నిలిచిన ‘తెలుగు’ కలెక్టరు

“ఇంతటి ఉపద్రవం ఇంతకు ముందెన్నడూ చూడలేదు. ఊహకందనంతటి విపత్తు ఇది” అని తెలుగువాడైన దేహ్రాదూన్ జిల్లా కలెక్టరు బసవ వెంకట రామచంద్ర పురుషోత్తం అన్నారు. ఆయన గురించిన వివరాలు ‘ఈనాడు’ పత్రిక ప్రచురించడంతో తెలుగువారికి కొండంత అండ దొరికినట్లయింది. వందలమంది పోస్ట్లో సంప్రదిస్తున్నారు. ఆసుపత్రుల్లో చికిత్స పొందుతున్నవారిని కలిసి ఆయన ధైర్యం చెప్పడంతో వారంతా కొంత కుదుటపడుతున్నారు.

నిక్కియాపరత్వం

చేష్టలుడిగిన యంత్రాంగం..

ఎన్నడూ ఊహించనంతటి ఉపద్రవం తలెత్తడంతో రాష్ట్ర యంత్రాంగం ఏం చేయాలో.. ఎలా స్పందించాలో తెలియక చేష్టలుడిగిపోయింది. పరిపాలనలో పూర్తిగా గందరగోళం ఏర్పడింది. విపత్తుల నిర్వహణ విషయంలో మన యంత్రాంగం ఎప్పుడూ, ఎక్కడా సన్నద్ధంగా ఉండదనే విషయం తెలిసిందే.

జూన్ 18న ఉత్తర్ప్రదేశ్‌లోని మీర్జాపూర్‌కు చెందిన సుశీల్ కుమార్ తన ప్రాణాలను కాపాడుకోవడానికి గౌరీకుండ్ నుండి గౌరీగావ్ వరకు పరుగులు తీయాల్సి వచ్చింది. తనతోపాటే యాత్రకు వచ్చిన 14 మంది జాడ లేదంటూ ఆయన కన్నీరుమున్నీరయ్యారు. ఆయనలాగే దాదాపు 5,000 మంది ఈ గ్రామం చేరుకున్నారు. వరద నీటితోపాటే వచ్చిన బురద, మట్టి కడుపులోకి చేరిపోవడంతో చాలామంది అనారోగ్యం పాలయ్యారు. గౌరీగావ్‌లో చాలామంది చనిపోయారు. మిగిలినవారు మృతదేహాల పక్కన రోదిస్తున్నారు.

జూన్ 19న ప్రజలను రక్షించడానికి సైన్యం రంగంలోకి దిగి ఉరుకులు పరుగులు తీస్తుండగా.. ఖరీదైన హోటళ్లలో 'భద్రంగా' కూర్చున్న బ్యూరోక్రాట్లు తమ మొబైల్ ఫోన్లలో కిందిస్థాయి సిబ్బందిపై కేకలు వేస్తున్నారు.

రుద్రప్రయాగ్‌లోని పోలీస్ కంట్రోల్ రూమ్‌లో ఉన్నవారికి ఎలాంటి చర్యలు తీసుకోవాలో తెలియలేదు. ప్రభుత్వ విభాగాల మధ్య సమన్వయం లేదని, ఇది సహాయ చర్యలకు ఆటంకం కలిగిస్తోందని కేంద్ర హోం మంత్రి సుశీల్ కుమార్ శిందే

అంగీకరించారు. ఆయన స్వయంగా ఉత్తరాఖండ్‌కు రావల్ని వచ్చింది. వరదల్లో చిక్కుకున్న బాధితులను తక్షణం ఆదుకోవాలంటూ సాక్షాత్తు సుప్రీంకోర్టు కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలను ఆదేశించాల్సి వచ్చింది.

జిల్లా సమాచార అధికారి జర్నలిస్టులను ఉద్దేశించి 11 పేజీల రిపోర్టు విడుదల చేశారు. డేప్రూడాన్‌లోని విపత్తు నిర్వహణ సంస్థ కంట్రోల్ రూమ్ రూపొందించిన ఆ నివేదిక, విపత్తు స్థాయిని కొంతమేర అంచనా వేసింది.

సాయంత్రం 5 గంటలకు బద్రినాథ్, గోవింద్‌పూట్, పాండుకేశ్వర్, గౌరీకుండ్ నుంచి 11 వాహనాల్లో బాధితుల తొలి బృందం రుద్రప్రయాగ్ పట్టణం చేరుకుంది. ఆర్మీ, రాష్ట్ర ప్రభుత్వ యంత్రాంగం కలిసి ఎగువ ప్రాంతాలతో ఈ పట్టణానికి అనుసంధానం ఏర్పరచగలిగాయి. బస్సులు, ప్రైవేట్ ట్యాక్సీలు నిలిచిపోవడంతో 'రుద్రప్రయాగ్ వ్యాపార మండలి' బాధితులకు మంచినీళ్లు, భోజనం, అవసరమైన మందుల వంటివి ఉచితంగా అందించే సేవలు ప్రారంభించడంతో బాధితులు అటు పరుగులు తీశారు.

రూన్సికి చెందిన అఖిలేష్ శ్రీవాస్తవ నాలుగు రోజుల తర్వాత చేతికి అందిన ఆహారాన్ని చూసి కన్నీళ్లు పెట్టుకున్నాడు. 'వ్యాలీ ఆఫ్ ఫ్లవర్స్' సమీపంలోని హేమకుండ్ సాహిబ్ వద్ద ఆయన కుటుంబం చిక్కుకుపోయింది. చమోలి జిల్లాలోని గోవింద్‌పూట్‌కు వెళ్లేందుకు ఆర్మీ సిబ్బంది సహాయం చేసి, అక్కడి నుంచి జోషిమర్‌కు తీసుకెళ్లారు. చేతిలోని డబ్బులు అయిపోవడంతో వారు పడుతూ లేస్తూ రుద్రప్రయాగ్ వరకు నడవాల్సి వచ్చింది.

“అక్కడక్కడా ప్రైవేట్ ట్యాక్సీలు నడుస్తున్నా రెట్టింపు ఛార్జీలు వసూలు

చేస్తున్నాయి. ఫ్రైవేట్ హెలికాప్టర్లు ఒక్కొక్కరికి రూ. 50,000 డిమాండ్ చేస్తున్నాయి” అని ఆయన చెప్పారు.

రోజుల తరబడి అదేపనిగా నడవాల్సి రావడంతో తిండిలేక నీరసపడిపోయారు. మంచినీళ్లు కూడా లేక వారు దాహం వేసినప్పుడు తడి బట్టలను నోటితో పీల్చుకుని నాలుక తడి చేసుకున్నామని గుర్తుచేసుకున్నారు..

ఎడతెరిపి లేకుండా వర్షం పడుతుండడంతో ఎక్కడా తలదాచుకునే చోటే దొరకలేదు. బండల నీడన జల్లు నేరుగా పడని ప్రాంతంలో కాసేపు కూర్చునే కునుకుపాట్లు పడేవారు. ఓ రోజు రాత్రి ఎందుకో మెలకువ వచ్చి కళ్లు తెరిచి చూస్తే ఆకలిబాధ తట్టుకోలేక తన ఆరేళ్ల కుమారుడు నేల మీద ఉన్న గడ్డి పరకలను తుంచి నోట్లో పెట్టుకుని నములుతుండడం చూస్తే ఆయనకు దుఃఖం కట్టలు తెంచుకుంది. జీవితంలో ఏం పాపం చేశానో.. దైవ దర్శనానికని వచ్చి, ఇంతటి దయనీయ పరిస్థితిలో చిక్కుకున్నామని రోదిస్తూ ఆయన కొడుకు నోరు తుడిచి, దగ్గరకు తీసుకుని గట్టిగా హత్తుకున్నాడు.

అంచనాలు వేయలేని నిస్సహాయత

జూన్ 20న జాతీయ ఛానల్స్ నుంచి విలేకరుల బృందం కేడార్నాథ్ చేరుకునేసరికి, విపత్తు నిర్వహణ సంస్థ కంట్రోల్ రూమ్ వాస్తవ పరిస్థితిని 10 శాతం మాత్రమే వెల్లడించినట్లు స్పష్టమైంది. ఆలయ పట్టణం కుళ్లిపోయిన మృతదేహాలతో దుర్వాసన వెదజల్లుతోంది. నేల దాదాపు రెండు మీటర్ల ఎత్తు మట్టం పెరిగిపోయింది. ప్రతి 10 మీటర్లకు కనీసం ఒక మృతదేహం శిథిలాలలో చిక్కుకుని కనిపిస్తోంది. దారుల వెంబడి ప్రవాహంలో కొట్టుకువచ్చిన పాలిథిన్ షీట్లు, టెంట్ కవర్లు, విరిగిన చెక్కముక్కలు కుప్పలుగా పడి ఉన్నాయి.

‘కేడార్నాథ్ను చూస్తే భయమేస్తోంది’ అని రుద్రప్రయాగ్ వద్ద ఆర్మీ హెలికాప్టర్ కోసం ఎదురుచూస్తున్న రాకేష్ అన్నారు. ఆయన కేడార్నాథ్లో చిన్న హోటల్ నిర్వహిస్తుంటారు. వరదల నుంచి ఎలాగో ప్రాణాలతో బయటపడి ఇక్కడకు చేరుకున్నారు. చార్డామ్ యాత్రలో ఏటా భారీ వర్షాలు ముమూలే, కానీ ఈసారి మాత్రం నష్టం భయంకరంగా ఉందని చెప్పాడు.

చార్డామ్ కంట్రోల్ రూమ్ రికార్డుల ప్రకారం జూన్ 16న కేడార్ వ్యాలీలో 26,000 మంది ఉన్నారు. బద్రినాథ్, గంగోత్రి, యమునోత్రి, హేమకుండ్ సాహిబ్ కోసం 39,000 మంది యాత్రికులు వెళ్లినట్లు రికార్డులు చూపిస్తున్నాయి. మొత్తం 800

మంది మరణించారని ప్రభుత్వ గణాంకాలు బయటి ప్రపంచానికి వెల్లడిస్తుండగా.. ఆ సంఖ్య అనేక వేలల్లోనే ఉంటుందని అర్థమవుతోంది.

ఉగ్రరూపం దాల్చిన భాగీరథి, అలకనంద, మందాకిని మునుపెన్నడూ లేని విధంగా ఉప్పొంగి తమ దారికి అడ్డు వచ్చిన అన్నింటినీ తుడిచిపెట్టేశాయి. 2,052 ఇళ్లు నేలమట్టమయ్యాయని, 147 వంతెనలు కూలిపోయాయని, 1,307 రోడ్లు ధ్వంసమయ్యాయని రాష్ట్ర మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి కమిషనర్ రాకేష్ శర్మ ప్రాథమిక అంచనాగా చెప్పారు.

గంగోత్రి, యమునోత్రి హైవేలు చాలాచోట్ల దెబ్బతిన్నాయి. ఉత్తరకాశీ నుంచి భట్వారీ వరకు 36 కిలోమీటర్ల మేర ఆరుచోట్ల నదులు కట్టలు తెగి ప్రవహించాయి. గరుడ్ బ్లాక్ లో మూడు తాగునీటి ప్రాజెక్టులు కొట్టుకుపోగా, 71 వాగులు, 40 కాల్యలు దెబ్బతిన్నాయి. ప్రాథమిక అంచనాల ప్రకారం, విపత్తు కారణంగా రాష్ట్రానికి రూ. 50,000 కోట్ల మౌలిక సదుపాయాల నష్టం వాటిల్లిందని శర్మ అంచనా వేశారు. ఉత్తరాఖండ్ ను ఈ వరదలు వంద సంవత్సరాల వెనక్కి నెట్టేశాయి!

కారకులు వారు.. బాధితులు వీరు..

కొంత మంది స్థానికులు ఉత్తరకాశీలోని ఓ బస్ షెల్టర్ నీడన చేరారు.. అసలు ఎప్పుడూ ఊహించనంత విపత్తు ఎలా తలెత్తిందో అర్థంకాక వారు ఆశ్చర్యపోతున్నారు. పిచ్చాపాటిగా మొదలైన వారి మాటల్లో ప్రస్తుత విపత్తుపై ఎంతో ఆవేదన.. తమ జీవితాలను ఇలాంటి ఉపద్రవాల్లోకి నెట్టేస్తున్నవారిపై ఆగ్రహం కనిపించాయి.

“ఉత్తరాఖండ్కు దురాశ పెరిగిపోయింది. దానిని తగ్గించడానికే ఈ ప్రళయం వచ్చి ఉంటుంది” అని దేహ్రాడూన్లోని 62 ఏళ్ల డ్రైవర్ రామ్చంద్ర నిష్కారమాడారు. ఆ మాటలు అంటున్నప్పుడు ఆయన కళ్లలో కసి, నిర్వేదం కనిపించాయి. అతని కుటుంబం పొరిలో ఉంది.

పుణ్యక్షేత్ర దర్శనాల కోసం వచ్చిన వేలమంది ప్రాణాలను పణంగా పెట్టారని ఆవేదన వ్యక్తంచేశారు. ఒకప్పుడు పంచాయితీ ప్రధాన్ అయిన రామ్చంద్ర జలవిద్యుత్ ప్రాజెక్టుల కోసం తన వాహనాన్ని నడుపుతుంటారు. “వారే అసలు దోషులు. వాటిని కట్టిన తీరు చూడండి. వాళ్లు మనందరినీ నాశనం చేశారు” తనలో తానే గొణుక్కుంటున్నట్లు అన్నారాయన.

విద్యుత్తు ప్రాజెక్టులను ఉద్దేశించి అంటున్నారని అక్కడివారికి అర్థమైంది.

ఈ పర్యతం ఎప్పుడూ అంత బలహీనంగా లేదని భట్టావరీ ప్రాంతంలో ఉండే

బీఎస్సీ విద్యార్థి హరీష్ రావత్ చెప్పారు. కచ్చా రోడ్లపై నిత్యం వందలాదిగా తిరుగుతున్న భారీ యంత్రాలు దానిని బలహీనపరిచాయని చెప్పారు. ‘అందుకే మేం తరచూ కొండచరియల నుంచి ముప్పు ఎదుర్కొంటున్నాం’ అని వాపోయారాయన. 2010లో కొండచరియలు విరిగిపడటంతో రావత్ తన ఇంటిని కోల్పోయారు. అప్పట్లో 25 ఇళ్లు, 28 దుకాణాలు తుడిచిపెట్టుకుపోయాయని గుర్తుచేశారు.. ఈసారి ఎంత నష్టం వాటిల్లిందో అనే అర్థం ధ్వనిస్తోంది.

ఉత్తరకాశీకి చెందిన డ్రైవర్ రామ్ ప్రసాద్ తోమర్ ఒక కొత్త వాదాన్ని వినిపించారు. ‘అసలు ఈ కాంట్రాక్టర్లు పట్టణ ప్రాంతాల నుండి వస్తారు. వాళ్లు ఇక్కడి పర్వతాల గురించి అర్థం చేసుకోలేరు. ఇష్టం వచ్చినట్లు తవ్విపారేస్తున్నారు. అందుకే తరచూ కొండలు విరిగిపడుతున్నాయి..’.

రుద్రప్రయాగ్ నుండి 17 కి.మీ దూరంలో ఉన్న సిల్లి గ్రామం సమీపంలో మండాకిని తన ఒడ్డున ఉన్న నిర్మాణాలన్నీ కొట్టుకుపోయాయని తన ఇంటిని కోల్పోయిన ప్రకాష్ తప్లియాల్ చెప్పారు. ‘అక్కడ లార్సెన్ అండ్ టూటో చేపట్టిన సింఘోలి-భట్వారీ జలవిద్యుత్ ప్రాజెక్ట్ నది గమనాన్ని మార్చింది. శిథిలాలన్నీ నదీగర్భంలోకి తోసేశారు..’ అని ఆయన చెప్పారు.

శ్రీనగర్ లో ‘సశస్త్ర సీమాబల్ శిక్షణ కేంద్రం’, లోతట్టు ప్రాంతాల్లోని అనేక ఇళ్లు దెబ్బతిన్నాయి. అక్కడ కట్టిన ఆనకట్ట కారణంగా వరద వచ్చింది. “ఎలాంటి హెచ్చరిక లేకుండానే గేట్లు ఎత్తేశారు. ఆ నీరు డ్యామ్ సైట్ వద్ద ఉన్న శిథిలాలను మోసుకెళ్లి ఊరి మీదకు తోసేసింది” అని అరుణ్ నేగి తెలిపారు.

2012 ఆగస్టులో ఉత్తరకాశీలో ఆకస్మిక వరదలు సంభవించినప్పుడు, ‘ఉత్తరాఖండ్

విపత్తు నిర్వహణ సంస్థ' నదీ ప్రవాహాలు, నదుల దగ్గర అభివృద్ధి కార్యక్రమాలపై కఠినమైన నియంత్రణలను సిఫార్సు చేసింది.. కానీ ప్రభుత్వం వాటిని పట్టించుకోలేదు.

రుద్రప్రయాగ్ లో, నది ఒడ్డు నుండి 100 మీటర్ల లోపు ఎటువంటి నిర్మాణాలు అనుమతించకూడదు. అయినా దానికి ఎవరూ లెక్కచేయలేదు. ఇప్పుడు వరద కారణంగా నదీప్రవాహం 15 మీటర్ల మేర విస్తరించింది. ఫలితంగా కోట్లాది రూపాయల నష్టం వాటిల్లింది.

'సున్నితమైన ప్రాంతాలని తెలిసీ.. ఎప్పుడు ఎలాంటి హాని కలుగుతుందో ఊహించలేని ప్రాంతాలలో ఇంత భారీగా పర్యాటకులతో రద్దీ తలెత్తుతుంటే.. పర్యటాలను అనుకుని ప్రయోజనమేంటి? హిమాలయాలు ఇంకా పరిపక్వత చెందలేదు. భూమండలం మీద అత్యంత తక్కువ వయసున్న పర్యటాలివి. అవి విస్తరిస్తూనే ఉన్నాయి. అలాంటివాటిని మీరు రోడ్లు నిర్మించడానికి డైనమైట్ చేస్తారు. అందుకే ఎక్కడైనా.. ఎప్పుడైనా కొండ చరియలు విరిగిపడటం ఖాయం' అని దేహ్రాడూన్ వాతావరణ కేంద్రం ఎగ్జిక్యూటివ్ డైరెక్టర్ ఆనంద్ శర్మ చెప్పారు.

గంగా నదీ పరీవాహక అధారిటీ 2012లో గౌముఖ్ నుండి ఉత్తరకాశీ వరకు 130 కిలోమీటర్ల విస్తీర్ణాన్ని 'ఎకోసెన్సిటివ్ జోన్'గా ప్రకటించిందని పర్యావరణ, అటవీశాఖ మంత్రి జయంతీ నటరాజన్ తెలిపారు. 25 మెగావాట్ల కంటే ఎక్కువ జలవిద్యుత్ ప్లాంట్ల ఏర్పాటు, కొత్త పారిశ్రామిక అవసరాల కోసం నదీజలాల తరలింపు, గృహావసరాలకు మినహా మైనింగ్, రాళ్ల తవ్వకాలు, అటవీ నిర్మూలన, ఘన వ్యర్థాలను కాల్చడం వంటి కార్యకలాపాలను అది నిషేధించింది. కానీ, అలకనంద, మండాకిని పరీవాహక ప్రాంతాల్లో తవ్వకాలు జరుగుతూనే ఉన్నాయి.

'హిమాలయాల్లో పర్యావరణపరంగా సున్నితం కాని ప్రాంతాన్ని నాకు చూపించండి' అని రిటైర్డ్ టీచర్, 'హిమాలయన్ ఎన్విరాన్మెంటల్ స్టడీస్ అండ్ కన్జర్వేషన్ ఆర్గనైజేషన్' వ్యవస్థాపకుడు అనిల్ ప్రకాష్ జోషి సవాల్ చేశారు.

'ప్రకృతితో ఎన్నాళ్లని ఆడుకుంటాం?' అనేది ఆయన ప్రశ్న.

బతుకు పోరాటం

పర్యాటకులొస్తేనే భుక్తి!

దేశం నలుమూలల నుంచే కాకుండా దేశదేశాల నుంచి యాత్రికులు ఉత్తరాఖండ్ సందర్శనకు వస్తుంటారు. 2000లో ఏర్పడిన ఈ రాష్ట్ర జనాభా కోటి అయితే.. ఏటా ఈ రాష్ట్రాన్ని సందర్శించే పర్యాటకుల సంఖ్య రెండున్నర కోట్లకు పైమాటే.

నైనిటాల్, చంపా, ముస్సోరి వంటి వేసవి విడిది స్థలాలతోపాటు చార్ ధామ్ యాత్రికుల సంఖ్య పూర్వంతో పోలిస్తే భారీగా పెరిగింది. వారికి సౌకర్యాల పేరుతో ఎక్కడపడితే అక్కడ హోటళ్లు, రిసార్టులు, అతిథి గృహాలు కొల్లలుగా పుట్టుకొచ్చాయి. రోడ్డు పక్కన చిన్న హోటల్ పెట్టుకుంటే చాలు యాత్ర జరిగే రోజుల్లో నెలకు రూ. లక్ష అయినా సంపాదించడం కష్టం కాదు.

అందుకే రహదారుల పక్కన, నదుల పక్కన ఎక్కడంటే అక్కడ.. నదీ పరీవాహక ప్రాంతాల్లో అయితే గర్భంలోకి చొచ్చుకు వెళ్లి మరీ కాంక్రీట్ భవనాలను కట్టేశారు. ప్రస్తుత వరదల్లో కూలిపోయినవాటిలో అవే ఎక్కువ.

రాష్ట్ర ప్రజలంతా 'ఇతరత్రా' ఆదాయంపై దృష్టి పెట్టడంతో వ్యవసాయాభివృద్ధి రేటు 2 శాతానికి పడిపోయింది. అంటే 'ఉత్పత్తి' ఆధారిత ఆదాయం మీద కంటే 'సేవల' ఆధారిత ఆదాయం వైపు మళ్లారు. కమతాల సగటు విస్తీర్ణం ఎకరంన్నర లోపే. ఆరు నెలలు మంచు కప్పి ఉండే ఈ రాష్ట్రంలో ఆలుగడ్డలు, గోధుమ, పండ్ల తోటల సాగు వారి అవసరాలకే సరిపోతాయి.

పర్యావరణపరంగా అత్యంత సున్నితమైన ఈ రాష్ట్రంలో భూముల వినియోగం,

నిర్మాణాలపై ప్రభుత్వానికి ఎలాంటి పట్టు లేకుండాపోయింది. పర్యాటకాన్ని అభివృద్ధి చేయాలనే తలంపుతో ఎక్కడపడితే అక్కడ హోటళ్లు, అతిథి గృహాల నిర్మాణానికి రుణాలు సైతం ఇప్పిస్తోంది.

ఇతర రాష్ట్రాలు, ఇతర సగరాల నుంచి వచ్చే కాంట్రాక్టర్లు, ఇంజినీర్లకు పర్వతాల స్వభావం, ఇక్కడి వాతావరణం, భౌగోళిక పరిస్థితుల గురించి తెలీదు. అడ్డగోలుగా కొండలను తొలచి నిర్మాణాలు చేపడుతుంటారు. కొండ చరియలు విరిగిపడితే వ్యర్థాలను తొలగించడానికి వ్యయప్రయాసలు. ఈ క్రమంలో కొంతమంది దివాలా తీస్తుంటారు కూడా! వ్యర్థాలను లోయల్లో పారేస్తుంటారు. ఇవి వాటిలో పేరుకుపోవడం వల్ల నదుల గమనానికి ఆటంకం ఏర్పడుతుంది.

50 శాతం అటవీ సంపద మాయం...

ఉత్తరాఖండ్‌లో మనిషి స్వార్థానికి పచ్చదనం అదృశ్యం కావడమే ఈ విపత్తుకు ప్రధాన కారణం. గత 40 ఏళ్లలో 50 శాతం అటవీ సంపద తరిగిపోయింది.

ఒకప్పుడు చెట్లు సరికివేతకు నిరసనగా 'చిప్కో' ఉద్యమం ప్రారంభించి ప్రపంచం దృష్టిని ఆకర్షించిన ఈ ప్రాంతం.. యాభయ్యేళ్ల తర్వాత అప్పటికన్నా ఎక్కువగా పచ్చదనాన్ని కోల్పోవడం విషాదకరం. 45.74 శాతం ఉండే అటవీ ప్రాంతం 1970 నుంచి ఇప్పటి వరకు సగానికి సగం మాయమైందని వాతావరణ శాఖ విశ్రాంత శాస్త్రవేత్త, పర్యావరణవేత్త డాక్టర్ జీవానందరెడ్డి తెలిపారు. ఫలితంగా వరదల ప్రమాదం పెరిగిందని విశ్లేషించారు.

పర్వతాల నుంచి జాలువారే వర్షపు నీటి వల్ల కొండలు కోతకు గురి కాకుండా కాపాడేవి వృక్షాలే. ఇక్కడ పర్వతాల మీద రాళ్లు కూడా మట్టితో కూడుకుని ఉంటాయి. చెట్లు లేకపోవడంతో మట్టి కరిగిపోయి రాళ్లు జారిపోతున్నాయి. విపరీతంగా గనుల తవ్వకం, జల విద్యుత్తు కేంద్రాలకు అనుమతించడమే విపత్తుకు ప్రధాన కారణాలని తెలిపారు.

ఆయనతో ఇంటర్వ్యూ తీసుకుంది మహాంతి బృందం.. ఆ తర్వాత వారి ప్రయాణం ముందుకు సాగింది.. బాధితులతోపాటే వీరికీ తిండి, నిద్ర లేవు.

HIMALAYAN TALE

- Himalayas formed when the Indian landmass collided with the Eurasian landmass 45 million years ago
- The collision continues, constantly making the Himalayas rise. This triggers earthquakes, immense fracturing, shearing of rocks, making slopes unstable

- Formation process led to huge silt deposits as rivers cut gorges through rising mountains
- Steep slopes, cliffs were created, especially in and around the Alaknanda-Bhagirathi systems
- This led Himalayan Mountains to be fragile, vulnerable to human intervention and climate change

MIGHTY MOUNTAINS MADE FRAGILE

Kedarnath & Kedar Dome two mountains in Gangotri group of peaks in western Garhwal Himalayas

Kedarnath highest peak on south of Gangotri Glacier Kedarnath Dome third highest

JUNE 16 - 17 NIGHT

- 1** Cloudburst over mountain called Kedar Dome (6,831m) northwest of Kedarnath temple
- 2** Huge boulders broke away from Kedar Dome, Ruptured Chorabari lake reservoir, about 6 km from temple
- 3** Torrential waters rushed down with tons of debris, slush
- 4** Boulders hurtled towards shrine

IS IT A MAN-MADE DISASTER?

HYDEL PROJECTS

CAG, in environment assessment report, had alerted the Centre and Uttarakhand government that mushrooming hydel power projects on the Bhagirathi and Alaknanda rivers were damaging hills and increasing the possibility of flash floods. Indiscriminate Encroachment Environments believe damage in Himachal Pradesh result of indiscriminate encroachments on riverbeds and unchecked infrastructure projects

Extensive Deforestation is likely to have worsened impact of flash floods.

BASE FACTS

- Construction 70 hydro-electric projects recently, including 37 in highland-slide susceptibility zone increased instability of slopes
- Commercialisation of pilgrimage routes with encroachment on riverbanks, forest and dangerous slopes increased risks manifold
- Erratic rain patterns of intense bursts then slow-downs cause loosening of Himalayan rocks, flooding of silted rivers

ఆకాశంగంగే ముంచేసింది!

ప్రకృతి వైపరీత్య ప్రభావం ఉత్తరాఖండ్ లో అడుగడుగునా కనిపిస్తోంది.. మేఘం బద్దలైపోయి గంటల తరబడి మిల్లీమీటర్లు, సెంటీమీటర్ల లెక్కలకు అందనంత స్థాయిలో ఆకాశంలో ఉన్న నీరంతా ఒకేసారి వచ్చి మీద పడితే ఆ భయానక పరిస్థితిని అంచనా వేసేదెలా? అంత భారీగా పడిన వర్షం వల్ల నదులు పొంగి పల్లంలోకి ప్రవహించి పోతే పెద్దగా ఇబ్బంది లేకపోయేది. కానీ, ఈ వరదలు కొండల్ని కోరేసి.. రాళ్లను, మట్టిని ఏకం చేసి టన్నుల కొద్దీ బురద మహా ప్రవాహమై గ్రామాలకు గ్రామాలనే తనలో కలుపుకుని పోయే పరిస్థితి. వేలమంది ఏమైపోయారో తెలియని భయానక దుస్థితి.

వారం రోజులుగా నిరంతరంగా పడుతున్న వర్షాలు, విరిగి పడుతున్న కొండ చరియలు, లావాలా వెల్లువెత్తుతున్న బురదకూ కారణాలేమిటి?

ముందే వచ్చిన రుతుపవనాలు ఆ చిన్న రాష్ట్రాన్ని ఊహించని దెబ్బతీశాయి. ఈ స్థాయిలో రాష్ట్రాన్ని ముంచెత్తడం 90 ఏళ్ల తర్వాత ఇదే తొలిసారి. సాధారణంగా ఇక్కడ జులై రెండోవారం నుంచి వర్షాలు మొదలవుతాయి. ఈసారి అనూహ్యంగా జూన్ రెండోవారంలోనే ముంచెత్తాయి. నెల రోజుల ముందే వచ్చి వేలమంది ప్రాణాలు బలితీసుకున్నాయి. మరికొన్ని వేలమంది ప్రాణాలు అరచేతిలో పెట్టుకుని పునరావాస కేంద్రాలకు చేరారు. అందుకే దీనిని జాతీయ విపత్తుగా ప్రకటించాలని ఉత్తరాఖండ్ సర్కార్ కేంద్రాన్ని కోరింది. వర్షాల కారణంగా తలెత్తే ఇబ్బందుల గురించి

స్థానికులకు కొంతవరకు అవగాహన ఉంటుంది. కానీ, బయటి నుంచి వచ్చే యాత్రికులకు పర్వత ప్రాంతాల్లో వర్షాలు, వరదల వల్ల తలెత్తే విపరీణమాల గురించి పెద్దగా తెలీదు. మామూలు వర్షమే అనుకుంటారు. దానికితోడు వాతావరణ శాఖ నుంచి సరైన హెచ్చరికలు ఏవీ వారికి చేరలేదు. ఇవన్నీ కలిసి వేలమంది ప్రాణాలను హరించాయి. యావత్ దేశాన్నీ అతలాకుతలం చేశాయి. ఒక్కరోజులోనే 30 రెట్లు అధికంగా వర్షం కురిసింది. వాతావరణ శాఖ పరిభాషలో చెప్పాలంటే దీనిని 'క్లౌడ్ బరన్స్' అంటారు. ఈ కారణంగా హిమాలయాల నుంచి ప్రవహించే నదులన్నీ పొంగిపొర్లాయి.

క్లౌడ్ బరన్స్..

దాదాపు 20 నుంచి 30 చదరపు కిలోమీటర్ల విస్తీర్ణంలో గంట వ్యవధిలో 100 మిల్లీమీటర్లకు పైగా వర్షపాతం నమోదైతే భారత వాతావరణ విభాగం దాన్ని 'క్లౌడ్ బరన్స్'గా తేలుస్తుంది. ఇలా ఒకేసారి కుండతో కుమ్మరించినట్లు వర్షం పడటం వల్ల ఆకస్మిక వరదలు సంభవిస్తాయి. తక్కువ సమయంలో అత్యధిక వర్షపాతం నమోదవుతుందన్నమాట. అయితే.. కొద్దిసేపట్లోనే ఎక్కువ వర్షం పడిన ప్రతి సందర్భాన్ని క్లౌడ్ బరన్స్ అనలేం.

మన దేశంలో ఇలాంటివి ఎక్కువగా హిమాలయ ప్రాంతాల్లోనే ఇది ఎక్కువగా చోటు చేసుకుంటుంది.

మన దేశంలో ఇప్పటి వరకూ ఎన్నిసార్లు 'క్లౌడ్ బరన్స్'లు సంభవించాయనే దానిపై కచ్చితమైన సమాచారం లేదు. అంతేకాదు దీనిని వెంటనే గుర్తించడం కష్టంతో

కూడిన పని. పర్యత ప్రాంతాల్లో ఈ విపత్తు ఎక్కువగా సంభవించడానికి అక్కడి ఎత్తయిన ప్రదేశం, నేల వాలు లాంటి భౌగోళిక పరిస్థితులే కారణమని ఐఎండి డైరెక్టర్ జనరల్ మృత్యుంజయ మహాపాత్ర వివరించారు.

బరువెక్కిన మేఘాలు.. నీటి కుమ్మరింపు

పర్యత ప్రాంతాలు మిగతా ప్రాంతాల కంటే ఎత్తులో ఉంటాయి. ఇలాంటి ప్రదేశాలకు నీటిని మోసుకుపోయిన మేఘాలు.. సంతృప్త స్థాయికి చేరడం వల్ల వర్షించడానికి సిద్ధంగా ఉంటాయి. కానీ అక్కడి వేడి వాతావరణ పరిస్థితుల వల్ల వర్షించడం వాటికి సాధ్యం కాదు. వర్షపు చినుకులు నేల వైపు సాగే బదులు వేడి వాతావరణం వల్ల 'పైకి' కదులుతాయి. అప్పటికే అక్కడ తయారైన కొత్త వర్షపు బిందువులతో ఇవి కలవడం వల్ల చినుకు పరిమాణం పెరుగుతుంది. కొంతసేపటికి మేఘాలు ఆ బిందువులను మోయలేని స్థితికి చేరుకుని బాగా బరువెక్కిపోతాయి. దీంతో ఒక్కసారిగా వర్షాన్ని కుమ్మరిస్తాయి.

కేడానాథ్ వరదలకు 'క్లౌడ్ బరస్ట్' కారణం. ఆ సమయంలో అక్కడ భారీ స్థాయిలో మేఘాలు ఏర్పడగా.. వాటి సాంద్రత అంతే వేగంగా పెరిగిపోయింది. దీని వల్లే ఇది సంభవించి ఉంటుందని ఒక అంచనా. సాపేక్ష ఆర్ద్రత, మేఘాలు అప్పటికే గరిష్ట స్థాయికి చేరడం, అత్యల్ప ఉష్ణోగ్రతలు, గాలులు మెల్లగా వీయడం లాంటి పరిస్థితులు 'క్లౌడ్ బరస్ట్'కు దారి తీశాయి.

అసలు ఇంతటి విపత్తును ముందుగా ఎందుకు పసిగట్టలేకపోయారనేది అందరినీ వేదిస్తున్న ప్రశ్న.

ఉత్తరాఖండ్ వరదలు, భూకంపాల వంటి ప్రకృతి విపత్తులు ఎక్కువ వచ్చే ప్రాంతమని గుర్తించినా 'జాతీయ విపత్తు నిర్వహణ సంస్థ' (ఎన్ఎండిఎ) భారీ వర్షాలను, కుంభవృష్టిని సూచించగల ఆధునిక డాప్లర్ రాడార్లను ఏర్పాటు చేయలేకపోయింది. మరి ఇది ప్రకృతి వైపరీత్యమా? లేక మానవ తప్పిదమా?

రాడార్లను ఏర్పాటు చేస్తే ఇలాంటి విపత్తులను 3 నుంచి 6 గంటల ముందుగానే తెలుసుకోవచ్చు. అయితే రూ. 20 కోట్ల వరకు ఖర్చు చేసి దేహ్రాడూన్ వంటి ప్రదేశాల్లో అలాంటి కేంద్రాన్ని నెలకొల్పాలన్నా చుట్టూ పర్యటాలు ఉండడం వల్ల ఫలితం ఉండదనేది నిపుణుల అభిప్రాయం.

రాడార్ కేంద్రం అంటే.. విద్యుదయస్కాంత కిరణాలను పంపిస్తారు. అవి మేఘాలను తాకి వెనక్కు వస్తాయి. మేఘాలు ఎంత ఎత్తులో ఉన్నాయి.. ఏ దిశగా

వస్తున్నాయి.. గాలి వేగం ఎంత.. తదితర వివరాలను విశ్లేషిస్తాయి. ఉత్తరాఖండ్ మొత్తం పర్యవేక్షణలమయం కావడం వల్ల కొండలు ఈ కిరణాలను అడ్డుకుంటాయి. కనుక వీటివల్ల ఉపయోగం ఉండదని నిపుణులు చెబుతున్నారు.

అందుకే సాధారణ వాతావరణ కేంద్రాలు, ఉపగ్రహ సమాచారం పైనే ఆధారపడాల్సి వస్తోంది. నిజానికి రాష్ట్రంలో భారీ వర్షం పడే సూచనలు ఉన్నాయని వాతావరణశాఖ విపత్తుకు ముందే హెచ్చరించింది. అయితే ఏ రోజు.. ఏ సమయంలో పడుతుందనేది స్పష్టంగా చెప్పకపోవడంతో ఎప్పటి మాదిరే అందరూ తేలిగ్గా తీసుకున్నారు. ఫలితం చాలా ప్రమాదకరంగా మారింది!

‘జాతీయ విపత్తు నిర్వహణ సంస్థ’ విపత్తు వచ్చినప్పుడు అప్పటికప్పుడు సహాయ చర్యల్లో పాల్గొనటం తప్ప శాశ్వతం నివారణ చర్యలు తీసుకునే సాధన సంపత్తి లేకపోవడం మరో విషాదం! ముందు జాగ్రత్త అనే పదం అధికారుల నిఘంటువులో లేనే లేదు. ఈ నిర్లక్ష్యానికి మూల్యం ఇప్పుడు ప్రజలు చెల్లిస్తున్నారు. వానలో, వరదలో.. సహాయక చర్యల్లో పాల్గొంటున్న సైన్యం, పారా మిలిటరీ బలగాలు తీవ్రంగా కష్టపడుతున్నాయి.

రుద్రప్రయాగ్ జిల్లా మధ్యమహేశ్వర్ చుట్టుపక్కల 1998లో భారీ స్థాయిలో వరదలతోపాటు కొండ చరియలు విరిగిపడ్డాయి. 1992లో బసుకేడార్ ప్రాంతంలో, 2001లో ఫాటా ప్రాంతంలో, 2012లో సెప్టెంబరు 13 నుంచి 16వ తేదీ వరకు ఈ జిల్లాలో వరదలు, కొండ చరియలు విరిగిపడి పెద్దమొత్తంలో ప్రాణనష్టం కలిగించాయి. వాటన్నింటితో పోలిస్తే ఇప్పుడు 2013 జూన్ 16, 17 తేదీల్లో సంభవించిన ఉపద్రవమే అన్నింటికంటే పెద్దది. ఈ ఉపద్రవంపై ‘ఉత్తరాఖండ్ స్పేస్ అప్లికేషన్ సెంటర్’ ఒక నివేదిక తయారుచేసింది. అత్యంత నాణ్యమైన ఉపగ్రహ ఛాయాచిత్రాలను సేకరించి నిపుణులు విశ్లేషించారు.

బాధ.. వేదన

ప్రకృతి విలయంలో మానవ మృగాల దాడి..

రుద్రప్రయాగ్ దాటి గౌరీకుండ్ చేరుకున్న మహాంతి బృందానికి అక్కడ వేలమంది బాధితులను చూస్తే బాధ వేసింది. ఎప్పటికప్పుడు కథనాలను రికార్డ్ చేసి హెడ్ క్వార్టర్స్ కు అప్ లోడ్ చేస్తున్నారు.

అయినవాళ్లను పోగొట్టుకుని కొందరు.. తీవ్ర గాయాలపాలైన వారు మరికొందరు. బురద నీరు నోట్లోకి, కళ్లలోకి వెళ్లిపోయి, చలి బారిన పడి అస్పష్టత పాలైనవారు ఇంకొందరు. కొందరైతే పుణ్యక్షేత్రాల సందర్శనకు వెళ్లనేలేదు. వరదలు చుట్టుముట్టడంతో మార్గమధ్యలోనే నిలిచిపోయారు. వెనక్కు వెళ్లిపోదామన్నా వీలుకాక రోడ్లపైనా, పాఠశాలల్లోనూ తలదాచుకుంటున్నారు. చలి.. వర్షం వల్ల ఎటూ కాలు కదపడానికి లేదు.

వాహనాల్లో వంటలకు ఏర్పాట్లు చేసుకుని వచ్చిన ఏ కొద్దిమందో తప్ప చాలామంది పరిస్థితి దారుణంగా ఉంది. స్థానికంగా ఉన్న చిన్న చిన్న దుకాణాల్లో మిగిలిన కొద్దిపాటి సరకులనే అమ్ముతున్నారు. చిరు తిండ్లు రూ. 100, మంచినీళ్ల బాటిల్ రూ. 40, పరోటా రూ. 250 పెట్టి కొనాల్సి వస్తోంది. చేతిలో డబ్బులు కూడా లేనివారి పరిస్థితి దయనీయం. ఎక్కడైనా తినడానికి ఏదైనా దొరికితే.. ఒకరికి సరిపడా ఆహారాన్ని ఐదారుగురు పంచుకుని తిని.. ప్రాణాలు నిలబెట్టుకుంటున్నారు.

ఫోన్లు ఉన్నా ఛార్జింగ్ లేక, సిగ్నల్స్ లేక తమ క్షేమ సమాచారాన్ని కుటుంబ సభ్యులకు చెప్పడానికి కుదరడంలేదు. తిరుగు ప్రయాణానికి రైలు, విమానం టికెట్లు

కొనుక్కున్నవారి ఆందోళన మరోలా ఉంది. సకాలంలో దిల్లీ చేరుకోకపోతే వందల కిలోమీటర్ల దూరంలోని స్వస్థలాలకు వెళ్లడం ఎలాగనే భయం వారిని వెన్నాడుతోంది.

వీటన్నింటికీ మించి వరదల వల్ల దారులు తెగిపోగా.. పర్యటాలెక్కి, అలవాటులేని అడవిదారుల వెంట బిక్కుబిక్కుమంటూ ప్రయాణిస్తుండగా దోపిడీలకు అత్యాచారాలకు గురైనవారు ఎందరో!

ఒక్కొక్కరిదీ ఒక్కో కథ.. గుండెల్ని పిండేసే వ్యథ!

ఇలాంటి హ్యూమన్ ఇంట్రెస్ట్ స్టోరీల మీద దృష్టి పెట్టమని ఎగ్జిక్యూటివ్ ఎడిటర్ ఇప్పటికే చాలాసార్లు గుర్తుచేశారు.

సరిగ్గా ఆయన అనుకున్న కోణంలో కొన్ని స్టోరీలు దొరికాయి..

ఛత్తీస్‌గఢ్‌లోని రాయ్‌పూర్‌కు చెందిన స్వతంత్ర వర్మ భార్య పాలిని, కుమార్తెతో కలిసి కేడార్‌నాథ్ వచ్చారు.

వరదల విలయంతో వారి ప్రయాణం ఇబ్బందికరంగా మారింది. కేడార్‌నాథ్ నుంచి దిగువకు బయలుదేరిన వాళ్లు రెండు రోజులుగా ఇబ్బంది పడుతున్నారు. గౌరీకుండ్ వెళ్లే దారిలో రాంబడ ఊరు మొత్తం వరదలకు నామరూపాల్లేకుండా కొట్టుకుపోయింది. ఎక్కడికక్కడ రోడ్లు తెగిపోవడం.. దారులు చెదిరిపోవటంతో కొండల వెంట అడవి దారే శరణ్యమైంది.

తిండి లేదు.. గుక్కెడు నీళ్లు లేవు.. నడవడానికి శక్తి లేదు. పైనుంచి విరుచుకుపడే బండరాళ్లను తప్పించుకుంటూ మెల్లగా ముందుకు సాగుతున్నారు.

జూన్ 18న వారు దారిలో ఉండగా నలుగురు వ్యక్తులు కనిపించారు. ఎటు వెళ్లాలో తెలీక అగమ్యగోచరంగా ఉన్న వర్మ కుటుంబానికి అండ దొరికినట్లయింది.

సురక్షిత ప్రదేశానికి దారి చూపమని అభ్యర్థిస్తే సరేనన్నారు. వారు ముందు నడుస్తుండగా వర్మ, ఆయన భార్య, కుమార్తె వెనుక నడుస్తున్నారు.

ఎగుడుదిగుడు డొంకదారిలో రాళ్లను, గుంతలను తప్పించుకుంటూ నడవడం పెద్ద పరీక్షలా ఉంది. ఎన్నిసార్లో రాళ్లను తన్నుకుని పాదాలకు గాయాలయ్యాయి. పంటి బిగువున ఓర్చుకుంటూ నడుస్తున్నారు.

అంతవరకు దారి దీపాలనుకున్న ఆ నలుగురు ఆగంతకుల మాటల్లో ఏదో తేడా వచ్చింది. చీకటి పడిన తర్వాత వారి వైఖరి మారింది. ముందు నడిచేవారిలో ఇద్దరు ఉద్దేశపూర్వకంగా నడకలో వేగం తగ్గించి వీళ్ల వెనుక చేరారు.

రాత్రి 10 గంటలవుతోంది.. అంతా చిమ్మచీకటి. మరి కాసేపు నడిస్తే

జంగిల్ చట్టి చేరుకోవచ్చనే ఆశతో ఉంది ఆ కుటుంబం.

వెనకగా నడుస్తున్నవారిలో ఒకతను వారి కుమార్తెకు చేయూత ఇస్తున్నట్లుగా నటిస్తూ ఆమె చేయి పట్టుకున్నాడు.

ఒక్కసారిగా షాక్ తిన్న ఆమె మెల్లగా చేతిని విడిపించుకుంది.

మరో వ్యక్తి భుజం మీద చెయ్యి వేయడంతో వారి ఉద్దేశం అర్థమై ఆ కుటుంబం నివ్వెరపోయింది.

దగ్గరలో మరెవరూ సాయం కూడా లేరు. రవ్వంతైనా వెలుతురు లేదు.

చీకటి పడుతున్నవేళ ఒంటరిగా బయలుదేరి తాము ఎంత తప్పు చేశామో అర్థమైంది వర్చకు. కానీ అప్పటికే ఆలస్యమైంది.

ఆ దుండగుల కళ్లు చీకట్లో కూడా మెరుస్తున్నాయి. ఆకలిగొన్న పులుల్లా ఉన్నారు. వరద, వేలమంది మృత్యువాతపడటం వంటివేమీ గుర్తురావడంలేదు వాళ్లకు. అదిమకాలం నాటి గుహలోని మనిషి బయటకు వస్తున్నాడు.

ఎదురుగా వేటకు అనువుగా లేడి కనిపిస్తోంది.

పెద్దపులుల్లాంటి వారి కళ్లలో ఆకలి తొంగిచూస్తోంది.

మనిషిలోని మానవత్వాన్ని హత్యచేసి.. రాక్షసత్వాన్ని వెలికి తీసి.. దొరికిన 'వేట'ను సొంతం చేసుకోవాలనుకునే క్రూరత్వమది!

ఇంతపెద్ద ప్రళయాలు ఎందుకు వస్తున్నాయో.. ఆ కాళరాత్రిలో ఆ చిన్న కుటుంబానికి అర్థమైంది. ప్రకృతి పాప ప్రక్షాళన చేస్తోందన్నమాట!

వారు తన కుమార్తెపై దాడి చేయడానికి నిర్ణయించుకున్నారని వర్మకు అర్థమైంది. బిడ్డకు రక్షణగా నిలుస్తూ తల్లి ఆమెను పొదివి పట్టుకోగా.. తండ్రి వాళ్లను వేడుకోవడం మొదలుపెట్టారు.

కావాలంటే తమ దగ్గర మిగిలి ఉన్న సొమ్ము మొత్తం ఇచ్చేస్తాం, తమను వదిలిపెట్టమని కాళ్లావేళ్లా పడ్డారు.

కేడార్నాథ్‌లో వారు దిగిన లాడ్జి భవనం కూలిపోవడంతో బ్యాగులు, ఇతర సరంజామా కొట్టుకుపోయాయి. కట్టుబట్టలతో మిగిలారు.

దారి ఖర్చులకైనా లేకుండా జేబులో మిగిలిన కొద్దిపాటి సొమ్ము వాళ్ల చేతిలో పెట్టడానికి సిద్ధమయ్యాడాయన.

అవును.. ధనం కన్నా మానప్రాణాలు ముఖ్యం కదా!

డబ్బుల మాట ఎత్తగానే వారు కొంత తగ్గారు. ఆయన తన జేబులన్నీ వెతికి.. ఉన్న సొమ్మంతా వాళ్ల చేతిలో పెట్టాడు.

తల్లి, కుమార్తె తమ ఒంటిపై ఉన్న బంగారం ఒలిచి ఇచ్చేశారు.

సొత్తు చేతిలో పడగానే వాళ్ల కళ్లు మెరిశాయి. జేబులో పెట్టుకుని వికృతంగా నవ్వుకుంటూ వెళ్లిపోయారు వాళ్లు..

ప్రకృతి వైపరీత్యం కంటే వీళ్ల ప్రవర్తనే తమకు తీవ్రమైన బాధ కలిగించిందని ఆయన భార్య షాలిని వాపోయారు.

గుజరాత్‌కు చెందిన మరో యాత్రికుల బృందానికి ఇలాంటి అనుభవమే ఎదురైంది. వారు కూడా తమను తాము రక్షించుకోడానికి తమ దగ్గరున్న నగలు, వస్తువులు, సొత్తు సమస్తం దోపిడీ దొంగలకు అప్పగించవలసి వచ్చింది.

ఇలాంటి కథనాలను వినేసరికి మహంతి మనసు రుద్దమైపోయింది.

బాధితులపై అత్యాచారాలు.. దారి దోపిడీలు

గౌరీకుండ్ ప్రాంతంలో ఒంటరిగా ఉన్న మహిళా పర్యాటకురాలు, ఆమె కుమార్తె అత్యాచారం, హత్యకు గురైనట్లు నివేదికలు రావడంతో ఉత్తరాఖండ్‌తోపాటు దేశం యావత్తు నివ్వెరపోయింది. బిహార్‌కు చెందిన మరో ఒంటరి మహిళ కూడా అదే ప్రాంతంలో అత్యాచారానికి గురైంది.

ఉఖిమర్ పోలీస్ స్టేషన్ పరిధిలోని ఘోండ్లు పానీ గ్రామంలో గుర్తుతెలియని వ్యక్తులు ఒక మహిళ, ఆమె కుమార్తెపై అత్యాచారం చేసి హత్య చేశారని స్థానికులు తెలిపారు. ఇదే స్టేషన్ పరిధిలో మరో అత్యాచారం జరిగినట్లు స్థానికులు వెల్లడించారు. ఇవన్నీ విని నివ్వెరపోయింది టీవీ బృందం.

ఈ కథనాలు జాతీయస్థాయిలో సంచలనం కలిగించాయి. ప్రకృతి విపత్తుకు మించి చర్చనీయాంశమయ్యాయి.

మహంతి టీమ్‌కు ఆఫీసు నుంచి అభినందనలు అందాయి. ప్రకృతి విపత్తుపై ఇంత రిస్కే తీసుకుని చేస్తున్న కవరేజీకి తగిన మైలేజీ ఇది.

ఇక 'మాకు దోపిడీలు లేదా అత్యాచారాలపై ఎక్కడా ఫిర్యాదులే అందలేదు' అని ఐజి ఆర్‌ఎస్ మీనా బుకాయించారంటే పోలీసుల తీరు అర్థమవుతుంది.

పలువురు యాత్రికులపై గుర్రాల వాళ్లు (మ్యూలేటర్లు) అఘాయిత్యాలకు పాల్పడ్డారని సాక్షాత్తు పశ్చిమ బెంగాల్ రవాణా మంత్రి మదన్ మిత్రా, రాష్ట్ర ప్రణాళిక అభివృద్ధి మంత్రి రచేపాల్ సింగ్ ఆరోపించడం సంచలనమైంది.

అంతేకాదు, అదే ప్రాంతంలో మూగజీవాల వ్యాపారం చేసుకునే ముగ్గురు సోదరులను నేరగాళ్లు హత్య చేసి వారి నుంచి రూ. 17 లక్షలు దోచుకున్నారు. గౌరీకుండ్లోని చౌవాసి గ్రామ సమీపంలోని అడవిలో వారిని హతమార్చారు. ఈ ఘటనపై పోలీసులకు సమాచారం అందించినట్లు స్థానికులు మహంతి బృందానికి తెలిపారు.

రుద్రప్రయాగ్ ఎస్పీ కార్యాలయంలోని ఓ పోలీసు అధికారిని వివరణ కోరగా.. ఇలాంటి ఫిర్యాదులు వస్తున్నాయని నిజాయతీగానే అంగీకరించిన ఆయన వాటిపై ఎలాంటి ఎఫ్ఐఆర్లూ నమోదు చేయలేదని చెప్పడం విశేషం. తన పేరు చెప్పడానికి నిరాకరించారు. రిపోర్టింగ్లో ఇలాంటివి మామూలే!

చివరకు దీనిపై ఉత్తరాఖండ్ డీజీపీ సత్యవ్రత్ బన్నాల్ను సంప్రదించాల్సి వచ్చింది. బాధితులను దోచుకుంటున్న, లైంగిక దాడులకు పాల్పడుతున్న నేరాల గురించి ఆయన బదులిస్తూ.. కొన్ని సంఘ వ్యతిరేక శక్తులు ప్రస్తుత విపత్కర పరిస్థితిలో అఘాయిత్యాలకు పాల్పడుతున్నాయని అంగీకరించారు. నేరగాళ్ల గురించి విస్తృతంగా తనిఖీ చేయాలని.. అప్రమత్తంగా ఉండాలని రుద్రప్రయాగ్ ఎస్పీని ఆదేశించినట్లు వెల్లడించారు.

వరద ప్రభావిత ప్రాంతాల్లో సంచరించే నేరస్తుల బృందాలు ఒంటరిగా ఉన్న వ్యక్తులను వెంటాడి వేటాడుతున్నాయని దారిలో పలువురు బాధితులు తెలిపారు.

దుండగులు చనిపోయిన వారి ఒంటిమీది నుంచి, జేబుల్లోంచి విలువైన వస్తువుల్ని దొంగిలిస్తున్నారని చెప్పారు. నగలను చేజిక్కించుకోవడం కోసం మృతదేహాల శరీర భాగాలు సరికివేస్తున్నారని తెలిపారు. నేపాలీల తీరు మరీ ఘోరంగా ఉంది. అనంతపురం జిల్లాకు చెందిన ఒక తెలుగు యాత్రికుడి మేనకోడలి ల్యాప్ టాప్ ను బెదిరించి దోచుకున్నారు. అమెరికా నుంచి వచ్చిన ఆమె ఏడాదిన్నరగా చేసిన పరిశోధనల సారమంతా అందులో ఉంది.. ఆమె వ్యథ వర్ణనాతీతం.

ఉఖిమర్ పోలీసులు ఒక వ్యక్తిని అరెస్టు చేశారు. అతను ఆ ప్రాంతంలో దిక్కులేకుండా పడి ఉన్న మృతదేహాల నుంచి దొంగిలించిన నగదు, నగలను స్వాధీనం చేసుకున్నారు. 'అతడిని అరెస్టు చేసి లోతుగా విచారణ జరపగా అతడొక సాధువు అని తెలిసిందని' పోలీసువర్గాలు తెలిపాయి.

కేడార్ నాథ్ లో పెద్ద పెద్ద బ్యాగులతో హెలికాప్టర్ ఎక్కుతున్న ఇద్దరు సాధువులను అనుమానం వచ్చి తనిఖీ చేయగా వారి వద్ద రూ. 1.14 కోట్ల విలువైన

నగలు, నగదు దొరికాయని 'ఇండో టిబెటన్ బోర్డర్ సెక్యూరిటీ ఫోలీస్' డైరెక్టర్ జనరల్ అజయ్ చందా తెలిపారు. బాధితులను తరలిస్తున్న హెలికాప్టర్ ఎక్కడానికి వాళ్ళిద్దరూ బ్యాగులతో వచ్చారు. అప్పటికే లోడ్ ఎక్కువ కావడంతో బ్యాగుల్ని తర్వాత పంపిస్తామని చెప్పి దించేశారు. వెంటనే కంగారుపడి వాళ్ళిద్దరూ హెలికాప్టర్లోంచి దిగిపోయారు. బ్యాగుల కోసం సిబ్బంది వెంటపడి దాదాపు లాక్కున్నంత పనిచేశారు.

వాళ్ళ వ్యవహారంపై సిబ్బందికి అనుమానం వచ్చింది. సోదా చేస్తే ఒక బాబా దగ్గర రూ. 62,000 నోట్లు కట్టలు దొరికాయి. అతడి చేతిలో ఉన్న డమరుకం వంటి దానిలో వాటిని దాచిపెట్టాడు. మరొకతని చేతిలో ఉన్న ప్రసాదం పొట్లాలను విప్పి చూస్తే రూ. 10,000 నోట్లు దొరికాయి. దుస్తుల్లో మరో రూ. 1.2 లక్షల నగదు దొరికింది. బ్యాగుల నిండా రకరకాల బంగారు ఆభరణాలు ఉన్నాయి.

అలాగే గౌరీకుండ్లో సన్యాసి వేషంలో ఉన్న ఒకతన్ని సైనిక సిబ్బంది పట్టుకున్నారు. అతడి రెండు చేతులకూ అన్ని వేళ్లకూ ఉంగరాలు.. మెడలో గొలుసులు, చేతులకు బంగారు గాజుల వంటివి ఉండడం చూసి వారు అనుమానంతో తనిఖీ చేస్తే అతడి దగ్గర రూ. 3 లక్షల విలువైన నగలు, కొన్ని నోట్లు దొరికాయి. వాటిని వరద బాధితులను బెదిరించి లాక్కున్నట్లు తెలింది.

ఇలాంటివాళ్ళు చాలామంది బాధితుల నుంచి దోపిడీకి పాల్పడటమే కాకుండా మృతదేహాల వంటిపై నగల కోసం చేతులు నరికేసి, చెవులు కత్తిరించి ఆభరణాలను దోచుకున్నట్లు గుర్తించారు.

దొరికినవాళ్ళు కొందరే. దొరకనివాళ్ళు ఎందరో!

ఆ విలయాన్ని చూస్తే దుఃఖం తప్పదు..

హిమగిరుల్లో ఇప్పుడు సౌందర్యం కనిపించడంలేదు. వాటి అందం చెదిరిపోయింది.. క్రూరత్వం తొంగి చూస్తోంది.

ప్రకృతి ప్రసన్నంగా ఉన్నంతవరకే మనిషికి ఆహ్లాదం పంచుతుంది. ఒకసారి ప్రళయంగా మారిపోతే దాని క్రూరత్వాన్ని భరించడం కష్టం!

కేడార్నాథ్ లో ఎంత భయానకంగా మారిందో అక్కడి పరిస్థితులను ప్రత్యక్షంగా చూసి వస్తున్నవారి మాటలను బట్టి తెలుస్తోంది.

కేడార్నాథ్ మార్గంలో రాంబడ, గౌరీకుండ్, జంగల్ చట్టి వంటి గ్రామాలున్నాయి. అక్కడివారు గుడి దగ్గర చిన్నచిన్న వ్యాపారాలు చేసుకుంటారు. యాత్రికులకు వసతి సదుపాయాలు కల్పిస్తుంటారు. వరదల్లో కుటుంబీకులు, తమ బంధువులు తప్పిపోవడంతో వీరంతా కేడార్నాథ్ వెళ్లి వెతుకుతున్నారు. వీరితోపాటు పలు రాష్ట్రాలకు చెందినవారు కూడా అక్కడికి వెళ్లి ఆత్రంగా బంధుమిత్రుల కోసం గాలిస్తున్నారు. వారిలో నిరాశతో వెనుదిరుగుతున్న కొందరు అక్కడ ప్రత్యక్షంగా చూసిన భయానక అనుభవాలను వివరిస్తున్నారు.

“అక్కడికి వెళ్తే.. తప్పిపోయిన మీవారి గురించి విలపించరు. ఆ విలయాన్ని చూసి ఏడుస్తారు. ఎక్కడికక్కడ మృతదేహాలు పడి ఉన్నాయి. కొన్ని చెట్లకు వేలాడుతున్నాయి. మరికొన్ని బండల మధ్య ఇరుక్కుపోయాయి. ఇంకొన్ని నదీ తీరం వెంట పడి ఉన్నాయి. చాలా వాటికి చేతులు, చెవులు కత్తిరించి ఉన్నాయి. వంటి

మీద నగల కోసం దుండగులు కత్తిరించేసినట్లున్నారు. చాలా శవాలు గుర్తుపట్టలేనంతగా కుళ్లిపోయాయి. వాటి నుంచి భరించలేని దుర్వాసన వస్తోంది” అని శ్యామల్ శర్మ అనే వ్యక్తి మహాంతి బృందంతో చెప్పారు. రాంబడాలో ఈయన కుటుంబం వరదలో కొట్టుకుపోయింది. మహాంతి బృందం దారిలో ఎదురైన ఇలాంటి బాధితుల కథనాలను ఎప్పటికప్పుడు రికార్డ్ చేసి అక్కడి నుంచే హైదరాబాద్ లోని హెడ్డాఫీసుకు ట్రాన్స్మిట్ చేస్తున్నారు.

స్థానికులు, వలస వచ్చిన వారి వివరాలేవీ?

కేడార్ నాథ్ చుట్టుపక్కల గ్రామాల్లోని అనేకమంది స్థానికుల వివరాలు ఇంకా దొరకడం లేదు. నేపాల్, యూపీలోని వారణాసి తదితర ప్రాంతాల నుంచి చార్ ధామ్ యాత్ర సాగే సీజన్ లో వందలమంది ఇక్కడకు వస్తారు. రుద్రాక్షలు, దేవుని ప్రతిమలు అమ్ముకుంటూ జీవనం సాగిస్తూ ఉంటారు.

గుర్రాల ద్వారా యాత్రికులను పర్వతాల పైకి తీసుకువెళ్లే పనిలో 5,000 మందికి పైగా ఇక్కడ బతుకుతుంటారు. నేపాల్ నుంచి దాదాపు 2,000 మంది వచ్చి డోలీల్లో యాత్రికులను చేరవేస్తుంటారు. స్థానికంగా కూలీ పనులు చేసే పహాడీల జాడ కూడా కనిపించడంలేదు. శవాలు, విపత్తు తీవ్రతపై సైనికులు అందించిన వివరాలను పరిశీలిస్తే మృతుల సంఖ్య 10,000 కంటే ఎక్కువే అని అర్థమవుతోంది. ఇక వరదలో కొట్టుకుపోయిన గుర్రాల వంటి మూగజీవాల గురించైతే ప్రస్తుతం ఎవరూ పట్టించుకోవడమేలేదు.

వందల కిలోమీటర్ల మేర మృతదేహాలే..

పావన గంగానది శవ ప్రవాహమైంది. వరదల్లో కొట్టుకుపోయిన చాలామంది శవాలు కొన్ని వందల కిలోమీటర్ల దూరంలో దొరికాయి.. హరిద్వార్ వద్దే దాదాపు 50కి పైగా మృతదేహాలు నదిలో కనిపించాయి. మరికొన్ని ఉత్తర్ ప్రదేశ్ లోని బిజ్ నోర్, ముజఫర్ నగర్ లో తేలాయి. ఇప్పటిదాకా ఉత్తర్ ప్రదేశ్ లోని గంగాతీరం వెంట 27 మృతదేహాలు వెలికితీశారు. ఇవన్నీ ప్రభుత్వ లెక్కల్లో ఉన్నాయా లేదా అన్నది తెలియడం లేదు.

పిట్టల్లా ఎగురుతున్న హెలికాప్టర్లు..

ఎత్తయిన పర్వతాల మధ్య లోయలగుండా పదుల సంఖ్యలో అంబులెన్స్ హెలికాప్టర్లను చూస్తే చిన్న చిన్న పిట్టల్లా కనిపిస్తున్నాయి. గాలిలో గంటల తరబడి

చక్కర్లు కొట్టడం.. కొండ కొమ్మల్లో చిక్కుకుపోయినవారిని వెతికి వెతికి అతికష్టం మీద తీసుకురావడం.. అక్కడి వైద్యులు వెంటనే పరీక్షలు నిర్వహించి అత్యవసరం అనుకున్న పక్షంలో అక్కడి నుంచి మరో అంబులెన్స్ హెలికాప్టర్ ద్వారా డేప్రూదూన్ ఆసుపత్రికి తరలించడం.. ఇదీ ఆపరేషన్.

సహాయక చర్యల్లో సైన్యం చేస్తున్న సేవలు అమోఘం. తెగిన గట్లను పునరుద్ధరించడం, దెబ్బతిన్న రోడ్లకు మరమ్మతులు చేయడంతోపాటు ఉప్పొంగుతున్న నదులపై తాత్కాలికంగా రోప్ వేలు ఏర్పాటుచేసి బాధితులను తరలించడంలో సైన్యం విశేష సేవలు చేస్తోంది. హెలికాప్టర్ ద్వారా పర్యటాగ్రాల మీద తాళ్ల సాయంతో దిగిన సైనికులు కొండల అంచుల మీదుగా బాధితులను జాగ్రత్తగా ముందుకు నడిపిస్తున్నారు.

కుప్పకూలిన హెలికాప్టర్

జూన్ 24న ప్రతికూల వాతావరణ పరిస్థితుల్లో భారత వాయుసేనకు చెందిన ఎంఐ-17 వి5 అనే భారీ హెలికాప్టర్ గోరీకుండ్ ప్రాంతంలో కుప్పకూలిపోవడం విషాదకరం. వాయుసేన, పారామిలిటరీ సిబ్బంది 19 మంది ప్రాణాలు కోల్పోయారు. మరణించిన ఐదుగురు ఐఏఎఫ్ సిబ్బందిలో ఒకరు వింగ్ కమాండర్, ఇద్దరు ఫైట్ కమాండర్లు కాగా, ఒక జూనియర్ వారంట్ అధికారి, మరొక సార్జెంట్ ఉన్నారు. ఆ హెలికాప్టర్ పశ్చిమ బెంగాల్ బారక్ పోర్ స్థావరానికి చెందినది. ఈ రకం చాపర్లు గత 2012లోనే భారత సైన్యంలో చేరాయి. అంతకు రెండు రోజుల ముందే జూన్ 21న ఒక ప్రైవేటు హెలికాప్టర్ బాధితులకు సహాయ సామగ్రి తీసుకువెళ్తూ గోరీకుండ్ వద్దనే కూలిపోగా అదృష్టవశాత్తు ఫైలట్ గాయాలతో బయటపడ్డారు.

వెలికితీసిన మృతదేహాలకు ఎప్పటికప్పుడు అంతిమ సంస్కారాలు పూర్తికాగా, మట్టిదిబ్బల నుంచి మరికొన్ని శవాలను వెలికితీస్తున్నారు. ఎక్కడికక్కడ తెగిపడిన అవయవాలు, రోజులు గడిచేకొద్దీ కుళ్లిపోతున్న మృతదేహాల వల్ల కేడార్నాథ్ పరిసరాలు దుర్వాసన వెదజల్లుతున్నాయి. అంటువ్యాధులు ప్రబలకుండా సిబ్బంది రసాయనాలు చల్లుతున్నారు.

బద్రీనాథ్ చుట్టుపక్కల ప్రాంతాల నుంచి 1,313 మందిని సురక్షిత ప్రాంతాలకు తరలించినట్లు సీఎస్ సుభాష్ కుమార్ పేర్కొన్నారు. రుద్రప్రయాగ్, చమోలీ, ఉత్తరకాశీ జిల్లాల్లో వరదలకు సర్వం కోల్పోయిన సుమారు 600 గ్రామాలవారికి తిండిగింజలు అందిస్తున్నారు. ప్రభుత్వ శాఖలు నష్టం అంచనాను లెక్కగట్టే పనిలో ఉన్నాయి. తెహ్రీ జిల్లాలో 139, ఉత్తరకాశీలో 132, చమోలీలో 110, రుద్రప్రయాగ్లో 71 రహదారులు తీవ్రంగా దెబ్బతిన్నాయి. భాగీరథి, అలకనంద, మండాకిని నదులు మునుపెన్నడూ లేనివిధంగా ఉప్పొంగిపోయాయి. తమ డారికి అడ్డు వచ్చిన అన్నింటినీ తుడిచిపెట్టేశాయి. 2,052 ఇళ్లు, 147 వంతెనలు కూలిపోయాయని, 1,307 రోడ్లు ధ్వంసమయ్యాయని రాష్ట్ర మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి కమిషనర్ రాకేష్ శర్మ తాజా అంచనాలు వెల్లడించారు.

ఉత్తరాఖండ్లో వరదల బారిన పడిన ఈ ప్రాంతం కొన్ని దశాబ్దాల వెనక్కి వెళ్లిపోయినట్లు స్థానికులు ఆవేదన చెందుతున్నారు.

శవాల కుప్పలు.. సామూహిక అంత్యక్రియలు

శంఖారావాలు.. గుడి గంటల మోతలు.. వేద మంత్రాలు.. మంగళ హారతులు.. భక్తుల శివనామ స్మరణతో ఘోషించే కేడార్నాథ్ దుఃఖిల్లుతోంది. ఎటు చూసినా శవాల కుప్పలు.. రోజులు గడుస్తున్న కొద్దీ కుళ్లిపోతున్న మృతదేహాలు.. దుర్వాసన వెదజల్లుతున్న పరిసరాలతో మరుభూమిలా మారింది. సామూహిక అంత్యక్రియల ప్రక్రియ వేగవంతం చేశారు. పోస్టుమార్టం, మృతదేహాల గుర్తింపు, డీఎన్ఎ నమూనాల సేకరణకు చర్యలు చేపడుతున్నామని డీఐజీ సంజయ్ గుంజ్జాల్ తెలిపారు. ఈ ప్రక్రియ పూర్తి చేసేందుకు వైద్యులు, పోరెన్సిక్ నిపుణులతో కూడిన మరో బృందం కేడార్నాథ్ చేరింది.

చనిపోయి వారం దాటడం, మృతదేహాలు బురదలో కూరుకుపోవడంతో వాటిని తరలించడం సాధ్యం కాదని అధికారులు తేల్చేశారు. అసలు వాటిని వెలికితీయడం కూడా సాధ్యం కావడంలేదు. శరీరభాగాలు ఊడి వచ్చేస్తున్న భయానక పరిస్థితి నెలకొంది. ఎక్కడిక్కడై అంత్యక్రియలు చేయాలని నిర్ణయించారు. శాస్త్రోక్తంగా కర్మకాండలు చేయడం కోసం 1,500 కిలోల నెయ్యి, 300 కిలోల గంధపు చెక్కలు, 21 క్వింటాళ్ల దేవదారు చెక్కలు, 4 క్వింటాళ్ల కర్పూరం సిద్ధం చేశారు.

మృతదేహాలను గుర్తించే అవకాశం లేకపోవడంతో ప్రతి శరీరం నుంచి కొన్ని అవశేషాలను, వాటిపై ఉన్న దుస్తులు, ఆభరణాల వంటివాటిని ప్యాకెట్లలో తీసి భద్రపరచాలని నిర్ణయించారు. తర్వాత వాటికి డీఎన్ఎ పరీక్షలు నిర్వహించి

బంధువులకు అప్పగించాలనేది ప్రణాళిక. ఇందుకోసం ఒక డీజిజీ ఆధ్వర్యంలో 35 మంది పోలీసులు, ఐదుగురు వైద్యులతో ఒక ప్రత్యేక బృందాన్ని ఏర్పాటు చేసినట్లు దేహ్రాడూన్ కలెక్టరు పురుషోత్తం తెలిపారు. తెలుగువ్యక్తి కావడంతో ఆయన ఆంధ్ర ప్రదేశ్ కు చెందిన బాధితులపై ప్రత్యేక శ్రద్ధ చూపిస్తూ వారికి కొండంత అండగా నిలుస్తున్నారు.

ప్రతికూల వాతావరణం కారణంగా బద్రీనాథ్ లో బాధితుల తరలింపు, సహాయక చర్యలు నిలిచిపోయాయి. మొత్తమ్మీద కనీ వినీ ఎరుగని ఈ ఘోర విపత్తులో 5,000 దాకా మరణించి ఉంటారని సహాయక చర్యల్లో పాల్గొంటున్న సిబ్బంది చెబుతున్నారు. కేదార్ నాథ్ ఆలయ పరిసరాల్లోనే 600 వరకు మృతదేహాలు మట్టిలో కూరుకుపోయి ఉండవచ్చని సహాయక చర్యల్లో పాలుపంచుకుంటున్న కేఎన్ పాండే అనే అధికారి పేర్కొన్నారు.

హార్ద్విల్ సెక్టార్, బద్రీనాథ్ లో ఇప్పటికీ 2,500 మందికిపైగా సహాయం కోసం ఎదురుచూస్తున్నారు. బద్రీనాథ్ నుంచి ఇప్పటిదాకా కేవలం 350 మందినే కాపాడామని, వాతావరణం అనుకూలించకపోవడంతో రెస్క్యూ కార్యక్రమాలు నిలిచిపోయాయని ఎయిర్ కమాండర్ రాజేష్ ఇస్సార్ తెలిపారు.

నలుగురికి పెట్టిన చేత్తో అర్థంపు..

యాత్రికులకు వంటలు చేసేందుకు వారితోపాటు హైదరాబాద్ ఉప్పల్ కు చెందిన వీరేందర్, దేవి దంపతులు వచ్చారు. వరదల కారణంగా కేడార్నాథ్ దిగువన గౌరీకుండ్ లో చిక్కుకుపోయారు. తెలుగు ఛానల్ తరపున వచ్చిన మహాంతి బృందాన్ని చూడగానే వారి దుఃఖం కట్టలు తెంచుకుంది. తమ ఊరివాళ్లే.. తమ ఆస్త్రీయులో కలిసినంత ఆనందం వేసింది వారికి.. తమ కష్టాలు వివరిస్తూ పెద్దపెట్టున రోదించారు.

ఇక్కడ ఒక్కక్షణం కూడా ఉండలేకపోతున్నామని.. ఇంకా ఎంత కాలం ఉండాలో తెలియడంలేదని భోరుమన్నారు. వారిని చూసి మిగతావారు కూడా దుఃఖం ఆపుకోలేకపోయారు. కొద్దిసేపటి వరకు యాత్రాసదన్ వారి రోదనలతో దద్దరిల్లింది. తమ వయసును కూడా మరచిపోయి.. పక్కనే పిల్లలు ఉన్నారనే ధ్యాస కూడా లేకుండా భోరున విలపించారు. అంత పెద్ద వయసులోని వ్యక్తులు.. అంతమంది ఒకేసారి రోదించడం చూస్తే మహాంతి బృందానికి చాలా బాధ వేసింది. మన అధికారుల మీద కోపం కూడా వచ్చింది.

ఈ సదన్ లో హైదరాబాద్ లోని బీహెచ్ఈఎల్ కు చెందిన 28 మంది తలదాచుకున్నారు. అందరూ యాభయ్యేళ్ల వయసు పైబడినవారే. కొందరికి మధుమేహం, రక్తపోటు వంటి సమస్యలు ఉన్నాయి. వాళ్లు తెచ్చుకున్న మందులు అయిపోయాయి.. తిండి తిప్పలు లేక.. నిద్ర సరిగా పట్టక.. ఇంటికి ఎప్పుడు

చేరుతామో తెలీక.. ఏ క్షణాన ఏమవుతుందో అనే భయం వారి మొహాల్లో కనిపిస్తోంది. ప్రైవేటు ట్రావెల్ ఏజెన్సీలు ఇలాంటి చాలామంది యాత్రికులను సరస్వతీ పుష్కరాలంటూ మభ్యపెట్టి తెచ్చి పుట్టి ముంచాయి. కొన్ని సంస్థల నిర్వాహకులైతే పత్తాలేరు.

అందరూ కాస్తో కూస్తో మంచి ఉన్నత మధ్యతరగతి కుటుంబాలకు చెందినవారే. తిండి కోసం చేయి చాచాల్సిన పరిస్థితి వారిని ఎక్కువగా వేధిస్తోంది. దేనికి లోటు లేకుండా బతికిన వాళ్ళ ఇప్పుడు పూట తిండి కోసం సత్రంలో పడిగాపులు కాయాల్సి వస్తోందని.. బిచ్చగాళ్ళలా దేబిరించాల్సి వస్తోందని కొందరు మహిళలు కన్నీళ్ళు పెట్టుకున్నారు.

తెలుగువాళ్ళ అనగానే చులకనగా చూస్తున్నారని, కనీసం హెలిపాడ్ దగ్గరకు కూడా వెళ్లనివ్వడంలేదని వారు వాపోయారు.

రోజూ తెల్లవారు జామున మూడు గంటలకు లేచి హెలిపాడ్ దగ్గరకు వెళ్లి క్యూలో నిల్చుంటున్నారు. ఎంతకూ తమ వంతు రాకపోయేసరికి సాయంత్రం ఆరు గంటలకు మళ్ళీ ఈసురోమంటూ సదన్ కు చేరుకోవడం వారికి నిత్యకృత్యంగా మారింది. మధ్యాహ్నం కూడా క్యూలో ఉండిపోవలసి రావడంతో భోజనం దొరకడంలేదు. తాము తెచ్చుకున్న డబ్బులు అయిపోయాయని.. రోజూ భోజనం కోసం యాత్రీసదన్ కు వెళ్లాలంటే సిగ్గుతో చితికిపోవలసి వస్తోందని ఓ పాఠశాల భవనంలో తలదాచుకున్న రాఘవులు ఆవేదన వ్యక్తం చేశారు. ఒకటి రెండు రోజులైతే ఎలాగో సర్దుకోగలిగామని.. ఇన్నిరోజుల నుంచి ఇతరులపై ఆధారపడాల్సి రావడంతో జీవితం మీద విరక్తి పుడుతోందన్న ఆయన ఆవేదన కళ్ళు చెమర్చేలా ఉంది.

పిల్లలు ఉన్నవారి పరిస్థితి దయనీయంగా ఉంది. బిస్కెట్ ప్యాకెట్ రూ. 100కు కొనాల్సి వస్తోందని.. చేతిలో చిల్లిగవ్వలేక యాతన పడుతున్నామని చెప్పారు. తమకు వెయ్యి రూపాయలిస్తే హెలికాప్టర్ లో ఎక్కించే ఏర్పాటు చేస్తామంటూ కొందరు పోలీసు సిబ్బంది అడుగుతున్నారని వాపోయారు,

ఆపరేషన్ సూర్య హోప్

ప్రపంచంలోనే అరుదైన రెస్క్యూ ఆపరేషన్

మన దేశానికి ఉత్పాతాలు కొత్త కాదు. తుపాన్లు, వరదలు, భూకంపాల వంటి ప్రకృతి వైపరీత్యాలు ఎన్నింటినో చూసింది. ప్రతిసారి సహాయక చర్యలు కూడా సాగుతుంటాయి. అయితే ఉత్తరాఖండ్ బీభత్సంలో సముద్రమట్టానికి వేల అడుగుల ఎత్తయిన ప్రాంతంలో పర్వత శిఖరాగ్రాల మీద ఇరుకు దారులు, లోతైన లోయలు ఉండే ప్రాంతంలో ఇంత భారీ స్థాయిలో సహాయక చర్యలు చేపట్టడం ఇదే తొలిసారి. మొత్తం 10,000 మందికి పైగా సిబ్బంది ఇందులో పాల్గొంటుండగా, వారిలో ఐదు వేలమంది సైన్యం, పారా మిలిటరీ బలగాలకు చెందినవారు ఉన్నారు.

ఏకంగా లక్షమంది బాధితులను శిఖరాగ్రాల నుంచి క్షేమంగా కిందకు తీసుకురావడం.. ప్రపంచంలోనే అతి అరుదైన రెస్క్యూ ఆపరేషన్. పదులకొద్దీ హెలికాప్టర్లు.. త్రివిధ దళాలు రంగంలోకి దిగాయి.

సైన్యం, వైమానికదళం, ఇండో-టిబెటన్ సరిహద్దు దళం (ఐటీబీపీ), సరిహద్దు రోడ్డు, రహదారుల విభాగం (బీఆర్ఓ) మెరుపు వేగంతో సహాయక చర్యలు చేపట్టాయి. 'ఆపరేషన్ సూర్య హోప్' అని పేరు పెట్టారు.

అత్యంత ప్రతికూల పరిస్థితుల్లో ప్రాణాలకు సైతం లెక్కచేయకుండా సైనికులు బాధితులను తరలిస్తున్నారు. రవాణా వ్యవస్థ దెబ్బతినడంతో తాళ్ల సాయంతో యాత్రికులను నదులు దాటించడం కత్తిమీద సాము. పుణ్యక్షేత్రాల దర్శనానికి వచ్చినవారిలో ఎక్కువమంది వృద్ధులు, యాభైఏళ్ల పైబడినవారు ముఖ్యంగా

మహిళలు ఉండడంతో వారిని తరలించడం సవాల్తో కూడిన పని.

వైమానిక దళం 43 విమానాలను, హెలికాప్టర్లను మోహరించింది. తక్షణ వైద్యసాయం అందించడం కోసం అత్యాధునికమైన సి-130జె సూపర్ హెయ్యులస్ విమానాన్ని రంగంలోకి దింపింది. బాధితులకు ఆహారం, ఔషధాలతోపాటు విమానాలకు ఇంధనం తెచ్చేందుకు ప్రపంచంలోనే అతి పెద్దదైన ఎంఐ-26 హెలికాప్టర్ను వినియోగిస్తోంది.

నౌకాదళం తరపున 45 బృందాలు పాలుపంచుకుంటున్నాయి. ఐటీబీపీ నుంచి మూడు వేలమంది సిబ్బంది పాల్గొంటుండగా, సరిహద్దు రహదారుల విభాగం పాడైన రోడ్లను చకచకా బాగు చేస్తోంది. జాతీయ విపత్తు నిర్వహణ సంస్థకు చెందిన 12 బృందాలు సహాయక చర్యల్లో చురుగ్గా పాల్గొంటున్నాయి.

అన్ని రాష్ట్రాలూ కలిసికట్టుగా..

ఎక్కడైనా తుపానో, భూకంపమో, లేక వరదలో వస్తే ఆ ప్రాంతం లేదా ఆ రాష్ట్రం మాత్రమే ప్రభావితమవుతుంది. ఉత్తరాఖండ్‌లో వరదల కారణంగా దాదాపు అన్ని రాష్ట్రాలూ ప్రభావితం కావడం విశేషం.

చార్‌ధామ్ యాత్ర కోసం దాదాపుగా అన్ని రాష్ట్రాల నుంచీ భక్తులు వచ్చి పర్వతాల్లో చిక్కుకుపోవడంతో ఈ విపత్తు ప్రభావం అన్ని రాష్ట్రాలపైనా పడింది. కేంద్రం, ఉత్తరాఖండ్ ప్రభుత్వంతోపాటు అన్నీ కలిసి పనిచేయాల్సి వస్తోంది.

అనేక రాష్ట్రాలు హెలికాప్టర్లతోపాటు సీనియర్ అధికారులతో కూడిన ప్రత్యేక బృందాలను పంపాయి. ఇక్కడి వాతావరణ పరిస్థితుల దృష్ట్యా సైనిక హెలికాప్టర్లనే వాడుతున్నారు.

చాలా రాష్ట్రాలు తమ వాహనాలను, వైద్య సిబ్బందిని నియమించాయి. బాధితులు దిగువ ప్రాంతాలకు చేరగానే వారికి అవసరమైన వైద్య సహాయం అందించి స్వస్థలాలకు తరలించే బాధ్యత చేపట్టాయి.

కొన్ని రాష్ట్రాలు ప్రత్యేక రైళ్లను, బస్సులను విమానాలను ఏర్పాటుచేసి బాధితులను తరలిస్తున్నాయి.

మారణకాండ

హిమాలయ సునామీ.. మృతులు పదివేలకు పైనే?

వరదల్లో మృత్యువాతపడినవారు ఎంతమంది? ప్రభుత్వం చెబుతున్నట్లు వారి సంఖ్య వెయ్యి లోపే ఉందా? లేదా అంచనాలకందని స్థాయిలో మరణాలు సంభవించాయా? దేశంలో ప్రజలందరినీ వేధిస్తున్న ప్రశ్నలివి! చనిపోయినవారు వెయ్యి కన్నా తక్కువే అని ఉత్తరాఖండ్ ప్రభుత్వం చెబుతుంటే.. ఆ రాష్ట్ర అసెంబ్లీ స్పీకర్ గోవింద్ సింగ్ కుంజ్వల్ మాత్రం మృతుల సంఖ్య 10 వేలకు పైనే ఉండొచ్చని స్పష్టం చేశారు.

మట్టి దిబ్బలు, బురదలో పెద్ద సంఖ్యలో మృతదేహాలు కూరుకుపోయి ఉన్నాయని చెప్పారు. ఆయా ప్రాంతాల్లో అంటువ్యాధులు వ్యాపించకుండా ప్రభుత్వం తక్షణమే చర్యలు చేపట్టాలని సూచించారు.

కనీవినీ ఎరుగని ఈ విపత్తును 'హిమాలయ సునామీ'గా అభివర్ణించారు ఉత్తరాఖండ్ ముఖ్యమంత్రి విజయ్ బహుగుణ. మట్టి దిబ్బలు, కొండ చరియల తొలగింపు తర్వాతే ఎందరు మరణించారన్న అంశంపై ఓ అంచనాకు రాగలమని ప్రకటించారు. ప్రస్తుతానికైతే వెయ్యి మంది వరకు చనిపోయి ఉండవచ్చని సహాయక

చర్యల్లో పాలుపంచుకుంటున్న జాతీయ విపత్తు నిర్వహణ ప్రాధికార సంస్థ (ఎన్డీఎంఏ) లెక్క మరోలా ఉంది. ఇప్పటి వరకు మృతుల సంఖ్య 580 మాత్రమేనని తెలిపింది. ఆచూకీ లేని వారి సంఖ్య 3,000 దాకా ఉందని ప్రభుత్వ ప్రధాన కార్యదర్శి సుభాష్ కుమార్ తెలిపారు.

1,04,095 మంది తరలింపు..

వరదలు మొదలయ్యాక జూన్ 21 తేదీ నాటికి 1.05 లక్షల మందిని పర్యటాల మీద ఉంచి కిందకు తరలించినట్లు కేంద్ర హోంమంత్రి సుశీల్ కుమార్ శిందే చెప్పారు. 1,04,095 మందిని కాపాడినట్లు 'జాతీయ విపత్తు నిర్వహణ ప్రాధికార సంస్థ' వైస్ చైర్మన్ మర్రి శశిధర్ రెడ్డి తెలిపారు. వాతావరణం అనుకూలించగానే బద్రినాథ్ కు పంపేందుకు 14 హెలికాప్టర్లను సిద్ధంగా ఉంచామని ఆర్మీ అధికారులు చెప్పారు. హార్నిల్-గంగోత్రి ప్రాంతంలో బాధితులను పూర్తిస్థాయిలో తరలించే అవకాశం ఉందన్నారు. తిండి గింజలకు కొరత ఏర్పడిన గ్రామాలకు 40 చాపర్ల ద్వారా ఆహార సామగ్రిని అందజేస్తున్నారు.

(వరద విలయానికి 5,700 మందికి పైగా చనిపోయారని, వారిలో 934 మంది స్థానికులని 2013 జూలై 16న ప్రభుత్వం ప్రకటించింది.

దేవాలయ పరిసరాల్లో శిథిలాలను తొలగిస్తుండగా 703 అస్థిపంజరాలు దొరికాయి. 2013లో 545, 2014లో 63, 2015లో 3, 2016లో 60, 2017లో 7, 2018లో 21 కంకాళాలు దొరికినట్లు ప్రభుత్వం హైకోర్టుకు వెల్లడించింది.)

‘తలచెడిన’ గ్రామం

ఆ ఊరి పేరు దేవాలి-భనిగ్రామ్.. రుద్రప్రయాగ్ జిల్లాలోని ఓ చిన్ని గ్రామం. పర్యవం వాలులో ఉండే ఈ ఊరిలో 248 ఇళ్లు ఉంటాయి. జనాభా 1,200.

ఆ ఊరి విషాదగాథ గురించి తెలియకుండానే మహంతి బృందం అక్కడ అడుగుపెట్టింది. వారి కథ తెలిశాక వారి హృదయాలు బరువెక్కిపోయాయి. ఏదైనా ప్రకృతి వైపరీత్యం ఏర్పడితే దాని పర్యవసానాలు ఇన్ని రకాలుగా.. ఇంత విషాదంగా ఉంటుందా.. అనిపించింది.

ఒక న్యూస్ ఛానల్ తరపున ఆ ఊళ్లో మొదటిసారిగా అడుగుపెట్టింది మహంతి బృందమే. అందులోనూ తెలుగు ఛానల్ కావడం వారిని ఆశ్చర్యానికి గురిచేసింది. ఎన్నో ఏళ్లుగా తాము తరచూ ఇలాంటి విపత్తుల బారిన పడుతున్నా ఈ దేశం తమను పట్టించుకోలేదని.. ఇప్పుడు ఇతర రాష్ట్రాల వారు కూడా ఇక్కడ విపత్తులో చిక్కుకున్నందు వల్లే దేశవ్యాప్తంగా ఉన్న న్యూస్ ఛానల్స్ అన్నీ ఉత్తరాఖండ్లో వాలిపోయాయని వారు నిష్కారమాడారు.

వారి మాటల్లో ఎంతో ఆవేదన ధ్వనించింది. అది వాస్తవం కూడా!

ఆ ఊరి కథ వినేసరికి మహంతి బృందంలోని అందరి హృదయాలు బరువెక్కిపోయాయి.. వ్యవసాయం, పశువుల పెంపకంతో పాటు చార్డామ్ యాత్ర సమయంలో సమీపంలోని కేదార్నాథ్లో యాత్రికులకు సౌకర్యాల కల్పన, చిన్న చిన్న వ్యాపారాలతో జీవనం గుడుపుతుంటారు.

2013 జూన్ 16 ఆ ఊరికి ఘోర విషాదాన్ని మిగిల్చింది. వరదల్లో ఏకంగా 57 మంది పురుషుల జాడ తెలియకుండా పోయింది. ఇన్ని రోజులైనా వారి నుంచి ఎలాంటి సమాచారం లేదు. బంధువులు, కుటుంబ సభ్యులు చుట్టుపక్కల ప్రాంతాల్లో వెతకడానికి ప్రయత్నించినా ఫలితంలేదు. వారంతా మరణించి ఉంటారనే ఆందోళన వ్యక్తమవుతోంది.

భర్తల జాడ తెలియక అల్లాడిపోతున్న మహిళలంతా దాదాపు ముప్పై, నలభైమంది ఊరి మధ్యలోకి చేరి విషణ్ణు వదనాలతో కూర్చుని ఉన్నారు. వారి కంటి చెమ్మ ఆరడంలేదు.. గాజు కళ్లతో నిర్లిప్తంగా శూన్యంలోకి చూస్తున్నారు.

తల్లుల పక్కనే చేరిన చిన్న పిల్లలు తాము కోల్పోయింది ఏమిటో కూడా తెలియని వయసులో అమ్మ ఒడిలో ఆడుకుంటున్నారు. ఎప్పుడూ లేనిది తమ ఊళ్లోకి వచ్చిన టీవీ వ్యానును, పెద్ద పెద్ద కెమెరాలను కళ్లు ఇంతంత చేసుకుని విచిత్రంగా చూస్తున్నారు.

ఆ ఊరంతా నిశ్శబ్దంగా ఉంది. ఆ నిశ్శబ్దం వెనుక కొండంత విషాదం! అవును ఇప్పుడు వారి భవిష్యత్తు శూన్యం.

వారిలో 50 ఏళ్ల నుంచి 20 ఏళ్ల వరకు వివిధ వయసులవారు ఉన్నారు. ఆరేళ్ల క్రితం పెళ్లయిన ధనితాదేవి వయసు 22 ఏళ్లు. భర్త పరిస్థితి ఏమైనా అయితే ముగ్గురు పిల్లలతో ఎలా బతకాలనే బెంగ ఆమెను కుంగదీస్తోంది. ఆ ఊహ వస్తే చాలు ఆమె గుండె కొట్టుకునే వేగం పెరుగుతోంది. చూపులు బేలగా కిందకు వారిపోతున్నాయి.

‘రేపు సోమవారం సంతకు వెళ్లి కొత్త బట్టలు తీసుకుందాం’ అంటూ నాలుగు రోజుల క్రితం భర్త చెప్పిన మాటలే గుర్తుకొస్తున్నాయి.

ఇప్పుడు అతడు ఎక్కడ ఉన్నాడో.. ఎలా ఉన్నాడో తలంచుకుంటేనే ఆమెకు దుఃఖం పొంగుకు వస్తోంది. కళ్లు మేఘాల్లా వర్షిస్తున్నాయి.

ఆ ఊళ్లో ఎక్కువ మంది బ్రాహ్మణ వర్గానికి చెందినవారు. మగవాళ్లంతా 50 కిలోమీటర్ల దూరంలోని కేడార్నాథ్ లో వైదిక కార్యక్రమాల్లో పాల్గొంటారు. వరదల తర్వాత వారి ఆచూకీ తెలియలేదు. వారంతా మృత్యువాత పడినట్లు ప్రభుత్వం నిర్ధారించింది. అదృశ్యమైన 57 మందిలోనూ 34 మంది పెళ్లయినవారు కావడంతో వారి భార్యలు సంప్రదాయం ప్రకారం వితంతువులుగా మిగిలారు.

ఒకే ఊరికి చెందిన అంతమంది మహిళలు ఒకేసారి వితంతువులుగా మారిపోవడం విషాదకరం. నేషనల్ మీడియా ఆ గ్రామానికి పెట్టిన పేరు ‘విలేజ్ ఆఫ్ విడోస్’. చాలామందికి ఒకరిద్దరు పిల్లలు ఉన్నారు. మగతోడు లేకుండా కుటుంబ భారాన్ని మోయడమెలా.. పిల్లలను పెంచి ప్రయోజకులను చేసేది ఎలా అనేది ఇప్పుడు వారందరి ముందు ఉన్న పెద్ద ప్రశ్న.

ఆ ఊరు చూడ్డానికి చాలా అందంగా ఉంటుంది. కొండ వాలులో పచ్చటి చెట్లు, కాంటూరు సాగు మధ్య హాయిగా అనిపిస్తుంది. చుట్టూ కొండలు, అడవులు హిమాలయాల్లోని ఇలాంటి ఊర్లు చూడ్డానికి ప్రశాంతంగా అందంగా కనిపిస్తుంటాయి, కానీ, అప్పుడప్పుడు చిరుతలు, ఎలుగుబంట్ల వంటి అడవి జంతువుల బెడద ఎక్కువ. ప్రకృతి వైపరీత్యాల సంగతి చెప్పనక్కరలేదు.

వీరి విషయం తెలిసి స్వచ్ఛంద సంస్థలు కొంత మందినైనా మార్చాలని.. మళ్లీ పెళ్లి చేసుకునేలా ప్రోత్సహించాలని.. ఉపాధి అవకాశాలు కల్పించాలని నడుంకట్టాయి. కానీ ఊరి కట్టుబాట్లను అనుసరించి ఎవరూ ముందుకురాలేదు.

‘సులభ్ కాంప్లెక్స్’ల వ్యవస్థాపకుడు బిందేశ్వర్ పాఠక్ నెలకు రూ. 1,000 వారికి సాయం కింద అందజేస్తున్నారు. చుట్టుపక్కల మరో ఐదు గ్రామాలతో కలిపి ఇలాంటివారికి ఉపాధి అవకాశాలు కల్పించడానికి నడుంకట్టారు.

కొండలో క్రూరత్వం

రుద్రుడు తనకరులకు అభివతా?

గోపాల్ ప్రజాపతి.. మధ్యప్రదేశ్ లోని షాజహాన్ పుర్ కు చెందినవాడు. 50 ఏళ్ల వయసు. 40 మంది బంధుమిత్రులతో కేడార్ నాథ్ దర్శనానికి వచ్చారు.

జూన్ 15న వాళ్లంతా కేడార్ వ్యాలీలో ఉండగా జీవితంలో కనీవినీ ఎరుగని పీడకల మొదలైంది.

16వ తేదీ సాయంత్రం వరదలు ముంచెత్తాయి. పర్వత శిఖరాల మీది నుంచి బండరాళ్లు దొర్లిపడటం మొదలుకాగానే అతడి వెంట ఉన్నవాళ్లు ఒక్కసారిగా చెల్లాచెదురైపోయారు.

మొత్తం 40 మందిలోనూ కొద్దిమందే అతడి వెంట ఉన్నారు. అటూ ఇటూ చెదిరిపోతున్నవారిని గట్టిగా అరచి, కేకలు వేసి పిలిచినా వినిపించే పరిస్థితి లేదు. కొండల మీది నుంచి భయంకరమైన శబ్దం.. వరదనీటి ప్రవాహపు హోరు!

చురుగ్గా పరుగుతీసే ఓపిక ఉన్నవారంతా తమ ప్రాణాలు రక్షించుకోవడం కోసం తలో దిక్కు పారిపోయారు.

ప్రజాపతితోపాటు మిగిలింది 15 మంది. వారిలో కొందరైతే అడుగుతీసి అడుగువేసే పరిస్థితి లేని వృద్ధులు, అనారోగ్యంతో బాధపడుతున్నవారే.

ఒక్క క్షణం అతడికి ఏం చేయాలో అర్థం కాలేదు. అటువైపు చూస్తే వరద ముంచుకొచ్చేస్తోంది. మిగిలిన కొద్దిమందినీ పర్వతం వైపు తీసుకుని వెళ్తుండగానే వారిలో ఇద్దరు వృద్ధ మహిళలు ప్రవాహ వేగానికి కొట్టుకుపోయారు.

నోట మాట రాలేదు అతడికి. షాక్ తో గట్టిగా వేసిన కేక గొంతులోనే ఉండిపోయింది. కళ్లు పెద్దవై.. నోరు తెరుచుకుని చూస్తూ ఉండిపోయాడు.

తేరుకున్నాక క్షణం ఆలస్యం చేయకుండా మిగిలినవారిని దాదాపుగా లాక్కుని వెళ్తున్నట్లుగా పర్వత పాదాల చెంతకు చేర్చాడు.

ఒకరి చేయి మరొకరు పట్టుకుని నడవమని.. ఒకరికొకరు దన్నుగా నిల్చేమని చెప్పాడు.. నడవడానికి ఇబ్బంది పడుతున్నవారిని మెల్లగా ఒక్కొక్కరినీ పొదివి పట్టుకుని లేపి దాదాపుగా భుజాల మీదకు ఎత్తుకున్నట్లుగా మోసుకుంటూ వేగంగా కొండ పైకి ఎక్కడం మొదలుపెట్టాడు.

బురదలో కాళ్లు జారిపోతున్నా లెక్కచేయలేదు. నమ్మి తన వెంట వచ్చినవారిని ఎలాగైనా కాపాడాలనేదే అతడి లక్ష్యం.

రెండు నిమిషాల్లో కాస్త ఎత్తయిన ప్రదేశానికి ఒకరిని చేర్చి.. మళ్లీ దాదాపు పరుగు పెడుతున్నట్లుగా కిందకు వచ్చి మరొకరిని అమాంతం లేపి భుజానికి ఎత్తుకున్నాడు. అలా ఒకరి తర్వాత మరొకరుగా 11 మందినీ ఎత్తయిన బండల మీదకు చేర్చేసరికి ప్రాణాలు కళ్లలోకి వచ్చాయి.

ఎగశ్వాసతో రొప్పుతున్నాడు. కాళ్లు వణికిపోతున్నాయి. సరిగా నిల్చేలేకపోతుండగా ఒక పెద్దాయన భుజం మీద చెయ్యి వేశాడు. అదొక ఆత్మీయ స్పర్శ..

ఆ స్పర్శలో కొండంత కృతజ్ఞతా భావం.. 'తొందరపడకు బేటా... అంతా మంచే జరుగుతుంది' అన్నాడాయన దీవిస్తున్నట్లు. ఆ మాటల్లో ఎంతో భరోసా.

ఆ రాత్రి ఒకరినొకరు పట్టుకుని నాలుగు అడుగులు పైకి వేద్దామని చూశారు. కానీ, బాగా జారుగా ఉండడం.. కొండ నిట్టనిలువునా ఉండటంతో ఎటూ కదిలే పరిస్థితి కనిపించలేదు.

వర్షం పడుతూనే ఉంది. వృద్ధులంతా తడిసిపోతున్నారు.. చలికి వణికిపోతున్నారు. దాదాపుగా ఒకరిని ఒకరు పొదుపుకుని కూర్చున్నారు.

నేలంతా బురద.

మబ్బుల్ని చీల్చుకుంటూ తూర్పు నుంచి వెలుగురేఖలు భూమిని సోకేసరికి ఒక యుగం గడిచినట్లు అనిపించింది.

ఐదారుగురు రాత్రంతా చలికి ముణగదీసుకుపోవడంతో పైకి

లేవలేకపోతున్నారు. ఒంటి మీద బట్టలు తప్ప ఏమీ మిగల్గేదు. దూరంగా కేదార్నాథ్ వ్యాలీ కనిపిస్తోంది. రాత్రి విధ్వంసానికి దాదాపు కుడివైపు ఉన్న సత్రాలు, భవనాలు నేలకొరిగిపోయాయి. పక్కనే మండాకిని ఉద్భృతంగా ప్రవహిస్తోంది.

రాత్రంతా శిథిలాల మధ్యనే జాగారం చేసిన మరికొందరు తెల్లవారుతుండగానే కొండపైకి దారి వెతుక్కుంటూ రావడం కనిపించింది.

నడవలేని మనుషులను ఎటు తీసుకువెళ్లాలో.. ఒడ్డుకు ఎలా చేర్చాలో అర్థం కావడంలేదు ప్రజాపతికి.

ఒక వృద్ధురాలు మరీ వణికిపోతోంది. ఆమె పరిస్థితి అస్సలు బాగోలేదని అర్థమవుతోంది. వర్షంలో ఇంకా తడవడం మంచిది కాదనిపించింది.

ఎక్కడైనా ఏ చెట్టు నీడైనా.. కనీసం కొండవాలులో చిన్నపాటి తొర్రలాంటిది కనిపించినా అక్కడకు చేరడం మంచిదని తోస్తోంది.

వాళ్లందరినీ కాస్త చదునుగా ఉన్నచోట కూర్చోబెట్టి తాను ఒక్కడే కొంచెం ముందుకు వెళ్లి చూసి వస్తానని బయలుదేరాడు.

మరో ఇద్దరు తోడు వస్తామన్నారు.

అంతూదరిలేని పర్వతాగ్రాన్ని శోధిస్తూ శిఖరారోహణకు బయలుదేరిన పర్వతారోహకుల్లా ఒట్టి చేతులతో బయలుదేరారు.

దారి ఎటు వెళ్తుందో తెలియడంలేదు. ఎంత నడిచినా తరగడంలేదు. కిందకు చూస్తే కళ్లు తిరిగేలా ఉన్నాయి. ఎంత తలెత్తి పైకి చూసినా చెట్లు, మొక్కలు తప్ప కొండ చివర ఎక్కడా కనిపించడంలేదు. హిమాలయాల్లో సంజీవని పర్వతం కోసం

అంజనేయుడి వెతుకులాట గుర్తొచ్చింది.

దాదాపు రెండు మూడు గంటల సేపు తిరిగేసరికి ఒక కాలి బాట లాంటిది కనిపించింది. బహుశ దగ్గరలో ఏదైనా గ్రామం ఉండి ఉండవచ్చని తోచింది.

జీవితం మీద మళ్ళీ ఆశలు చిగురించిన క్షణమది.

మెల్లగా వచ్చినదారిని వెతుక్కుంటూ కిందకు బయలుదేరారు. నిట్టనిలువునా ఉన్న పర్వతాన్ని అధిరోహించడం ఎంత కష్టమో కిందకు దిగడం మరింత కష్టమని అర్థమైంది. కాళ్ళు తేలిపోతున్నాయి.

దారిలో ఓ చెట్టు కింద మనిషి కూర్చున్నట్లున్నాడు. దగ్గరకు వెళ్లారు.. జనావాసాల గురించిన సమాచారం తెలుస్తుందేమోనని ఆశ!

వీరు వస్తున్నట్లు అలికిడైనా కదలకుండా, మెదలకుండా కూర్చున్న అతడిని చూస్తే ఏదో అనుమానం వేసింది. దగ్గరకు వెళ్లి చూసేసరికి అనుమానం నిజమైంది. 60 ఏళ్ల వయసు ఉండొచ్చు అతడికి. గడ్డం పెరిగి ముఖం ముడుతలు తేలి ఉంది. ఆకలితో.. అలసటతో ముందుకు సాగలేక చెట్టు మొదట్లో చేరబడిన అతడు అలాగే శాశ్వత నిద్రలోకి వెళ్లిపోయాడు.

పర్వతాల మీదకు వెళ్లే కొద్దీ గాలిలో ఆక్సిజన్ శాతం తగ్గిపోతుంది. అందుకే నాలుగు అడుగులు వేస్తే చాలు అలసట అనిపిస్తుంది. అప్పటికే ఏ అనారోగ్యంతో ఉన్నాడో పాపం.. వరద నుంచి తప్పించుకోడానికి గబగబా గుట్టలు ఎక్కుతూ వచ్చాడేమో.. ఊపిరి అందక ఎగశ్వాసతో చెట్టుకు చేరబడి అలాగే కన్నుమూసి ఉంటాడేమో అనుకున్నారు వాళ్ళు.

ఎవరూ లేకుండా ఒక్కడే వచ్చి ఉంటాడా? లేక అతడు తుదిశ్వాస విడవడంతో మిగతావాళ్ళు వదిలిపెట్టి వెళ్లిపోయి ఉంటారా? అన్నీ జవాబులేని ప్రశ్నలే! ఈ ఉత్పాతం మనుషుల్ని చంపేయడమే కాదు.. మానవత్వాన్ని కూడా చంపేస్తుందేమో! హిమశిఖరాలు సౌందర్యాన్ని కడిగేసుకుని క్రూరత్వం ముసుగు వేసుకున్నట్లు కనిపిస్తోంది. గట్టిగా నిట్టూర్చి తిరిగి బయలుదేరారు..

మరో రెండు గంటలు తిప్పలు పడేసరికి తమ బృందం ఉన్న చోటికి చేరుకోగలిగారు. అప్పటికి మధ్యాహ్నం దాటిపోతోంది. కడుపులో ఆకలి నకనకలాడుతోంది.

మొత్తం 15 మందిలో ఐదారుగురికి రక్తపోటు, మధుమేహం వంటివి ఉన్నాయి. మందులు లేక బాగా నీరసించిపోయారు. ఒకరిద్దరు మాట్లాడలేకపోతున్నారు.

కాకపోతే ఉదయం నుంచి విశ్రాంతిగా కూర్చుని ఉండడంతో నాలుగు అడుగులు వేసే సత్తువ చేకూరింది.

మెల్లగా పైకి దారి చేసుకుంటూ వెళ్దామని ప్రజాపతి అనేసరికి అందరూ అంగీకరించారు.

నడవలేకుండా ఉన్న వృద్ధురాలిని సత్తువ ఉన్న ముగ్గురు వంతులవారీగా భుజాన మోసుకుని వెళ్లడం మంచిదని అనుకున్నారు. ముందు ప్రజాపతి ఆమెను ఎత్తుకుని దారితీస్తుండగా మిగతావారంతా అనుసరిస్తున్నారు.

అడుగు తీసి అడుగు వేయడానికి రెండు నిమిషాలు ఆగాల్సి వస్తోంది. సాయంత్రం అయ్యేసరికి ఇంకో పాతిక అడుగుల పైకి చేరారు. వృద్ధురాలి పరిస్థితి బాగోలేదు. ఒకచోట కూర్చోబెట్టి ఆమె తల తడవకుండా ఒళ్లో పెట్టుకుని కూర్చున్నాడు ప్రజాపతి.

తన తల్లి జ్ఞప్తికొచ్చింది. ఏనాడూ ఆమెకు ఇలా సేవ చేసిందే లేదని గుర్తుకొచ్చి సిగ్గునిపించింది. తమ ఆచూకీ కోసం ఆమె ఎంతగా తల్లిడిల్లుతుందో తలంచుకుంటే మనసంతా దిగులు ఆవరించింది.

మెల్లగా చీకట్లు ముసురుకున్నాయి. కొండమీది చెట్లు కొరివి దెయ్యాల్లా కనిపిస్తున్నాయి. చినుకుల నుంచి తలదాచుకునే చోటు దొరకలేదు. మబ్బులు కురవడంలేదు.. చినుకులు పడుతున్నట్లే కనిపించడంలేదు. నల్లబడి.. చల్లబడిన మబ్బులు వాటికవే నీరైపోతున్నాయేమో..

చెట్ల ఆకుల మీది నుంచి చుక్కలు చుక్కలుగా రాలుతూనే ఉన్నాయి. సున్నా

డిగ్రీ ఉష్ణోగ్రత దగ్గర వర్షం పడితే ఎలా ఉంటుందో జీవితంలో మొదటిసారి వారికి అనుభవంలోకి వస్తోంది. నిండుగా వేసుకున్న స్వెటర్లు, మంకీ టోపీలు ఇవేవీ చలిని ఆపకపోగా గజగజ వణికిపోతున్నారు. కాళ్లు కొంకర్లు పోతున్నాయి.. చేతులు చెప్పిన మాట వినడంలేదు.. వర్షంలో 50 మీటర్ల దూరానికి మించి ఏమీ కనపడడంలేదు.

వృద్ధురాలి పరిస్థితి మరింత విషమించింది. చలికి వణికిపోతోంది. ప్రజాపతి తన ఒళ్లోనే పడుకోబెట్టుకున్నాడు. తన ఒంటి వేడి ఆమెకు కాస్త ఉపశమనం కలిగిస్తే అదే చాలు అనుకున్నాడు. మొహం మీద చినుకులు పడకుండా ముందుకు ఒంగి కూర్చున్నాడు. ఎక్కువసేపు అదే పొజిషన్ లో కూర్చోవడంతో నడుంలోంచి నొప్పి మెడ వరకు పాకుతోంది.

బలహీనంగా కొట్టుకుంటున్న ఆమె గుండె 'మరో మజిలీ' కోసం వెతుక్కుంటుందేమో.. ఆ రాత్రి కాశరాత్రిలా ఉంది!

తెల్లవారేసరికి వారి అనుమానం నిజమైంది. ఆమె శాశ్వత నిద్రలోకి జారిపోయింది. ఈ కేదారేశ్వరుడి దర్శనం కోసం వయసును, అనారోగ్యాన్ని కూడా లెక్కచేయకుండా వచ్చిందో ఆ రుద్రుడు.. కాలనేత్రుడి కొండ మీదనే ఆమెకు 'మోక్షం' సిద్ధించిందా! ఆమె పరిస్థితి చూసి మిగతావాళ్లలో భయం. గుండెల్లోంచి మొదలైన భయం కళ్లలోంచి బయటకు తొంగి చూస్తోంది. ముఖాలు పూర్తిగా కళతవ్పాయి.

ఆమె మృతదేహాన్ని ఏం చేయాలి? ఎక్కడైనా గొయ్యి తీసి పూడ్చడానికైనా వీల్లేని కొండ ప్రాంతం. చాలాసేపు తర్జనభర్జన పడ్డాక ఆమెను ఓ చెట్టుకు ఆన్చి పడుకోబెట్టి ముందుకు సాగిపోవడానికి సిద్ధమయ్యారు.

ముందురోజు చెట్టుకు అనుకుని ఉన్న శవాన్ని చూసి మానవత్వం నశించిపోయిందని అనుకున్నది తామేనా? అని తలంచుకుంటే నవ్వు కాదు ఏడుపు తన్నుకొస్తోంది.

ఏదైనా వస్త్రం కప్పుదామన్నా ఎవరిదగ్గరా లేకపోవడం విషాదకరం..

చివరకు ఆమె చీర చెంగునే మొహం మీద కప్పి ప్రకృతి శక్తులకు ఆమె దేహాన్ని వదిలిపెట్టి ముందుకు సాగిపోయారు.

శ్మశానంలో అంత్యక్రియలు పూర్తిచేసి వెళ్తూ వెనక్కు తిరిగి చూడకూడదంటారు పెద్దలు! కానీ, ఎందుకో ఆమెను చూడకుండా ఉండలేకపోయారు వాళ్లు. కనుచూపు మేర కనిపించే వరకు వెనక్కు ఆగి ఆగి చూస్తూనే ఉన్నారు. రాత్రంతా యమయాతన పడిన ఆ వృద్ధురాలు ప్రకృతి ఒడిలో ప్రశాంతంగా నిద్రపోతున్నట్లు ఉంది. ఆ

దేవదేవుడికి కృతజ్ఞతలు చెబుతున్నట్లు.. కేదార మందిరం వైపు చూస్తున్నట్లు ఉంది!

మధ్యాహ్నం అయ్యేసరికి కొండ సగం దూరానికి చేరుకున్నారు.

కాసేపటికి దూరంగా ఎవరో వస్తున్నట్లు అలికిడి. ఎవరో తమలాగే వరద నుంచి తప్పించుకుని ప్రాణాలు కాపాడుకోడానికి పర్వతాన్ని ఎక్కుతున్నారేమో అనుకున్నారు. వాళ్ల మొహాలు చూస్తే అలా కనిపించలేదు.

వేషధారణను బట్టి యాత్రికుల్లా లేరు. హోటళ్లు, సత్రాల్లో పనివాళ్లలా కనిపించారు.

దగ్గరకు వస్తూనే చేతుల్లోంచి కత్తుల్లాంటివి తీశారు. తళతళా మెరవకపోయినా పదునుతేలి కనిపిస్తున్నాయి. వాటిలో చెట్ల మొదళ్లు నరికే కత్తులు రెండు ఉన్నాయి. మరొకటి తుప్పుపట్టిన ఇనుప రాడ్డు.

వారి చర్యను చూస్తూనే హతాశులయ్యారు అంతా. దోపిడికి సిద్ధమై వచ్చారని అర్థమవుతోంది.

తమ దగ్గర ఏమీ లేవని.. కట్టుబట్టలతో వరదల్లోంచి బయటపడ్డామని చెప్పడానికి ప్రయత్నించారు. నమ్మలేనట్లు చూశారు. కత్తులు పైకెత్తి బెదిరించారు. కొండమీంచి లోయలోకి తోసేస్తామని ఒకరి పీక పట్టుకుని కటువుగా చెప్పారు.

అప్పటికే ఇద్దరు వృద్ధులు బావురుమని ఏడుస్తున్నారు.

రుద్రుడి కొండపై ఇంతటి దారుణమా? ఆ మహాదేవుడి దర్శనం కోసం.. స్మరణం కోసం ఎన్నో కష్టాలుపడి ఇంత దూరం వస్తే ఏమయ్యా బోళా శంకరుడా.. నీ భక్తులకు నువ్వు ఇచ్చే బహుమతి ఇదా? ప్రాణాలు కబళించి.. చోరులపాలు చేసి.. భక్తవశంకరుడైన శంకరుడేనా ఇలా చేసేది అనిపించింది.

ఆ మధ్య ఇంట్లో రుద్రాభిషేకం చేసుకున్నప్పుడు అయ్యవారు రుద్రం చదువుతూ అర్థం చెప్పినప్పుడు ఏమిటో అనుకున్నాడు కానీ, ఇప్పుడు అర్థమైంది..

“నమో నిషంగిణ ఇషుధిమతే తస్మరాణాం పతయే

నమో నమో వంచతే పరివంచతే స్తాయూనాం పతయే

నమో నమో నిచేరవే పరిచరాయారణ్యానాం పతయే

నమో నమః సృకావిభ్యో జిఘాగ్మద్భ్యో ముష్ణతాం పతయే..”

“అమ్మలపొది, ధనుస్సును ధరించేవాడు.. తస్మరులకు అధిపతి, మోసం చేసేవాళ్లు, మోసగాళ్లకు అధిపతి.. అడవులను దోచుకునేవారికి అధిపతి.. నిశాచరులు, హంతకులకు అధిపతి.. అయిన ఆ రుద్రుడికి నమస్కారం.”

..ఇలా సాగిపోతుంది 'రుద్రం'!

అంటే ఇలాంటి మోసగాళ్లు, దోపిడీ దొంగలకు అధిపతివా నువ్వు?

మరి ఎందుకయ్యా భక్తవత్సలుడు.. భక్తవశంకరుడు అని బిరుదులు నీకు? అవున్నే.. వాళ్లు కూడా భక్తులే అయ్యుంటారు నీకు. దోపిడీ సొత్తులో సగం నీకు ఇస్తారేమో! అదోరకమైన విరక్తితో కూడిన ఆలోచనలు ప్రజాపతి బుర్రనిండా.

చేసేదేం లేక అందరి దగ్గరా జేబులన్నీ వెతికితే.. పాతికవేల రూపాయలు వరకు పోగయ్యాయి. అవి వాళ్లకు సమర్పించుకుని బతుకు జీవుడా అనుకుని బయటపడ్డారు. మరో నాలుగు రోజులకు గౌరీకుండ్ ప్రాంతానికి చేరారు.

దారిలో ఎదురైన టీవీ ఛానల్ రిపోర్టర్లకు ఈ విషయాలన్నీ వివరిస్తుంటే అతడి గొంతు బొంగురుపోయింది.

మనుషులు ఇంత నీచంగా.. ఇంత క్రూరంగా మారిపోయినప్పుడు ప్రకృతి వికృతరూపం దాల్చి మనుషుల్ని తనలో కలిపేసుకోవడంలో తప్పేముంది? అంటున్నప్పుడు అతడి కళ్లలోంచి నీళ్లు బొటబొటా రాలాయి.

అయ్యో.. పాపం

మతి స్థిమితం కోల్పోయిన సాఫ్ట్‌వేర్ ఇంజనీరు

అలీగఢ్‌కు చెందిన పాతికేళ్ల యువకుడు విశాల్.. సాఫ్ట్‌వేర్ ఉద్యోగి.

నోయిడాలోని పెద్ద కంపెనీలో చక్కటి ఉద్యోగం.. ఎయిర్ కండిషన్డ్ భవనంలో పని. ఆకర్షణీయమైన దుస్తులు.. ఉజ్వలమైన భవిష్యత్తు..

కానీ, ఇప్పుడు రుద్రప్రయాగ్‌లోని బస్ స్టాండ్ వద్ద ఉన్న అతడిని చూస్తే అలా కనిపించడు. నీలిరంగు టీ షర్ట్ మురికిపట్టి దుర్వాసన వెదజల్లుతోంది. ఖాకీ ప్యాంటు మట్టిపట్టిపోయింది. మొహం పీక్కుపోయి, గడ్డం పెరిగి ఉంది..

కొన్ని నెలలపాటు అలాంటి దుర్భరమైన పరిస్థితుల్లోనే కాలం వెళ్లదీశాడు.

చుట్టూ అపరిశుభ్రమైన వాతావరణం.. చిత్తు కాగితాలు, చెత్తాచెదారం.. పారేసిన మంచినీళ్ల సీసాలు.. పాచిపోయిన ఆహార పదార్థాల మధ్య కటిక నేలపై పడుకునేవాడు. తిండి, నిద్ర మానేశాడు.. పది కేజీల బరువు తగ్గాడు.

కేడార్ నాథ్, బద్రీనాథ్ తదితర ప్రాంతాల్లో చిక్కుకున్న బాధితులను తీసుకుని వచ్చే ప్రతి వాహనం దగ్గరకు పరిగెత్తడం.. ఆత్రంగా లోపలికి తొంగి చూడటం.. నిరాశతో వెనుతిరగడం.. బస్ స్టాండ్‌లోని పబ్లిక్ స్క్రీన్ పై ప్రసారమయ్యే వార్తా ఛానల్స్ ను చూడడం.. వచ్చేపోయే వాహనాలను పర్యవేక్షించడం..

ఒక్కోసారి గట్టిగా జుట్టు పీక్కుని.. గుండెలు బాదుకుంటూ నేల మీద పడి దొర్లుతూ ఏడ్చేవాడు. పక్కనుంచి పదులకొద్దీ వాహనాలు వెళ్తున్నా ఎంతోమంది రాకపోకలు సాగిస్తున్నా ఎవరూ అతడిని పట్టించుకునేవారు కాదు.

జూన్ 20 నుంచి అదే పని.

ఒక్కసారి రోజంతా నిలువు కాళ్ల మీద ఎదురుచూస్తూ ఉండేవాడు.

కేడార్నాథ్ యాత్రకు వెళ్లిన అతడి తల్లిదండ్రులు జూన్ 15 రాత్రి మొబైల్ ఫోన్ కు కాల్ చేసి దర్శనం చాలా బాగా జరిగిందంటూ సంతోషంగా చెప్పారు. వారం రోజుల్లో ఇంటికి చేరుతామన్నారు.

ఆ తర్వాత వారి నుంచి ఎలాంటి సమాచారం లేదు. తిరుగు ప్రయాణంలో ఉన్నారేమో అనుకున్నాడు. పత్రికలు, టీవీ వార్తలు చూసే అలవాటులేని అతడికి హిమాలయ సునామీ గురించి తెలీలేదు. నాలుగు రోజుల తర్వాత ఆఫీసులో మిత్రులు మాట్లాడుకుంటుంటే తెలిసింది. వెంటనే తండ్రికి కాల్ చేస్తే స్విచ్ ఆఫ్ అని వచ్చింది. అప్పుడు చూశాడు.. టీవీలు, పత్రికల్లోని వార్తలు.

చాలా ఆందోళన కలిగింది. ఇక ఉండబట్టలేక రుద్రప్రయాగ్ వచ్చేశాడు.

ఇక్కడ సమాచారం చెప్పేవారు కానీ, సమాధానం ఇచ్చేవారు కానీ ఎవరూ కనిపించలేదు. పిచ్చిపట్టినట్లు వెతికాడు. తనకు తెలిసినవాళ్లకు, మిత్రులకు వందలాది కాల్స్ చేశాడు. అయినా లాభం లేకపోయింది.

విశాల్ ఒక్కడే కాదు.. ఇలా ఎంతోమంది తమవాళ్ల ఫోటోలు చేత్తో పట్టుకుని అక్కడ ఎదురుచూస్తూ ఉన్నారు. ఉత్తరకాశీ తదితర ప్రాంతాల నుంచి ఏ వాహనం వచ్చినా చుట్టుముట్టి వెతికేవారు. వరదలో గల్లంతైన తమవాళ్లు అదృష్టవశాత్తు ప్రాణాలతో తిరిగివస్తారేమో అనే ఆశతో ఎదురు చూసేవారు.

కొందరు గాయాలతో లేదా తీవ్రమైన అలసటతో వాహనాలు దిగేవారు. ఆశ్రుత కొద్దీ వారిని కూడా వదిలేవారు కాదు. బాధితుల పరిస్థితిని పట్టించుకోకుండానే తమవాళ్ల ఫోటోలను చూపించి ఎక్కడైనా కనిపించారేమో అనే ఆశతో సమాచారం కోసం వెంపర్లాడేవారు.

ఎటువంటి ఆచూకీ దొరకకపోతే కొందరు నిరాశతో కూలిపోయేవారు. మరికొందరు నిశ్శబ్దంగా రోదించేవారు. అంతలోనే మరో వాహనం వస్తే దానిని స్కాన్ చేయడానికి సిద్ధమైపోయేవారు.

రోజంతా.. చీకటిపడేవరకు ఇదే ప్రక్రియ కొనసాగేది.

వారిని పట్టించుకునేవారు కానీ, ఓదార్చేవారు కానీ.. ఎవరూ ఉండేవారు కాదు. అధికార యంత్రాంగం సేవలన్నీ వరద బాధితుల కోసమే అయినా.. వీరి బాధ మాత్రం వారికి చేరేది కాదు.

మనదేశంలో ప్రజలకు, ప్రభుత్వానికి మధ్య అంతరానికి నిదర్శనంలా.. ప్రజలతో సంబంధం లేనట్లుగా సాగే ప్రజోపయోగ కార్యక్రమాలకు చిహ్నంలా రెస్క్యూ ఆపరేషన్ సాగిపోతోంది.

రుద్రప్రయాగ్ బస్ స్టేషన్ లో ప్రభుత్వం తరపున అధికారి ఎవరూ లేరు. ఏవో కొన్ని స్వచ్ఛంద సంస్థలు మాత్రమే.. ప్రాణాలతో బయటపడిన బాధితులకు వైద్య సహాయం, ఆహారం అందించి విశ్రాంతి తీసుకోడానికి ఏర్పాట్లు చేస్తున్నాయి.

బాధితులను వారి ఇళ్లకు చేర్చేందుకు వివిధ రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు మొదటి కొద్దిరోజులు బస్సులను ఏర్పాటు చేసినా క్రమంగా వాటిని నిలిపివేశాయి.

చుట్టుపక్కల ప్రాంతాలవారైతే సొంత వాహనాల్లో హరిద్వార్, రుషికేశ్, రుద్రప్రయాగ్.. ఇలా ఎంతవరకు చేరగలిగితే అక్కడి వరకు వెళ్లి తమవారి కోసం వెతకడం మొదలుపెట్టడంతో ఆయా పట్టణాలు కిక్కిరిసిపోయాయి. అడ్డదిడ్డంగా సాగిపోయే వాహనాల వల్ల రోడ్డు మొత్తం జామ్ అవుతుండడంతో రుద్ర ప్రయాగ్ లో స్థానిక జర్నలిస్టు ఒకరు వాటి నియంత్రణకు నడుం కట్టాడు.

రెస్క్యూ మేనేజ్మెంట్ కోసం ఏర్పాటుచేసిన నంబరుకు ఫోన్ చేస్తే వాళ్లు అడిగే ప్రశ్నలకు విసిగిపోయి “దయచేసి బాధితులతో వ్యాపారం చేయడం మానేయండి.. మా సహనంతో ఆడుకోకండి” అని కటువుగా చెప్పి నిస్రాణంగా కూలబడ్డాడు విశాల్.

ఏకంగా 40,000 చదరపు కిలోమీటర్ల విస్తీర్ణంలో రుద్రప్రయాగ్, ఉత్తరాక్షి, పితోర్ గడ్, చమోలి జిల్లాల్లో కుంభవృష్టి కురిసింది.

10,000 మంది ప్రాణాలు కోల్పోయినట్లు అంచనాలు వస్తున్నాయి. విశాల్ తల్లిదండ్రుల్లాగే చాలామంది ఆచూకీ తెలియడంలేదు.

విశాల్ కు అప్పటి వరకు దేవుడి మీద ఉన్న నమ్మకం సన్నగిల్లిపోయింది.

“నా తల్లిదండ్రులు చేసిన నేరమేంటి? నేను చేసిన తప్పేంటి?” తనలో తానే గొణుక్కుంటూ ఉండేవాడు. ఒక్కోసారి పైకే కేకలు వేసేవాడు.

క్రమంగా అతడి మానసిక పరిస్థితి దిగజారడం మొదలైంది. కొన్ని నెలలపాటు పిచ్చిపట్టినట్లుగా రోడ్లపాలై తిరుగుతూనే ఉన్నాడు!

బస్ స్టేషన్ లో ఓ మూలన మట్టి పట్టిపోయిన కార్డ్ బోర్డు అట్ట మీద ముడుచుకుని పడుకునేవాడు.. అక్కడ ఉన్నన్ని రోజులూ అదే అతడి స్థావరం!

అలా ఎందరో!! పిల్లల కోసమో, తల్లిదండ్రుల కోసమో గల్లంతైన జీవిత భాగస్వామి కోసమో నెలల తరబడి వెతుకుతూ.. అక్కడే తిరుగుతూ..!!!

ఏదైనా ఆహారం తినాలన్న ఆలోచనే ఉండేది కాదు. ఎవరైనా దయతలచి పెడితే తినడం, లేకపోతే అలాగే పడుకోవడం. బస్సులు, వాహనాలు ఏవి వచ్చినా తన తల్లిదండ్రులు కనిపిస్తారేమోనని ఆశగా లోపలికి పట్టిపట్టి చూడడం..

రూపం గుర్తుపట్టలేకుండా మారిపోయింది. సాక్షాత్తు అతడి తల్లిదండ్రులే వచ్చినా తమ కొడుకేనని గుర్తుపట్టలేరేమో! అలా అయిపోయాడు.

నీరసం, నిస్సత్తువ చుట్టుముట్టాయి. ఒకరోజైతే అసలు పైకి లేవడానికి సత్తువలేక సొమ్మసిల్లిపోయాడు. విశాల్ దీనావస్థ చూసిన ఒక వ్యక్తి విషయం అర్థమై.. దగ్గరకు వచ్చి లేపి.. బాటిల్ తో మంచినీళ్లు తాగించాడు.

నాలుగు గుళ్ళు తాగేసరికి కాస్త తేరుకున్నాడు.

కళ్లు తెరిచి చూశాడు విశాల్.. అవతలి వ్యక్తి రూపం అస్పష్టంగా కనిపించింది. మొహం వాడిపోయి.. గడ్డం పెరిగి ఉంది. కుడిచేత్తో మంచినీళ్ల బాటిల్ పట్టుకున్న అతడి రెండో చేతిలో ఒక మహిళ ఫోటో ఉంది.

ఒకేరకమైన కష్టంలో ఉండడంతో విశాల్ మానసిక పరిస్థితి అర్థమైన అతడు కాసేపు ఓడార్పు మాటలు చెప్పాడు. సున్నిత మనస్సుడైన ఆ యువ 'సాఫ్ట్'వేర్ ఇంజనీరుకు దుఃఖం తన్నుకువచ్చింది. అపరిచితుడిని పట్టుకుని వెక్కి వెక్కి ఏడ్చాడు. పాతికేళ్ల వయసు వరకు ఎప్పుడూ ఎలాంటి కష్టం ఎరగకుండా పెరిగినవాడు.. మొదటిసారిగా ఇలా బావురుమని ఏడుస్తున్నాడు.

చుడువా పొట్లం, వాటర్ బాటిల్ విశాల్ చేతిలో పెట్టాడు ఆ వ్యక్తి. ఆ ఓడార్పు చర్యలకే కాస్త తేరుకుని లేచి కూర్చున్నాడు. పేరు, వివరాలు అడిగితే చెప్పగలిగాడు. తన వివరాలూ చెప్పాడతను..

పేరు విజేందర్ సింగ్ రాథోడ్.. తమది రాజస్థాన్ అని చెప్పాడు. కేడార్నాథ్ లో గల్లంతైన భార్య ఫోటో చూపించి ఆమె కోసం వెతుకుతున్నట్లు తెలిపాడు!

గౌరవ్ తల్లిదండ్రులు కూడా దొరుకుతారని.. నిరాశ పడవద్దని ధైర్యం చెప్పాడు!

నిర్విరామ అన్వేషకుడు విజేందర్ సింగ్ రాథోడ్..

నలభయ్యారు సంవత్సరాల వయసు.. సన్నగా పొడవుగా చిరు మందహాసంతో కనిపించే విజేందర్ సింగ్ ను చూడగానే సదభిప్రాయం కలుగుతుంది ఎవరికైనా.

రాజస్థాన్ లోని అజ్మేర్ అతడి స్వస్థలం. ట్రావెల్ ఏజెన్సీలో పనిచేస్తుంటాడు.

రాజపుత్రుల వంశానికి చెందినవాడు.

రాథోడ్ అంటే.. 'ధైర్యవంతుడు' అని అర్థం.

దేశంలోని అనేక ప్రాంతాల నుంచి రాజస్థాన్ చూడ్డానికి వచ్చే యాత్రికులు, ప్రయాణికులను చారిత్రక ప్రాంతాలు, పర్యాటక స్థలాలను తిప్పి చూపిస్తుంటాడు.

వారికి చారిత్రక ప్రాంతాల ప్రాశస్త్యాన్ని వివరించి ఆసక్తి కలిగిస్తుంటాడు.

స్థానిక కళాకారులు తయారుచేసే కళాకృతులు, వస్త్రాలు, రాజస్థానీ ఎంబ్రాయిడరీ చీరలు, ఒంటెల చర్మంతో తయారుచేసే బెల్టులు, బూట్లు, చెప్పుల వంటివి ఎక్కడ చౌకలో దొరుకుతాయో చెప్పి.. వాటి ధరల గురించి ముందే వివరించి మోసపోకుండా సహాయపడుతుంటాడు. రాజస్థానీ వంటకాల ప్రత్యేకతలు చెప్పి అవి దొరికే హోటల్ కు తీసుకువెళ్తాడు. తనతో ఉన్నంత వరకు వారిని సొంత మనుషుల్లాగే చూసుకుంటాడు.

టూర్ ముగించుకుని వెళ్లినవారికి ఫోన్ చేసి ఇంటికి క్షేమంగా చేరాలో లేదో కనుక్కుంటాడు.

ఇలాంటి చిన్న చిన్న సహాయాలు యాత్రికులను ఎంతగానో కట్టిపడేస్తాయి.

అందుకే ఒకసారి విజేందర్ సింగ్ సేవలను పొందినవారు అంత త్వరగా మరచిపోరు అతడిని. మళ్ళీ వచ్చినప్పుడు కూడా అతడి కోసమే వెతుకుతారు. తమవాళ్లెవరైనా రాజస్థాన్ వెళ్తుంటే తప్పకుండా అతడి గురించి చెప్పి సహాయం తీసుకోమని చెబుతాడు.

యాత్రీకులను రాష్ట్రమంతా తిప్పి చూపడమే కాకుండా, వీలు చిక్కినప్పుడల్లా ఇతర రాష్ట్రాలకు కూడా వెళ్తుంటాడు.

ఈసారి చార్ థామ్ యాత్రకు వెళ్లాల్సి ఉందని భార్య లీలతో చెప్పగానే ఆమె తాను కూడా వస్తానంటూ సరదా పడింది. ఎప్పుడూ ఏమీ అడగని ఆమె ముచ్చటపడటంతో బస్సులో ఎలాగూ ఒక సీటు ఖాళీ ఉందని 'సరే' అన్నాడు.

తల్లి, భార్య, ఐదుగురు పిల్లలతో సాఫీగా సాగిపోతున్న అతడి జీవితాన్ని అనుకోని మలుపు తిప్పిన నిర్ణయమది.

2013 జూన్ 12..

పిల్లలను తల్లికి అప్పజెప్పి భార్య లీల సహా 20 మందితో కలిసి వాహనంలో చార్ థామ్ యాత్రకు బయలుదేరాడు.

తొలిసారిగా హిమాలయాల సందర్శనకు వెళ్తుండటంతో వారంతా తీవ్ర ఉత్సాహంతో ఉన్నారు. యాత్ర కేరింతలతో సాగుతోంది. అక్కడక్కడా ఆగి భోజనాలు, టిఫిన్లు చేస్తున్నారు. కావలసిన సరకులు, సరంజామా కొనుక్కుంటున్నారు. పంజాబ్ మీదుగా హరిద్వార్ చేరుకుని ఒకరోజు బస తర్వాత చార్ థామ్ యాత్రకు బయలుదేరారు.

చలి నుంచి రక్షణ కోసం ఉత్తరకాశీలో ఉన్ని దుస్తులు అవీ కొన్నారు.

గౌరీకుండ్లో వాహనాన్ని పార్క్ చేసి కాలి నడకన కేడార్నాథ్ ప్రయాణమయ్యారు.

వాతావరణం బాగా మబ్బులతో నిండి ఉంది. ఆగి ఆగి వర్షం కురుస్తూనే ఉంది. ఎడారి రాష్ట్రం నుంచి వచ్చినవారు కావడంతో మంచు కొండలను ఎప్పుడెప్పుడు చూస్తామా అనే కుతూహలంతో వర్షాన్ని లెక్కచేయకుండా సాయంత్రానికల్లా కేడార్ చేరుకున్నారు. మందిరం వెనుకగా ఉన్న మంచు కొండలు చూసి ఎంతో ముచ్చటపడ్డారు.

స్థానికంగా ఒక లాడ్జీలో దిగారు. స్నానాలు చేసి దర్శనానికి బయలుదేరారు.

ఆగకుండా కురుస్తున్న వర్షాన్ని చూస్తే వాతావరణం ఎందుకో ఇబ్బందికరంగా ఉన్నట్లు అనిపించింది.

మూడు గంటలపాటు వేచి ఉన్నాక దర్శనం పూర్తయింది. సాయంత్రం ప్రసాదాలు కొనుక్కుని లాడ్జికి చేరారు.

హఠాత్తుగా ఏదో గుర్తు రావడంతో భార్య లీలను గదిలోనే ఉంచి విజేందర్ కిందకు వచ్చాడు.

అంతలో ఒక్కసారిగా కలకలం..

‘వచ్చేస్తోంది వచ్చేస్తోంది.. బాబోయ్ వరద’ అంటూ కేకలు..

దూరంగా ఉన్న పర్వతాల వెనుక నుంచి వరద ఉత్పాతంలా.. మృత్యుదేవతలా దూసుకువస్తోంది. జనం చెల్లాచెదురైపోయారు.

ముంచుకొస్తున్న ప్రమాదాన్ని పసిగట్టేలోపే బలంగా విరుచుకుపడిన ఒక అల విజేందర్ సింగ్ ను దూరంగా విసిరికొట్టింది. నీటితోపాటు కొట్టుకువచ్చిన పెద్ద బండరాయి బలంగా తగలడంతో మోకాలి కింది భాగంలో తీవ్రమైన నొప్పి..

తలనిండా ఒంటినిండా చల్లటి మంచు పొరలు పొరలుగా అంటుకుపోయి శరీరంలో వణుకు పుడుతోంది.

కాసేపటికి నిలదొక్కుకుని మెల్లగా పక్కనే ఉన్న ఎత్తయిన ప్రాంతానికి చేరుకోవడంతో ప్రాణాలతో బయటపడ్డాడు. వెనక్కు చూస్తే.. తాము దిగిన లాడ్జి ఆనవాళ్లు కనిపించలేదు. అమాంతం నదిలోకి ఒరిగి మాయమైపోయినట్లు అర్థమైంది. తనతో వచ్చినవాళ్లు, భార్య లీల కనిపించలేదు.

అరగంట క్రితం చేయి పట్టుకుని నడిచిన భార్య ఏమైందో అర్థంకాలేదు. వరద ఆమెను ఏ తీరానికి చేర్చిందో లేక తనతోపాటే ఎత్తుకెళ్లిపోయిందో ఊహించడానికి సాహసం చేయలేకపోతున్నాడు.

మంచు నీళ్లలో తడిసిపోవడంతో శరీరం పట్టుతప్పి వణికిపోతోంది. చేతులు కొంకర్లు పోతున్నాయి.

మట్టి, బురద, పెద్ద బండరాళ్లతో కూడిన వరద ప్రవాహం గంటసేపటిదాకా తగ్గలేదు. పర్వత ప్రాంతం కావడంతో వచ్చిన వరద వచ్చినట్లే పల్లంలోకి దూసుకుపోతోంది.. దారిలో అడ్డం వచ్చిన అన్నింటినీ తనలో కలుపుకొంటూ...!

* * * *

ప్రవాహం ఉధృతి తగ్గాక చుట్టుపక్కల ఎక్కడ వెతికినా లీల జాడ కనిపించలేదు.

అతడు హతాశుడయ్యాడు. ఒక్కసారిగా దుఃఖం ముంచుకు వచ్చింది.

యాత్రికుల ఆర్తనాదాలతో ఆ ప్రాంతమంతా హోరెత్తిపోతోంది. అప్పటికే చీకటి చుట్టుముట్టింది. కన్ను పొడుచుకున్నా కానరాని చిమ్మచీకటి. వరద తాకిడికి విద్యుత్తు స్తంభాలు పడిపోయి.. వైర్లు తెగిపోయి సరఫరా నిలిచిపోయింది.

ప్రాణాలతో బయటపడినవారు పెద్దగా ఏడుస్తున్నారు. తమవాళ్ల జాడ కోసం పేర్లు పెట్టి పిలుస్తూ కేకలు వేస్తున్నారు.

ఎటు వెళ్తున్నాడో తెలీకుండానే వరద నీటిలోనే శిథిలాల మధ్య తిరుగుతూ భార్యను బిగ్గరగా పిలుస్తూ గొంతు చించుకుని అరుస్తున్నాడు..

రాత్రంతా వెతికినా లాభం లేకపోయింది.

చలి వణికించేస్తోంది. మరోవైపు కాలినొప్పి.. కదలలేని నిస్సహాయస్థితిలో ఓ బండ మీద కూలబడ్డాడు.

* * * *

మెల్లగా చీకట్లు తొలిగాయి. రాత్రి జరిగిన ప్రకృతి విలయం తాలూకు ఆనవాళ్లు బీబీగొల్పోలా ఉన్నాయి.

మండాకిని నదిపై ఉండే రెండు వంతెనలు కొట్టుకుపోయాయి. నది వెంబడే ఉన్న నిర్మాణాల్లో కొన్ని పాక్షికంగా, మరికొన్ని పూర్తిగా దెబ్బతిన్నాయి.

క్రితం రోజు రాత్రి వరకు యాత్రికులతో రద్దీగా ఉన్న సత్రాలు, చౌల్డీలు, లాడ్జీలు,

గదులు అద్దెకు ఇచ్చిన ఇళ్లు, పూజాసామగ్రి దుకాణాలు.. చాలావరకు కుప్పకూలిపోయాయి. కొన్నయితే ఆనవాళ్లు లేవు. శిథిల భవనాల మీదకు చేరి కొందరు హాహాకారాలు చేస్తున్నారు.

కేదారనాథుడి మందిరం మాత్రం నిశ్చలంగా నిలబడి ఉంది. యుగాంతంలోని విలయాన్ని నిర్వికారంగా గమనిస్తున్నట్లు ఉన్నాడు ఆ లయకారుడు..

ఎక్కడ చూసినా పెద్దపెద్ద బండరాళ్లు, బురద.. వాటి మధ్య శవాలతో ఆ ప్రాంతమంతా మరుభూమిలా మారిపోయింది.

వెలుతురు పూర్తిగా రాకముందే విజేందర్ భార్య, తనతో వచ్చిన యాత్రికుల కోసం వెతుకులాట మొదలుపెట్టాడు.

కనీసం ముందురోజు ఆమె కట్టుకున్న ఎర్రటి దుపట్టా ఎక్కడైనా కనిపిస్తుందేమో అని గాలిస్తున్నాడు.

చెట్టుకొమ్మల్లో చిక్కుకున్న శవాలనూ వదలకుండా వెతుకుతున్నాడు.

మండాకిని దిగువన ఎక్కడైనా ఒడ్డుకు చేరి ఉండవచ్చనే ఉద్దేశంతో నది వెంబడి పిచ్చివాడిలా వెతుకులాట మొదలుపెట్టాడు.. ఒంటో శక్తిసంతా కూడగట్టుకుని వేగంగా అడుగులు వేస్తున్నాడు.

గంటా రెండు గంటల సమయం అలుపు లేకుండా వెతుకుతూనే ఉన్నాడు.. కేడార్నాథ్ నుంచి దాదాపుగా నాలుగైదు కిలోమీటర్ల దూరం వచ్చేశాడు.

ఇంతలో మళ్లీ పెద్ద హోరు.. దూరం నుంచి భయంకరమైన శబ్దం వస్తుండటంతో వెనక్కు తిరిగి చూస్తే, కేడార్నాథ్ మందిరం సహా మిగిలిన టౌన్షిప్ మొత్తాన్ని ముంచేస్తూ.. సమస్తాన్నీ తనలో ఇముడ్చుకుని కొండల మీదుగా వరద దూసుకొస్తోంది మరోసారి!

ఒక్కక్షణం ఒళ్లంతా చెమటలు పట్టేశాయి.

వెనుదిరిగి చూడకుండా గుట్టలకు అడ్డం పడుతూ ఎత్తయిన ప్రాంతం వైపు వేగంగా అడుగులు వేశాడు.

అప్పటికే వర్షం, వరదలతో నేల జారిపోతోంది. రెండు మూడుసార్లు జారిపడ్డాడు. ముందురోజు రాత్రి వరదలో బండరాయి బలంగా తాకడం వల్ల మోకాల్లో ఏర్పడిన నొప్పి తగ్గలేదు. నడవడమే నరకంగా ఉంటే పరుగుతీయడం ప్రాణాలకు పరీక్షే!

మెల్లగా కొండ పైభాగానికి చేరేసరికి మండాకిని గట్లను మించి ఒరుసుకుంటూ మహోగ్రంగా దూసుకుపోతూ కనిపించింది. ఎంతోమంది యాత్రికులు కొట్టుకుపోతున్నట్లు వాళ్ల వంటిమీద వస్త్రాలను బట్టి, ఆ ఆకారాల చేతులు, కాళ్లను బట్టి అర్థమవుతోంది. చిక్కటి నల్లటి బురద, నాచు వాసన, కొట్టుకుపోతున్న జనాలతో ఉన్న ఆ ప్రవాహాన్ని చూస్తే రక్తమాంసాలతో పారుతున్న వైతరణిలా కనిపిస్తోంది..

తన భార్య లీల ఏమైనట్లు? ఇలాగే లోయలోకి కొట్టుకుపోయిందా?

ఆ ఊహ భయంకరంగా అనిపించింది. అలా జరిగి ఉండదని అతడి మనసుకు బలంగా తోస్తోంది. తనలాగే ఆమె కూడా ఎక్కడో సురక్షితంగా ఒడ్డుకు చేరి ఉంటుందనే విశ్వాసం గుండెలను దిటువుపరుస్తోంది.

ఒంటి మీద ప్యాంటు ఒకటే ఉంది. జేబు తడిమి చూసుకుంటే పర్పు భద్రంగా ఉంది. బయటకు తీసి చూశాడు. అలవాటుగా అందులో ఉంచుకున్న భార్య ఫోటో చూడగానే మరోసారి దుఃఖం ముంచుకు వచ్చింది.

తనకు తానే సర్ది చెప్పుకున్నాడు.

“ఈ పర్వతాలు మొత్తం గాలింపైనా నిన్ను వెతికి పట్టుకుంటా” అని మనసులోనే శపథం చేశాడు.

* * * *

విజేందర్ సింగ్ ఆ రోజంతా నడుస్తూనే ఉన్నాడు. ముందురోజున కేడార్నాథ్ లో వరద విపత్తులో తన భార్య లీల కనిపించకుండాపోయేసరికి అతడు వెతకడానికి బయలుదేరాడు.

ఆగి ఆగి కురుస్తున్న వర్షం.. చల్లటి గాలి. తిండి లేదు.. అక్కడక్కడా తనలాగే అయినవాళ్ల కోసం వెతుక్కుంటున్న ఒకరిద్దరు కనిపించారు. వేషధారణ చూస్తే స్థానికుల్లా ఉన్నారు.

జేబులోంచి పర్పు తీసి అందులో ఉన్న భార్య ఫోటో చూపించి ఎక్కడైనా కనిపించిందా అని ఆరా తీశాడు.

తేరిపారా చూసి లేదని చెప్పారు.

విజేందర్ కు ఎటు వెళ్లాలో తెలీలేదు. వాళ్లనే అనుసరించాడు. రాత్రి పొద్దుపోయే సమయానికి చిన్న గ్రామానికి చేరారు. అప్పటికే వరదల అలజడి ఆ గ్రామానికి చేరింది. తమ వాళ్లు ఏమైపోయారో అని ఊరంతా దాదాపుగా బయటే ఉన్నట్లున్నారు.

వాళ్లలో వాళ్లు క్షేమసమాచారాలు అయ్యాక ఒంటరిగా ఉన్న విజేందర్‌ను గమనించారు. భార్య కోసం వెతుకుతూ తిరుగుతున్నాడని అర్థమైంది. దారిలో కనిపించిన బృందంలోని ఒక వ్యక్తి దగ్గరకు పిలిచాడు.

వివరాలు అడిగి సానుభూతి చూపించాడు. లోపలికి వెళ్లి నాలుగు రోడ్డెలు తెచ్చి ఇచ్చాడు. వేడివేడిగా ఉన్నాయి. ఓ మట్టి కుండతో గోరువెచ్చటి నీళ్లు, వేడి పాలు తెచ్చాడు. ప్రాణం లేచి వచ్చింది.

ఆపద వేళ మానవత్వం పరిమళించింది. సాటి మనిషిని ఆదుకోడానికి ముందుకొచ్చింది. ఒక గొంగడి ఇచ్చి పడుకోడానికి చోటు చూపించారు.

వారి అభిమానానికి కొండంత సంతోషమేసింది విజేందర్‌కు. అంతలోనే భార్య ఎక్కడ ఎన్ని కష్టాలు పడుతుందో తలంచుకుంటే ఏడుపొచ్చింది. ఆమెను కూడా తనలాగే ఎవరో ఒక దాత ఆదుకునే ఉంటారని తన మనసుకు తానే సర్ది చెప్పుకొన్నాడు.

తెల్లవారితే మరోసారి కేదారేశ్వరుడి గుడి వద్దకు వెళ్లి వెతికితే బాగుంటుందని మనుసులో అనుకున్నాడు. ఆ రాత్రి నిద్ర రాలేదు.

తెల్లవారకముందే ఆ ఊళ్లో కలకలం..

చిరుతపులి పశువుల కొట్టంలోకి చొరబడి ఓ లేగను ఎత్తుకు పోయింది.

కేదార్‌నాథ్ మందిరానికి నాలుగైదు కిలోమీటర్ల దూరంలో ఉన్న ఆ ఊరి జనాభా ఐదారువందలు మాత్రమే. వ్యవసాయం, గొర్రెల పెంపకం ప్రధాన జీవనాధారాలు.

కొండ కొమ్ము మీద ఉన్న ఆ ఊరికి పెద్ద సమస్య చిరుతలు, ఎలుగ్గొడ్డులు.

రాత్రిపూట ఏదో ఒక సమయంలో తరచూ చిరుతలు దొంగచాటుగా వచ్చి వారి జీవాలను చంపి తీసుకుపోతుంటాయి. ఒక్కోసారి ఆవుల్ని కూడా చంపిన సందర్భాలుంటాయి. ఎలుగులైతే మనుషుల మీదనే దాడి చేస్తాయి.

కుక్కలను కాపలా పెట్టుకుంటే చిరుతలు వాటిని ఎత్తుకు పోతుంటాయి.

ఆ సమస్య తప్పిస్తే వారికే చింతా లేదనే చెప్పాలి.

చార్ థామ్ యాత్ర జరిగే ఆరు నెలలూ ఊళ్లోని ఆడ, మగ చాలావరకు కేడార్ నాథ్ గుడి వద్దకు చేరుకుంటారు. కొంతమంది మారేడు దళాలు, పువ్వులు అమ్ముకుంటే, మరికొందరు ఉన్ని దుస్తులు, టోపీలు, పాలిథిన్ రెయిన్ కోట్లు వంటివి అమ్ముకుని జీవనం సాగిస్తుంటారు.

వారం రోజులుగా ఎడగతెగని వర్షాల కారణంగా చాలామంది కేడార్ ఘాట్ నుంచి ఇళ్లకు వచ్చేశారు.

ఇప్పటికీ అక్కడే ఉన్న ఒకరిద్దరి జాడ తెలియకపోవడం ఆ గ్రామాన్ని కలవరపెడుతోంది.

వారి ఇళ్లకు వెళ్లి సంఘీభావం ప్రకటించారు.

రాత్రి ఆశ్రయం ఇచ్చిన వ్యక్తి ఉదయాన్నే వచ్చి విజేందర్ పక్కనే కూర్చుని ఆరా తీశాడు.

తమ ఊరు, వివరాలు చెబితే సానుభూతి చూపించాడు. అతడి భార్య లీల ఆచూకీ తప్పకుండా దొరుకుతుందని ధైర్యం చెప్పాడు.

కాస్త స్థిమితపడ్డాక విజేందర్ మళ్లీ అన్వేషణకు బయలుదేరాడు. అప్పటికే ఆ

ఊరివాళ్లు ఒకరిద్దరి జాడ లేకపోవడంతో, అదే పని మీద బయలుదేరడం చూసి వారితో కలిశాడు.

ఉదయాన్నే స్నానం చేయడానికి ఏర్పాట్లు చేసిన ఆ ఊరి జనం.. వరదలో సర్వస్వం కోల్పోయిన అతడికి రెండు దోవతులు, రెండు చొక్కాలు, ఒక గొంగడి, స్పెటర్ ఒకటి ఇచ్చారు. కళ్లనిండా నీళ్లతో వారి వద్ద సెలవు తీసుకుని.. భార్య పొటో భద్రంగా జేబులో పెట్టుకుని బయలుదేరాడు.

మళ్ళీ కేడార్‌ఘాట్ చేరుకున్నాడు. అప్పటికే సహాయక చర్యలు మొదలయ్యాయి. హెలికాప్టర్ల ద్వారా అక్కడకు చేరుకున్న సైనికాధికారులు బాధితుల బాగోగులు తెలుసుకుంటున్నారు. వారిని క్షేమంగా దేహ్రాడూన్, హరిద్వార్ తదితర ప్రాంతాలకు చేరుస్తున్నారు. విజేందర్ భార్య లీల సహా తన వెంట వచ్చినవారి వివరాలు నమోదు చేశాడు. వారి ఆచూకీ తెలిస్తే సమాచారం ఇస్తామన్నారు.

వారంపాటు చుట్టుపక్కల ప్రాంతాలన్నీ గాలించినా లాభం లేకపోయింది. ఒకవైపు మృతదేహాలు కుళ్లి తీవ్ర దుర్గంధం వ్యాపిస్తోంది. ఆ ప్రాంతాల్లో ఉండడం మంచిది కాదు, వెళ్లిపోమన్నారు సైనిక సిబ్బంది.

ఎక్కడికక్కడ దారులు, వంతెనలు కొట్టుకుపోవడంతో తాము వాహనం నిలిపి ఉన్న గౌరీకుండ్‌కు వెళ్లే మార్గంలేదని అర్థమైంది. అసలు నది ఒడ్డున నిలిపి ఉంచిన వాహనాలు ఇంతటి వరదకు భద్రంగా ఉన్నాయని కూడా నమ్మలేని పరిస్థితి!

సైనిక హెలికాప్టర్ ద్వారా మిగతా బాధితులతో పాటే హరిద్వార్ చేరుకున్నాడు. ప్రభుత్వం ఏర్పాటుచేసిన ప్రత్యేక రైల్లో అష్టకష్టాలు పడ్డాక.. నీటు దొరికింది. అక్కడి

నుంచి దిల్లీకి, తర్వాత అతి కష్టం మీద ఇంటికి చేరుకున్నాడు.

అప్పటికే కేడార్నాథ్ లో వరద విలయాన్ని టీవీలో చూసిన విజేందర్ సింగ్ కుటుంబ సభ్యులు, పిల్లలు ఆందోళన చెందుతున్నారు.

ఒంటరిగా దిగులు మొహంతో ఇంటికి చేరిన తండ్రిని చూడగానే పిల్లలు పట్టుకుని ఏడ్చేశారు. 'అమ్మ ఏదంటూ' వాళ్లు అడుగుతుంటే ఏం చెప్పాలో అర్థం కాలేదు.

హరిద్వార్ లో ఉందని.. మళ్లీ తాను వెళ్లి తీసుకువస్తానని నమ్మించాడు.

రోజులు గడుస్తున్నాయి. అధికారుల నుంచి ఎలాంటి సమాచారం అందడంలేదు. లీల ఏమైందో తెలీలేదు. తల్లి కోసం బెంగపెట్టుకున్న పిల్లల బాధ చూడలేక.. వాళ్లను తల్లికి అప్పజెప్పి మళ్లీ ఉత్తరాఖండ్ బయలుదేరాడు.

అక్కడి నుంచి అతడి అన్వేషణ యాత్ర మొదలైంది. రోజులు వారాలయ్యాయి.. వారాలు నెలలయ్యాయి.

ఒకటి, రెండూ కాదు.. ఏకంగా 19 నెలలపాటు సాగింది. పర్వతాలు ఎక్కుతూ, దిగుతూ మొత్తం 1000 పైచిలుకు గ్రామాల్లో తిరిగాడు. దొరికిన చోట తినడం.. లేనప్పుడు అలాగే ఉండిపోవడం! బస్టాండులు, సత్రాల్లో నిద్ర చేయడం.

ఇల్లు, ఊరు, ఉద్యోగం.. అన్నీ వదిలేశాడు. తాను ఊళ్లు పట్టుకుని తిరుగుతుంటే కుటుంబం గడవడం ఎలా?..

పెద్దల నుంచి వారసత్వంగా వచ్చిన కొద్దిపాటి పొలాన్ని అమ్మేశాడు. పిల్లలకు, తల్లికి సర్దిచెప్పి తిరిగి హిమాలయాల్లోకి బయలుదేరాడు..

దీక్ష పూనిన రుషిలా..!

బంధువులు వద్దంటూ నచ్చజెప్పారు.. వినకపోతే మందలించారు. అంతటి విపత్తులో కొన్ని వేలమంది చనిపోయినప్పుడు లీల మాత్రం ఎలా బతికి బయటపడగలదని హితవు పలికారు. అయినా విజేందర్ సింగ్ వినలేదు.

ఎందుకో అతడి మనసు బలంగా చెబుతోంది.. తాను ప్రాణాధికంగా ప్రేమించిన భార్య తప్పుకుండా దొరుకుతుంది అని! ప్రభుత్వం ఏర్పాటుచేసిన పునరావాస శిబిరాలు, ఆసుపత్రులు.. బస్ స్టేషన్లు.. ఇలా అన్నిచోట్లా గాలించాడు.

అతడి అన్వేషణ గురించి తెలిసి మొదట్లో చాలామంది సానుభూతి తెలిపేవారు.

తర్వాత నెలలు గడుస్తున్నా ఇంకా వెతుకుతూనే ఉండడం చూసి కొందరు

అతడినో పిచ్చివాడిలా చూడడం మొదలుపెట్టారు.

ఆరు నెలలు గడిచాయి. ప్రభుత్వం కేడార్నాథ్ మృతులు, గల్లంతైనవారి వివరాలను తయారుచేస్తోంది. స్థానిక అధికారులు అతడికి ఫోన్ చేసి రమ్మన్నారు..

వెళ్లాక వివరాలు రాసుకుని రక్తం తీసుకున్నారు పరీక్ష కోసం. గుర్తుపట్టలేని శవాలకు డీఎన్ఎ పరీక్ష చేసి బంధువులకు అప్పగిస్తున్నారుట.

రెండు రోజులు అక్కడ ఎదురు చూశాక అతడి డీఎన్ఎతో సరిపోయిన మృతదేహాలు ఏవీ లేవని చెప్పారు.

దీంతో మళ్లీ ఆశ చిగురించింది. లీల బతికే ఉంది.. తన నమ్మకం నిజమే అనుకున్నాడు. అయితే, దానిని చిదిమేస్తూ వారొక చేదు నిజం చెప్పారు.

చాలా శవాలు గంగానదిలో కొన్ని వందల కిలోమీటర్ల మేర కొట్టుకుపోయాయని, మరికొన్ని బురదలో కూరుకుపోయినందువల్ల ఆచూకీ తెలియడంలేదని చెప్పారు.

అతడి భార్య ఆచూకీ తెలియలేదని తేల్చారు. చనిపోయి ఉంటుందని నిర్ధారించారు. ఆఫీసుకు వచ్చి కొన్ని సంతకాలు పెట్టి 'ఫార్మాటిటీస్' పూర్తి చేస్తే, ప్రభుత్వం మృతులకు ప్రకటించిన పరిహారం అందస్తామని చెప్పారు.

నిజానికి వారు చెప్పిన అంకె విజేందర్ సింగ్ వంటి మధ్యతరగతి వ్యక్తికి చాలా పెద్ద మొత్తం. అయినా అతడు కాదన్నాడు.

“నాకు నమ్మకముంది.. నా భార్య కచ్చితంగా బతికే ఉంది. ఆ భగవంతుడి దయ వల్ల నేను మళ్లీ ఆమెను తప్పకుండా కలుసుకుంటాను” అని చెప్పేశాడు.

అతడికి నిజంగానే పిచ్చి పట్టి ఉంటుందని వాళ్లు నిర్ధారణకు వచ్చారు.

అధికారులు ఇస్తామన్న పరిహారం మొత్తం.. అక్షరాలా తొమ్మిది లక్షల రూపాయలు!!

2015 జనవరి 27వ తేదీ..

కేడార్నాథ్ విలయం జరిగి అప్పటికి ఏడాదిన్నర!

విజేందర్ అప్పుడు గొంగోలి గ్రామం వద్ద ఉన్నాడు.

ఒక టీ కొట్టు దగ్గర కనిపించిన అపరిచితులను కలిసి ఎప్పటిలాగే తన భార్య లీల ఫోటో చూపించిన విజేందర్ సింగ్ ఆమె ఆచూకీ కోసం అడిగాడు.

వరద విపత్తులో గల్లంతైన తమవారి కోసం అప్పట్లో కొన్ని వేలమంది ఇలా ప్రధాన పట్టణాలు, పోలీస్ స్టేషన్లు, వరద బాధితుల పునరావాస శిబిరాల వంటి చోట్ల

వెతుకుతూ కనిపించేవారు.

వరదలు ముంచెత్తిన కొత్తలో రెండు మూడు నెలలపాటు ఉత్తరాఖండ్‌లో దాదాపు ప్రతి ఊరిలోనూ ఇలాంటివారు ఒకరిద్దరైనా కనిపించేవారు.

పోలీస్ స్టేషన్లలోనూ, బస్ స్టాండ్‌లు, మార్కెట్లు వంటి బహిరంగ ప్రదేశాల్లోనూ పదులకొద్దీ ఫోటోలు అతికించి ఉండేవి.

ఆ ఫోటోలోని వ్యక్తులు కనిపిస్తే ఫలానా ఫోన్ నంబరు ద్వారా సమాచారం అందజేయమనే వివరాలు ఆ ప్రకటనల్లో కనిపించేవి. కొన్ని నెలలపాటు స్థానిక పత్రికల్లో 'అదృశ్యం' శీర్షిక కింద కూడా ఇలాంటి ఫోటోలు కనిపించేవి.

రాను రాను తగ్గిపోయింది. అదృష్టవశాత్తు తమవాళ్లను కలిసినవారు కొందరైతే.. చివరి చూపు కూడా దొరకక ఆశ వదిలేసుకున్నవారు మరికొందరు!

ఇన్నాళ్ల తర్వాత కూడా ఓ వ్యక్తి అదృశ్యమైన తన భార్య కోసం గాలిస్తుండటం వారిని ఆశ్చర్యపరచింది.

పెరిగిన గడ్డం.. వాడిన ముఖం.. మాసిన దుస్తులు.

మొహం చూస్తే మర్యాదస్తుడిలా కనిపిస్తున్నాడు.

ఇన్నాళ్ల తర్వాత ఏ ఆశతో వెతుకుతున్నాడా.. అని వారికి కొద్ది ఆసక్తి కలిగింది. ఎందుకంటే.. అప్పటికే ప్రభుత్వం చాలావరకు మృతులు, గల్లంతైన వారి వివరాలను లెక్క తేల్చేశామని చెబుతోంది. ఎవరూ లేకుండా అనాథలుగా మిగిలినవారిని ఆశ్రమాలు, పునరావాస శిబిరాల్లో ఉంచినట్లు ప్రకటిస్తుండగా ఇప్పుడీ వ్యక్తి తన భార్య కోసం అడిగేసరికి వింతగా తోచింది.

వారంతా నలుగురు చిరు వ్యాపారులు.. సరకుల కొనుగోలు పని మీద దగ్గరలోని పట్టణానికి వెళ్లే హడావుడిలో ఉన్నారు. వారిలో ఒకరు విజేందర్ సింగ్ చేతిలో మాసిపోయి.. నలిగిపోయి.. చినిగిపోయే స్థితిలో ఉన్న ఫోటో తీసుకుని చూశాడు.

అతడి ముఖంలో చిన్న మార్పు!

ఆసక్తిగా చూస్తున్న విజేందర్ మొహంలో చిన్న ఆశ!!

తమ పక్క ఊరిలో మతిస్థిమితం లేకుండా తిరుగుతున్న ఒక మహిళను చూశానని.. ఈ ఫోటోలో ఉన్నట్లే ఉందని మెల్లగా చెప్పాడు.

విజేందర్ మొహంలో కొత్త కళ..

తన స్థితిని చూసి అతడు ఏమనుకుంటాడో అని కూడా ఆలోచించకుండా గట్టిగా వాటేసుకున్నాడు. వెంటనే తనను అక్కడకు తీసుకువెళ్లమని వేడుకున్నాడు.

అతడు సరేనన్నాడు. అప్పటికే నమ్మశక్యం కాని విషయాన్ని చూస్తున్నట్లు నిల్చున్న అతడి సహచరులు కూడా ముందు ఆ ఊరికి వెళ్దామని సిద్ధమయ్యారు.

విజేందర్ చేతిలో చిన్న సంచి మాత్రం ఉంది. ఒంటి మీద ఉతికి ఎన్నాళ్లయిందో తెలియని బట్టలు. సంచితో మరో దోవతి, గొంగడి. ఎక్కడైనా నదికి వెళ్లినప్పుడు నీటిలో తడిపి ఆరేసుకోవడం.. భద్రంగా వాటినే వాడుకోవడం.. ప్రభుత్వం వరద బాధితుల కోసం ఏర్పాటుచేసిన పునరావాస శిబిరాల్లో తిని ఒక్కోపూట గడిపేవాడు. మరో ఊరికి వెళ్లినప్పుడు అక్కడి గుడుల్లో పెట్టే ప్రసాదాలే ఆహారంగా బతికేవాడు. బస్ స్టాండులోనో, దుకాణాల మెట్ల మీదనో పడుకునేవాడు.

చేతిసంచి పట్టుకుని వారి వెంట బయలుదేరాడు. అక్కడి నుంచి అరగంట ప్రయాణం. బస్సులో విజేందర్ కు వాళ్లే టికెట్ తీశారు.

ఆ ఊళ్లో దిగి కాసేపు వెతికేసరికి వారు చెప్పిన మహిళ జాడ కనిపించింది.

ఓ గట్టు మీద కూర్చుని మౌనంగా శున్యంలోకి చూస్తోంది ఆమె.

ఈ ప్రపంచంతో నిమిత్తం లేనట్లు.. తాను మరో లోకంలోంచి శాపవశాత్తు ఇక్కడకు వచ్చిపడినట్లు ఉంది ఆమె చూపు.

ఆమెను చూడగానే అతడి కడుపులోంచి దుఃఖం వెల్లువలా తన్నుకొచ్చింది. రెండు చేతులూ పట్టుకుని పక్కనే కూలబడిపోయాడు.

ఆమె అతడి భార్య అని చుట్టూ చేరినవాళ్లకు అర్థమైంది.

ఏడాదిన్నర తర్వాత.. సుదీర్ఘ అన్వేషణ అనంతరం కలుసుకున్న ఆ జంట ఆత్మీయ స్పర్శతో పొందుతున్న అనిర్వచనీయమైన ప్రేమానుభూతి చెదరకూడదని దూరంగా ఉండిపోయారు అంతా.

అప్పటి వరకు ఎవరినీ దగ్గరకే రానీయని లీల అతడిని ఏమీ అనలేదు.. అలాగని తన భర్త అని కూడా గుర్తుపట్టినట్లు లేదు. మౌనంగా ఉండిపోయింది అలాగే. కేడార్ నాథ్ లో ఎదురైన పెను ఉత్పాతం ఆమెను షాక్ కు గురిచేసింది. మానసికంగా దెబ్బతింది.

ఆ చిన్న ఊళ్లో ఆ పూట అదొక పెద్ద వార్త అయింది. జనం గుంపులు గుంపులుగా చూడ్డానికి వస్తున్నారు.

జరిగింది తెలుసుకుని ఆశ్చర్యంతో మరిన్ని వివరాలు అడుగుతున్నారు,

విజేందర్ సింగ్ రాథోడ్ ఇప్పుడు వారి దృష్టిలో హీరో. వరదల సమయంలో అదృశ్యమై ఇప్పటికీ తమవాళ్ల ఆచూకీ దొరకని ఒకరిద్దరు అతడిని అసూయగా చూస్తుండగా.. పెద్దలు అతడిని ప్రేమగా చూస్తున్నారు.

ఈ సమాచారం స్థానిక ఎస్ఐ, తాలూకా అధికారి చెవిన పడింది.

వెంటనే వాళ్లు అక్కడకు వచ్చారు. వివరాలు అడిగి రాసుకున్నారు. ఎవరో టీ తెచ్చి ఇచ్చారు. స్థానిక విలేకరులకు చేతినిండా పని దొరికింది.. మరిన్ని వివరాల కోసం విజేందర్ సింగ్ పక్కన చేరి ఆరా తీస్తున్నారు.

ఆమె ఇక్కడికి వచ్చి నెలరోజులు కావస్తోందని.. ఎవరో ఏంటో తెలీలేదని.. ఎవరైనా దయతలచి పండో, ఫలమో ఇస్తే తినేదని.. లేకపోతే అలాగే ఏ గట్టుమీదో

విజేందర్ సింగ్, లీల

పడుకునేదని స్థానికులు చెప్పారు. ఒక మహిళ వచ్చి లీలను తమ ఇంట్లోకి తీసుకువెళ్లింది. స్నానం చేయించి శుభ్రమైన చీర కట్టి తీసుకు వచ్చింది.

ఏదో అర్థమయి.. అర్థం కానట్లు లీల తన భర్త చేయి పట్టుకుని వింతగా.. కొత్తగా చూస్తోంది. ఆమె చూపులు ఎక్కడా స్థిరంగా నిలబడటం లేదు. పట్టు లేనట్లు జారిపోతున్నాయి.

వివరాలన్నీ తెలుసుకుని, ఫోటోలు తీసుకున్నాక స్థానిక తాలూకా అధికారి వెళ్లిపోయారు. ఎస్.ఐ. వారిద్దరినీ తమ ఇంటికి తీసుకువెళ్లాడు.

శుభ్రమైన భోజనం పెట్టి.. వాళ్ల సొంతూరికి ఎలా వెళ్లాలో తెలిసినవారిని ఆరా తీశాడు. మర్నాడు హరిద్వార్ నుంచి అజ్మేర్ కు ట్రైను ఉందని తెలిసి రెండు టికెట్లు బుక్ చేయించాడు.

ఆ రాత్రికి వాళ్ల ఇంట్లోనే ఆతిథ్యం. శుభ్రమైన బట్టలు ఇచ్చారు.

మర్నాడు దాదాపు ఊరివారంతా కలిసి చేతిలో కొన్ని డబ్బులు పెట్టి వాళ్లిద్దరినీ హరిద్వార్ కు బస్సు ఎక్కించారు. అక్కడ దిగాక రాత్రికి ట్రైన్ ఎక్కారు ఇద్దరూ..

దాదాపు పద్దెనిమిది గంటలపాటు ప్రయాణించి.. పద్దెనిమిది నెలల తర్వాత ఇంటికి చేరిన వాళ్లను చూసి ఆశ్చర్యపోవడం బంధుమిత్రుల వంశైంది.

విజేందర్ వదిన, మరో ముత్తయిదువ వచ్చి దిష్టి తీసి లోపలికి తీసుకువెళ్లారు. పిల్లలు పరుగున వచ్చి తల్లిని చుట్టుకుపోయారు.. ఆమె అలాగే నిర్దిష్టంగా ఉంది!

స్థానికంగా వారి కథ పెద్ద సంచలన వార్త అయింది. తెలిసివారు, తెలియనివారు విజేందర్ ప్రేమకు ముగ్ధులై అతడిని హీరోలా చూశారు. వారం పదిరోజుల పాటు

టీవీల వాళ్లు వదలలేదు. ఇదో పెద్ద బ్రేకింగ్ న్యూస్ వాళ్లకు.

దాదాపు రెండు మూడు నెలల తర్వాత లీల మామూలు మనిపింది.

పత్రికలు, టీవీల ద్వారా విజేందర్‌సింగ్ రాథోడ్ సుదీర్ఘ అన్వేషణ.. అదృశ్యమైన భార్య కోసం వెతుకులాట.. ఫలించిన అతడి 'ప్రేమకథ' గురించి బాలీవుడ్‌కు చేరడంతో.. యధార్థగాథను 'దంగల్' సినిమా తీసిన ప్రముఖ నిర్మాత సిద్ధార్థ రాయ్ కపూర్ వచ్చి విజేందర్‌ను కలిసి అపురూపమైన కల్పాషం లేని అతడి ప్రేమకథను సినిమాగా తీయడానికి ఒప్పందం చేసుకుని వెళ్లారు.

ఒక నమ్మకం నిజమైంది.. అనిర్వచనీయమైన ప్రేమకథగా నిలిచింది.

ఆమె ఒక సాధారణ గృహిణి. తనతో జీవితాన్ని పంచుకోవడం కోసం పుట్టింటిని వదిలి వచ్చిన మహిళ.. తన కోసం, పిల్లల కోసం నిరంతరం పరితపించే స్త్రీ.. తనకు తనువును, ప్రేమను పంచి ఇచ్చిన అర్ధాంగి..

ఇవే అతడిని ఇన్నాళ్లు వెతకడానికి శక్తిని ఇచ్చాయి.

అవును 'రాథోడ్'.. నిజంగానే దైర్యవంతుడు!

గూటికి చేరిన గువ్వ

విదేశకు.. మళ్లీ అయినవాళ్ల దగ్గరకు..

కేదార్ నాథ్ లోని భద్రుకా ఆశ్రమం.. గుడికి దగ్గరలోని ఓ చిన్న సత్రం..

కేదారేశ్వరుడి దర్శనం కోసం వచ్చే భక్తులకు నామమాత్రపు రుసుంపై గదులు అద్దెకు ఇస్తుంటారు.

ఉత్తర్ ప్రదేశ్ లోని అలీగఢ్ కు చెందిన రాజేష్ స్థానికంగా ఓ చిరువ్యాపారి. భార్య సీమ, ముగ్గురు ఆడపిల్లలు ఉన్నారు. వారిలో పెద్దమ్మాయి చంచలకు పుట్టుకతోనే దృష్టిలోపం.. కొంత బుద్ధిమాంద్యం.

ఆమె భవిష్యత్తు గురించి తల్లిదండ్రులకు కొండంత బెంగ!

ఒక మగపిల్లాడు ఉంటే బావుణ్ణి అత్తగారు శకుంతలాదేవి అన్యూపదేశంగా అంటూ ఉంటుంది.

ఆ మాట తరచూ కోడలి వద్దే ప్రస్తావిస్తుంది. అదేదో ఆమె లోపం అన్నట్లు!

మగపిల్లాడి కోసం సీమ చాలా దేవుళ్లకు మొక్కుకుంది. ఇందుకోసం ఆ దంపతులు తిరగని పుణ్యక్షేత్రాలు లేవు.

ఈసారి చార్ ధామ్ యాత్రకు వెళ్లి కేదారేశ్వరుడిని దర్శించుకుంటే బాగుంటుందని అనుకున్నారు.

తల్లిదండ్రులను రమ్మంటే, డెబ్బయ్యేళ్ల వయసులో ఆ మంచు కొండల్లో ప్రయాణం తమ వల్ల కాదని చెప్పేశారు.

రాజేష్, సీమ దంపతులు ముగ్గురు ఆడపిల్లలతో కలిసి యాత్రకు బయలుదేరారు.

2013 జూన్ 15న కేడార్నాథ్ చేరుకున్నారు. ఊరిలో కంసాలి దగ్గర చేయించుకుని వచ్చిన వెండి మారేడు దళాన్ని దేవుడికి మొక్కుగా చెల్లించుకున్నారు.

ముగ్గురు ఆడపిల్లలూ ఒకే రంగు స్వేటర్లు వేసుకుని సీతాకోక చిలుకల్లా ఉన్నారు. చలి వణికిస్తున్నా.. అక్కడి వాతావరణాన్ని బాగా ఎంజాయ్ చేస్తున్నారు.

దృష్టిలోపం.. కొద్దిగా బుద్ధిమాంద్యత కారణంగా చంచల కోసం వారు వెయ్యి కళ్లతో కాపలా కాస్తూ ఉంటారు. ఎక్కడ తప్పిపోతుందో అనే భయంతో కంటికి రెప్పలా చూసుకుంటుంటారు.

పన్నెండేళ్ల వయసు వచ్చినా.. ఉదయం లేచినప్పటి నుంచి రాత్రి పడుకునే వరకు అన్నీ చిన్నపిల్లలకు మాదిరే దగ్గరుండి చూసుకోవాలి.

చెల్లెళ్లు ఇద్దరూ అక్కను అపురూపంగా చూసుకుంటుంటారు. ఏది కొనుక్కున్నా ముందు అక్కకే!

సీమ అయితే మందిరంలో దేవుడి దర్శనానికి వెళ్లినప్పుడు కూడా కూతురి చెయ్యి వదిలిపెట్టదు.

అప్పటికే బాగా వర్షాలు పడుతుండటంతో ఆమెకు ఒంట్లో కాస్త నలతగా అనిపించింది. వారి తిరుగు ప్రయాణం మరొకరోజు వాయిదా పడింది.

ఆలయానికి ఉత్తరం వైపు ఉంది వారు బస చేసిన సత్రం. రెండో అంతస్తులో వారి గది.

2013 జూన్ 16వ తేదీ.. ఆదివారం

సాయంత్రం ఒక్కసారిగా భూకంపం వచ్చినట్లు భవనం కదిలిపోయింది.

జనం హాహాకారాలతో పరుగులు తీస్తున్నారు.

తేరుకుని కిందకు చూస్తే మండాకిని నది ఉద్భవతంగా ప్రవహిస్తోంది. బురదతో కూడిన వరద భారీగా దూసుకువెళ్తోంది. మట్టం అంతకంతకూ పెరుగుతోంది.

కొద్దిసేపటికే నది సమీపంలోని భవనాలను ముంచెత్తి మార్కెట్ను తాకింది. కొన్ని భవనాలు నీటిలోకి ఒరిగిపోయాయి. ఆలయం నుంచి దిగువన మార్కెట్ మొత్తం వరదలో మునిగిపోయాయి.

ఎన్నడూ చూడని పరిణామానికి స్థానికులు బెదిరిపోయారు.

ఊహించని విపత్తు ఎదురయ్యేసరికి రమేశ్ దంపతులను భయం, ఆందోళన చుట్టుముట్టాయి. ఆ రాత్రంతా నిద్ర లేకుండానే గడిపారు. ఎప్పుడు తెల్లవారుతుండా.. అక్కడి నుంచి బయటపడడామా అని చూస్తున్నారు.

మర్నాడు సోమవారం.. ఉదయం 8 గంటల సమయం..

మంచు తెరలు చిక్కగా అలుముకున్నాయి. చలిగాలులు వణికిస్తున్నాయి.

రాత్రి కేడార్‌పూట్‌లోని కొంత భాగాన్ని వరద ముంచెత్తడంతో కొందరు భక్తులు కొట్టుకుపోయారని చెప్పుకొంటున్నారు జనం.. వరదతోపాటే కొట్టుకువచ్చిన పెద్ద బండరాళ్లు పడి ఉన్నాయి అక్కడక్కడా..!

ఊరంతా బురదమయం అయిపోయింది.

అలాంటి పరిస్థితిలో కూడా కొందరు దర్శనం కోసం గుడి వైపు వెళ్తుండటం చూస్తే రాజేశ్‌కు ఆశ్చర్యమేసింది.

భార్య సీమ లేచి పిల్లలను లేపుతోంది. .

అంతలో మళ్ళీ బయట కలకలం.. హోరున పెద్ద శబ్దం. యుద్ధ విమానాలేవో దూసుకొచ్చినట్లు భయంకరమైన హోరు..

రెండు అంతస్తుల ఎత్తులో కెరటాలు కెరటాలుగా వరదనీరు ముంచుకొస్తోంది. కొద్దిసేపట్లోనే గదినిండా బురద. బట్టలు, సూట్‌కేసులు నీటిలో తేలుతున్నాయి.

రాజేశ్ దంపతులు హడలిపోయారు. వెంటనే గుర్తుకు వచ్చింది చంచల..

పిల్లలను తీసుకుని అతికష్టం మీద బయటకు వచ్చారు. అక్కడంతా

సముద్రంలా ఉంది. నిన్న చూసిన మార్కెట్.. దుకాణాలు.. కనిపించడం లేదు.

అటూ, ఇటూ ఉన్న కొన్ని భవనాలు పేకమేడల్లా కూలిపోతున్నాయి.

జనం హాహాకారాలు చేస్తున్నా, నది హోరులో ఏదీ వినిపించడంలేదు. ఏడుపులు, కేకలు.. అరుపులతో మారుమోగుతోంది ఆ ప్రాంతం.

సత్రంలోని మిగతావారంతా పైఅంతస్తుకు చేరడం కోసం మెట్ల మీదుగా పరుగులు తీస్తున్నారు. పిల్లలను తీసుకుని రాజేశ్, సీమ అటువైపు వెళ్లారు.

ఇంతలో బలమైన కెరటం ఒక్క ఉదుటున దూసుకొచ్చింది.. రాజేశ్, ఇద్దరు పిల్లలు కారిడార్ లోంచి జారి అందులో కలిసిపోయారు.

చంచల చెయ్యి పట్టుకుని సీమ మెట్లు ఎక్కుతుండగానే మరోసారి విరుచుకుపడిన ఇంకో కెరటం వాళ్లను లాక్కుని వెళ్లిపోయింది..

తర్వాత ఏం జరిగిందో తెలీదు..

రెప్పపాటులో జీవితాలు తలకిందులయ్యాయి.

సీమకు మెలకువ వచ్చేసరికి వైద్యశిబరంలో ఉంది..

ఒళ్లంతా బురద.. బట్టలన్నీ అట్టకట్టుకుపోయి ఉన్నాయి.

చుట్టూ చూస్తే.. తనలాగే గాయపడిన, నీట మునిగి అస్వస్థతపాలైన వరద బాధితులు ఉన్నారు.

భర్త, పిల్లల జాడ కనిపించలేదు. ఆమె ఉలిక్కిపడింది. మనసు కీడును శంకిస్తోంది.

లేవలేనంత నిస్సత్తువగా ఉంది. తల పగిలిపోతున్నట్లు నొప్పి. తడిమి చూసుకుంటే కట్టు కట్టి ఉంది. పెద్ద దెబ్బ తగిలినట్లు తెలుస్తోంది.

తామంతా సత్రంలో ఉండగా హఠాత్తుగా వరద ముంచెత్తడం.. తాను అమాంతం నీటిలో కొట్టుకుపోవడం వరకు గుర్తుంది. తర్వాత తలకు ఏదో తగలడం.. స్పృహ తప్పుడం లీలగా జ్ఞాపకం వచ్చాయి. .

మళ్ళీ ఇక్కడే మెలకువ రావడం!

దాని గురించి కాదు ఆమె ఆలోచిస్తున్నది..

భర్త రాజేశ్, పిల్లలు.. ముఖ్యంగా చంచల ఏమైందనే ఆందోళన బుర్రను తొలిచేస్తోంది.

బాత్‌రూమ్‌కు కూడా దగ్గరుండి చెయ్యి పట్టి తీసుకువెళ్లాల్సిన అసహాయురాలు.. ఎక్కడ ఉంది? ఏమైంది?

ఆ తల్లి కడుపు తరుక్కుపోతోంది.

ఎవరూ సమాధానం చెప్పేవాళ్లే కనిపించలేదు. ఎవరి హడావుడిలో వాళ్లు ఉన్నారు. ఎటు చూసినా సైనిక దుస్తుల్లో ఉన్నవాళ్లే. ఎవరు వైద్యులో ఎవరు సైనికులో తెలియడంలేదు. ఎవరిని అడగాలో అర్థంకాక తల పగిలిపోతోంది..

ఆమెకు మళ్లీ స్పృహ తప్పింది.

మర్నాడు ఒక అధికారి వచ్చి వివరాలు అడిగాడు. సీమకు అప్పుడు తెలిసింది అది హరిద్వార్ అని.

యాత్రకు ఎవరెవరు వచ్చారు? ఎక్కడి నుంచి.. అప్పుడు వచ్చారు.. వంటి వివరాలన్నీ అడిగి రాసుకున్నాడు. భర్త, పిల్లలు ఎక్కడున్నారన్న ఆమె ప్రశ్నకు మాత్రం సమాధానం ఇవ్వలేదు.

తనకు తెలీదన్నట్లు తల అడ్డంగా ఊపాడు.

ఆమెకు మళ్లీ తల తిరిగిపోతోంది. శూలాలతో గుచ్చినట్లు నొప్పి..

మెల్లగా లేచి బయటకు వచ్చింది. రోడ్డు మీద అంబులెన్సులు, కార్లు పరుగులు తీస్తున్నాయి.

పెద్ద మైదానంలాంటి ప్రాంతంలో ఓ పాత ఫంక్షన్ హాల్ వద్ద తాత్కాలికంగా ఏర్పాటు చేసిన వైద్య శిబిరమిది. లోపల వందా, రెండు వందల మంది వరకు ఉంటే, బయట వారి కోసం వేచి ఉన్నవాళ్లు, తమవాళ్ల ఆచూకీ కోసం వెతుక్కుంటున్న వందల

మందితో రద్దీగా ఉంది ఆ ప్రాంతమంతా.

తిండి తిని ఎన్నాళ్లయిందో తెలీదు.. నీరసం ఆవహించి నడవలేకపోతోంది సీమ. భర్త, పిల్లలు కనిపిస్తే చాలని వెతుకుతోంది.

ఎక్కడెక్కడి నుంచో బాధితులను తీసుకువస్తున్నారు. కాళ్లు విరిగినవాళ్లు, తలలు పగిలినవాళ్లు, ఒళ్లంతా రక్తాలు కారుతున్నవాళ్లు.. కొన్ని వందలమంది కనిపిస్తున్నారు. బట్టలనిండా మట్టి, బురద.. అందరూ వరద బాధితులేనని అర్థమవుతోంది.

సీమ అక్కడున్న మరో ఇద్దరు అధికారులను అడిగినా తన భర్త, పిల్లల గురించి చెప్పలేకపోయారు.

దుఃఖం ముంచుకు రావడంతో వచ్చి ఖాళీ ఉన్న ఒకచోట కూలబడింది.. కటిక నేల మీదనే!

కేవలం ఒక తివాచి లాంటిది పరచి.. బాధితులను పడుకోబెట్టి వైద్యం అందిస్తున్నారు. కొందరు మూలుగుతున్నారు. కొందరు స్పృహలో లేరు. మరికొందరు తనలాగే తమవాళ్ల కోసం ఆందోళన చెందుతున్నారు.

వైద్యం అంటే ఏమీ లేదు.. గాయాలకు మందు పూయడం.. దెబ్బలు తగిలినవాళ్ల కాళ్లకు, చేతులకు కట్టు కట్టడం. నొప్పి తగ్గడానికి ఇంజక్షన్లు చేయడం.. అంతే!

తర్వాత పట్టించుకునేవారు కానీ, కనీసం తిండి తిప్పల గురించి అడుగుతున్నవారు కానీ ఎవరూ లేరు.

ఆకలితో సీమ కడుపు దహించుకుపోతోంది. దానికి తోడు పిల్లల కోసం బెంగ.. నిస్సహాయంగా అలాగే పడుకుంది.

మధ్యాహ్నం రెండు గంటల సమయంలో ఎవరో సేవా సంస్థవారు డాల్, రోటీ తెచ్చి ఇచ్చారు.

బాధితులకు అదే మహాప్రసాదమైంది.

ఒకరోజు తర్వాత.. తాను పుట్టిన ఊరైన ఘజీయాబాద్‌లో తెలిసిన కుటుంబానికి చెందిన సతీష్ రావల్ కనిపించాడు. సైనిక దుస్తుల్లో ఉన్నాడు. అతడిని చూడగానే సీమకు కొంత ధైర్యం వచ్చినట్లయింది.

వెళ్లి పలకరించింది. చూడగానే గుర్తుపట్టాడు. ఆమె తలకు ఉన్న కట్టు, దుస్తుల పరిస్థితి చూడగానే ఏం జరిగి ఉంటుందో అర్థమైంది అతడికి. 'రాజేశ్ అంకుల్

ఎక్కడ?' అని ప్రశ్నించాడు.

తాను ఏడేళ్ల క్రితం మిలిటరీలో చేరిన విషయాన్ని గుర్తు చేశాడు. ఉత్తరాఖండ్‌లోని శ్రీనగర్ కేంద్రంగా డ్యూటీ చేస్తున్నానని.. చెప్పాడు.

రాష్ట్రాన్ని భీకరమైన వరదలు ముంచెత్తడంతో అత్యవసర సేవల కింద ఇక్కడకు వచ్చానని చెప్పాడు.

రెండు నిమిషాల్లో ఆమె జరిగింది చెప్పగానే.. రాజేష్, పిల్లల ఆచూకీ తెలుసుకుంటానని.. ఆందోళన పడవద్దని భరోసా ఇచ్చాడు.

ఆమె కొంత స్థిమితపడింది. ముఖ్యంగా చంచల గురించి పదేపదే చెప్పింది.

సరేనని వెళ్లిన అతడు మధ్యాహ్నం తర్వాత కొన్ని వివరాలతో వచ్చాడు. కేడార్‌ఘాట్ దిగువన ఎక్కడో మండాకిని నది ఒడ్డున స్పృహలేని పరిస్థితుల్లో ఉండగా సీమను సైనిక సిబ్బంది గుర్తించి తీసుకువచ్చారని చెప్పాడు.

రాజేష్, పిల్లల ఆచూకీ తెలియలేదని నిస్సహాయత వ్యక్తచేశాడు. తనకు తెలిసిన అధికారులు అందరికీ వివరాలు పంపానని.. ప్రభుత్వ ప్రత్యేక వెబ్‌సైట్ తెరిచే యోచనలో ఉందని.. తర్వాత అందులో కూడా నమోదు చేస్తానని చెప్పాడు.

ఆమెకు దుఃఖం ముంచుకు వచ్చింది. అతడు తన పనిమీద వెళ్లిపోయాడు.

* * * *

తర్వాత ఎందుకో రెండు రోజుల వరకు కనిపించలేదు సతీష్.

శిబిరంలో మందులు ఇస్తున్నారు. సేవా సంస్థవాళ్లు పూటకు ఏదో కొంత ఆహారం తెచ్చి పెడుతున్నారు.

ఆమెకు స్థిమితం లేదు. అత్తమామలకు ఫోన్ చేద్దామనుకున్నా నంబరు లేకపోవడంతో తన నిస్సహాయతకు దుఃఖం వచ్చింది.. భర్తే, మరొకరో తోడు లేకుండా బయటకు వెళ్లింది లేదు ఎప్పుడూ.. ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో ఒంటరితనం మరింతగా వేధిస్తోంది ఆమెను.

ఒంటి మీద చీర మాసిపోయి వాసన వస్తోంది. మార్చుకోడానికి మరొకటి లేదు. పాత ఫంక్షన్ హాల్ కావడంతో బాత్‌రూమ్‌లు దుర్వాసన వెదజల్లుతున్నాయి. చల్లటి నీళ్లలో స్నానం చేయడం సరకప్రాయంగా ఉంది. చీరతోనే తుడుచుకోవడం, మళ్లీ అదే కట్టుకోవడం..

సతీష్ రావల్ కు చెబుదామంటే చిన్నవాడు.. ఒంటరిగా ఎక్కడి నుంచో వచ్చినవాడు కావడంతో మొహమాటం అడ్డొచ్చింది. అయినా తప్పుడు కనుక అడగాలని నిర్ణయించుకుంది.

రెండు రోజుల తర్వాత అతడు కనిపించాడు.

వరదల ప్రత్యేక డ్యూటీపై చమోలీ జిల్లాకు వెళ్లాల్సి వచ్చిందని.. అందుకే రాలేకపోయానని చెప్పాడు. సీమ తల్లిదండ్రులకు కబురుపెట్టానని.. వాళ్లు వచ్చే అవకాశం ఉందని చెప్పడంతో ఆమె అతడికి మనసులోనే కృతజ్ఞతలు తెలిపింది.

సాయంత్రం ఘజియాబాద్ నుంచి సీమ తల్లి, తండ్రి వచ్చారు. వాళ్లను చూస్తూనే కన్నీటిపర్యంతమైంది. గంట తర్వాత కానీ మళ్లీ మామూలు మనిషి కాలేకపోయింది.

భర్త, పిల్లల ఆచూకీ తెలియలేదనగానే తల్లిదండ్రులు కన్నీరు మున్నీరయ్యారు. దేవుడి దయవల్ల ఎక్కడో క్షేమంగానే ఉంటారని ధైర్యం చెప్పారు. తల్లి సపర్యలు చేసి తను తెచ్చిన బట్టలు ఇచ్చింది.

తండ్రి వైద్యశిబిరం నిర్వాహకులతో మాట్లాడి వివరాలు అన్నీ తెలియజేసి కుమార్తెను తీసుకువెళ్లనున్నట్లు తెలిపారు.

అల్లుడు, పిల్లల ఆచూకీ గురించి ఎదురుచూస్తూ ఉంటామని పదే పదే చెప్పి కుమార్తెను తీసుకుని ఘజియాబాద్ బయలుదేరారు.

2013 జూన్ 18..

కేడార్ నాథ్ తీవ్రంగా దెబ్బతింది. మహాశివుడి మహిమాన్విత జ్యోతిర్లింగ క్షేత్రం ఇప్పుడు మరుభూమిలా ఉంది.. చెట్లమ్మట, పుట్లమ్మట ఎక్కడ చూసినా శవాలే. వరద విరుచుకుపడి రెండు రోజులైంది. వర్షం ఇంకా తగ్గలేదు.

ఆ దేవదేవుడి దర్శనం కోసం ఎంతో ప్రయాసపడి దూర ప్రాంతాల నుంచి వచ్చిన వేలమంది యాత్రికులు కాలనేత్రుడి ఆగ్రహమో లేక ప్రకృతి వైపరీత్యమో.. చెట్టుకొకరు పుట్టుకొకరుగా చెల్లాచెదురయ్యారు. చాలామంది అక్కడే శివసాయుజ్యం పొందారు.

మరికొందరు అయినవాళ్లను పోగొట్టుకుని అల్లాడుతున్నారు. నిలువెల్లా గాయాలతో రోదిస్తున్నారు.

వరదల విలయం తర్వాత సైన్యం రంగంలోకి దిగింది.

బాధితుల కోసం గాలింపు మొదలైంది. పర్యటల మీద చిక్కుకు పోయినవారిని గుర్తించి హరిద్వార్, డేహ్రాడూన్ వంటి ప్రాంతాలకు చేరవేసి అక్కడి నుంచి ఇళ్లకు పంపిస్తున్నారు.

ఆర్మీ మేజర్ చంద్రప్రకాశ్ త్రిపాఠి తన బృందంతో అక్కడకు చేరుకున్నారు.

బండల కింద, చెట్ల మీద చిక్కుకుని ఉన్న బాధితులను ఒకచోట చేర్చి వివరాలు నమోదు చేసుకుంటున్నారు. తమతోపాటు తెచ్చిన కొద్దిపాటి మందులు, ఆహారాన్ని అందిస్తున్నారు. విడతలవారీగా హెలికాప్టర్లలో కిందకు చేర్చుతున్నారు.

హిమసానువుల్లోని పర్యటాగ్రాల్లో దేశంలోనే అతి పెద్ద 'ఫ్లడ్ రిలీఫ్ ఆపరేషన్' మొదలైంది.

మూడు రోజులుగా తిండి తిప్పలు లేక అల్లాడుతున్న బాధితులు సైన్యం ఇచ్చిన బిస్కెట్లు ఆవురావురుమని తింటున్నారు.

వాటిని అందుకోడానికి ఎగబడుతున్నారు.. ఒకరినొకరు తోసుకుంటున్నారు. ఆకలితో అల్లాడుతున్న ఆపన్నులను కంట్రోల్ చేయడం సైనికులకు కూడా వీలుకావడంలేదు. అప్పుడప్పుడు లారీలకు పని చెప్పాల్సి వస్తోంది.

వారిని నియంత్రిస్తూ ఉండగానే దూరంగా ఓ శిథిల భవనం పక్కనే గోడకు ఆనుకుని కూర్చున్న పన్నెండేళ్ల బాలిక కనిపించింది ఆయనకు. చలికి వణుకుతోంది.

ఇంతమంది ఆహారం కోసం ఎగబడుతుంటే ఆ అమ్మాయి కనీసం ఇటు చూడను కూడా చూడటం లేదేమని ఆశ్చర్యమేసింది.

బాధితుల పని సిబ్బందికి అప్పగించి అటు కదిలాడు త్రిపాఠి.

ఆ అమ్మాయి ఒంటి నిండా బురద.. జుట్టు అట్టలు కట్టినట్లు ఉంది. స్వేటర్ బురదమయం..

దగ్గరకు వెళ్లినా ఎలాంటి స్పందనా లేదు ఆమెలో.

కింద కూర్చుని పిలిచాడాయన. అలికిడికి తల పైకెత్తింది ఆమె. చూపుల్లో ఏదో తేడా కనిపిస్తోంది. ఎటో చూస్తున్నట్లు ఉంది.

‘పాపా నీ పేరు ఏంటి?’ అని అనునయంగా అడిగితే.. అక్షరాలు కూడబలుక్కుంటున్నట్లు చెప్పింది.. “చంచల”..

* * * *

ప్రశ్నలు అడుగుతుంటే తనవైపు కాకుండా ఎటో చూస్తుండటం.. ఆమె తల ఆడిస్తున్న తీరు చూస్తే చంద్రప్రకాశ్ త్రిపాఠికి అర్థమైంది.. ఆమెకు దృష్టిలోపం ఉందని..

అందరిలా చురుకైన బాలిక కాకపోవచ్చనే అనుమానం వచ్చింది.

చెయ్యి పట్టుకుని లేపి తీసుకువెళ్లి బిస్కెట్లు పెట్టి మంచినీళ్లు తాగించాడు. అమ్మ, నాన్నల పేర్లు అడిగితే సరిగా చెప్పలేకపోతోంది.

‘అమ్మ ఏది?’ అంటూ ఎదురు ప్రశ్నిస్తోంది.

కాసేపు మాట్లాడేసరికే ఆమె మానసిక పరిస్థితి అర్థమైంది. అంతటి మేజర్ కు కూడా మనసు వికలమైపోయింది.

ఒక జవాన్ కు ఆమెను అప్పగించి వివరాలు కనుక్కోమని తన పనిలో

మునిగిపోయాడు.

క్షణం తీరిక లేనంత ఒత్తిడి.

బాధితులు అల్లాడిపోతున్నారు. క్షేమంగా బయటపడటం కోసం ఆరాటపడుతున్నారు.

హెలికాప్టర్లో 8 మందికి మించి తరలించడం సాధ్యం కాదు. వాతావరణం అనుకూలంగా లేకపోవడంతో ప్రైవేటు చాపర్లకు ప్రభుత్వం ఆనుమతించడం లేదు. కేవలం త్రివిధ దళాలకు చెందిన హెలికాప్టర్లే తిరుగుతున్నాయి.

కాసేపటికి ఆ జవాను వచ్చి చెప్పాడు. 'చంచల' తల్లి పేరు సీమ, తండ్రి పేరు రాజేశ్ అని వెల్లడించిందని.. అంతకు మించి ఏ వివరాలూ చెప్పలేకపోతోందన్నాడు. దృష్టిలోపానికి తోడు కొంచెం బుద్ధిమాంద్యం ఉందని చెప్పాడు.

ఆయన మనసు చివుక్కుమంది.

కొన్ని వేలమంది వరదల్లో కొట్టుకుపోయి చనిపోయారు. ఎంతోమంది.. భవిష్యత్తు మీద ఎన్నో ఆశలు పెట్టుకున్నవాళ్లు.. పెద్ద పెద్ద ప్రణాళికలు వేసుకున్నవాళ్లు అర్ధాంతరంగా మృత్యువాతపడ్డారు.

జీవితం మీద ఎలాంటి ఆశలు, అంచనాలూ లేని.. బతకడం ఎలాగో ప్రశ్నార్థకమైన ఈ బాలిక మాత్రం అనూహ్యంగా ప్రాణాలతో బయటపడింది.

అమ్మ, నాన్నలు ఏమయ్యారో.. ఇంకెవరైనా తోడున్నారో లేదో!

ఈ ప్రశయం నుంచి బయటపడింది కానీ ఇలాంటి చిట్టితల్లి బాహ్య ప్రపంచంలో రేపటి రోజున ఒంటరిగా ఎలా నెగ్గుకు రాగలుగుతుందో అని తలచుకుంటేనే బాధ అనిపించింది ఆయనకు!

'ఆట గదరా శివా..' అంటే ఇదేనేమో!!

'చంచల' పట్ల ప్రత్యేక శ్రద్ధ తీసుకున్న త్రిపారి దేవ్రోదూన్కు పంపి.. ఒక మిత్రుడికి అప్పగించాడు. తన ఆపరేషన్ ముగిసేవరకు అక్కడే ఉంచమని.. వీలైతే మరిన్ని వివరాలు రాబట్టమని సూచించాడు.

వరదలో చిక్కుకుని అదృష్టవశాత్తు ప్రాణాలతో బయటపడినవారు కొందరైతే.. గల్లంతైనవారి సంఖ్య వేలల్లో ఉండడంతో వారి బంధువులు ఎవరికి తోచినట్లు వారు గాలిస్తున్నారు. ఈ నేపథ్యంలో ప్రభుత్వం బాధితుల వివరాలతో ఒక వెబ్ పోర్టల్ ప్రారంభించింది. ఆ పనులు చూస్తున్న మిత్రుడికి ఆ అమ్మాయి పేరు, తల్లిదండ్రుల పేర్లు చెప్పి వివరాలు దొరికితే వెంటనే తనకు చెప్పమన్నాడు.

పుట్టెడు దుఃఖంతో పుట్టింటికి..

తల్లిదండ్రులతోపాటు ఘజియాబాద్‌లోని పుట్టింటికి చేరిన సీమ మనసు స్థిమితపడ్డాక ఒకరోజు అలీగఢ్‌లోని అత్తవారింటికి వెళ్లింది. అప్పటికే వారికి సమాచారం తెలిసింది.

ఇంట్లో మామ హరీశ్‌చంద్, అత్త శకుంతలాదేవి ఉన్నారు. మరిది మోహన్ దుకాణానికి వెళ్లినట్లున్నాడు. సందు చివర టీకొట్టు నిర్వహిస్తుంటాడు అతడు.

భర్త, ముగ్గురు పిల్లలతో తీర్థయాత్రకు వెళ్లిన కోడలు ఒక్కతే తిరిగి రావడం వాళ్లకు అంతగా రుచించలేదు.

‘చెట్టంత కొడుకు పోయాక వృద్ధాప్యంలో తమను చూసేది ఎవరు?’ అనేది వాళ్ల మనసును తొలిచేస్తున్న ప్రశ్న.

దానికి తోడు కోడలిని పెంచి పోషించాలంటే కష్టమని సగటు మధ్యతరగతి మనిషిలా లెక్కవేసుకున్నారు.

మృతుల కుటుంబాలకు ప్రభుత్వం పరిహారం ఇస్తున్నట్లు తెలిసి.. దాని కోసం ప్రయత్నం చేస్తే కొంత ఆసరాగా ఉంటుందేమో అని ఆశపడ్డారు.

మానవ సంబంధాలన్నీ ఆర్థిక సంబంధాలే కదా!

సీమ తల్లిదండ్రులకు విషయం అర్థమైంది. ఆ పూటకు ఉండి చేయాల్సిన కార్యక్రమాలు కొన్ని పూర్తిచేసి కూతురు తాలూకు ముఖ్యమైన వస్తువులు, బట్టలు తీసుకుని తిరిగి ఘజియాబాద్ ప్రయాణమయ్యారు. ఎవరూ వారిని వారించలేదు.

ముగ్గురు మనవరాళ్లతో కళకళలాడుతూ కళ్లముందు తిరిగిన కుమార్తె ఇప్పుడు తలచెడి తమ పంచనే చేరడం వారిని కుంగదీస్తోంది.

దేహ్రాదూన్ నుంచి కశ్మీర్‌కు..

చంచలను కొన్నాళ్లు దేహ్రాదూన్‌లోని ఓ అనాథాశ్రమంలో ఉంచారు. పాక్ వల్ల గతంలోని విషయాలేమీ ఆమెకు గుర్తులేకపోవడంతో ప్రత్యేకమైన చికిత్స అసవరమని భావించారు..

మేజర్ చంద్రప్రకాష్ త్రిపాఠి అప్పుడప్పుడు వారికి ఫోన్ చేసి సమాచారం తెలుసుకుంటున్నారు.

రెండేళ్లు గడిచిపోయాయి..

ఆమె తీరులో ఏమీ మార్పు లేదు. ఎవరైనా పెడితే తినడం. లేదంటే మౌనంగా

శూన్యంలోకి చూస్తూ కూర్చోవడం.. లేదా తనలో తనే మాట్లాడుకోవడం..

చుట్టూ వందమంది ఉన్నా.. ఎంత గొడవగా ఉన్నా ఆమెకు ఏమీ పట్టదు. తన మానాన తను ఆడుకుంటూ ఉంటుంది.

అది ఆమెకు దేవుడు ఇచ్చిన శాపం.. ఒక విధంగా వరం కూడానేమో!

మానసికంగా ఎదుగుదలలేని బాలల కోసం జమ్మూ కశ్మీర్ లో.. రోటరీ క్లబ్ ఆధ్వర్యంలో నిర్వహిస్తున్న ఓ ఆశ్రమం ఉందని.. ఆమెకు అవసరమైన చికిత్స అందించే ఏర్పాట్లు ఉన్నాయని తెలిసింది.

వైద్య నిపుణుడి సూచనల మేరకు చంచలను అక్కడకు తరలించాలని నిర్ణయించారు. స్థానిక కలెక్టరు వద్ద అవసరమైన అనుమతి తీసుకున్నారు.

అలా ఆమె ఆవాసం ఒక పర్వత రాష్ట్రం నుంచి మరో హిమాలయ రాష్ట్రానికి మారింది.

మేజర్ చంద్రప్రకాష్ ఆమె పట్ల ప్రత్యేక శ్రద్ధ తీసుకుంటున్నట్లు తెలిసి ఆశ్రమం నిర్వాహకులు చంచల విషయంలో మరింత అప్రమత్తంగా ఉంటున్నారు.

ఆ క్రమంలోనే ఆమెకు టీబీ ఉన్నట్లు బయటపడటంతో దానికి కూడా చికిత్స మొదలుపెట్టారు.

వచ్చీరాని మాటలతో ఏదో చెప్పాలని ప్రయత్నిస్తుండటం చూసి స్పీచ్ థెరపిస్టును రప్పించారు. ఆమె వివరాలు కనుక్కునేందుకు చాలా కాలమే పట్టింది.

నెలా.. రెండు నెలలో కాదు..

ఏకంగా ఐదేళ్లు!

2018 జనవరి 27వ తేదీ..

కేడార్నాథ్ విలయం జరిగి ఐదేళ్లు అయింది.. చంచలకు ఇప్పుడు పదిహేడేళ్లు. జమ్మూ కశ్మీర్‌లోని ఆశ్రమంలోనే పెరుగుతోంది.

అందరు యువతుల్లాగే కొంచెం చురుగ్గానే ఉంటోంది. చిన్న చిన్న లెక్కలు, కూడికలు నేర్చుకుంది. ఆంగ్ల పదాలు పలకగలుగుతోంది.

క్రమంగా ఆమెకు తన బాల్యం గురించిన విషయాలు గుర్తుకొస్తున్నట్లు ఆశ్రమ నిర్వాహకులు గుర్తించారు. వారికి సంతోషం వేసింది.

ఒకరోజు ఎవరో స్వచ్ఛంద సేవకులు అక్కడి అనాథల కోసం కొన్ని స్వీట్లు తెచ్చి పంచారు. వాటిలోని 'మలైపూరి' చూడగానే చంచల కళ్లలో కొత్త వెలుగు కనిపించింది.

అది తనకు చాలా ఇష్టమని చెప్పింది. అలీగఢ్‌లో తాతయ్య తరచూ తన కోసం మలైపూరి తెచ్చేవారని తనకు వచ్చిన కొద్దిపాటి మాటలతోనే తెలిసింది.

చిన్న క్లా దొరకడంతో వారికి సంతోషమేసింది.

పదే పదే అడిగితే.. తాతయ్య పేరు హరీశ్‌చంద్ అని, నాయనమ్మ శకుంతలాదేవి అని వెల్లడించింది. ఆమె అలీగఢ్ గురించి ప్రస్తావించగానే ఆశ్రమం నిర్వాహకులు ఆ విషయాన్ని ఫైల్డ్ లైన్ సంస్థకు చేరవేశారు.

ఆశ్రమం వార్డెన్ రజనీ శర్మ ఎంతో శ్రమించారు. ఒకసారి స్వయంగా అలీగఢ్ వెళ్లి వచ్చారు. పోలీసుల సాయంతో చంచల కుటుంబాన్ని కనిపెట్టడానికి రెండు నెలలు పట్టింది.

అలీగఢ్ లోని లోహియా నగర్..

స్థానిక బన్నీదేవి పోలీస్ స్టేషన్ హౌస్ ఆఫీసర్ నాథూరాం ఆరోజు కోర్టుకు వెళ్లే హడావుడిలో ఉండగా జమ్మూ కశ్మీర్ నుంచి ఫోన్ కాల్ వచ్చింది.

చంచల గురించి వివరాలు తెలిపి.. ఫలానావారి ఇంటి చిరునామా కనుక్కోవాలనేది ఆ కాల్ సారాంశం.

నాథూరాం తన సిబ్బందికి చెప్పి వెతికించారు. శకుంతలాదేవి ఇల్లు దొరకడంతో తానే వెళ్లి చంచల గురించి ఆరా తీశారు.

ఎప్పుడో ఐదేళ్ల క్రితం కేడార్ నాథ్ వరదల్లో కొట్టుకుపోయి చనిపోయిందనుకున్న మనవరాలి గురించి ఇప్పుడు పోలీసులు వివరాలు అడగడం ఆమెకు ఆశ్చర్యమేసింది. తన కొడుకు జాడ కూడా దొరుకుతుందేమో అని ఆశపడింది!

అదే సమయంలో అలీగఢ్ కు చెందిన భాజపా ఎమ్మెల్యే సంజీవ్ రాజాకు జమ్మూలోని 'బాలల ఆశ్రమం' నుంచి ఫోన్ కాల్ వచ్చింది.

చంచల విషయం చెప్పి, బన్నీదేవి బస్తీలో ఉంటున్న హరీశ్ చంద్, శకుంతలాదేవి దంపతుల వివరాలు అందజేశారు.

స్థానిక సమస్యలపై చురుగ్గా స్పందించే ఆ ఎమ్మెల్యే వెంటనే అలర్ట్ అయ్యారు. కుటుంబ సభ్యుల నుంచి విడిపోయిన ఓ చిన్నారిని ఇన్నేళ్ల తర్వాత సొంత గూటికి చేర్చడం తనకెంతో సంతోషమని వారితో అన్నాడాయన.

స్థానికంగా 'ఉడాన్' అనే స్వచ్ఛంద సంస్థను నిర్వహిస్తున్న జ్ఞానేంద్ర మిశ్రకు ఈ విషయం చెప్పి చంచలను తిరిగి నానమ్మ, తాతయ్యల దగ్గరకు చేర్చాల్సిన పని గురించి వివరించగానే, ఆయన సంతోషంగా అంగీకరించారు.

అలా ఐదేళ్ల క్రితం.. అనుకోని విపత్తులో అయినవాళ్లకు దూరమైన ఓ అమ్మాయి.. లోకజ్ఞానం లేని చిన్నారి.. ఇప్పుడు పదిహేడేళ్ల యువతిగా ఆ ఇంట్లో అడుగు పెట్టబోతోంది.. వాళ్ల స్పందన ఎలా ఉండబోతోంది?

ఆరోజు రానే వచ్చింది..

జమ్మూ పోలీసులు, అనాథాశ్రమ నిర్వాహకులు కలిసి చంచలను తీసుకువచ్చి 'ఉడాన్' సంస్థ నిర్వాహకుడు జ్ఞానేంద్ర మిశ్రకు అప్పగించారు.

స్థానిక ఎమ్మెల్యే సంజీవ్ రాజాతో కలిసి ఆయన చంచలను వెంటబెట్టుకుని శకుంతలాదేవి ఇంటికి చేరారు.

అప్పటికే ఎమ్మెల్యే రాజా ఆమె కోసం కొత్త బట్టలు కొన్నారు. అవసరమైన మందులు సిద్ధం చేశారు. వెయ్యి రూపాయలు వాటిలో ఉంచి ఆమె చేతిలో పెట్టి.. నాయనమ్మ దగ్గర దింపడానికి తీసుకువచ్చారు.

పన్నెండేళ్ల చిన్నారిగా తమను విడిచి వెళ్లిన చంచల ఇప్పుడు 17 ఏళ్ల యువతిగా రావడం కన్నా.. శకుంతలాదేవి కుటుంబాన్ని ఎక్కువ ఆశ్చర్యపరచిన అంశం సాక్షాత్తు ఎమ్మెల్యే తమ ఇంటిని వెతుక్కుంటూ రావడం!

గబగబా కుర్చీలు తెచ్చి వేశారు. చలాకీగా మాట్లాడుతోంది చంచల..

ఆ ఇంటిని చూడగానే గుర్తుపట్టింది. నాయనమ్మ, అత్తయ్యను చూస్తూనే దగ్గరకు వెళ్లి హత్తుకుంది. చాన్నాళ్ల తర్వాత వచ్చినా ఆమెలో కొత్తదనం, బెరకు కనిపించలేదు.

మంచంమీద నాయనమ్మ, తాతయ్య మధ్యలో కూర్చుని చకచకా కబుర్లు చెప్పడం మొదలుపెట్టింది.

“నేను రోజూ పొద్దున్నే లేస్తాను. అంకెలు నేర్చుకుంటాను. శీతల ఆంటీ, రూపాలీ అత్తయ్య చాలా మంచివాళ్లు. నాకు మ్యాగ్ అంటే చాలా ఇష్టం.. మొన్న ఊరికి వెళ్లే ముందు అత్తయ్య నాకు మ్యాగ్ చేసిపెట్టింది. తను చాలా బాగా చేస్తుంది..” అప్పుడే మాటలు నేర్చుకుంటున్న చిన్నారిలా పట్టి పట్టి పలుకుతోంది.. పదాలు కూడగట్టుకుంటున్నట్లు చెబుతోంది.

“నేను గుడికి వెళ్లి వచ్చేసరికి మా నాయనమ్మ ఎందుకో చాలా ముసలిది అయిపోయింది ఇప్పుడు” అని చంచల అనగానే అక్కడున్న అందరూ నవ్వేశారు.

గోడ మీద అమ్మా, నాన్నల ఫోటో చూడగానే వాళ్లు ఎక్కడికి వెళ్లారని అడిగింది. కేడార్నాథ్లో గంగమ్మ (గంగా మయ్యా) ఉప్పొంగగానే వాళ్లిద్దరూ తనను వదిలేసి వెళ్లిపోయారని నాయనమ్మకు ఫిర్యాదు చేసింది. చెల్లెళ్ల గురించి ఆరా తీసింది.

అమాయకత్వంతో కూడిన ఆమె మాటలు వినగానే.. అక్కడ ఉన్నవాళ్ల మనసులు వికలమయ్యాయి!

సల్వార్ కమీజ్ వేసుకున్న చంచల ఇంటి చుట్టూ రెండు మూడుసార్లు తిరిగి వచ్చింది. అత్తయ్య, పిన్ని, బాబాయ్ అడిగిన ప్రశ్నలకు సమాధానాలు చెబుతోంది.

“2015 మే 2న చంచలను పోలీసులు మా దగ్గరకు తీసుకువచ్చారు. అంతక్రితం రెండేళ్లు దేహ్రాడూన్లో ఉందని చెప్పారు. టీబీ సోకినట్లు గుర్తించి చికిత్స అందించాం. దృష్టి సరిగా లేకపోవడం వల్ల చదవలేకపోతోంది. కానీ చాలా చురుకైన పిల్ల. నాయనమ్మ పేరు, ఊరు అన్నీ చెప్పింది ఇన్నాళ్లు గుర్తుంచుకుని.. తర్వాత మిమ్మల్ని వెతికి పట్టుకోడానికి రెండు నెలలు పట్టింది” అని వార్డెన్ రజనీశర్మ జరిగింది వివరించారు.

ఇన్నేళ్ల తర్వాత మనవరాలు తిరిగి ఇల్లు చేరుకోవడం నమ్మశక్యంగా లేదని చంచల తాతయ్య హరీష్ చంద్, నానమ్మ శకుంతలాదేవి సంతోషించారు.

వాళ్ల బాబాయ్ మోహన్ మాత్రం అసలు విషయం కుండబద్దలు కొట్టాడు.

“కేడార్నాథ్ విషాదం తర్వాత మా వదిన (చంచల తల్లి) ఘజియాబాద్లోని తన పుట్టింటికి వెళ్లిపోయింది. మళ్లీ ఎప్పుడూ మా ఇంటికి తొంగి చూడలేదు” అతడి మాటల్లో నిష్కారం ధ్వనించింది.

“నేను చిన్న టీకొట్టు నడుపుతున్నాను. రోజుకు రూ. 200-300 సంపాదన. దాంతో మా ఇల్లు గడవడమే కష్టంగా ఉంది. తొమ్మిది మంది సభ్యుల కుటుంబానికి అదే ఆధారం. 70 ఏళ్ల వృద్ధులు సహా అందరం దాంతోనే బతకాలి” అతడు కొనసాగించాడు..

అతడు చెప్పదలచుకున్నది ఏమిటో అర్థమైంది వారికి.

“ఇన్నేళ్ల తర్వాత మా బిడ్డ తిరిగి మా ఇంటికి చేరడం సంతోషమే. ఇదేదో సినిమా కథలాగా ఉంది. కానీ.. బతకడం ఎలా?”

“ఆమె ఆశ్రమంలో ఉంటేనే మెరుగ్గా ఉంటుందేమో!”

“మా ఇంట్లో కనీసం సొంత మరుగుదొడ్డి లేదు. రూ. 5 చెల్లించి పబ్లిక్ టాయ్‌లెట్‌కు వెళ్లాల్సిందే. మతి స్థిమితం సరిగాలేని.. యుక్తవయసులోని పిల్లను ఒంటరిగా బయటకు ఎలా పంపగలం?”

అతడి ప్రశ్నలో నిజాయతీ ఉంది..

కానీ, వాళ్లేమీ సమాధానం చెప్పలేకపోయారు. తమ బాధ్యత పూర్తయిందన్నట్లు లేచి నిల్చున్నారు.

వారం తర్వాత చంచలను తీసుకుని ఆమె బాబాయ్ మోహన్ స్థానిక కలెక్టరు చంద్రభూషణ్ వద్దకు వెళ్లాడు. తమ సమస్యను ఏకరువు పెట్టాడు.

ఆయన చంచల ఆరోగ్య సమస్యలు, చదువు కోసం అయ్యే ఖర్చును ప్రభుత్వం నుంచి మంజూరు చేయిస్తానని హామీ ఇచ్చారు. తండ్రి చనిపోయినట్లు ప్రకటించి పరిహారం ఇప్పిస్తానన్నారు.

‘లేదంటే మీ ఇష్టం.. అనాధాశ్రమానికే పంపేద్దాం అనుకుంటే అలాగే చేద్దాం’ అన్నారు కలెక్టరు.. ఆలోచించుకుని చెప్పమని చాయిస్ అతడికే వదిలేశారు.

కాసేపు ఆలోచించిన మోహన్ చంచలను తీసుకుని ఇంటికి చేరుకున్నాడు..

ఎంత చంచలమో కదా జీవితం!!

మిస్టరీ

ఇది దైవికమా.. యాదృచ్ఛికమా!

ఎట్టకేలకు కేదార్ నాథ్ చేరుకుంది మహాంతి బృందం..

ఎటు చూసినా శవాలు.. శిథిలాల మధ్య మరుభూమిలా ఉంది ఊరు.

మందిరం ముందు, చుట్టుపక్కల ఉండే వందల దుకాణాలు, సత్రాలు, హోటళ్లు, లాడ్జీలు.. ఏవీ ఇప్పుడు లేవు.

ఇష్టానుసారంగా వెలసిన కబ్జాలను ఏ అదృశ్యశక్తి చేత్తో తీసేసినట్లు మాయమై పోయాయి. వందలకొద్దీ బండలు.. కనిపిస్తున్నాయి. వీటన్నింటికంటే విచిత్రం.. విశేషం ఆలయం వెనుక వచ్చి నిల్చున్న భారీ శిల!

వరదల విలయానికి కేదార్ వ్యాలీలో మానవ నిర్మిత కట్టడాలన్నీ తుడిచిపెట్టుకుపోయాయి. కానీ, అత్యంత పురాతనమైన కేదారేశ్వరుడి మందిరం మాత్రం చెక్కుచెదరకపోవడం ఒక అద్భుతం.

దీనిని దైవలీల అనాలా? లేక ఈ కట్టడం నిర్మాణానికి స్థల ఎంపికలో నాటి రుషులు లేదా శిల్పాచార్యుల చాతుర్యం అనాలా?

మందిరానికి అండగా
నిలిచిన భీమశిల

ప్రకృతి వైపరీత్యంలో యాదృచ్ఛిక ఉదంతమే అనుకోవాలా?

ఎవరికి తోచినట్లు వారు భాష్యాలు చెప్పుకున్నా.. జరిగింది మాత్రం ఒక అద్భుతం. అంతుబట్టని రహస్యం!

మందిరం ఎగువన ఉన్న పర్వతాల మీది నుంచి మూడు పాయలుగా వరద ప్రవాహం ప్రళయకాల పర్జన్యంలా దూకింది.. ప్రవాహం రెండంతస్తుల ఎత్తున విరుచుకుపడింది. మందాకిని ప్రవాహ ఉద్ధృతికి కేడార్ నాథ్ ఆలయానికి ముప్పు తప్పదని ఆందోళన చెందుతున్న వేళ ఓ అద్భుతం జరిగింది.

పర్వతాల మీది నుంచి వరద బీభత్సంగా వచ్చి పడగా దానితోపాటే ఏకంగా 9 మీటర్ల వెడల్పు.. 3 మీటర్ల ఎత్తు ఉన్న పెద్ద గండశిల ఒకటి కొట్టుకుని వచ్చి సరిగ్గా మందిరానికి వెనుకవైపు అడ్డంగా.. అండగా నిలబడింది.

ఇంకేముంది.. వరద నీటి ప్రవాహం అటూ ఇటూ చీలిపోయింది. మందిరం సురక్షితంగా నిలిచింది. గుడికి ఏ నష్టమూ జరగలేదు. మరి ఇంత పెద్ద బండరాయి ఎక్కడి నుంచి.. ఎలా కొట్టుకు వచ్చింది? సరిగ్గా మందిరం వెనకనే ఎందుకు ఆగింది? ఏ శక్తులు దీనికి ప్రేరేపించాయి? ఏ అదృశ్యశక్తి లేదా ఏ అదృశ్యహస్తం దీనిని తెచ్చి సరిగ్గా ఆలయం వెనకే నిలబెట్టింది?

అంతుబట్టని మిస్టరీ!!

భక్తులు దీనికి 'భీమ శిల' అని పేరు పెట్టి కొలుస్తున్నారు.

మానవసాధ్యం కానిది ఏదైనా అద్భుతమే.. దైవికమే కదా!!

యాదృచ్ఛికాలు అని తేలికగా కొట్టిపారేయలేం.. అవి అద్భుతాలు. అంతే చూడాలి, వినాలి, చదవాలి, అబ్బురపడాలి. అంతకుమించి వివరణలు, విశ్లేషణలు, కారణాలు దండగ.

ప్రకృతి విలయాలు మానవుడికి ఎలా అంతుపట్టవో.. అది చేసే కొన్ని చమత్కారాలు కూడా మానవ మేధస్సుకు అందవు. ఇదీ అంతే!

అంతటి విలయంలో సైతం ప్రకృతే ఓ రాయిని అడ్డుపెట్టి ఆ గుడిని కాపాడుకోవడం దైవసంకల్పమేనా? ఈ అనంతానంత విశ్వంలో మనమెంత? అంతుచిక్కని అనంత విజ్ఞానంలో మన బుర్రలకు తెలిసిందెంత?!

చివరగా ఆ ఎపిసోడ్‌తో మహాంతి బృందం కేదార్‌నాథ్ కవరేజీ ముగిసింది!

పర్యావరణ విధ్వంసానికి ప్రకృతి ప్రతీకారం?

దేవభూమిలో జలప్రళయానికి కారణమేంటి? ఉత్తరాఖండ్‌లో పెద్ద సంఖ్యలో జల విద్యుత్ ప్రాజెక్టులు ఏర్పాటువుతున్నాయి. ఇప్పటికే ఈ రాష్ట్రంలో 100 వరకు డ్యామ్‌లు ఉన్నాయి. మరికొన్ని నిర్మాణంలో ఉన్నాయి. వీటిలో చాలావరకు 'రన్ ఆఫ్ ద రివర్' ప్రాజెక్టులే. అంటే నదుల నీటిని ఆపకుండా వాటి ప్రవాహాన్ని అనుసరించే విద్యుదుత్పత్తి చేయాలి. కానీ, ఆచరణలోకి వచ్చేసరికి కొంతమేరకు నీటిని నిల్వ చేసుకునేవిగానే ఉన్నాయి. 450కి పైగా జలవిద్యుత్ ప్రాజెక్టులను నిర్మించాలన్నది కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల ఆలోచనగా ఉంది. ఇవన్నీ పర్యావరణ విధ్వంసానికి దారితీసేవే!

వాతావరణ మార్పులు, భూతాపం (గ్లోబల్ వార్మింగ్), మానవుల అనాలోచిత చర్యల వల్ల హిమానీనదాలు, ధ్రువాల వద్ద మంచు వేగంగా కరిగిపోవడానికి దారి తీస్తున్నాయి.

ఇటీవల భారత్‌లోనూ, అంతర్జాతీయంగా జరిగిన అధ్యయనాలను పరిశీలిస్తే గత దశాబ్దాల్లో కన్నా ప్రస్తుతం ఈ మంచు కరిగిపోయే రేటు ఎక్కువగా ఉందని అర్థమవుతోంది.

భారత్‌లో తూర్పు హిమాలయాల కన్నా పశ్చిమ హిమాలయ ప్రాంతాల్లో గ్లేసియర్ (హిమానీనదం) కరిగిపోవడం వల్ల పెద్ద మొత్తంలో సరస్సుల్లాంటివి ఏర్పడుతున్నాయి. ఒక్కోసారి వాటి కట్టలు తెగిపోయి పెద్ద మొత్తంలో నీరు కిందకు

ప్రవహిస్తే ఆకస్మిక వరదలు సంభవిస్తుంటాయి.

ఈ ప్రాంతంలో బాధ్యతారహితంగా రోడ్లు, విద్యుత్ ప్లాంట్లు, ఇతర మౌలిక సదుపాయాల నిర్మాణాలు పెరుగుతుండడంతో ఈ సమస్య తీవ్రతరమవుతోంది. సాధారణ పరిస్థితుల్లో కూడా తరచుగా కొండ చరియలు విరిగిపడడం, ఆకస్మిక వరదలు, ఫలితంగా టన్నుల కొద్దీ రాళ్లు, ఇతర శిథిలాలు జారి పడడం వంటివి మామూలైపోయాయి.

పర్యత ప్రాంతాల్లో ఆవాసాల విస్తరణ.. రహదారుల నిర్మాణం, జలవనరులు తరిగిపోవడం, చెట్లను నరికివేయడం వంటి చర్యల వల్ల ఆ ప్రాంతంలో నేల గుల్లబారుతోంది. కొండ చరియలు విరిగి పడడంవల్ల పడే రాళ్లు, రప్పలతో నీటి ప్రవాహానికి అవరోధం ఏర్పడి లోయల్లో కృత్రిమ సరస్సులు ఏర్పడటం.. కట్టలు తెగినప్పుడు స్థానిక కాలువలు, నదుల్లో ఒక్కసారిగా ఆకస్మిక వరదలకు దారి తీస్తున్నాయి. ముఖ్యంగా ప్రాజెక్టుల నిర్మాణం వల్ల ఈ విధ్వంసం మరింత ప్రమాదకరమైన స్థాయిలకు వెళ్తోంది.

2013 పెను విపత్తులో కేడార్నాథ్ దారుణంగా దెబ్బతిందని తెలిసే.. పర్యావరణం గురించి కనీస ఆలోచన కూడా చేయకుండా, మళ్లీ ఇలాంటి ఆకస్మిక వరదలకు కారణమవుతామనే భయమైనా లేకుండా ఆ పట్టణాన్ని పునర్నిర్మించారు. ఇటువంటి సున్నితమైన ప్రాంతంలో పట్టణాలు, ఆవాసాలు నిర్మిస్తే వాటికి తట్టుకునే సామర్థ్యం ఉండా, లేదా అని కూడా కాస్తంత ఆలోచన చేయలేకపోవడం విషాదకరం. యాత్రికుల రద్దీని నియంత్రించడంతోపాటు కిందనే నివాస సదుపాయాలను కల్పించడం వంటి ప్రత్యామ్నాయ సూచనలను కొట్టి పారేశారు. ఈ ప్రాంతంలో అత్యంత తీవ్రంగా ఉండే వాతావరణ మార్పులు, కొండ చరియలు విరిగిపడడం, ఏటవాలు ప్రాంతాలు, గ్లేసియర్ మార్పులు వంటి వాటిని నిరంతరంగా పర్యవేక్షించడమనేది లేకుండా పోయింది. అదీ విశేషం!

ఉత్తరాఖండ్ లో గతంలో సంభవించిన భారీ మెరుపు వరదలకు కుంభవృష్టి, కొండ చరియలు విరిగిపడటం వంటివి ప్రకృతిపరమైన కారణాలు కాగా, మానవ సంబంధ కారణాలూ తోడవుతున్నట్లు పర్యావరణ ఉద్యమకారుల నుంచి ఆరోపణలున్నాయి. ప్రణాళికరహితంగా, అసంబద్ధంగా చేపట్టే నిర్మాణాలు, సరైన రీతిలో నిర్వహణ లేని పర్యాటకం, తీవ్రస్థాయిలో సాగుతున్న గనుల తవ్వకం వంటివి సున్నితమైన ఆవరణ వ్యవస్థ కలిగిన హిమాలయాలను బలహీనపరుస్తూ, పర్యత

ప్రాంతాలకు హాని తలపెడుతున్నట్లు పర్యావరణవేత్తలు స్పష్టం చేస్తున్నారు. ఇలాంటి మానవ తప్పిదాలు ముప్పును అంతకంతకూ పెంచుతున్నాయి. ముఖ్యంగా కాంక్రీట్ వాడకం వల్ల వేడిమి పెరుగుతోంది. ఒకప్పుడు పర్వతాలు, కొండల్లో సంప్రదాయబద్ధంగా కట్టెలు, వెదురుతో పొదరిళ్లు కట్టుకునేవారు. ఇప్పుడు అన్నిచోట్లా కాంక్రీట్ భవంతులు.. సిమెంట్ రోడ్లే. ముఖ్యంగా హోటళ్లు, రిసార్టుల పేరుతో భారీ కాంక్రీట్ భవంతుల నిర్మించడంతో ఉష్ణతాపం పెరుగుతోంది.

ఆధ్యాత్మిక పర్యాటకానికి ప్రజల తాకిడి పెరగడం, ఒత్తిడి ఎక్కువవడం వల్ల ప్రభుత్వం మారుమూల ప్రాంతాల్లో సైతం రోడ్లు, హోటళ్లు, లాడ్జీల నెట్ వర్క్ కోసం పెద్దయెత్తున అనుమతులు ఇవ్వడంవల్ల ప్రమాదం పెరుగుతోందని ఉత్తరాఖండ్ వ్యవహారాల నిపుణుడు ఆర్.పి.నైల్వాలే పేర్కొన్నారు.

అభివృద్ధి కంటే ప్రజల ప్రాణాలు ముఖ్యం కాదా?

దాదాపు 200 ఏళ్లుగా సాగుతున్న పారిశ్రామికీకరణ, జీవన విధానం పర్యావరణ కాలుష్యానికి దారితీస్తున్నాయి. పెరుగుతున్న కాలుష్యం, భూతాపంపై జాగ్రత్త వహించాలని వాతావరణ శాస్త్రవేత్త జోసెఫ్ పొరియర్ 1824లోనే హెచ్చరించారు. ఎన్ని ప్రకృతి విపత్తులు, ఆరోగ్య విపత్తులు సంభవిస్తున్నా పాలకులు తాత్కాలిక చర్యలతో సరిపెట్టుతున్నారు. దీర్ఘకాలిక ప్రణాళికలు లేవు.

అడవులను విచలవిడిగా నరికివేయడం పర్యవేక్షణలో విపత్తులకు ప్రధానంగా కారణమవుతోంది. నరికివేసిన చెట్లకు బదులుగా వనాలు పెంచుతామని పాలకులు చెబుతున్నా అది ఎక్కడా జరగడం లేదు. 2019 నాటికి 12,81,397 హెక్టార్ల అటవీభూమి అక్రమార్కుల కబంధహస్తాల్లో ఉందని ఆర్డీఐ చట్టం కింద అడిగిన ప్రశ్నకు సమాచారంగా లభించింది. మనకు ప్రాణ వాయువును అందించే చెట్లు లేకపోతే పరిస్థితి దారుణంగా ఉంటుంది.

అటవీ చట్టాలు, గ్రీన్ ట్రైబ్యునల్స్, చిత్తడి నేలల పరిరక్షణ సంస్థలు, కోస్తాతీర రక్షణ ఏజెన్సీలు, వాతావరణ ప్రభావం అంచనా నియమాలు, కాలుష్య నియంత్రణ మండళ్లు.. ఎన్నో ఉన్నాయి. కానీ ఏం లాభం.. వాటిని పాటించనప్పుడు? వాతావరణ కాలుష్యం కలిగించే నిర్మాణాలు అనుమతించరాదన్న నిబంధనలున్నప్పటికీ వాటిని విస్మరిస్తున్నారు. అనేక ప్రాజెక్టులు వాతావరణ గ్రీన్ ట్రైబ్యునల్ అనుమతి లేకుండానే రూపుదిద్దుకుంటున్నాయని బీబీసీ రిపోర్ట్ చేసింది.

థర్డ్ పోల్ కలిగిపోతోందా?

భూమండలంపై దక్షిణార్ధగోళం, ఉత్తరార్ధగోళం అని రెండు ధ్రువాలు (సౌత్ పోల్, నార్త్ పోల్) ఉన్నట్లు అందరికీ తెలిసిందే.

ఈ భూగోళంపై మరో ధ్రువం.. 'థర్డ్ పోల్' ఉందని.. అది చాలావరకు మనదేశంలోనే నెలకొని ఉందనేది చాలామందికి తెలియని విషయం.

హింద్ కుష్ హిమాలయన్ ప్రాంతం అఫ్ఘానిస్థాన్, పాకిస్థాన్, భారత్, భూటాన్, నేపాల్, బంగ్లాదేశ్, మియన్మార్, చైనా దేశాల్లో 3,500 కిలోమీటర్ల మేర విస్తరించిన సువిశాల ప్రాంతం. దీన్ని 'థర్డ్ పోల్' (మూడో ధ్రువం) గానూ వ్యవహరిస్తారు. ప్రపంచంలో ఉత్తర, దక్షిణ ధ్రువాల తర్వాత మంచినీరు ఎక్కువగా ఉండే ప్రాంతం ఇదే. అందుకే 'ప్రపంచపు అత్యంత ముఖ్యమైన నీటి బురుజు'గా ఈ ప్రాంతాన్ని అభివర్ణిస్తారు. ఎందుకంటే.. ఆసియాలోని పది అతిపెద్ద నదులకు మూలం ఈ ప్రాంతం.

ఎనిమిది దేశాల్లోని దాదాపు 180 కోట్ల మందికి నీటి అవసరాలు తీర్చే ప్రాంతమిది. అంతేకాదు.. ప్రపంచంలోని నాలుగు జీవవైవిధ్య కేంద్రాల్లో ఇదీ ఒకటి. హెచ్ కే హెచ్ ప్రాంతంలోని హిమానీనదాలన్నీ 7 కోట్ల ఏళ్ల కిందట ఏర్పడ్డాయని అంచనా. అప్పటి నుంచి 1970 దాకా వాటికి ఎలాంటి ఇబ్బందీ లేదు. కానీ.. ఆ దశకంలో మొదలైన భూతాప సమస్య శ్రుతి మించుతుండడంతో హిమానీనదాలు కరగడం ప్రారంభమైంది.

మంచు పర్వతాలపై ఉండే గడ్డకట్టిన మంచును హిమానీనదాలు (గ్లేసియర్స్) అంటారు. మన గంగానది సహా.. ప్రపంచంలో చాలా నదులకు వీటి నుంచి వచ్చే నీరే ఆధారం. హిమానీనదాల్లో ఉండే మంచు గడ్డల లోపలి భాగాల్లో నీరు ప్రవహిస్తుంటుంది. లోపల నీటి ఒత్తిడి ఎక్కువైనప్పుడు.. ఆ ఒత్తిడిని తట్టుకోలేక మంచుగడ్డ ఒక్కసారిగా పగులుతుంది.

ఆ ఒత్తిడికి లోపలి నుంచి నీరు ఉద్భవమైన వేగంతో ఒక్కసారిగా బయటకు దూకుతుంది. దీన్నే 'గ్లేసియర్ బరస్ట్' అంటారు.

ఈ నీరు ఎందుకు కరుగుతుందంటే.. పర్యావరణ మార్పుల కారణంగా ఉష్ణోగ్రతలు పెరగడం వల్ల జరుగుతూ ఉంటుంది. నిజానికి హిమాలయాల్లోని మంచు నదులకు ఈ తరహా ముప్పు ఉందని చాన్నాళ్ల క్రితమే ఒక అధ్యయన నివేదిక వెలువడింది. ఉష్ణోగ్రతలు 2 డిగ్రీల మేర పెరిగితే చాలు.. 2100 నాటికి 'హింద్ కుష్ హిమాలయన్ (హింద్ కుష్)' ప్రాంతంలోని హిమానీనదాలు మూడో వంతు మేర కరిగిపోతాయని ఆ నివేదిక హెచ్చరించింది.

భూగోళం ఉష్ణోగ్రత పెరగడంతో హిమానీనదాలు వేగంగా కరుగుతున్నాయని, 21వ శతాబ్దంలో మంచు కరగడం రెండింతలైందని, 40 ఏళ్లుగా ఉపగ్రహాలు అందించిన సమాచారం ఆధారంగా చేసిన అధ్యయన వివరాలు 'జర్నల్ సైన్స్ అడ్వాన్సెస్' 2019 జూన్ సంచికలో ప్రచురించింది. 2000 సంవత్సరం నుంచి హిమాలయాల్లో నిలువుగా ఏటా అడుగున్నరమేర మంచు కరుగుతున్నట్లు గుర్తించారు. 1975-2000 కాలంతో పోలిస్తే 2000 నుంచి 2016 వరకు రెట్టింపు మంచు కరిగిందని తేల్చారు. ఈ కాలంలో సగటున ఒక డిగ్రీ సెంటీగ్రేడ్ అధిక

ఉష్ణోగ్రత నమోదైనట్లు అంచనా. పడమర నుంచి తూర్పు వరకు 2000 కిలోమీటర్ల మేర విస్తరించి ఉన్న 650 హిమపర్వతాలను అధ్యయనం చేసి ఈ విషయం తేల్చారు.

గత మూడు దశాబ్దాల్లోనే ఇక్కడి పావు వంతు మంచు కరిగి ఉంటుందని ఈ అధ్యయనంలో భాగస్వామి అయిన కొలంబియా యూనివర్సిటీ పరిశోధకుడు జోషువా మోరన్ తెలిపారు. పర్యావరణవరంగా అత్యంత సున్నితమైన హిమాలయాల్లో అభివృద్ధి పేరుతో మానవ కార్యకలాపాలు పెరుగుతున్నాయని, దానివల్ల చాలా నష్టం జరుగుతున్నదని పర్యావరణవేత్తలు ఆందోళన చెందుతున్నారు. భారీ నిర్మాణాలు ఆపాలని 'గ్రీన్ పీస్ ఇండియా' సంస్థకు చెందిన పర్యావరణవేత్త అవినాష్ చంచల్ అన్నారు.

ఒకసారి ఇబ్బంది పడ్డాక అయినా మళ్ళీ అలాంటివి జరగకుండా నిరోధించే చర్యలు చేపట్టడంలేదంటే, మన ప్రభుత్వాల బాధ్యతారహిత ధోరణి అర్థమవుతుంది. ప్రాణికోటి మనుగడకు ఎంతో ముఖ్యమైన ఈ 'థర్డ్ పోల్' విషయంలో మనకసలు 'స్పృహ' ఉందా? దీనిని కాపాడుకోవాలనే ధ్యాస ఉందా?

వరదల వెనుక 'అణు'మానాలు!

ఉత్తరాఖండ్‌లో తరచూ విరుచుకుపడుతున్న వరదల వెనుక 'అణు' రహస్యం దాగి ఉందా? చైనాతో అమెరికా కయ్యం, చైనాను ఎదుర్కొనేందుకు అప్పట్లో భారత్ సాయపడిన తీరు.. తదితర చరిత్రలో మరుగున పడిపోయిన.. మరుగున పడేసిన ఎన్నో దిగ్భ్రాంతికర విషయాలను కొందరు గుర్తు చేస్తున్నారు. వాటిని వింటే చాలా 'లోతైన' నిగూఢ విషయం ఉండొచ్చనే అనుమానాలు తలెత్తుతున్నాయి.

ఉత్తరాఖండ్‌లోని ఒక గ్రామంలోని ప్రజలు.. తమ వెనుక నిటారుగా ఉన్న పర్వత శిఖరాలలోని మంచు కింద అణు పరికరాలు దాగి ఉన్నాయని నమ్ముతుంటారు. 2013లో భారీ వర్షాల వల్ల కేడార్‌నాథ్‌ను వరదలు కుదిపేయగా.. 2021 ఫిబ్రవరిలో ఎలాంటి వర్షాలూ లేకుండానే రెయినీ ప్రాంతాన్ని భారీ వరద ముంచెత్తింది.. మంచు పర్వతాల్లో దాగి ఉన్న అణు పరికరాలు పేలిపోవటం వల్లే ఇలా జరిగిందనే వదంతులు వ్యాపించాయి.

నిజానికి.. ఒక హిమానీనదం (గ్లేషియర్) నుంచి మంచు ఫలకం విరిగి పడడమే ఈ వరదలకు కారణమని శాస్త్రవేత్తలు భావిస్తున్నారు. కానీ, 250 ఇళ్లు ఉన్న రెయినీ గ్రామ ప్రజలు దానిని నమ్మరు.. 'చలికాలంలో హిమానీనదం ఎలా విరిగి పడుతుంది? అణు పరికరాలే దీనికి కారణం కావచ్చు. ప్రభుత్వం దర్యాప్తు చేసి, కనిపెట్టాలి' అని ఆ గ్రామ పెద్ద సంగ్రామ్ సింగ్ రావత్ అన్నారు.

వారి భయాలకు మూలం.. పర్వత శిఖరాల మీద గూఢచర్యానికి సంబంధించిన

ఒక ఆసక్తికరమైన కథ..

అది 1960 దశకం.. రష్యా, అమెరికాల మధ్య ప్రచ్ఛన్నయుద్ధం రోజులు..

ప్రపంచ దేశాల నడుమ యుద్ధవ్యూహాలు, ఎత్తుగడలు. ఉద్రిక్త పరిస్థితులు. అణ్వాయుధాల తయారీ కోసం పోటీపడుతున్న కాలం.

1964లో వైనా జింజియాంగ్ ప్రావిన్స్‌లో అణుపరీక్ష నిర్వహించింది. ఏడాది తిరగకముందే మరో పరీక్ష. ప్రపంచ దేశాలన్నీ ఉలిక్కిపడ్డాయి. ముఖ్యంగా 'పక్కలో బాంబు పడినట్లు' భారత్ అదిరిపడింది.

అప్పటికే 1962 యుద్ధంలో వైనా చేతిలో భారత్ ఓటమిపాలైంది.

'వైనా ఎంతో గొప్ప రాజ్యం కనుకే ఔదార్యం ప్రదర్శించి, భారత్ వంటి చిన్న దేశాన్ని క్షమించి వదిలేస్తోందంటూ' అక్కడి విశ్లేషకులు ప్రచారం చేయడంతో భారత్ ఆగ్రహించింది. వైనా పత్రికలైతే నెహ్రూను బర్మా కాలానిక సాహిత్య యోధుడు 'మోన్ ఆన్'తో పోలుస్తూ ఎద్దేవా చేశాయి.

మరోవైపు అమెరికా కూడా వైనాపై ఆగ్రహంతో ఉంది..

ఒకరోజు 'నేషనల్ జియోగ్రాఫిక్ ఛానల్' స్టాఫ్ ఫోటోగ్రాఫర్ బేరీ బిషప్ అమెరికా ఎయిర్‌ఫోర్స్ చీఫ్ కర్టిస్ లేమేతో కాక్టెయిల్ పార్టీకి వెళ్లారు. కాసేపటికి వారి సంభాషణ హిమాలయాల వైపు మళ్లింది. హిమ శిఖరాల సౌందర్యం, అక్కడి ప్రకృతి రమణీయత ఎంత అద్భుతంగా ఉంటాయో లేమేకు వివరించారు.

లేమే బుర్రలో ఓ ఆలోచన తళుక్కుమంది. వెంటనే సీఐఎ అధిపతితో దానిని పంచుకున్నాడు.

హిమాలయాల్లోని అత్యంత ఎత్తయిన ఏదైనా శిఖరంపై గూఢచర్య పరికరాన్ని ఏర్పాటు చేసి వైనా మీద నిఘా పెట్టాలనేది ఆ ఆలోచన. వైసీయుల క్షిపణులు, అణు కార్యక్రమాల గురించి టెలిమెట్రీ డేటా ద్వారా సమాచారం సేకరించవచ్చు అనేది ఆయన ఊహ. సీఐఎకు ఆ ఆలోచన నచ్చింది.

మనిషి ఎవరెస్టు శిఖరం మీద కాలు మోపి అప్పటికి పదేళ్లు కావస్తోంది. మరిన్ని పర్యటాలను విజయవంతంగా అధిరోహిస్తున్న రోజులవి. హిమాలయ శిఖరాలు ఎక్కువగా భారత్‌లోనే ఉన్నాయి. పైగా వైనా క్షిపణులు, అణు కార్యక్రమం ఇండియాకు కూడా తలనొప్పిగా మారడంతో అమెరికా ఇండియాతో కలిసి ఈ ఆపరేషన్ చేపట్టడానికి సిద్ధమైంది.

అమెరికా గూఢచారి సంస్థ 'సీఐఎ', భారత ఇంటెలిజెన్స్ బ్యూరో, స్పెషల్ ప్రాంటియర్ ఫోర్స్ (ఎన్ఎఫ్ఎఫ్)తో కూడిన బృందం కలిసి హిమాలయాల్లోని ఎత్తయిన పర్వతంపై నిఘా పరికరాన్ని (స్పాయింగ్ డివైజ్) ఉంచాలి. దానికి ఫుటోనియం క్యాప్చుర్ల నుంచి శక్తి అందే ఏర్పాటు చేయాలి. అవి దాదాపు వందేళ్ల పాటు శక్తిని అందిస్తాయి. దానిని రేడియో 'ఐసోటోప్ థర్మో ఎలక్ట్రిక్ జనరేటర్' అంటారు. ఫుటోనియం కడ్డీల సాయంతో 40 వాట్ల పవర్ ఉత్పత్తి అవుతుంది. మానవరహితంగా పనిచేయాల్సిన పరికరాల కోసం ఇలాంటివి వాడతారు.

ప్రణాళిక సిద్ధమైంది. ఇంతకీ ఈ పరికరాలను అమర్చేవారెవరు?

అన్వేషణ మొదలైంది. వెతికి వెతికి అమెరికన్ పర్వతారోహకులను ఎంపిక చేశారు. మరి భారత్ నుంచి ఎవరు?

అందరి దృష్టి బోర్డర్ పెట్రోల్ ఆర్గనైజేషన్లో పనిచేసిన మన్మోహన్ సింగ్ కోహ్లాపై పడింది. ఆయనకు పర్వతారోహణలో మంచి అనుభవం ఉంది. 1960, 1962లలో ఎవరెస్టు శిఖరాన్ని అధిరోహించడానికి రెండుసార్లు ప్రయత్నించారు. మూడోసారి 1965లో విజయం సాధించారు.

ఇండియన్ ఇంటెలిజెన్స్ బ్యూరోకు చెందిన భోలానాథ్ ములిక్ ఆయన పేరు సూచించారు. ఏవియేషన్ రీసెర్చ్ సెంటర్ ఛైర్మన్ రామేశ్వర్ నాథ్ రిఫరెన్స్తో అమెరికన్ మౌంటెనీర్ జేరీ బిషప్ వచ్చి కోహ్లాని కలిశారు. చైనా సరిహద్దుకు దగ్గరలోని సిక్కింలో ఉన్న జెమూ గ్లేసియర్ పైకి వెళ్ళొద్దామా? అనడిగారు.

కోహ్లాకి విషయమేంటో అర్థం కాలేదు. నేరుగా భోలానాథ్నే కలిసి అడిగారు.

'నేనే నిన్ను కలవమన్నాను' అని చెప్పారాయన..

అపరేషన్ ప్యాక్ట్

అనేక తర్జనభర్జనల తర్వాత కాంచనగంగ పర్వతాన్ని ఎంపిక చేశారు. దాని ఎత్తు 8,586 మీటర్లు. నేపాల్ 'స్వయం ప్రతిపత్తి'గల రాజ్యమే అయినా, భారత్ చెప్పుచేతల్లోనే ఉంటుంది కనుక ఇబ్బంది లేనట్లే.

కాకపోతే దాదాపు 57 కిలోల బరువున్న పరికరాన్ని అక్కడకు మోసుకువెళ్ళడం ఎలాగన్నదే ప్రశ్న. అయితే కాంచనగంగను ఎక్కడానికి పదిసార్లు ప్రయత్నిస్తే ఒకసారి మాత్రమే విజయం సాధిస్తామని.. అంత బరువుతో అన్నిసార్లు ప్రయత్నించడం కష్టమని కోహ్లా చెప్పారు. తర్వాతి ఆప్షన్గా అనుకున్న నందాదేవి శిఖరాన్ని ఎంపిక చేశారు. భారత దేశంలో రెండో అతిపెద్ద పర్వతమైన దాని ఎత్తు 7,816 మీటర్లు.

నందాదేవి శిఖరంపై..

అది భారత్ భూభాగంలోని ఉత్తర్ ప్రదేశ్‌లో ఉంది. కాంచనగంగతో పోలిస్తే గడ్వాల పర్వతప్రాంతం ఎత్తు తక్కువ. రుషిగంగ వద్ద ఇరుకైన దారుల గుండా సులభంగానే అధిరోహించవచ్చు.

అలా వైనాపై నిఘాకు ఓ రహస్య ప్రాంత ఎంపిక జరిగింది.

దానికిముందు.. ఆ పర్వతారోహకులను నార్త్ కరోలినాలోని సీపిఎ స్థావరం హార్వీ పాయింట్‌కు తీసుకెళ్లి అణు గూఢచర్యం మీద శిక్షణ ఇచ్చారని 'ఔట్‌సైడ్' అనే ఒక అమెరికా మ్యాగజైన్ తన కథనంలో పేర్కొంది.

అమెరికన్ బృందం టూరిస్టుల మాదిరిగా భారత్ చేరుకుంది రహస్యంగా. వారితో కలిసి వెళ్లే ఇండియా టీమ్ కూడా రెడీ. చమోలీ జిల్లా, గౌచర్ ఎయిర్ ఫీల్డ్ (యుద్ధావసరాలకు పనికొచ్చేది)కు చేరారు అంతా.

1965 అక్టోబరులో వీటిని తీసుకుని హిమాలయాల మీదకు బయలుదేరారు. ఫ్లటోనియం ఎంత ప్రమాదకరమైన రేడియా ధార్మిక పదార్థమో జపనీయులకు బాగా తెలుసు. నాగసాకి పట్టణంపై వేసిన బాంబు పేరు 'ఫ్యాట్ మాన్'. ఆ పట్టణాన్ని నామరూపాల్లేకుండా నాశనం చేసిన పరిమాణంలో 80వ వంతు బరువున్న ఫ్లటోనియంను ఈ జనరేటర్ కోసం ప్యాక్ చేశారు.

ప్రపంచంలోనే అత్యంత ప్రమాదకరమైన అణుధార్మిక పదార్థాన్ని తాము ప్రపంచ పీఠంపైకి (భూమండలం మీద ఎత్తయిన పర్వతాల్లో ఒకటి) తీసుకువెళ్తున్నట్లు ఆ బృందంలోని చాలామందికి తెలీదు.

వారికే కాదు, తనకు కూడా తెలీదని ఆ బృందానికి సారధ్యం వహించిన కోష్టి

‘హిమశిఖరంపై గూఢచారులు’ అనే పుస్తకంలో రాశారు తర్వాత.

ఒక్కో క్యాంపును అధిగమిస్తూ 7,239 మీటర్ల ఎత్తుకు చేరుకున్నారు. మరో అంచెకు చేరితే లక్ష్యాన్ని అధిగమించినట్లే.

అంతలో వాతావరణం ఒక్కసారిగా మారిపోయింది. భయంకరమైన హోరుతో గాలి.. ఆకాశం నుంచి మంచు తెరలుతెరలుగా దూసుకొస్తోంది. అడుగు తీసి అడుగు వేయడమే కష్టతరమైన పరిస్థితి.

ప్రకృతి శక్తులన్నీ వారి ప్రయత్నాన్ని అడ్డుకుంటున్నట్లుగా మంచు తుపాను విరుచుకుపడింది. మనుషుల్ని అమాంతం ఎగరేసేసే అంతటి బలమైన గాలులు. కళ్లకు ఏమీ కనిపించడంలేదు.. మంచు తప్ప!

అడుగు తీసి అడుగేస్తే రాయో.. లోయో తెలీడంలేదు..

అంతలో మరో ముప్పు.. శిఖరాల పైనుంచి దూసుకువస్తున్న అవలాంచీ. వెంట తోడు కోసం వచ్చిన షెర్పాలు ప్రమాదాన్ని వెంటనే పసిగట్టారు.

ఇక చేసేదేం లేదు. ప్రాణాలు ముఖ్యం. దగ్గరలో పెద్దపెద్ద బండలు కనిపించాయి. మెరుపులా వాటి పక్కకు చేరడంతో ముప్పు తప్పింది.

‘భారత గడ్డపై.. ఈ నందాదేవి శిఖరంపై తమకు మృత్యువు రాసిపెట్టి ఉండేమో’ అనే భయం ఆవరించింది అమెరికా పర్వతారోహకులను. మంచు పెళ్లల కింద పడి మరణిస్తే ఎన్నేళ్లు గడిచినా శరీరం పాడవదు.. ఈజిప్టు పిరమిడ్లలో లేపనాలు పూసి భద్రపరచిన మమ్మీల మాదిరిగా ఎన్నేళ్లయినా తమ శరీరాలు అలాగే పడి ఉంటాయేమో!

ఈ ఆలోచనే వారిని ఉక్కిరిబిక్కిరి చేస్తోంది.

ఎవరెప్పు శిఖరం మీద కూడా ఇంత భయంకరమైన వాతావరణం లేదని అనిపించింది కెప్టెన్ కోహ్లాకి. తుపాను కొంత తగ్గాక వెనక్కు వెళ్లిపోవడమే మంచిదనే నిర్ణయానికొచ్చారు.. 57 కేజీల బరువున్న పరికరాన్ని అష్టకష్టాలు పడి ఇంతవరకు తెచ్చాం సరే.. ఇప్పుడు మళ్ళీ వెనక్కు మోసుకుపోవడం ఎలా అనేది పెద్ద సమస్య అయింది.

తాము తల దాచుకున్న ఇరవై, ముప్పై అడుగుల ఎత్తు బండల మధ్య ఖాళీలో సన్నటి గుహలాంటిది కనిపించింది. ఆ పరికరాల్ని, జనరేటర్ని అక్కడ భద్రపరచి మరోసారి వచ్చి ఆపరేషన్ కొనసాగించవచ్చని నిర్ణయించుకున్నారు.

బతుకు జీవుడా అనుకుంటూ తిరుగుముఖం పట్టారు అంతా.

* * * * *

అమెరికాకు చెందిన 'రాక్ అండ్ ఐస్' మ్యాగజైన్ సంపాదకుడు పెటా టకేడా ఈ గూఢచర్యంపై విస్తృతంగా కథనాలు రాశారు.

నెల తర్వాత మళ్ళీ పర్యటం మీదికి వెళ్లి చూస్తే అణుధార్మికతతో కూడిన కాపుల్స్, కొన్ని కీలకమైన జనరేటర్లు, పరికరాలు కనిపించలేదు. అవి మంచులో కూరుకుపోయాయి. అదృశ్యమైన వీటికోసం తర్వాత కాలంలో వరుసగా ఐదు సంవత్సరాలపాటు వెతికినా జాడ లేదు. రేడియోధార్మిక పదార్థం ఉనికిని కనిపెట్టే పరికరాలను తీసుకెళ్లి చూసినా ఫలితంలేదు. 1968లో జర్మనీ నుంచి రెండు హెలికాప్టర్లను తీసుకువచ్చారు. అవి 34,000 అడుగుల ఎత్తున పర్యటాలపై కూడా ఎగరగలిగేంత శక్తిమంతమైనవి. అలా వెతికినా జాడ లేకపోయింది.

'ఆ పరికరాలు బహుశా మంచు చరియలు విరిగిపడినపుడు కొట్టుకుపోయి హిమానీనదంలో చిక్కుకుపోయి ఉండవచ్చు. వాటి ప్రభావం ఎలా ఉంటుందో దేవుడికే తెలియాలి' అని నాటి అమెరికా పర్యవేక్షకులలో ఒకరైన జిమ్ మెక్ కార్టీ.. పేర్కొన్నారు.

1978లో ఔట్ సైడ్ మ్యాగజైన్ దీన్ని ప్రచురించేదాకా బయటి ప్రపంచానికి తెలియదు. దాన్ని 'సిడ్నీ మార్నింగ్ హెరాల్డ్'లోనూ ప్రచురించారు.

మూడేళ్లలో మొత్తం 14 మంది అమెరికా పర్యవేక్షకులకు నెలకు 1,000 డాలర్ల చొప్పున వేతనం చెల్లించారని ఓ పత్రిక పేర్కొంది. అప్పుడు కోహ్లా ఆస్ట్రేలియాలో ఎయిర్ ఇండియా అధికారిగా ఉండేవాడు. ఇది బయటికి రాగానే

ఎయిర్ ఇండియా ఫైర్మన్ నుంచి ఫోన్. వెంటనే వెళ్లి ప్రధాని దేశాయ్ను కలిసి, అన్ని వివరాలూ చెప్పాల్సిందిగా సమాచారం.

ఆ రోజు ఏం జరిగిందో మొత్తం ప్రధానికి చెప్పాడు. అప్పటికే ఐబీ ప్రధానికి రిపోర్ట్ చేసింది. మొత్తానికి ప్రభుత్వం నిశ్శబ్దంగా ఉండిపోయింది. కొద్దిరోజుల తరువాత నందాదేవిని అభయారణ్యంగా ప్రకటించేసి, చాలాకాలంపాటు ఎవరూ పోకుండా మూసేశారు. యునెస్కో దాన్ని హెరిటేజ్ సైట్గా ప్రకటించింది.

పార్లమెంటులో నాటి ప్రధాని మొరార్జీ ప్రకటన

ఈ అణుశక్తి పరికరాలను నందాదేవి మీద మోహరించటానికి భారత్, అమెరికా ఉన్నత స్థాయిలో కలిసి పనిచేశాయని నాటి ప్రధానమంత్రి మొరార్జీ దేశాయ్ 1978 ఏప్రిల్లో పార్లమెంటులో వెల్లడించినపుడు ఆ విషయం ఒక బాంబులా పేలింది. అయితే.. ఆ మిషన్ ఎంతవరకూ విజయవంతమైందో మొరార్జీ చెప్పలేదని ఒక నివేదిక పేర్కొంది.

ఎందుకంటే ఆ జనరేటర్లోని ఏడు అణుశక్తి క్యాప్సుళ్లు నాగసాకిపై వేసిన అణుబాంబు సామర్థ్యంలోని సగం శక్తితో సమానం. ఇప్పటికీ.. ఆ పుటోనియం కాప్సుల్స్ ఏమయ్యాయనేది ఎవరికీ తెలియదు. ఆ అణుధార్మిక పదార్థం రుషిగంగను, తద్వారా ఏకంగా గంగానదిని రేడియో ధార్మికతతో కలుషితం చేస్తే ఎంత నష్టం? ఎంత అరిష్టం? అక్కుడున్న నీళ్లు, రాళ్లపై కూడా రేడియో ధార్మికత ఆనవాళ్లు గురించి పరీక్షలు చేశారు. ఏమీ లేదని తెలింది.

‘అవి హిమానీనదం అడుగుకు చేరి ఉండొచ్చు. ధూళిగా మారిపోతూ

మన్మోహన్ సింగ్
కోహ్లా

ఉండొచ్చు. గంగా నది ముఖద్వారం దిశగా పయనిస్తుండొచ్చు' అని టకేడా ఒక కథనంలో రాశారు. అయితే, అది మరి ఊహగానమని కొందరు శాస్త్రవేత్తలు అంటారు. అణు బాంబులో ప్రధాన పదార్థం పుటోనియం. కానీ పుటోనియం బ్యాటరీలలో వేరే రకం ఐసోటోప్ ను 'పుటోనియం-238' అనే పదార్థాన్ని ఉపయోగిస్తారు. దీనికి సగం జీవితకాలం (అణుధార్మిక ఐసోటోప్ లో సగభాగం ధూళిలో కలిసిపోవటానికి పట్టే కాలం) అంటే జీవిత కాలం 88 సంవత్సరాలు ఉంటుంది.

చాలా వేడిగా ఉండే ఆ జనరేటర్ హిమానీనద మంచును కరిగించుకుంటూ కిందకు జారిపోయి ఉంటుంది. అది రుషిగంగ నదికి ప్రధాన వనరు అయిన భాగంలోకి జారిపోయి ఉంటుంది' అని కోహ్లా చెప్పారు. 25,000 అడుగుల ఎత్తులో ఆ పరికరాన్ని పెట్టాలన్న సీబిఎ నిర్ణయం తప్పని తాను ముందే చెప్పానన్నారు.

ఆ తర్వాత 1967లో లద్దాఖ్ లో ఖర్దుంగ్ పాస్ లోని 18,300 అడుగుల ఎత్తులో మరో పరికరాన్ని ఉంచాం. అది చైనా అణు సంకేతాలను అద్భుతంగా పసిగట్టింది అని చెప్పారు. మరి ఉత్తరాఖండ్ లో తరచూ వరదలు, గ్లేసియర్స్ విరుచుకుపడటానికి ఈ అణుపరికరాలు కారణమవుతున్నాయా? దీనికన్నా ముఖ్యమైనది ఆ అణుధూళి కరిగి గంగ తదితర నదుల్లో కలిస్తే తలెత్తే పరిణామాల గురించి ప్రభుత్వం ఆలోచిస్తోందా?

ఇవన్నీ తేలాల్సిన ప్రశ్నలు!!

ఖండాలు ధీ..

సముద్రం అంతరించె.. పర్వతాలు అవతరించె

మనం ఎప్పుడైనా సముద్రం ఒడ్డుకు వెళ్తే గవ్వలు, ఆల్మిప్పల కోసం వెతుకుతుంటాం కదా.. కొంతమంది పరిశోధకులు హిమాలయాల్లోనూ వీటి కోసం వెతుకుతుంటారు. సముద్రం ఒడ్డున దొరికేవాటి కోసం హిమాలయాల్లో వెతకడమేంటని ఆశ్చర్యంగా ఉంది కదా..! నిజమే, ఒకప్పుడు ఆ ప్రాంతమంతా పెద్ద సముద్రం అవరించి ఉండేదట! హిమాలయాలు ఏర్పడక ముందు అక్కడ 'టెథిస్' అనే సముద్రం ఉండేది. దానికి రుజువుగా హిమాలయాల్లో పర్వతాలపై ఎన్నో సముద్ర జీవుల శిలాజాలు దొరుకుతుంటాయి. ఆ కథేంటో చూద్దామా!

దాదాపు 450 కోట్ల సంవత్సరాల క్రితం భూమి ఏర్పడిన కొత్తలో మరుగుతున్న శిలాద్రవం, వేడి వాయువులతో నిండి ఉండేది.. క్రమంగా భూ ఉపరితలం చల్లబడింది. పైపొర గట్టిపడింది. లోపల మాత్రం వేడి శిలాద్రవం అలాగే ఉండిపోయింది. పైనున్న గట్టి పొరను 'లిథోస్పియర్' అంటారు. దాని మందం 200 కిలోమీటర్లు. భూమి అంతర్భాగం లోపలికి వెళ్తేకొద్దీ ఉష్ణోగ్రత పెరుగుతూ ఉంటుంది. దీన్ని భూ ఉష్ణ ప్రవణత (జియో థర్మల్ గ్రేడియెంట్) అంటారు. ఈ శిలాద్రవం స్థిరంగా ఉండదు. లోలోపల జ్వలిస్తూ సుడులు తిరుగుతూ ఉంటుంది.

భూగర్భంలోని ఈ ఉష్ణ సంవాహక ప్రవాహాల కారణంగా పైపొర (లిథోస్పియర్)కు కొన్ని బలహీన ప్రదేశాల్లో చీలికలు ఏర్పడి ముక్కులైంది. ఇలాంటి భారీ వైశాల్యం కలిగిన ఒక్కొక్క ముక్కును టెక్టానిక్ ఫలకం అంటారు. ఈ ఫలకాలు మనం గుర్తించలేనంత అతి సూక్ష్మ వేగంతో కదులుతుంటాయి.

ఇవి వివిధ దిశల్లో కదిలే క్రమంలో అంచుల వద్ద ఒకదానికొకటి గుడ్డుకోవడం.. దూరంగా జరగడం లేదా సమాంతరంగా కదలడం వంటివి జరుగుతుంటాయి.. రెండు ఫలకాలు డీకొన్నచోట ఒకదాని కిందకు మరొకటి చొరబడి దాని అంతర్భాగంలోకి చొచ్చుకుపోతుంది. ఫలితంగా అక్కడి భూమి మాయమవుతుంది.. దీనిని కన్వర్జెంట్ ప్లేట్ బౌండరీస్ అంటారు. ఫలకాలు దూరంగా జరిగినప్పుడు మధ్యలోని ఖాళీ ప్రదేశాన్ని ఒక్కోసారి శిలాద్రవం భర్తీ చేస్తుంది. అది గట్టిపడి కొత్త భూభాగం ఏర్పడుతుంది. దీనిని డైవర్జెంట్ ప్లేట్ బౌండరీస్ అంటారు. .

సమాంతరంగా కదులుతున్నప్పుడు ప్లేట్లు ఒకదానికొకటి గుడ్డుకొని పెద్ద ఎత్తున భూకంపాలు, చీలికలు ఏర్పడుతుంటాయి దీనిని ట్రాన్స్‌ఫార్మ్ ప్లేట్ బౌండరీస్ అంటారు. శాన్ ఆండ్రియాస్ చీలిక అలా ఏర్పడిందే.. భూమి పైపొర గట్టిపడినప్పటి నుంచి ఈ ఫలకాలు ఒకదానికొకటి దూరం జరుగుతూ, దగ్గరవుతూనే ఉన్నాయి. దూరం జరిగినప్పుడల్లా ఆ ఖాళీలో సముద్రం ఏర్పడుతుంది. దగ్గరికొచ్చినప్పుడు సముద్రం మూసుకుపోతుంది. ఇది పునరావృతమవుతూ ఉంటుంది. ఈ ప్రక్రియను 'విల్సన్ చక్రం' అంటారు.

టెక్టానిక్ ఫలకాల చలనం చాలా నెమ్మదిగా జరుగుతున్నా అవి ఒకదానితో ఒకటి డీకొన్నప్పుడు భౌగోళికంగా భారీ మార్పులు చోటు చేసుకుంటాయి. భూకంపాలు; సముద్రాలు తెరుచుకోవడం, మూసుకుపోవడం; పర్వత శ్రేణులు ఏర్పడటం అన్నీ టెక్టానిక్ చలనాల వల్లే జరుగుతుంటాయి. ఒక స్థిరమైన ఫలకంలో చీలికలు ఏర్పడి రెండుగా విడిపోయి ఒకదానికొకటి దూరంగా జరుగుతాయి. కొన్ని కోట్ల ఏళ్లకు అందులో ఒకటి మళ్లీ వెనక్కు వచ్చి అదే ఫలకాన్ని డీకొంటుంది.

ఇలా అన్ని ఫలకాలు ఒకేసారి దగ్గరికి చేరినప్పుడు 'మహా ఖండం' అనే భారీ టెక్టానిక్ ఫలకం ఏర్పడుతుంది. ఆ మహాఖండాన్ని చుట్టుముట్టిన సముద్రాన్ని 'మహా మహాసముద్రం' అంటారు.

భూమి ఆవిర్భావం నుండి ఇప్పటి వరకు ఏడుసార్లు ఇలా మహాఖండాలు ఏర్పడి.. తర్వాత విడిపోయాయని పరిశోధకులు తేల్చారు.

ఇలా 30 కోట్ల సంవత్సరాల క్రితం 'పాంజియా' మహాఖండం ఏర్పడింది. దాని చుట్టూ ఉన్న మహా మహాసముద్రం 'పాంతలెస్సా'.. 20 కోట్ల సంవత్సరాల క్రితం ఆ మహాఖండం 'లోరేషియా', 'గోండ్వానా' అనే రెండు పెద్ద ఖండాలుగా విడిపోయింది. ప్రస్తుత కాలానికి అవి ఏడు ఖండాలు, ఐదు మహా సముద్రాలుగా మారాయి. ఇప్పుడు మనం చూస్తున్నవి అవే.

భారత ఫలకం (ఇండియన్ ఫ్లేట్) మహాయానం

25 కోట్ల సంవత్సరాల క్రితం మహాఖండం పాంజియా ఉన్న సమయంలో భారత భూభాగం పశ్చిమాన ఆఫ్రికాతోనూ, తూర్పున అంటార్కిటికాతోనూ, ఈశాన్యాన ఆస్ట్రేలియాతోనూ కలిసి ఉండేది. 20 కోట్ల సంవత్సరాల క్రితం పాంజియా మహాఖండం 'లోరేషియా', 'గోండ్వానా' ఖండాలుగా విడిపోయింది. లారేషియాలో ఉత్తర అమెరికా, యూరేషియా, గ్రీన్ లాండ్ ఉండేవి. గోండ్వానాలో దక్షిణ అమెరికా, ఇండియా, ఆఫ్రికా, అంటార్కిటికా, ఆస్ట్రేలియా ఉండేవి. 18-17 కోట్ల ఏళ్ల క్రితం ఆఫ్రికా నుంచి దక్షిణ అమెరికా విడిపోయింది. 14 కోట్ల సంవత్సరాల క్రితం గోండ్వానాతో భారత భూభాగం చీలిపోయింది. 10 కోట్ల సంవత్సరాల క్రితం భారత భూభాగం అది చుట్టుపక్కల ఫలకాల నుంచి పూర్తిగా వేరుపడి ఒంటరిగా ఉత్తరం వైపు (కొద్దిగా ఈశాన్యం వైపు) కదలడం మొదలుపెట్టింది. అలా ఏడాదికి సుమారు 15 సెంటీమీటర్ల వేగంతో కదులుతూ 6,400 కిలోమీటర్ల దూరం సాగిన మహాయాత్ర అది.

4.5 కోట్ల సంవత్సరాల క్రితం ఉత్తరం వైపు ప్రయాణిస్తున్న భారత ఫలకం ఉత్తర, ఈశాన్య భాగమైన యూరేషియాను ఢీకొట్టగానే ఆ ఒత్తిడి ఫలితంగా అక్కడి భూభాగం మొత్తం పైకి లేచింది. అవే హిమాలయాలు. భూమండలంపై జరిగిన అత్యంత శక్తిమంతమైన భౌగోళిక చర్యలలో ఇది ప్రధానమైనది. ఇలా రెండు ఫలకాలు ఢీకొన్న ఫలితంగా.. అప్పటివరకు ఉండే 'టెథిస్' సముద్రం మూసుకుపోయింది. భారత ఫలకం ఢీకొన్నప్పుడు జరిగిన తాకిడికి ఇక్కడ భూభాగం మొత్తం ముడతలు పడి పైకి లేచింది. అందుకే హిమాలయాలను 'ముడత పర్వతాలు' (ఫోల్డ్డ్ మౌంటెన్స్) అంటారు. ప్రపంచంలోనే ఎత్తయిన శిఖరాలు ఏర్పడ్డాయి.

యూరేషియా ఫలకాన్ని ఢీకొన్న తర్వాత భారత ఫలకం వేగం 15 సెం.మీ/సం నుంచి 9 సెం.మీ/సం వరకు తగ్గిపోయింది కానీ అది ఇంకా ప్రయాణిస్తూనే ఉంది. అక్కడి భూభాగం ఎత్తు పెరుగుతూనే ఉంది. ప్రస్తుత భారత ఫలకం వేగం ఉత్తరం వైపు సుమారు 2 సెం.మీ./సం కాగా, యురేషియాన్ ప్లేటు వేగం ఉత్తరం వైపు 0.78 సెం.మీ/సం. అంటే, భారత ఫలకం యురేషియా మీద ఇంకా ఒత్తిడి కలగజేస్తూనే ఉంది. దీని మూలంగా ఈ మొత్తం ప్రాంతం క్రియాశీలంగా ఉంటూ తరచుగా భూప్రకంపనలను కలగజేస్తుంటుంది.

భూమండలం మీద మిగతా పర్వతశ్రేణులతో పోలిస్తే హిమాలయాలు అతి తక్కువ వయసున్నవి. అవి ఇంకా రూపుదిద్దుకుంటూనే ఉన్నాయి. అంతర్గతంగా

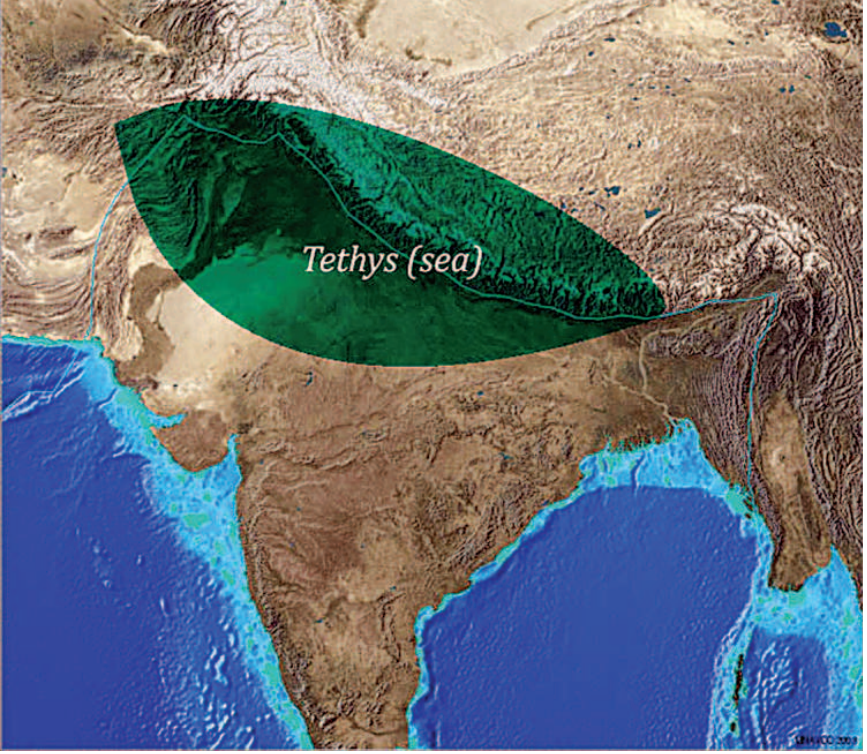
సర్దుబాట్లు జరుగుతూనే ఉన్నాయి. హిమశిఖరాలు ఏడాదికి సెంటీమీటరు పైనే ఎత్తు పెరుగుతున్నట్లు అంచనా. భారతదేశానికి ఈశాన్యంలో 'నాంచా బర్వా' నుంచి వాయవ్యంలో 'నంగా పర్బత్' వరకు 2,500 కిలోమీటర్ల మేర చాపలా హిమాలయాలు విస్తరించి ఉన్నాయి.

ఖండాలు ఢీకొనే ప్రక్రియకు హిమాలయాలు గొప్ప ఉదాహరణ. ఈ ప్రక్రియని 'ఓరోజెనీ' అంటారు. ఈ ప్రదేశంలో ఒక ఫలకపై మరొక ఫలక చేరి అక్కడ భూమి పైపొర రెండింటలు మందంగా తయారవుతుంది. యూరప్‌లోని 'ఆల్ప్స్' పర్వతాలు కూడా 'ఓరోజెనీ' ప్రక్రియ ద్వారానే ఏర్పడ్డాయి. ఇక్కడ యూరోపియన్ ఫలకను ఆఫ్రికన్ ఫలక ఢీకొట్టింది.

హిమాలయాలు ఏర్పడక ముందు అక్కడ 'టెథిస్' సముద్రం ఉండేదనడానికి రుజువుగా అక్కడి పర్వతాలపై ఎన్నో సముద్ర జీవులు, వృక్షాల శిలాజాలు లభిస్తున్నాయి. నేపాల్‌లో కాళీ గండకీ నది ఒడ్డున దొరికే సాగ్రామాలు కూడా ఒకరకమైన శిలాజాలేనని శాస్త్రవేత్తలు అంటారు. పర్వతాల మధ్య, లోయల్లో

సముద్ర జీవుల శిలాజాలు

అక్కడక్కడ దొరికే వాటిని స్థానికులు సేకరించి అమ్ముకుంటూ ఉంటారు. ఆకర్షణీయంగా ఉండడంతో పర్యాటకులు, యాత్రికులు కొనుక్కుని తీసుకువెళ్తుంటారు.

ఈ శిలాజాలు భూ భౌగోళిక చర్యకు గొప్ప సాక్ష్యాలు. అందుకే వీటిని పరిశోధనల నిమిత్తం తప్ప దేశం దాటించడాన్ని భారత ప్రభుత్వం నిషేధించింది. విమానాల ద్వారా తరలించకుండా కస్టమ్స్ తనిఖీకి ఆదేశించింది. కానీ టూరిస్టులు బ్యాగుల్లో దాచుకుంటే పట్టుకోవడం కష్టం కావడంతో యధేచ్ఛగా తరలిపోతూనే ఉన్నాయి. కొన్ని ట్రావెల్ ఏజెన్సీలు పర్యాటకులను ఆకట్టుకోవడం కోసం 'శిలాజాల వేట' పేరుతో ప్రత్యేక స్క్రీమ్లు పెడుతుంటాయి. దీనిపై భూభౌగోళిక శాస్త్రవేత్తలు ఆందోళన వ్యక్తంచేస్తున్నారు. హిమాలయాలనే కాదు.. చివరకు మనం ఇలాంటి శిలాజాలను కూడా కాపాడుకోలేక పోతుండడమే విషాదకరం!

రక్షణ కవచాలు.. పెట్టని కోటలు..

భారత దేశానికి పెట్టని కోటలు హిమాలయాలు. ఈ పర్వత శ్రేణి భూమిపై ఓ సజీవ సౌధంలా ఉంటుంది. దేశానికి రక్షణపరంగా ఇవి ఎంత ముఖ్యమో వాతావరణపరంగానూ అంతే కీలకం. వీటి కారణంగా భారత శీతోష్ణస్థితి ఎంతో ప్రభావితం అవుతూ ఉంటుంది. మధ్య ఆసియా నుంచి వచ్చే శీతల గాలులను ఇవి బలంగా అడ్డుకుంటాయి. రుతుపవనాల కదలికల విషయంలో హిమాలయాలకు చాలా ప్రాధాన్యం ఉంది. భారత్ సహా చైనా, భూటాన్, పాకిస్తాన్, నేపాల్ దేశాల్లో ఇవి అర్ధచంద్రాకారంలో 2,400 కిలోమీటర్ల పొడవు, 600-400 కిలోమీటర్ల వెడల్పున విస్తరించి ఉన్నాయి. మనదేశంలో కశ్మీర్ నుంచి అరుణాచల్ ప్రదేశ్ వరకు చాపంలా ఉండే హిమాలయాలు పెట్టని కోటలు. శత్రువుల దండయాత్రలను అడ్డుకునే గొప్ప రక్షణ కవచం. ప్రపంచంలోనే ఎత్తయిన ఎవరెస్టు, కాంచనగంగ, నందాదేవి పర్వతాలు ఉన్నది ఇక్కడే. ఎవరెస్టు ఎత్తు 8,488 మీటర్లు. ఇవి కాకుండా వందకు పైగా పర్వతాలు 7,500 మీటర్లకు మించిన ఎత్తులో ఉంటాయి.

ఉత్తరాన ఉన్నత హిమాలయాలు లేదా హిమాద్రి పర్వతశ్రేణి ఉంటుంది. ఇది పూర్తిగా మంచుతో నిండి ఉంటుంది. భారీ హిమానీనదాలకు నిలయాలివి. భారత ఉపఖండంతోపాటు చైనాలో ప్రవహించే జీవనదులు పుట్టింది ఇక్కడే.

దక్షిణాన ఉన్న హిమగిరుల్ని నిమ్న హిమాలయాలు అంటారు. వీటిని 'హిమాచల్' అని పిలుస్తారు. ఈ శ్రేణిలో పిర్ పంజాబ్, మహాభారత పర్వత శ్రేణులు ఉంటాయి.

భారత్ కు తూర్పు సరిహద్దుగా ఉన్న పర్వతాలను 'పూర్వాంచల్' అంటారు.

ప్రపంచంలోనే పొడవైన నదులకు ఇవి పుట్టిళ్లు. అత్యంత సారవంతమైన గంగా మైదానం ఏర్పడటానికి.. కొన్ని కోట్లమంది జీవనానికి ఇవే కారణాలు. హిమాలయాల పరీవాహక ప్రాంతంలో 130 కోట్లమంది జీవనం సాగిస్తున్నారు. ప్రపంచంలోనే అతి పెద్ద నదులైన సింధు, బ్రహ్మపుత్ర, గంగ ఇక్కడే పుట్టాయి. ఏడాది పొడవునా ప్రవహించే ఈ జీవనదులు, వాటి ఉపనదుల కారణంగా భారత ఉపఖండంలోని సింహభాగం భూభాగం సారవంతమైంది.

హిందూ ధర్మశాస్త్రాల ప్రకారం హిమాలయాలు దేవతలకు ఆవాసాలు. దివి నుంచి గంగ భువికి దిగింది ఇక్కడే. శంకరుడి ఆవాసం కైలాసగిరి, శ్రీమహావిష్ణువు ఆదిశేషుడిపై పవళించిన మానస సరోవరం హిమశిఖరాల్లోనే ఉన్నాయి. పాండవులు స్వర్గారోహణ చేసింది ఇక్కడే. చార్ ధామ్ పుణ్యక్షేత్రాలు, మంచులింగం దర్శనమిచ్చే అమర్ నాథ్, వైష్ణోదేవి, కామాఖ్య మందిరం.. ఇలా సకల దేవీ, దేవతామూర్తులకు ఆవాసాలు హిమగిరులు. ఎందరో మునులు, మహర్షుల తపోభూమి ఇది.

'హిమాలయాలు' ఎందరో కవులను ప్రభావితం చేశాయి. 'మనుచరిత్ర' కావ్యంలో అల్లసాని పెద్దన హిమగిరులను వర్ణించిన తీరు న భూతో న భవిష్యతి!

**అట జని కాంచె భూమిసురు డంబరచుంబ శిరస్సర జ్వరీ
పటల ముహుర్ముహు ర్లుత దభంగ తరంగ మృదంగ నిస్వన
స్ఫుట నటనానుకూల పరిపుల్ల కలాప కలాపిజాలమున్
కటకచరత్ కరేణు కరకంపిత సాలము శీతశైలమున్!!**

“ఆ మంచు శిఖరాలు ఆకాశాన్ని చుంబిస్తున్నట్లుగా ఉన్నాయి. వాటిపై నుంచి జాలువారే జలపాతాలు మృదంగ ధ్వనులతో కిందకు దుముకుతున్నాయి. ఆ ధ్వనులకు గుహలలో ఉన్న నెమళ్లు బయటకు వచ్చి పురులు విప్పి నాట్యం చేస్తున్నాయి..” ఎంత గొప్ప భావన.

**అస్మత్తరస్యాం దిశి దేవతాత్మా - హిమాలయో నామ నగాధిరాజః
పూర్వాపరో వారినిధీ విగాహ్యా - స్థితః పృథ్వివ్యాం ఇవ మానదండః**

“ఉత్తర దిక్కులో.. తూర్పు పడమర సముద్రాలలో చొచ్చుకుపోయిన కొనలు కలిగిన నగాధిరాజగు హిమవత్సర్వతం భూమికి కొలబడ్డా? అన్నట్లుగా నిలిచి ఉంది” అని 'కుమార సంభవం'లో మహాకవి కాళిదాసు వర్ణించారు.

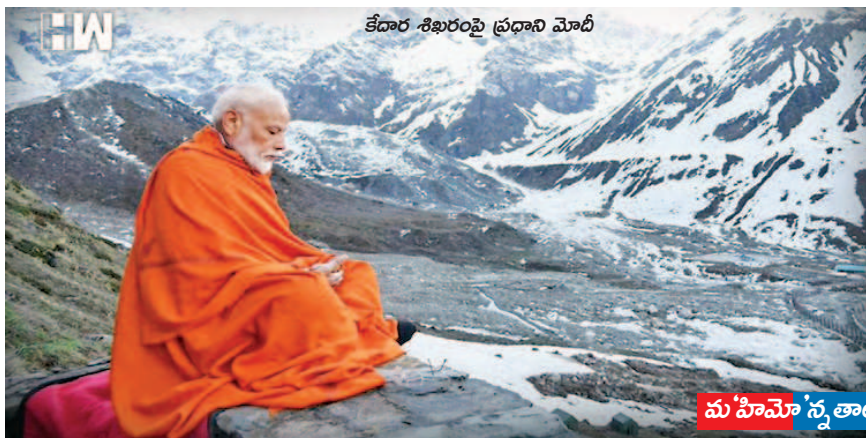

హిమశిఖరాలు మహాన్నత శక్తినిలయాలు! ఈ ప్రాంతం అనేక ఔషధాలకు నిలయం. ఒకవైపు మంచుతో నిండి, ఆకాశాన్ని చుంబిస్తున్నట్లుండే పెద్ద పెద్ద పర్వత శిఖరాలు.. ఇంకోవైపు లోతైన లోయలు. శిఖరాల నుంచి అగాధాల వరకు కొండల వెంబడి అంతెత్తున నిల్చుని గర్వంగా తలెత్తుకుని చూస్తుండే పెద్ద, పెద్ద వృక్షాలు.. నిశ్చల తపోనిష్ఠలో ఉన్న మునీశ్వరుల్లా కనిపిస్తాయి. మంద్రంగా.. ప్రసన్నంగా వీచే శీతల గాలులు ఓంకార నాదంలా ప్రతిధ్వనిస్తూ ఉంటాయి. కొండల పైనుంచి జాలువారే జలపాతాలు.. సువిశాలమైన, లోతైన లోయలలో ఉరుకులెత్తుతూ గలగలా ప్రవహించే నదీమ తల్లులు! వాటి సంగమ స్థలాలు.. మనసుకు ఎంతో ఆహ్లాదాన్నిస్తాయి.. ప్రశాంతతను కలగజేస్తాయి.

అంతుపట్టని రహస్యాలకు నిలయాలు హిమగిరులు. ఎందరో యోగులు, సిద్ధులు, మునులు, మహర్షులు వీటిలో ఉండేవారని చెబుతారు. ఇక్కడ అడుగు పెడితే చాలు, మనసు ఆహ్లాదభరితమవుతుంది. జన్మ ధన్యమవుతుంది.

అందుకే ఇవి భారతీయులకు పూజనీయాలు!!

పాహి మాం ప్రకృతే..

దేవభూమి (ల్యాండ్ ఆఫ్ గాడ్స్) ఉత్తరాఖండ్‌లో జలప్రళయం..

ఈ పెను విపత్తు.. మానవుడు అభివృద్ధి పేరిట చేసిన కార్యకలాపాల అవశేషం..

ప్రకృతిని, పర్యావరణాన్ని నిర్లక్ష్యం చేసిన పర్యవసానం..

ఇది పర్యటాలను జయించిన విశేషం కాదు.. పెను విషాదం!

2013 జూన్‌లో ఇక్కడ కొన్ని రోజుల పాటు మేఘాలు గర్జించాయి. వరదలు ముంచెత్తాయి.. కొండ చరియలు విరిగిపడ్డాయి. 5,700 మందికి పైగా ప్రజలు ప్రాణాలు కోల్పోయారు. మరికొన్ని వేలమంది ఆచూకీ తెలియలేదు. 4,550 గ్రామాలు ధ్వంసమయ్యాయి. దేశంలో 2004 సునామీ తర్వాత వచ్చిన భయంకరమైన వరదలు ఇవే. మరి ఇలాంటి విపత్తుల తర్వాత అయినా జాగ్రత్త పడాలి కదా..

కేదార్‌నాథ్‌లో 2013 వరదల తర్వాత కేంద్రంలో నరేంద్రమోదీ ప్రభుత్వం అధికారంలోకి వచ్చింది. వ్యక్తిగతంగా కేదారేశ్వరుడి భక్తుడైన మోదీ కేదార్‌నాథ్ పునరుద్ధరణపై ప్రత్యేక దృష్టి పెట్టారు. కేంద్రప్రభుత్వం 2016లో రూ. 14,000 కోట్ల వ్యయంతో చార్‌ధామ్ ప్రాజెక్టు కింద ఉత్తరాఖండ్‌లోని నాలుగు ప్రధాన యాత్రాస్థలాలను కలుపుతూ 800 కిలోమీటర్ల మేర అద్భుతమైన సువిశాలమైన రహదారుల నిర్మాణాన్ని చేపట్టింది. చార్‌ధామ్ మహామార్గ్ హైవే, హోటళ్లు, ఇతర మౌలిక సదుపాయాలు వీటిలో ఉన్నాయి. అంతవరకు బాగానే ఉంది. కానీ ఈ క్రమంలో పర్యావరణ పరిరక్షణ గురించి పెద్దగా పట్టించుకోకపోవడమే బాధాకరం.

కేదార్‌వ్యాఘ్రాల్లో అభివృద్ధి పనులు

యాత్రికులకు సౌకర్యాల కల్పన ఎంత అవసరమో అత్యంత సున్నితమైన హిమాలయ పర్యావరణ వ్యవస్థ పరిరక్షణ అంతే అవసరం కదా.. ఒకప్పుడు కేవలం తీర్థయాత్రగా ఉన్న చార్‌ధామ్‌ను ఇప్పుడు చాలామంది విహార యాత్రగా భావిస్తుండటం వల్ల పర్యాటకుల సంఖ్య భారీగా పెరుగుతోంది.

తపోభూమిగా ఉండాల్సిన చోటును పిక్నిక్ స్పాట్‌గా మార్చడం, ప్రకృతిని గౌరవించకపోవడమే విపత్తులకు కారణమవుతోంది. దానికి ప్రభుత్వ చర్యలు తోడైతే ఎలా అనేది ప్రశ్న.

అసలు ప్రాజెక్టును వంద కిలోమీటర్ల పరిధిలో 53 ప్రాజెక్టులుగా విభజిస్తున్నట్లు మధ్యపెట్టి మరీ పర్యావరణ అనుమతులు తెచ్చుకోవడం సబబేనా? ఈ ప్రాజెక్టును సమీక్షించేందుకు ఏర్పడిన కమిటీ రోడ్డు వెడల్పును 10 మీటర్లకు పెంచింది. కొండను 24 మీటర్ల మేర తొలిచారు. అందోళన కలిగించే అంశమేమంటే.. రోడ్డును కట్ చేయడం, కొండ ప్రాంతాన్ని తొలచడమనేది చాలా నాటుగా, ప్రమాదకరమైన పద్ధతిలో జరగడం.. డైనమైట్లు పెట్టి పేల్చడం వంటి చర్యలు బాధాకరం. వీటివల్ల కొండ నిట్టనిలువునా చీలిపోవడంతో కొండ చరియలు విరిగిపడే అవకాశాలు పెరిగాయి. కొత్తగా చెట్లు పెంచడం లేనేలేదు. లాభాలు ఆర్జించాలన్న కంపెనీల తాపత్రయం, వేగం తప్ప ప్రజల భద్రత, రక్షణ అనేది వారికి ప్రాధాన్యం కాకపోవడం విషాదం.

రోప్ వేలు.. రైల్వేలు సరే.. పర్యావరణం సంగతేమిటి?

రుద్రప్రయాగ్ జిల్లాలో అందమైన మంచు పర్వతాల నడుమ ఉన్న కేదార్నాథ్ ఆలయానికి చేరడం చాలా కష్టం. సోన్ ప్రయాగ్ నుంచి హెలికాప్టర్లో వెళ్లాలి లేదా గౌరీకుండ్ నుంచి గుర్రాలు, గాడిదలను ఏర్పాటు చేసుకొని ప్రయాణం సాగించాలి. ఓపిక ఉన్నవారు లోయల్లో నడుచుకుంటూ వెళ్లాలి. కానీ, అది చెప్పినంత సులభం కాదు. దీనివల్ల ఈ ఆలయాన్ని దర్శించుకోవడం చాలా కష్టంగా ఉంటుంది నిజమే.. కానీ, అందుకోసం మౌలిక సదుపాయాల పేరుతో చేపట్టిన చర్యలు పర్యావరణహితంగా లేకపోవడమే విషాదకరం.

ప్రయాణాన్ని సులభతరం చేసే పేరుతో సోన్ ప్రయాగ్ నుంచి కేదార్నాథ్ ఆలయం వరకు రోప్‌వే నిర్మించాలని అధికారులు నిర్ణయించారు. దీనికి 'నేషనల్ బోర్డ్ ఫర్ వైల్డ్ లైఫ్' చాలాకాలం అడ్డుపడింది. దీనివల్ల రక్షిత ప్రాంతాలు, పర్యావరణవరంగా సున్నిత ప్రాంతాల్లో పరిస్థితులు దెబ్బతినే ప్రమాదం ఉందని పర్యావరణవేత్తలు తీవ్రంగా వ్యతిరేకించారు. చివరకు 2022 జూన్‌లో 'ఉత్తరాఖండ్ వన్యప్రాణి సంరక్షణ మండలి' గ్రీన్ సిగ్నల్ ఇచ్చింది. కేంద్ర పర్యావరణ శాఖ మంత్రి భూపేందర్ యాదవ్ అధ్యక్షతన జరిగిన స్టాండింగ్ కమిటీ సమావేశంలో.. అపెక్స్ కమిటీ రోప్‌వే నిర్మాణంపై తుది నిర్ణయం తీసుకుంది. చార్ డామ్ యాత్రికులకు తాగునీటి సరఫరా, టెలికాం టవర్ల నిర్మాణం, బ్రిడిల్ ట్రాక్ నిర్మాణం, యాత్రికుల సౌకర్యార్థం రోప్‌వేల నిర్మాణాలపై వివిధ రాష్ట్రాలు, కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలు పంపిన ప్రతిపాదనలపై చర్చించినట్లు చెప్పారు. 13 కి.మీ. పొడవైన సోన్ ప్రయాగ్-కేదార్నాథ్

రోపేవే ప్రాజెక్ట్ వ్యయం రూ.1200 కోట్లు అని అంచనా.

● గంగోత్రి, యమునోత్రి, కేదార్నాథ్, బద్రీనాథ్లను అనుసంధానించే రూ.43 వేల కోట్ల రైల్వే ప్రాజెక్టుకు రైల్వేమంత్రి సురేష్ ప్రభు శంకుస్థాపన చేశారు. ఇది పూర్తయితే ప్రతికూల వాతావరణ పరిస్థితుల్లో కూడా చార్డ్వామ్ను ఎలాంటి ఇబ్బందుల్లేకుండా సందర్శించుకోవచ్చునని తెలిపారు.

● గంగోత్రి, యమునోత్రిలను కలిపే రైలుమార్గం దేహ్రాదూన్ సమీపంలోని దోయివాలా నుంచి ప్రారంభమౌతుంది. గంగోత్రి వరకూ 131 కిలోమీటర్లు, యమునోత్రికి మనోరీ నుంచి మరో 22 కిలోమీటర్ల మేర ట్రాక్లను వేస్తారు.

● రుషికేశ్ నుంచి కర్ణ ప్రయాగ్ వరకు 125 కిలోమీటర్ల పొడవైన రైలు మార్గం కోసం పర్వతాలను తొలిచి పెద్ద పెద్ద సొరంగాలు నిర్మిస్తున్నారు. ఈ లైన్లో 12 రైల్వే స్టేషన్లు నిర్మించనున్నారు. 2024-25 నాటికి పూర్తయ్యేలా ఈ ప్రాజెక్టు పనులు వేగంగా జరుగుతున్నాయి.

ఈ పథకాలు 'శాస్త్ర'బద్ధమేనా?

2013 పెను ఉత్పాతం తర్వాత 'వాడియా ఇన్స్టిట్యూట్' శాస్త్రవేత్తలు ఆలయ పరిసరాల్లో ఎలాంటి కొత్త నిర్మాణాలూ చేపట్టవద్దని, ఇప్పటికే ఉన్న నిర్మాణాలను, టౌన్షిప్ను మూడు కిలోమీటర్ల దూరంలోకి తరలించాలని సూచించారు. వరదల వల్ల పెద్ద పెద్ద బండరాళ్లు కొట్టుకురావడమనేది ప్రకృతి సర్దుబాట్లలో భాగం కనుక.. మరీ ఆలయానికి అడ్డంగా ఉన్నవాటిని తప్ప మిగతావాటిని పదేళ్లపాటు కదపవద్దని పేర్కొన్నారు. వరద వ్యర్థాలు సర్దుబాటు కావడానికి పదేళ్లు పడుతుంది కనుక

మంచు ముసుగులో
కేదార మందిరం

అప్పటివరకు ఆ వ్యర్థాలపై ఎలాంటి నిర్మాణాలూ చేపట్టవద్దని సూచించారు. కొండ చరియలు విరిగిపడే ప్రమాదమున్న ప్రాంతాలను గుర్తించి తగిన చర్యలు తీసుకోవాలని.. ప్రకృతి వైపరీత్యాలను, ఉపద్రవాలను ముందుగానే గుర్తించి హెచ్చరించే సాంకేతిక ఏర్పాట్లు చేయాలని సూచించారు. వీటిలో ఎన్నింటినీ ప్రభుత్వం చేపట్టినదనీ ప్రశ్నార్థకం.

ఆలయం చుట్టూ మళ్ళీ నిర్మాణాలు ఏర్పడ్డాయి. రూ. 130 కోట్లతో 'సరస్వతి రిటైనింగ్ వాల్, మండాకిని రిటైనింగ్ వాల్, ఘాట్లు, తీర్థ పురోహిత్ హౌస్'లు నిర్మించారు. నాటి విపత్తు, ఉపద్రవం గురించి ఎవరికీ గుర్తులేదు. యాత్రికులకు సౌకర్యాల కల్పన, మౌలిక వసతుల ఏర్పాటు పేరుతో ప్రకృతి, పర్యావరణ పరిరక్షణ గాలికి వదిలేయడమే ఇక్కడ విషాదకరం!

ప్రకృతి నుంచి మనిషి ఎంత పొందడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడో ప్రకృతిని కాపాడుకునేందుకు కూడా అంత ప్రయత్నం చేయడం కనీస ధర్మం.

ప్రకృతిని మనం గౌరవిస్తే.. అది మనల్ని కాపాడుతుంది.

ఆ సూత్రాన్ని ఉల్లంఘిస్తే అంతు చూస్తుంది! అంతే కదా!!

సర్వే జనాః సుఖినో భవంతు.. లోకాః సమస్తాః సుఖినో భవంతు

హిం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

"Earth provides enough to satisfy every man's needs, but not every man's greed."

- Mahatma Gandhi

పరిశోధనాత్మక కావ్యమిది.

శోకం నుంచి ఆదికవి శ్లోకం వెలువడి శ్రీమద్రామాయణ మహాకావ్యంగా వెలువడింది. సంవేదనాభరిత మానసిక సంఘర్షణ నుంచి శ్రీశ్రీ 'మహాప్రస్థానం' ఆవిర్భవించింది.

వెంకూ వస్తుతః పాత్రికేయుడు. దినపత్రికలో పనిచేసేవారికి నిత్యం ప్రపంచంలో జరిగే ఉపద్రవాలు, ప్రకృతి భీభత్సాలను పాఠకులకు అందించడమే కర్తవ్యం. వార్తా శీర్షికలలో వాడి, వేడి కనిపించవచ్చు తప్పు వారి హృదయ స్పందన, ఆవేదనాభరిత సంఘర్షణ మనకు తెలియదు. సున్నిత మనస్సుడైన 'వెంకూ' లోగడ కరోనా మహమ్మారి విలయం నేపథ్యంలో వేదనాభరిత హృదయంతో రెండు చారిత్రక పుస్తకాలను అద్భుత చిత్రీకరణతో, వాస్తవ రూప చిత్రాలుగా మలిచాడు. 'కరో-నోస్థాల్లియా', 'షె.. వైరస్' అనే ఆ పుస్తకాలు శాస్త్ర పరిశోధనా గ్రంథాలుగా 'డాక్టరేట్' పట్టాకు అర్హమైనవి. కథా, కథన శైలిలో, సన్నివేశ చిత్రణలో ఆయన రూపశిల్పి. ఆ నేపథ్యంలో ఈ 'కాలమేఘం'ను దర్శించాలి.

పది సంవత్సరాల క్రితం కేదారనాథుని మూడోకంటి రుసరుసలకు వేలాది భక్తులు జలగర్భంలో కలిసిపోయారు. జలవిలయం సంభవించి మహాప్రళయం రుద్రరూపం ధరించింది. అది వెంకూ హృదయాన్ని కదిలించింది. 'తాన్ యజ్ఞస్య మాయయా సర్వానవ యజామహే' అని కవితాయజ్ఞం ద్వారా ఆ కేదారేశ్వరుని పాదాలకు ఈ వచన కావ్యాన్ని సమర్పించాడు. ప్రతి సంఘటనను, సన్నివేశాన్ని హృద్యంగా వచనరూపంలో అందించాడు. పదాల పోహళింపు కవితాత్మకంగా సాగింది. కవిత్వంలో అలంకారాలు ఉపమలుగా కవులు ఎలా సృజిస్తారో, అలా వెంకూ క్రాంతదర్శియైనాడు.

'కేదార మందిరానికి ఆకాశగంగ అభిషేకం చేస్తున్నట్లుగా ఉంది ఆ దృశ్యం'..

'అడుగడుగునా శివానందలహరులు గలగలా ప్రవహించే మహోల్లాసకరమైన హిమగిరులు..''

'వ్యాపారానికి, ప్రాణరక్షణకు మధ్య ఘర్షణ మొదలైన క్షణమిది..''

'రుద్రుడు.. కాలనేత్రుడు చూస్తున్నాడా? లేక ముంచెత్తిన గంగాప్రవాహంలో ఆయన కేళీ నృత్యం చేస్తున్నాడా?' అనే వాక్యాలు మచ్చుకు కొన్ని మాత్రమే.

గాలి పోగుచేసి, ఊహలోకంలో పాత్రలు సృష్టించి నవలలు రాయడం సులభం. వెంకూ పరిశోధనాత్మక చారిత్రక దృక్పథం గల రచయిత. శ్రామికుడు.. భావుకుడు. పరిశోధనాత్మక కావ్యమిది. జరిగిన సంఘటనలను సినిమారీల్లో లాగా పాఠకుడి కళ్లముందు చిత్రించగలిగిన చిత్రకారుడు. కొన్ని సంఘటనలను చదువుతుంటే కన్నీరు బొటబొటా కారుతుంది. కాలపురుషుని చేతిలో అందరం కీలుబొమ్మలమేననే వేదాంత ధోరణి ఏర్పడుతుంది. కొన్ని వేలమంది జీవితాలు తలకిందులైన జలప్రళయమిది. యుగాంతవేళ ప్రళయసదృశం. సజీవ చిత్రాలతో చిత్రవిచిత్ర ఘటనలను చిత్రణ చేసిన యశస్వి వెంకూ. మృత్యు వికటాఘాటనలోని పైశాచికత్వం ఎలా దారుణ పరిస్థితులను సృష్టించిందో ఈ గ్రంథాన్ని చదవాల్సిందే. చదివి గుండెలు బరువై ఆ భగవంతుని ప్రార్థించి విగతజీవులైన వారికి అశ్రుతర్పణం అందిద్దాం.

నమస్తే అస్తు భగవన్ విశ్వేశ్వరాయ!.. వెంకూ, నీ సాహిత్య పయనానికి జేజేలు!!

అనంత పద్మనాభరావు విశ్రాంత అదనపు డైరెక్టర్ జనరల్, దూరదర్శన్, దిల్లీ

ఒక కనువిప్పు

ఈ దేశంలో తుపాన్లు, వరదలు, భూకంపాలు, సునామీల వంటి ఉపద్రవాల తాకిడి నుంచి 'పూర్తి స్థాయి రక్షణలో ఉన్నాం' అని భావించే కోట్లమంది ప్రజల్లో తామూ ఒకరుగా భావిస్తున్న మహానుభావులకు, కాలం చెల్లిపోయిన సంఘటనలకు ఇలాంటి రచనలు అవసరమా అని పెద్దవి విరిచే 'సాహితీ ప్రియులకు' కనువిప్పు ఈ 'కాలమేఘం' రచన.

ప్రకృతి శక్తిని అంచనా వేయగల శక్తి మానవమాత్రులకు ఉండదనీ.. ఎప్పుడైనా ఎక్కడైనా ఎలాంటి వైపరీత్యమైనా మానవాళి జీవితాన్ని అతలాకుతలం చేయవచ్చనీ.. అలాంటి స్థితిలో చిక్కుకున్న ప్రజల ఆర్తనాదాల్ని వినగలిగే, విని స్పందించగలిగే, చేయూత అందించగలిగే శక్తి ప్రపంచంలో ఏ ప్రాణికి లేదు - ఒక్క మానవత్వం ఉన్న మనిషికి తప్ప - అనీ.. విశ్వసించే ప్రతి మనిషీ చదవాల్సిన పుస్తకం ఇది.

'కాలమేఘం'లో వర్ణించిన ప్రతి కథలో చిక్కుకున్నది 'మనమే అయి ఉంటే' అనే భావనతో చదువుతుంటే, ప్రతి సంఘటనకూ ఒళ్లు జలదరిస్తుంది. మన కళ్లముందే ఆ జలప్రళయం.. అందులో నిస్సహాయంగా కొట్టుకుపోతున్న దృశ్యాలు.. భార్య కోసం, పిల్లల కోసం, భర్త కోసం, తండ్రి కోసం, తల్లి కోసం.. వెదుకుతూ రోదిస్తూ ఆ ప్రవాహంలో బండల మధ్య బంధుమిత్రులు ఆక్రోశిస్తున్న దృశ్యాలు మన కళ్ల ముందు ఆవిష్కృతమవుతాయి. ఆ దుర్లభనలో హాహాకారాలు చేస్తున్న ఆర్తుల కోసం పరిగెత్తుకొచ్చి, చేయూతనిచ్చిన ఆపన్నుల స్నేహపాస్తాలు మన మనసులలో ఏ మాత్రం స్పందన కలిగించినా - మనలో మానవత్వం జీవించి ఉన్నట్లే.

యదన్యైర్విహితం నేచ్ఛేదాత్మనః కర్మపూరుషః!

న తత్పరేఘ కుర్యాచ్చ జానన్మఘ్రియమాత్మనః!!

- మహాభారతం

(తాత్పర్యం: నీ చుట్టూ ఉన్న మానవ సమాజం నీ పట్ల ఎలా ఉడాసీనంగా వ్యవహరిస్తే నీకు నచ్చదో, నీవు ఇతరుల పట్ల అలా వ్యవహరించకపోవటమే ధర్మాలన్నింటిలోకీ ఉత్కృష్టమైనది. ఇతరులు నీ పట్ల ఎలాంటి మానవతా స్ఫూర్తితో వ్యవహరించాలని ఆశిస్తావో, సాటి మనుషుల పట్ల అలాంటి స్ఫూర్తితో వ్యవహరించటమే ఉత్తమ మానవ ధర్మం)

అందుకే 2013లో కేడార్ నాడుడి సాక్షిగా సంభవించిన ఈ జలప్రళయం కథలు - ఎన్ని దశాబ్దాల తర్వాత చదివినా పాఠకుల్లో నిద్రాణమై ఉన్న మానవత్వాన్ని తట్టి లేపుతాయి.. మానవత్వం గల మనిషిగా జీవించే స్ఫూర్తినిస్తాయి..

మనమే అలాంటి ప్రళయంలో చిక్కుకుంటే - ఎలాంటి 'మానవత్వం' కోసం ఎదురుచూస్తామో - అలాంటి మహామనీషిగా జీవించేలా మనల్ని ప్రభావితం చేస్తాయి.

- వల్లిశ్వర్

రచయిత, పాత్రికేయులు

గొప్ప దృశ్య కావ్యం

పూర్వాశ్రమంలో నేను న్యూస్ పేపర్ జర్నలిస్టును. ప్రస్తుతం టీవీ జర్నలిస్టును. వార్తలను నేను దృశ్యరూపంలో చూడడం అలవాటయింది. ప్రతి వార్తనూ దృశ్యరూపంగా ఎలా మలచవచ్చి ఆలోచించడం సర్వసాధారణం అయిపోయింది. కానీ, వెంకూ ఆద్యంతం న్యూస్ పేపర్ జర్నలిస్ట్ అయినా కూడా 'కాలమేషుం'ను గొప్ప దృశ్యకావ్యంగా మలిచాడు. టీవీలో దృశ్యరూపంలో కూడా మేం ఇంత ఎఫెక్టివ్గా చెప్పలేము, చూపలేము.. అనేంతగా అక్షర రూపంలో కళ్లకు కట్టాడు. దటీజ్ 'వెంకూ ద గ్రేట్'.

వెంకూ పెన్ పవర్ నాకు గత పాతికేళ్లుగా తెలుసు. ఇక చార్ డామ్ యాత్రికుడిగా, ముఖ్యంగా కేడార్ నాథ్, అమర్ నాథ్ స్పెషలిస్టుగా గత పదేళ్లుగా తెలుసు.

కేడార్ నాథ్ యాత్ర సాధారణంగానే ఎన్నో వ్యయప్రయాసలతో కూడినది. 12,000 - 15,000 అడుగుల ఎత్తున చాలామందికి శ్వాస సమస్య తలెత్తుతుంది. అనేకమంది భక్తులు ఆ యాత్రలో అర్ధాంతరంగా అనారోగ్యంతో వెనక్కు తిరిగి వస్తుంటారు.

కేరళలో పుట్టి, దేశమంతా పర్యటించిన ఆదిశంకరాచార్యులు కేడార్ నాథ్ లోనే శివైక్యం చెందారు. అలాంటిచోట ఆనాటి ఉత్పాత పరిస్థితులను కళ్లకు కట్టినట్లు చూపాడు వెంకూ. ఇది అనితర సాధ్యమైన రచన.

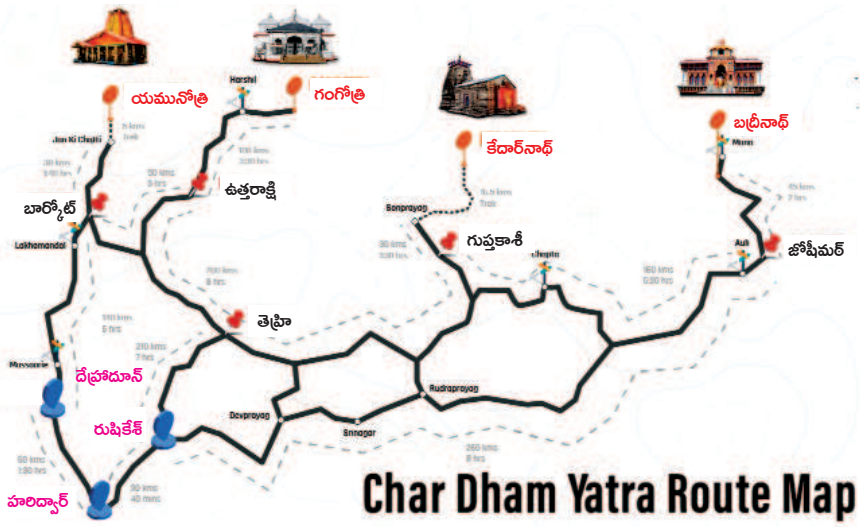
ఇక 20,000కు పైగా అడుగుల ఎత్తున పరాయిదేశంలో ఉన్న కైలాస మానస సరోవరం అయితే 'బొందితో కైలాసానికి పోయినట్లే!' 'కాలమేషుం' పుస్తక రచన స్ఫూర్తితో వెంకూ 'కైలాస మానస సరోవర్' యాత్రపై కూడా గొప్ప పుస్తకం రాయాలని కోరుకుందాం. ఆ యాత్రకు వెళ్లేవారితో ముందే సంతకాలు, స్టేట్మెంట్స్ తీసుకుంటారట! 'మా చావుకు మేమే బాధ్యులం' అని! అంత కష్టతరమైన యాత్ర అది. ఏ ఉత్పాతం జరగకపోయినా, కైలాసానికి పోయి రావడమంటే పునర్జన్మ ఎత్తడం అంటారు. అలాంటి యాత్ర గురించి సమగ్రంగా వెంకూ ద్వారా త్వరలో తెలుసుకుందామా!

వెంకూ పెన్నులో ఇంకు మరికొన్నేళ్లపాటు ఏమాత్రం ఇంకిపోరాదని ఆకాంక్షిస్తూ.. ఆశీర్వాదిస్తూ..

- వి.ఎస్.ఆర్.శాస్త్రి

సీఈఓ అండ్ చీఫ్ ఎడిటర్, టీ న్యూస్, హైదరాబాద్

(ఈనాడు- ఈటీవీ మాజీ సంపాదకవర్గీయుడు)

మంచుకొండల్లో మహాధామాలు

ఉత్తరాఖండ్‌లోని హిమాలయాల్లో గంగోత్రి, యమునోత్రి, కేదార్‌నాథ్, బద్రీనాథ్‌లను చార్‌ధామ్‌లు అంటారు. జీవితంలో ఒక్కసారైనా ఈ యాత్ర చేయాలని భావిస్తారు చాలామంది. సుమారు 12,000 అడుగుల ఎత్తున పర్వతాల వెంట సాగే ఈ యాత్ర అత్యంత సాహసభరితం. హిందూత్వంలో ముఖ్యమైన శైవం, వైష్ణవం, శాక్తేయం మూడూ కలిసి ఉంటాయి చార్‌ధామ్‌లలో. ఏటా అక్షయ తృతీయ నుంచి దీపావళి మర్నాడు వచ్చే యమద్వితీయ వరకు ఆరు నెలలు మాత్రమే ఈ ఆలయాలను భక్తుల కోసం తెరుస్తారు. మిగతా కాలం అక్కడంతా మంచుకప్పేసి ఉంటుంది. ఆరునెలలు మానవులు పూజించగా, మిగతా ఆరునెలలు దేవతలు కొలుస్తారనేది భక్తుల నమ్మకం.

ఎలా వెళ్లాలి?

హరిద్వార్ వరకు రైలు, బస్సు సర్వీసులు ఉంటాయి. దేవ్రాద్వాన్‌లో విమానాశ్రయం ఉంది. హిమాలయాలకు హరిద్వార్ ముఖద్వారం. భగీరథుడు తన

యమునోత్రి

గంగోత్రి

కేదార్‌నాథ్

బద్రీనాథ్

పూర్వీకులకు ముక్తి ప్రసాదించడం కోసం గంగను భువిపైకి తీసుకువచ్చి వారికి సగ్గతులు కల్పించింది ఇక్కడే అని పురాణకథనం. గంగ ఒడ్డున ఉండే హరికి పౌరీ వద్ద నిత్యం గంగా హారతి జరుగుతుంది. హరిద్వార్ నుంచి రుషికేశ్ 16 కిలోమీటర్లు. అక్కడి నుంచే పర్వతాల పైకి యాత్ర ప్రారంభమవుతుంది.

రిజిస్ట్రేషన్ తప్పనిసరి..

2013 వరదల తర్వాత ప్రభుత్వం యాత్రికులకు రిజిస్ట్రేషన్ తప్పనిసరి చేసింది. ఉత్తరాఖండ్ టూరిజం శాఖ వెబ్సైట్లో పేర్లు నమోదు చేసుకోవాలి. యాత్రికులకు రేడియో డ్రైవ్వెస్సీ ఐడెంటిఫికేషన్ (ఆర్ఎఫ్ఐడీ) కార్డులు జారీ చేస్తారు. వారు ఏ ప్రాంతంలో ఉన్నారో జీపీఆర్ఎస్ సాయంతో తెలుసుకునే వీలుండడం వీటి ప్రత్యేకత.

ఇదో సాహస యాత్ర

హరిద్వార్ నుంచి ఆర్ధ్వీ బస్సులు, ప్రైవేటు మినీ బస్సులు ఉంటాయి. అలవాటులేని రోడ్లు, అంతుబట్టని వాతావరణం కనుక వందల మీటర్ల ఎత్తులో.. వందలాది కిలోమీటర్లు సాగే ఈ యాత్రకు సొంత వాహనాల్లో వెళ్లకపోవడం మంచిది. కావాలంటే అక్కడే ప్రైవేటు వాహనాన్ని సొంతంగా మాట్లాడుకుని వెళ్లొచ్చు. నాలుగు ధామాలను చూడాలంటే కనీసం 10 రోజులపాటు 1200 కిలోమీటర్ల మేర ప్రయాణించాలి. పర్వతాల అంచులపై ఇరుకైన ఘాట్ రోడ్లు.. ఒకవైపు వందల అడుగుల లోతైన లోయల వెంట అత్యంత సాహసోపేతంగా సాగుతుంది యాత్ర.

వాతావరణం అనూహ్యం

హిమాలయాల్లో వాతావరణం అనూహ్యంగా ఉంటుంది. నిమిషాల్లో మేఘాలు ఆవరించి కుంభవృష్టి కురిపిస్తాయి. మంచు చుట్టుముట్టి ఉష్ణోగ్రత పడిపోతుంది.. లేదంటే ఎండ మండిపోవచ్చు కూడా. పర్వతాలపై ఆక్సిజన్ లభ్యత తక్కువ. మైదాన ప్రాంతాల్లో జీవనానికి అలవాటుపడిన దక్షిణాదివారు అక్కడి వాతావరణాన్ని తట్టుకునేలా ముందుగానే సన్నద్ధమై వెళ్లాలి. ఆహారపు అలవాట్లు కూడా భిన్నంగా ఉంటాయి. చపాతీ, రోటీ, పప్పు, ఆలూ కూర లేదంటే రాజ్ మా రైస్ (రాజ్ మా చిక్కుళ్లతో చేసే కూర) ఎక్కువ దొరుకుతాయి..

ఎలా వెళ్లాలి?

సాధారణంగా యాత్రికులు ముందు యమునోత్రి, తర్వాత గంగోత్రి, అక్కడి నుంచి కేడార్నాథ్, చివరగా బద్రీనాథ్ చేరుకుంటారు. హరిద్వార్ నుంచి యమునోత్రికి వెళ్లే వాహనాలు దేహ్రాదూన్, ముస్సోరీల మీదుగా జానకిఛట్టి వరకు వెళ్తాయి. అక్కడి నుంచి 8 కిలోమీటర్లు కాలినడకన యమున జన్మస్థలమైన యమునోత్రికి చేరుకోవాలి. గుర్రాలు, డోలీల్లోనూ వెళ్లవచ్చు. కాలిబాట ఒక్కోచోట 10-20 అడుగులే ఉంటుంది..

వెళ్లేవారు, వచ్చేవారితోపాటు వచ్చిపోయే గుర్రాలను దాటుకుంటూ అప్రమత్తంగా ముందుకు సాగాలి. ఒకవైపు వందల అడుగుల ఎత్తున పర్వతం ఉంటే.. మరోవైపు అంతే లోతైన లోయ ఉంటుంది. లోయలో యమున ఉద్భవతంగా సాగిపోయే ధృశ్యం అద్భుతంగా ఉంటుంది. యమునా మందిరం ఎదుట వేడినీటి కుండం ఉంటుంది.

గంగమ్మ ఒడిలోకి సాగే గంగోత్రి ప్రయాణం

గంగ.. ఈ పేరు వినగానే భారతీయుల హృదయం పులకిస్తుంది. గంగ అని వ్యవహరికంగా, గంగమ్మ, గంగమ్మతల్లీ అని భక్తితో పిలుచుకునే గంగానది జన్మస్థలం గంగోత్రి. హిమసానువుల్లో పుట్టి ఈ పవిత్రమైన నదీమతల్లి ప్రపంచంలోని అతి పొడవైన నదుల్లో మూడోది. 2,500 కిలోమీటర్ల దూరం ప్రయాణించే గంగ, దాని ఉపనదుల పరీవాహక ప్రాంత విస్తీర్ణం 10 లక్షల చదరపు కిలోమీటర్లు. ఇది భారత్, నేపాల్, చైనా, బంగ్లాదేశ్ లలో విస్తరించి ఉంటుంది. మన దేశంలో 11 రాష్ట్రాల గుండా ప్రయాణించి పశ్చిమ బెంగాల్ లోని గంగాసాగర్ వద్ద బంగాళాఖాతంలో కలుస్తుంది. ప్రపంచంలోనే అత్యంత సారవంతమైన నేల గంగా మైదానం. అత్యంత పురాతనమైన నాగరికత వెల్లి విరిసింది ఈ ప్రాంతంలోనే. ప్రపంచంలోని ప్రతి 12 మందిలో ఒకరు గంగా పరీవాహకంలో జీవిస్తుంటారని అంచనా. ఇంతటి విశిష్టమైన ఈ నది జన్మస్థలాన్ని సందర్శించడం మరుపులేని అనుభూతి.

గంగను భువికి దింపింది ఇక్కడే

యమునోత్రి దిగువన జానకిఘట్టి నుంచి 96 కిలోమీటర్ల మేర వాహనాల్లో పర్వతాలను దిగి బార్కోట్.. అక్కడి నుంచి 100 కిలోమీటర్లు ఎగువకు ప్రయాణించి పర్వతాలను అధిరోహిస్తే ఉత్తర కాశీ వస్తుంది. ఇది జిల్లా కేంద్రం. ఇక్కడి నుంచి 50 కిలోమీటర్లు పర్వతాలను ఎక్కితే గంగోత్రి చేరుకోవచ్చు. వాహనాలు నేరుగా గంగోత్రి వరకు వెళ్తాయి. తెల్లగా ధవళవర్ణంలో మెరిసిపోయే గంగాదేవి ఆలయం దర్శనమిస్తుంది. భగీరథుడు తపస్సు చేసి శివుణ్ని మెప్పించి దివి నుంచి గంగను భువికి దింపింది ఇక్కడేనని భక్తులు విశ్వసిస్తారు.

ఇక్కడ రాత్రి ఉష్ణోగ్రత సున్నా డిగ్రీలకు పడిపోతుంది. మంచుపర్వతాల మధ్య నుంచి ఉద్భవతంగా సాగే గంగను చూస్తే 'గంగావతరణం' గుర్తుకొస్తుంది. నిజానికి గంగ జన్మస్థలం ఇది కాదు.. మరో 17 కిలోమీటర్ల దూరం కాలినడకన మంచు పర్వతాలను ఎక్కితే గోముఖ్ వస్తుంది. అక్కడికి చేరడం చాలా కష్టం. ముందుగా సైన్యం అనుమతి తీసుకోవాలి. అదీకాకుండా ఒక్కరోజులోనే వెళ్లి వచ్చేయాలి. అందుకే సాహసికులు, పర్వతారోహకులు తప్ప మామూలు యాత్రికులు ఎవరూ గోముఖ్ వరకు వెళ్లరు.

మహిమాన్విత జ్యోతిర్లింగం కేదార్నాథ్

దేశంలోని 12 మహిమాన్విత జ్యోతిర్లింగ శైవక్షేత్రాల్లో పదకొండోది కేదార్నాథ్. గంగోత్రి నుంచి ఉత్తరకాశీ మీదుగా రుద్రప్రయాగ్ చేరుకోవాలి. అక్కడి నుంచి గుప్తకాశీ, తెహ్రీ డ్యాం మీదుగా గౌరీకుండ్ వరకు వాహనాలు వెళ్తాయి. తర్వాత కాలి నడకన లేదా గుర్రాలు, డోలీల మీద 14 కిలోమీటర్ల దూరంలోని కేదార్నాథ్ చేరుకోవాలి. దారిలో ఒక్కోసారి మంచు పేరుకుపోయి ఉంటుంది. దారి 10 నుంచి 20 అడుగుల మేర మాత్రమే ఉంటుంది. దారి పొడవునా లోయలోంచి మందాకిని నది ఉరుకులు పరుగులతో సాగిపోతూ ఉంటుంది. కేదార్నాథ్ శివలింగం అత్యంత పవిత్రమైనది. ఈ ఆలయాన్ని పాండవులు నిర్మించారని ప్రతీతి. ఆదిశంకరాచార్యులు వారు ఇక్కడే తన దేహాన్ని త్యజించి శివైక్యమయ్యారని చెబుతారు. ఈ ఆలయం వెనుకనే ఆయన సమాధి మందిరం ఉంటుంది. 2013 వరదల తర్వాత ఇక్కడ 12 అడుగుల ఎత్తయిన ఆదిశంకరుల విగ్రహాన్ని ప్రతిష్ఠించి ప్రత్యేక ధ్యానమందిరాన్ని నిర్మించారు.

సర, నారాయణ పర్వతాల నడుమ బద్రీనాథ్

కేదార్నాథ్ నుంచి 75 కిలోమీటర్ల మేర కిందకు దిగి, తిరిగి జోషీమఠ్ వైపు పర్వతాల పైకి ప్రయాణించాలి. దారి పొడవునా అలకనందా నది అలరిస్తుంది. సర, నారాయణ పర్వతాల నడుమ బద్రీనాథ్ నెలకొని ఉంటుంది. ఎత్తయిన నారాయణ పర్వతం పాదాల చెంత అంతెత్తున రీవీగా నిలుచుని ఉండే రంగురంగుల గోపురం భక్తులను ఆకట్టుకుంటుంది. ఇందిరాగాంధీ ప్రధానిగా ఉన్నప్పుడు మన తెలుగువాడైన గణపతి స్థపతితో ఈ గోపురాన్ని పునర్నిర్మింపజేయడం విశేషం. బస్సులు, వాహనాలు నేరుగా బద్రీధామానికి చేరుకుంటాయి. ఆలయం పక్కనే తప్తేకుండ్ అనే వేడి నీటి కుండం ఉంటుంది. ఈ కుండంలో స్నానం చేసి బద్రీనారాయణుడిని దర్శించుకోవడంతో చార్డ్వామ్ యాత్ర ముగుస్తుంది.

ఈ జాగ్రత్తలు అవసరం

- హిమాలయాల్లో వాతావరణం నిమిషాల్లో అనూహ్యంగా మారిపోతుంది. ఒక్కోసారి మైనస్ డిగ్రీలకు పడిపోతుంది. చలి మామూలుగా ఉండదు.
- మైదాన ప్రాంతాల్లో నివసించే దక్షిణాదివారు సముద్రమట్టం నుంచి 1200 అడుగుల ఎత్తున ఉండే హిమాలయాల్లోని వాతావరణాన్ని తట్టుకోవడం కొంత కష్టమే. అందుకే తగిన జాగ్రత్తలు తీసుకుని యాత్రకు బయలుదేరాలి.
- మేఘాలు ఒక్కసారిగా అలుముకుని కుంభవృష్టి పడుతుంది. పర్వతసానువుల వెంట వరదలు పోటెత్తుతాయి.

● హిమాలయాల్లో కొండచరియలు విరిగిపడడం మామూలు. దారి పొడవునా అక్కడక్కడా పెద్దపెద్ద పొక్లెయినర్లు సిద్ధంగా ఉంటాయి. కొండచరియలు విరిగిపడి దారి మూసుకుపోయినప్పుడల్లా ఇవి దారుల్ని సరిచేస్తుంటాయి.

● ఒక్కోసారి రోజుల తరబడి మార్గాల పునరుద్ధరణ సాధ్యం కాకపోవచ్చు. బస్సుల్లోనే యాత్రికులు పడిగావులు కాయాల్ని రావచ్చు.

● జ్వరం, జలుబు, ఒంటి నొప్పులు, విరేచనాల వంటి సాధారణ మందుల్ని, నిల్వ ఉండే ఆహార పదార్థాలను, ముఖ్యంగా చలి నుంచి కాపాడే ఉన్ని దుస్తులను, రెయిన్‌కోట్, టార్ప్‌లైట్, గొడుగు, బూట్లు, ఛార్జర్ వెంట తీసుకువెళ్లడం తప్పనిసరి.

● ఘాట్‌రోడ్డు ప్రయాణాలు, బస్సు ప్రయాణాలు పడనివారు, అలాగే లోయల వెంట ప్రయాణాలంటే భయపడేవారు, బలహీన మనస్కులు, ఆస్తమా రోగులు, హృద్రోగులు, కీళ్ల నొప్పులు ఉన్నవారు, వృద్ధులు ఈ యాత్రకు వెళ్లకూడదు.

● మార్గమధ్యలో ఆరోగ్యపరంగా ఎలాంటి అత్యవసర పరిస్థితి ఏర్పడినా కొన్ని గంటలపాటు ప్రయాణిస్తే కానీ వైద్య సేవలు అందడం కష్టమనే చెప్పాలి.

● డ్రైవర్లను తొందరపెట్టడం, ఓవర్ టేకింగ్‌లకు ప్రోత్సహించడం మంచిదికాదు.

ప్రయాణానికి అనుకూలం..

ఏప్రిల్, మే, జూన్ నెలలు ఈ యాత్రకు అనుకూలమైనవి. హిమాలయాలు అప్పుడే మంచు దుప్పటిని తొలగించుకుంటాయి.. ప్రకృతి రమణీయంగా ఉంటుంది. వసంతం విరుస్తుంది. తర్వాత జులై నుంచి వర్షాలు మొదలవుతాయి కనుక ప్రయాణం ఇబ్బందికరం. నవంబరు నుంచి చలి ప్రారంభమవుతుంది..

హెలికాప్టర్‌లోనూ వెళ్లొచ్చు..

దేప్రూడాన్ నుంచి యమునోత్రికి, మర్నాడు యమునోత్రి నుంచి గంగోత్రికి, ఆ మరుసటిరోజున కేడార్‌నాథ్‌కు, అక్కడి నుంచి బద్రినాథ్‌కు చేరవేయడానికి హెలికాప్టర్ సర్వీసు ఉంటుంది. ఆన్‌లైన్‌లో టికెట్లు బుక్ చేసుకోవచ్చు. గౌరీకుండ్ నుంచి కేడార్‌నాథ్‌కు కొద్దిదూరంలోని ఫాటా వరకు హెలికాప్టర్లు తిరుగుతాయి. రకరకాల ప్యాకేజీలు ఉంటాయి. ఉత్తరాఖండ్ టూరిజం శాఖ వెబ్‌సైట్‌లో వివరాలు లభిస్తాయి.

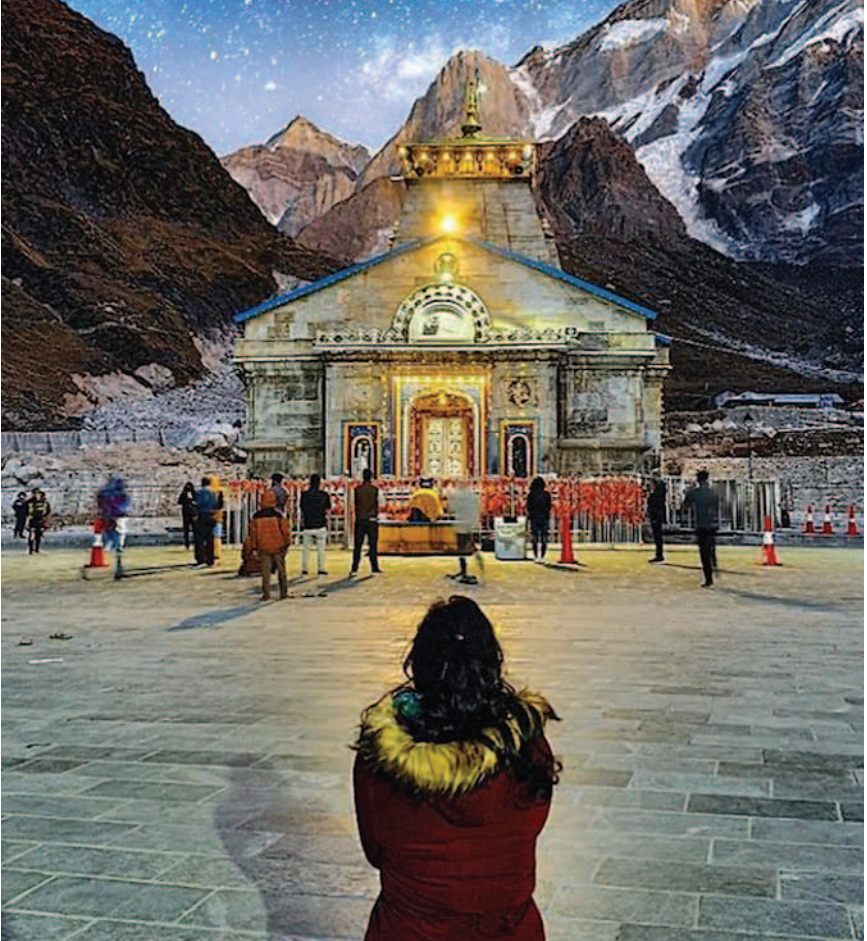
పవిత్రమైన.. మహిమాన్వితమైన పుణ్యగిరులు.. తరతరాల తపోవనులు.. మన

హిమగిరులు. వాటి పవిత్రతకు భంగం కలగకుండా కాపాడుకుందాం. ప్రకృతి

విరుద్ధమై పనులు, పర్యావరణానికి హాని కలిగించే చర్యలు చేపట్టవద్దు..

ముఖ్యంగా అక్కడ ప్లాస్టిక్‌ను అస్సలు వాడకూడదని ప్రతినపూనుదాం!

సౌరాష్ట్రే సోమనాథం చ.. శ్రీశైలే మల్లికార్జునమ్..
ఉజ్జయిన్యాం మహాకాలం.. ఓంకారం అమలేశ్వరమ్॥
పర్వాం వైద్యనాథం చ.. డాకిన్యాం భీమశంకరమ్..
సేతుబంధే తు రామేశం.. నాగేశం దారుకావనే॥
వారణాస్యాం తు విశ్వేశం.. త్ర్యంబకం గౌతమీతటే..
హిమాలయే తు కేదారం.. పృష్ఠేశం తు శివాలయే॥

A book by

VENKU

మందాకినీ సలిల చందన చర్చితాయు..

కేదారేశ్వర లింగం

KAALA MEGHAM VENKU

2013 హిమాలయ సునామీ..

దేవభూమి (ల్యాండ్ ఆఫ్ గాడ్)

ఉత్తరాఖండ్ రాష్ట్రంలో జలప్రళయం..

ఇదొక పెనువిషాదం!

ఇది పర్వతాలను జయించిన విశేషం కాదు..

మానవుడు అభివృద్ధి పేరుతో సాగిస్తున్న

విశృంఖలతకు పర్వసానం.

ప్రకృతిని, పర్యావరణ పరిరక్షణను

నిర్లక్ష్యం చేసిన ఫలితం!

హెచ్చులకు పోతున్న మానవుడికి

ప్రకృతి చేసిన గట్టి హెచ్చరిక!!

M.S.R.Venkata Ramana

5-4-1564/P-19WP

Sharada Nagar, Phase -IV

Vanasthalipuram

HYDERABAD - 70

ISBN 978-93-5780-453-0

9 789357 804530

+91 80084 55788 venku1968@gmail.com